

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 20 Οκτωβρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 843

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΑΚΗΣ ΚΕΡΑΥΝΟΣ

Η ΑΤΑ δεν μπορεί να δίνεται όπως έως τώρα

Η ΑΤΑ δεν μπορεί να συνεχίσει να δίνεται με τον τρόπο που δίνεται μέχρι σήμερα, δηλώνει στην «Κ» ο υπ. Οικονομικών Μάκης Κεραυνός. Αναφέρεται στις πιέσεις που δέχεται για νέες παροχές και τονίζει ότι δεν θα κάνει υποχωρήσεις που να έχουν επιπτώσεις στην οικονομία. Κοιμάμαι με ήσυχη τη συνείδησή μου, αναφέρει. **Σελ. 8**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Στο τραπέζι όλες οι διαφορές

Το μήνυμα ότι στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης πρέπει να τεθούν «όλες οι διαφορές» Ελλάδας-Τουρκίας. Ικανοποίηση από την Αγκυρα για το αποτέλεσμα των άτυπων συνομιλιών για την Κύπρο. **Σελ. 9**

ΕΧΟΥΝΤ ΟΛΜΕΡΤ

Οι υπολογισμοί Νετανιάχου

Ο πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ ασκεί σκληρή κριτική στη σημερινή ηγεσία της χώρας. Τι λέει για τις πιθανότητες κατάπαυσης του πυρός και ειρηνικής διεξόδου. **Σελ. 23**

Σε νέο κάδρο βάζει το Κυπριακό ο ΟΗΕ

Ενδιάμεσο της θέσης για ΔΔΟ και λύσης δύο κρατών φωτογραφίζει ο Γκουτέρες

Ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, θέτει πλέον την προοπτική λύσης σε νέες συντεταγμένες, οι οποίες δεν ταυτίζονται ούτε με τη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία αλλά, ούτε και με τη θέση για δύο χωριστά κράτη. Στην πραγματικότητα, ο γενικός γραμματέας φωτογραφίζει

ΑΤΥΠΟ ΔΕΙΠΝΟ

Το κρίσιμο 24ωρο της Νέας Υόρκης

Σελ. 6

κάτι «ενδιάμεσο», όπως προκύπτει μέσα από την «ενθάρρυνση» των δύο ηγετών, Χριστοδουλίδη και Τατάρ να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους. Την ίδια στιγμή ερώτημα είναι ο ρόλος και οι επιδιώξεις του Ερσίν Τατάρ. **Σελ. 4, 5**

Η παράδοση της σκυτάλης από τον Τζο Μπάιντεν στην αντιπρόεδρό του Κάμαλα Χάρις άλλαξε μεμιάς το σκηνικό, καθώς οι ρόλοι αντιστράφηκαν. Ο 78χρονος Τραμπ πλέον είχε να ανταγωνιστεί μια πολύ νεότερή του πολιτικό.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2024

Οι αδυναμίες των δύο υποψηφίων

Ιδιάζον στοιχείο των φετινών αμερικανικών εκλογών είναι η διεύρυνση του φυλετικού χάσματος μεταξύ των ψηφοφόρων. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη

έρευνα της Wall Street Journal, το πλεονέκτημα του Τραμπ στον ανδρικό πληθυσμό θα διογκωθεί από τις 5 μονάδες του 2020 στις 10 μονάδες φέτος. Το προ-

βάδισμα που είχε η Κάμαλα Χάρις στις αμφίρροπες πολιτείες μετά το ντιμπέιτ της 10ης Σεπτεμβρίου τείνει να εξανεμιστεί. **Σελ. 20, 21**

ΤΕΡΜΑΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ψάχνουν ειδικούς για ολοκλήρωση των εργασιών

Η ΕΤΥΦΑ αναζητεί το πλαίσιο για τη διάδοχο κατάσταση που θα ολοκληρώσει το υπόλοιπο 40% των χερσαίων υποδομών του τερματικού στο Βασιλικό. Επίσης, πρώτη και βασική προτεραιότητα της Κ.Δ. παραμένει η παράδοση του «Προμηθέα». **Σελ. 7**

ΟΕΔΑ ΠΕΝΤΑΚΩΜΟΥ

Το πόρισμα εκθέτει την υπουργία Καδῆ

Η «Κ» αποκάλυπτε επίμαχα σημεία από την Έκθεση για το σκάνδαλο της μονάδας ΟΕΔΑ Πεντακώμου, ενόψει των εξηγήσεων που θα κληθεί να δώσει ο υποψήφιος Επίτροπος Κώστας Καδῆς ενώπιον των ευρωβουλευτών. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα επόμενα βήματα

Μετά το δείπνο των δύο ηγετών, Νίκου Χριστοδουλίδη και Ερσίν Τατάρ στη Νέα Υόρκη, την περασμένη Τρίτη, φαίνεται πως τα πράγματα στο Κυπριακό αρχίζουν και διαμορφώνονται διαφορετικά από το πλαίσιο των έως σήμερα συζητήσεων. Είναι βεβαίως σημαντικό ότι το βράδυ της Τρίτης ο γενικός γραμματέας δεν τους έδειξε κίτρινη κάρτα και γι' αυτό θα πρέπει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να επιδείξει ουδερότητα και αντανάκλαστικά, προκειμένου να κρατηθούν οι κόκκινες γραμμές της πλευράς μας, αλλά και να προχωρήσουν οι διαδικασίες για επανέναρξη των συνομιλιών όσο το δυνατόν συντομότερα. Χρειάζεται επίσης και τα πολιτικά κόμματα να δείξουν την απαιτούμενη σοβαρότητα.

ΜΕΙΩΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Επενδυτικός αέρας από την ΕΚΤ

Την κάνουλα για επενδύσεις ανοίγει αργά, αλλά αποφασιστικά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με τη νέα μείωση των επιτοκίων.

Μαζί με τον επενδυτικό «αέρα», δίνει και μικρό «αέρα» σε δανειολήπτες που θα δουν τις δόσεις τους να μειώνονται. **Οικονομική, σελ. 5**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Νίκος Κουρούσις μιλάει στην «Κ»

Ο εικαστικός Νίκος Κουρούσις με την ευκαιρία της έκθεσής του «Υλη, Χώρος, Χρόνος» στην Alpha C.K ART GALLERY μιλάει για τη νέα σειρά έργων του που είναι εμπνευσμένη από την αρχαία φιλοσοφία. **Τέχνες, σελ. 4**

ΜΙΤΣΙΚΟΥΡΙ

Το πρώτο φεστιβάλ για παιδιά και νέους

Ο Σταύρος Σταύρου μιλάει για το Φεστιβάλ Παραστατικών Τεχνών για Παιδιά και Νεαρά Άτομα Mitsikouri, που διοργανώνεται από το Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και Νεαρά Άτομα-ASSITEJ Κύπρου. **Τέχνες, σελ. 11**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

Νέο Σχέδιο Επιβράβευσης
pronomia

Το δικό μας ευχαριστώ

Μάθε για τα προνόμιά σου εδώ

Τράπεζα Κύπρου

Σε κάθε επόμενη κίνηση

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

All that trash

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, εμπορία ναρκωτικών και πορνεία ανηλίκων κατήγγειλε ο Φαίδωνας Φαίδωνος αλλά εμείς, όπως πάντα, γι' άλλα μιλάμε. Όμως και στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, όπου με έναν τοίχο επιχείρησαν να απομονώσουν τρεις παραβατικούς μαθητές από το υπόλοιπο σχολείο, έγινε μεγάλη φασαρία. Αλλά εμείς όπως πάντα, προτού καν κοπάσει ο κουρνιαχτός, γι' άλλα μιλούσαμε. Πράγματι διόλου περίεργο αν αναλογιστούμε πως στο δείπνο στη Νέα Υόρκη παιζόταν το μέλλον του τόπου κι εμείς, όπως πάντα αδιόρθωτοι, γι' άλλα συνεχίσαμε να μιλάμε.

«Ένας ρόκολος δουλέφκι ένα λαό, ένα κράτος μέρα μεσημέρι...». Η δήλωση (όπως και η ορθογραφία) ανήκει στον Χριστόφορο Τορνάρη, άλλως Τόρνο, άλλως Νεβερσαρέντερ, ο οποίος τεκμηρίωσε την καταγγελία για τον Φειδία λέγοντας ότι: «Ένας κοινωνιοπαθής, ψυχικά άρρωστος νεαρός κατάφερε να με ξεγελάσει. Παρίστανε σε όλους τον επιτυχημένο εκατομμυριούχο, αλλά στην πράξη ήταν ένας απένταρος. Στο γραφείο μου το οποίο μετάρρεψε σε στούντιο και εκλογικό του επιτελείο έμεναν πέντε μέλη της οικογένειάς του και φίλοι του για τέσσερις μήνες, ενώ ο ίδιος κοιμόταν σε διαμέρισμά μου το οποίο χρησιμοποίησε για να γυρίζει τα podcast και τα βιντεοθήκια του βγάζοντας πολλές φορές τις βρομερές κάλτσες του πάνω στους καναπέδες μου».

Ο Πανούσης, πριν από σαράντα σχεδόν χρόνια, είχε τραγουδήσει για τα «κάγκελα παντού και τα μυαλά στα κάγκελα του αόρατου εκθροού». Η δε Κύπρος, καταδικασμένη να ακολουθεί τα χειρότερα της Ελλάδας με χρονοκαυστέρηση, διακρίθηκε τη δυοσίωνη προφητεία: «...όλο το έθνος προσκυνάει σώβρακα και φανέλες». Ενίοτε αθάνατε Τζιμάκο και βρομερές κάλτσες. Γεγο-

«Όλο το έθνος προσκυνάει σώβρακα και φανέλες» τραγούδησε κάποτε ο Τζίμης Πανούσης. Ενίοτε και «βρομερές κάλτσες» θα προσθέταμε εμείς.

νός που επιβεβαιώθηκε κατά τον πλέον γκροτέσκ τρόπο στον καβγά ανάμεσα στους Φειδία και Τόρνο με διαίτητή την ΤikToker Νανά.

Επίνεδο δάπεδο. Μια διαδικτυακή αθλιότητα που παρακολούθησαν 10.000 άνθρωποι! Κάποιοι δε απ' αυτούς, που κατά τ' άλλα λογίζονται και σοβάροι, πλατσούρισαν πρόθυμα στα απόνερα χειροκροτώντας τον θρίαμβο του εκκωφαντικού τίποτα. Υποθέτω με την ίδια ευκολία θα χαριεντίστηκαν και με τη Σούπερ Κική η οποία ξέρασε την τοξικότητά της για τον Μάστορα, σχολιάζοντας το εγκεφαλικό της Μαρινέλας: «Την έφαγε το μαγιολίκι του Μάστορα. Αλβανός δεν είναι ο Μά-

στορας; Ξέρουν αυτοί από μάγια». Γιατί ίδια φάρα είναι οι νέας κοπής influencers. Και γιατί, όχι, η απάντηση στη «χρεοκοπία» των κομμάτων δεν είναι το σκουπιδαριό.

All that trash! Αφιερωμένο στους όψιμους οπαδούς του νέου «αντισυστημικού» σκουπιδαριού. Ως μπόλνους καταθέτω και το ακανθώδες ερώτημα: Μας κόφτει που ο επίδοξος κομματάρχης Τόρνος έδωσε συνέχεια στο ξεκατίνιασμα με ένα αυτοκριτικό (sic) post; Εδώ που φτάσαμε όλα παίζουν, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Οπότε ιδού η σπαρτακάρδια παραδοχή του φιλοσόφου (που μας αξίζει) Νεβερσαρέντερ: «Ζητώ συγγνώμη γιατί χθες

δεν ήμουν πρότυπο αλλά “ένας πελλός που τη πόρτα”». Έπος!

Έχει πάτο η κατηφόρα; Αυτό το υπαρξιακό ερώτημα θα απαντήσει μόνο ο ιστορικός του μέλλοντος, όταν βρεθεί αντιμέτωπος με το podcast του Φειδία και με το ρηζικέλευθο ερώτημα που ο ευρωβουλευτής έθεσε: «Πόσα λεφτά βγάζει η Gigi από το OnlyFans;». Δεν έχω πρόθεση να εμπλακώ στον απόπατο των new media, απλώς θα σημειώσω μια παράπλευρη απώλεια. Την αδελφή της Gigi (κατά κόσμον Γεωργιάς Γιόκκα) Παντελίτσα, η οποία πολιτεύτηκε με την Αλληλεγγύη και την ΕΔΕΚ. «Σε καμία περίπτωση αυτοί οι δύο δεν πρέπει να

αποτελούν πρότυπο για κανέναν» δήλωσε. Τον τελευταίο λόγο πάντως είχε η Gigi, αδειάζοντας την αδελφή της: «Ένιωσα μέσα της μια ακατάπαυστη επιθυμία να με κάψει στον βωμό των views», είπε. Τι ζούμε, Θεέ μου!

Σε άλλα νέα, το σίριαλ της Μονής Αββακούμ συνεχίζεται με αντεπίθεση των μοναχών που καθαιρέθηκαν, οι οποίοι, σύμφωνα με το ελλαδικό κανάλι STAR, κατέχουν «καυτούς» διαλόγους που θα κάψουν άλλους μοναχούς της επιρροής Ησσία. Ιδού δείγμα (χριστιανικής) γραφής: «Σε θέλω τρελά. Τι ζώδιο είσαι;» φέρεται να ρώτησε αρχιμανδρίτης νεαρό πιστό, για να δια-

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
20.10.1934

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ: Η ψήφος της Εθνοσυνελεύσεως ανενέωσε χθες διά μίαν έτι πενταετίαν την εμπιστοσύνην και την εκτίμησιν του Εθνους προς τον κ. Αλέξανδρον Ζαΐμην διά το Υπατον της Δημοκρατίας αξίωμα. Χαίρομεν, όχι μόνον διότι επί κεφαλής του Κράτους παραμένει ανήρ χρηστός, βαθείαν έχων των καθήκοντων του επιγνώσιν απέναντι της χώρας και δικαιούμενος ως εκ των μακροτάτων υπέρ του τόπου υπηρεσιών να προΐσταται της πολιτείας, αλλά και διότι διά

της εκλογής του κ. Ζαΐμη τίθεται έστω και προς ώραν τέρμα εις την κομματικήν διαμάχην η οποία ηπείλει να ρίψη τον τόπον εις τας ενάσ περιπετείας του εμφυλίου πολέμου.

ΑΠΕΙΛΗ: Τηλεγραφούν εκ Μαδρίτης ότι δεν ήρθη εισέτι η διαφωνία μεταξύ του Προέδρου και της Κυβερνήσεως διά την μη εκτέλεσιν της ποινής των εις θάνατον καταδικασθέντων επαναστατών. Ο κ. Θαμώρρα έχει κηρυχθή υπέρ της μετατροπής της ποινής εις ισόβια δεσμά, απειλών εν εναντία περιπτώσει να παραιτηθ ή να παύση την Κυβέρνησιν.

ΕΡΓΑ: Εντός του τρέχοντος μηνός, κατά τας γενομένας σχετικές ανακοινώσεις, θα πραγματοποιηθ ή έναρξις των αποξηραντικών έργων της πεδιάδος Λαρίσης και του Βοιωτικού Κηφισού. Πρόκειται περί εργασίας της οποίας τα αποτελέσματα θα καταστούν συντόμως έκδηλα.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το Κυπριακό, το νέο Κόμμα και η σφαγή των νηφλουένσερς

Σύντομα θα έχουμε σημαντική ανακοίνωση από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το Κυπριακό, δίνωνι με περίσσια χαρά και αυτοπεποίθηση ο Χριστοδουλίδης. Λέτε να δέχθηκε τελικά η Μέρκελ να μεσολαβήσει για το Κυπριακό; ΟΚ, όχι σε κακίες και ξύσιμο πληγών. Ας ελπίσουμε μόνο πως αυτή τη φορά οι πληροφορίες του νεαρού Νίκου είναι πιο αξιόπιστες από εκείνες του μυστηριώδους τηλεφωνήματος που του δημιούργησε κάποτε τόση αδικαιολόγητη αισιοδοξία.

Η απορία μου, όμως, παραμένει: αφού αυτή η περιβόητη ανακοίνωση θα γίνει σύντομα, γιατί προτρέπει ο Πρόεδρος να το ξεφουρνίσει, κινδυνεύοντας να μετατραπεί στον «εθνικό μας σπουρτόλοο»; Δεν γνωρίζει άραγε πως ο καλύτερος τρόπος να ακυρώσεις κάτι είναι με το να το ανακοινώσεις πρόωρα; Εκτός και αν αυτή είναι η πρόθεσή μας, οπότε πάω πάσο.

Για να μιλήσουμε πάντως λίγο πιο σοβαρά, φαίνεται πως η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις αρχικές αντιρρήσεις της άλλης πλευράς, αναλαμβάνει όλο και πιο ενεργό ρόλο στο Κυπριακό –αφού τα Ηνωμένα Έθνη μετά από μισό αιώνα κάπου μας βαρέθηκαν– και αυτό πρέπει να πιστωθεί σαν μια επιτυχία του Προέδρου.

Πριν από τα Χριστούγεννα θα έχει δημιουργήσει –σαν δώρο προς τον εαυτό του και τον εθνικό αξύριστο– το δικό του Κίνημα (ή Κόμμα ή Τελεία ή Απόστροφο ή Αποστροφή,

Θα το λύσουμε σε podcast με τη Νανά.

όπως θέλετε πείτε το) ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους. Οι θέσεις του Κινήματος θα βρίσκονται στο ενδιαμέσο της λαϊκής δεξιάς του ΔΗΣΥ και του πιο hardcore ΕΛΑΜ, προσδοκώντας να προσελκύσει κόσμο από τις δύο αυτές ομάδες ψηφοφόρων.

Κάποιοι ισχυρίζονται πως αυτό θα είναι ένα άτυπο Κίνημα στήριξης του Νίκου Χριστοδουλίδη, αν και ο ίδιος ποτέ δεν θα παραδεχθεί δημόσια κάτι τέτοιο αφού –και είναι λογικό– δεν θέλει να συσχετιστεί με τις ακραίες θέσεις του Θεμιστοκλέους και θα προτιμούσε κάτι πιο Κεντροδεξιό. Βέβαια, «απ' το ολότελα καλή και η Παναγιώτανα», λέει η παροιμία.

Ο Τορνάρης θυμωσε διότι ήθελε

να διορίσω δικούς του συμβούλους και εμένα δεν μου αρέσει να κάνω ρουσφέτι, δήλωσε ο Φειδίας, προξενώντας επιφωνήματα θαυμασμού στο πλήθος που τον άκουε, αλλά και μια έκφραση έκπληκτου αυτοθαυμασμού –σε στυλ «θα δώσω συγκατηρήτρια στον εαυτό μου»– αφού ούτε και ο ίδιος δεν περίμενε να βρει μια τόσο ευφυή ατάκα για να κατατροπώσει τον αντιπαλό του.

Δυστυχώς, ο Φειδίας είχε ξεχάσει κάτι σημαντικό που αναίρουσε όσα είχε πει προηγουμένως περί ρουσφετιού, αφού οι πρώτοι σύμβουλοι που διόρισε ήταν ο κολλητός του και η αδερφή του! Ταρτατάμ. Και διερρωτώ αν είναι δίκαιο να κατηγορούμε τον Πρόεδρο για νεποτισμό

πιστώσει αν... ταιριάζουν. Και καθώς έτσι, καίγονται τα εγκεφαλικά κύτταρα πιστών και απίστων, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Ο δεύτερος κύκλος του εκκλησιαστικού σίριαλ θα μπορούσε κάλλιστα να λέγεται «Σπέρμα, δάκρυα και ιδρώτας». Άσχετο, αλλά η Gigi τι λέει άραγε γι' αυτό;

Εν όψει όλων αυτών των σατανικών που συμβαίνουν δεν είναι ν' απορεί κανείς για τη διαβεβαίωση του ΕΛΑΜ ότι «θα είναι ανάχωμα σε όσους προσπαθούν να διαβρώσουν τα Ελληνοχριστιανικά ιδεώδη». Αφορμή για την ανανέωση των όρκων «Πατρίς – Θρησκεία – Οικογένεια» έδωσε η «πορεία υπέρ της οικογένειας» που διοργάνωσε το κόμμα και οι κατηγορίες της Accerpt για ρητορική μίσους. Τελευταία πινελιά στο ακροδεξιό κάδρο, η εξαγγελία του Ανδρέα Θεμιστοκλέους για τη δημιουργία Κινήματος, γεγονός που μπορεί να εκληφθεί και ως απειλή για όσα μας επιφυλάσσει το 2026.

Η αποδελιώση των κίτρινων ειδήσεων της επικαιρότητας δεν θα μπορούσε να παραβλέψει τη δήλωση της Μαρίας Ιωαννίδου ότι είχε ερωτική σχέση με τον Γιώργο Νταλάρα, όταν εκείνος ήταν ζευγάρι με τη Βέρα Κρούσκα. Το πικάντικο θέμα, αν και συνέβη προ αμνημονεύτων χρόνων, μπήκε σφήνα στα ξεφτιλικά Φειδία – Τόρνου. Ως γυναίκα πάντως, ως άνθρωπος και ως συγγραφέας αυτού του ημερολογίου, δεν έχω καταλήξει τι στ' αλήθεια είναι χειρότερο: το καταλάσσο τόχα μου ροζ σκάνδαλο από το παρελθόν ή η γελοία διαπίστωση του Μάκη Κεραυνού ότι για το πρόβλημα στέγασης στην Κύπρο φταίει η τουρκική εισβολή; Μετά από ώριμη σκέψη, καταλήγω στο δεύτερο.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

MINTHIS

Pafilia

Είναι μεγάλη η τιμή και η περηφάνια για όλους εμάς στην **PAFILIA PROPERTY DEVELOPERS** για την ευκαιρία που μας δόθηκε να φιλοξενήσουμε την Σύνοδο Κορυφής των Μεσογειακών Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης MED9 που πραγματοποιήθηκε στο **MINTHIS RESORT** την Παρασκευή 11 Οκτωβρίου 2024. Ένα ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός για την Χώρα μας, το οποίο στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία. Στην ομάδα MED 9 συμμετείχαν, εκτός από την Κύπρο, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία, η Μάλτα, η Πορτογαλία και η Σλοβενία, που εκπροσωπούνται σε επίπεδο αρχηγών κρατών. Στη Σύνοδο συμμετείχαν επίσης η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κα Ursula von der Leyen και ο Βασιλιάς της Ιορδανίας Abdullah II bin Al-Hussein.

Μέσα στον περιορισμένο χρόνο διαμονής τους στην Κύπρο, οι ηγέτες και οι αντιπροσωπείες τους, είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν το ειδυλλιακό περιβάλλον και την αυθεντική ομορφιά του Minthis, την ζεστή φιλοξενία, αλλά και τις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες του τουριστικού μας θέρετρου. Η επιτυχημένη αυτή διοργάνωση επιβεβαιώνει ότι το Minthis Resort συνεχίζει να ενισχύει την φήμη της αριστείας ως ένας εξαιρετικός προορισμός και αποδεικνύει ότι η Πάφος και η Κύπρος μπορούν επάξια να τοποθετηθούν στον χάρτη ανάμεσα στους άλλους προορισμούς προσέλκυσης ποιοτικού τουρισμού με υψηλές αξιώσεις, αλλά και διοργάνωσης εκδηλώσεων παγκόσμιας κλάσης και υψηλών προδιαγραφών.

Όλη η ομάδα της Pafilia Property Developers και του Minthis Resort παραμένουμε αφοσιωμένοι στην αποστολή μας να αναδεικνύουμε ότι καλύτερο έχει να προσφέρει η χώρα μας στους επισκέπτες της.

Το Κυπριακό σε νέες συντεταγμένες

Ούτε Κραν Μοντανά και ΔΔΟ, ούτε δύο κράτη - Τι φωτογραφίζει ο Αντόνιο Γκουτέρες

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Εάν κάποιος μπορεί να οδηγηθεί σε κάποιο βασικό συμπέρασμα, μετά το άτυπο δείπνο της περασμένης Τρίτης, Γκουτέρες-Χριστοδουλίδης-Τατάρ στη Νέα Υόρκη, είναι ότι ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών τοποθετεί το Κυπριακό σε ένα νέο κάδρο. Ο Αντόνιο Γκουτέρες θέτει την προοπτική λύσης σε νέες συντεταγμένες, οι οποίες δεν ταυτίζονται ούτε με τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία και την επανένταξη της διαδικασίας «από εκεί που μείναμε» στο Κραν Μοντανά, όπως είναι το αφήγημα της ελληνοκυπριακής πλευράς και στο οποίο επέμεινε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Αλλά, ούτε και με τη θέση της τουρκικής πλευράς, για δύο χωριστά κράτη, την οποία ανέλυσε ο Ερσίν Τατάρ.

Στην πραγματικότητα, ο γενικός γραμματέας φωτογραφίζει κάτι «ενδιάμεσο», όπως προκύπτει ευθέως μέσα από την «ενθάρρυνση» των δύο ηγετών, Χριστοδουλίδης και Τατάρ, «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη ώστε να επιτρέψουν μια κινητικότητα που θα οδηγήσει σε μια διευθέτηση». Η θέση του γενικού γραμματέα κινείται προφανώς στη λογική του «τετραγωνισμού του κύκλου», η οποία –για να είμαστε δίκαιοι, δεν είναι καινούργια, καθώς ο κ. Γκουτέρες μάς είχε προϊδεάσει, από το 2021. Φωτογραφίζοντας και τότε, όπως και τώρα, μια λύση που θα κινείται στη «μέση τιμή» των διακρουγμένων θέσεων των δύο πλευρών και η οποία, αν μετρήσει κάποιος τις αποστάσεις, θα διαπιστώσει ότι δεν μπορεί παρά να προσεγγίζει τις παραφές της συνομοσπονδίας, με βασικό χαρακτηριστικό τη βρετανική συνταγή της «επικοδομητικής ασάφειας». Προκειμένου, η οποία λύση να μπορεί να «πωληθεί» στην ελληνοκυπριακή πλευρά ως μια «καλαρής μορφής ομοσπονδία» και στην τουρκοκυπριακή πλευρά ως ένα πλαίσιο που εγκαθιδρύει κυριαρχική ισότητα, με ό,τι αυτά συνεπάγονται.

Εάν δε θεωρήσουμε ως δεδομένο ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες εκ της θέσώς του, θα έπρεπε να υπερασπιστεί μέχρι εσχάτων το συμφωνημένο πλαίσιο διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας, ως οι όροι εντολής του από το Συμβούλιο Ασφαλείας, τότε θα πρέπει να καταλήξουμε και σε ένα δεύτερο συμπέρασμα, σύμφωνα με το οποίο η Λευκωσία είναι χαμένη στα σημεία και η Άγκυρα είναι αντίθετα κερδοζώου. Κι αυτό γιατί ο κ. Γκουτέρες εμφανίζεται έτοιμος να αποκλίνει από τους δικούς του όρους εντολής, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα οποία δεν απουσιάζουν απλώς από τη δήλωση του ΟΗΕ για το πρόσφατο τριμερές άτυπο δείπνο, αλλά είναι εξαφανισμένα εδώ και αρκετά χρόνια, καθώς δεν «μνημονεύονται» καν στις εκθέσεις του γενικού γραμματέα του διεθνούς οργανισμού.

Άλλωστε, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, διά της δήλωσής του μετά το τριμερές δείπνο, υπό το φως και του χάσματος των θέσεων μεταξύ των δύο πλευρών, οδηγεί τις εξελίξεις σε μια νέα άτυπη διευρυμένη συνάντηση, η οποία εκ του άτυπου χαρακτήρα της, προσφέρεται για συζήτηση ιδεών «εκτός πλαισίου / κουτιού», out of the box. Εάν μάλιστα ανατρέξουμε στην προηγούμενη άτυπη πενταμερή συνάντηση, προ τριετίας, εύκολα μπορούμε να φέρουμε στη μνήμη μας ότι αποτέλεσε το όχημα υποβολής της πρότασης Τατάρ για λύση δύο χωριστών κρατών, πρόταση την οποία δέχθηκε να παραλάβει ο γενικός γραμματέας, αν και θα μπορούσε, εάν το επιθυμούσε, να την επιστρέψει ως απαράδεκτη. Δεν το έκανε.

Στη νέα λοιπόν «διευρυμένη» συνάντηση, η οποία σύμφωνα με

Δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η Άγκυρα, για λόγους τακτικής ή / και ουσίας, δεν εμφανίζεται διατεθειμένη να δεσμευτεί στο Κυπριακό πριν από τις «εκλογές» του φθινοπώρου του 2025, στο ψευδοκράτος.

πηγές στη Λευκωσία αναμένεται να πραγματοποιηθεί σύντομα, πριν από το τέλος του έτους, δεν προσδιορίζεται από τον ΟΗΕ ποια μέρη θα κληθούν να συμμετάσχουν. Σε κάθε περίπτωση, ο άτυπος της χαρακτήρας δεν ευνοεί απλώς τη δυνατότητα υποβολής και συζήτησης προτάσεων εκτός πλαισίου ΟΗΕ, out of the box, αλλά καλύπτει και σημειολογικά τη θέση της Άγκυρας, η οποία δεν επιθυμεί μια επίσημη συνάντηση με τη συμμετοχή οποιασδήποτε θα μπορούσε να εκληφθεί ότι συμμετέχει ως απόρροια της ύπαρξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Περιλαμβανομένης της Βρετανίας, η οποία έχει την ιδιότητα της εγγυήτριας δύναμης του επί-

σημου κυπριακού κράτους, ήτοι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πόσο μάλλον της Ε.Ε., η οποία όχι μόνο δεν έχει εμπλακεί «ενεργότερα», αλλά είναι κυριολεκτικά εξαφανισμένη. Η αποαναγνώριση λοιπόν της Κυπριακής Δημοκρατίας και η προσπάθεια υποβάθμισής της σε ρόλο κοινότητας είναι ακόμη ένας λόγος για τον οποίο η τουρκική πλευρά εξυπηρετείται καλύτερα με άτυπες συναντήσεις, διευρυμένες και μη.

Άλλωστε, η Άγκυρα έχει αποδείξει ότι είναι ικανή να επιβάλει και ατζέντες και αποκλεισμούς. Κάτι που βίωσε και η Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, η οποία, όπως πληροφορούμαστε, θεωρούσε βέλπιη τη χρονική επέκταση των όρων εντολής της και ετοιμαζόταν να έρθει για νέο γύρο διαβουλεύσεων στην Κύπρο. Η κα Ολγκίν εκτός συγκλονιστικού απρόοπτου τίθεται πλέον εκτός εικόνας, κάτι που φαινόταν από τον περασμένο Ιούνιο, όταν η Άγκυρα την έβαλε ουσιαστικά στον πάγο, διά του Ερσίν Τατάρ, που για μια τουλάχιστον εβδομάδα όχι μόνο δεν απαντούσε τις κλήσεις της, αλλά τις «πετούσε», στέλνοντάς τις στο φωνοκιβώτιό του. Τότε, η «Κ» είχε γράψει ότι η Ρόζμαρι Ντι Κάρλο θα αναλάμβανε τα νήια των προσπαθειών των Ηνω-

μένων Εθνών, αλλά κανείς δεν μπορούσε να εικάσει ότι η Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, ήταν οριστικά «τελειωμένη» και δεν θα είχε καν μια δεύτερη ευκαιρία.

Όπως μας λέχθηκε, η τουρκική πλευρά είχε θεωρήσει υπαίτια την κα Ολγκίν για την προσπάθεια σύγκλησης Τριμερούς το περασμένο καλοκαίρι, «χωρίς να διασφαλιστούν τα αιτήματα» της Άγκυρας. Και η διπλωματική της συμπεριφορά «κρίθηκε ακατάλληλη» (inappropriate) όπως έλεγαν τουρκοί κύκλοι στις Βρυξέλλες, κάτι που όπως αφέθηκε να διαρρεύσει, δεν αφορά μόνο την αδυναμία της να αντιληφθεί ότι τα τουρκικά αιτήματα αποτελούσαν «προϋποθέσεις» για μια νέα προσπάθεια στο Κυπριακό. Αλλά, αφορά και το concept paper που είχε ετοιμάσει και του οποίου η τύχη φέρεται να είναι συνυφασμένη με αυτήν της κας Ολγκίν. Εκτός, εάν παράλληλα με το εν λόγω άτυπο έγγραφο, παρασχεθούν διασφαλίσεις εν είδει διεθνών εγγυήσεων προς την τουρκική πλευρά, για απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο και απευθείας σχέσεις της τουρκοκυπριακής κοινότητας με τη διεθνή κοινότητα, ως προϋπόθεση για μια νέα διαπραγματευτική διαδικασία. Ανεξαρτήτως αποτελέσματος.

Άνευ πλάνου η Λευκωσία

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε μετά το τριμερές δείπνο ότι «για πολύ καιρό δεν υπήρχε κινητικότητα στο Κυπριακό», προσθέτοντας ότι «χαίρομαι για την πρωτοβουλία του γενικού γραμματέα. Είμαστε εδώ. Ξέρουμε πού αποσκοπούμε και ως ελπίζουμε ότι θα υπάρξουν θετικές εξελίξεις προς την κατεύθυνση επανένταξης των συνομιλιών», ανέφερε ο Πρόεδρος, ο οποίος επέμεινε στη ΔΔΟ και στην επανένταξη της διαδικασίας «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά».

Από τις δηλώσεις του κ. Χριστοδουλίδης είναι προφανές ότι επιλέγει να παραβλέπει τόσο την απουσία αναφοράς στο συμφωνημένο πλαίσιο ΔΔΟ

από τον Αντόνιο Γκουτέρες, όσο και την υπόδειξή του προς τους δύο ηγέτες «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους». Υπόδειξη, η οποία σε κάθε περίπτωση και εκ των πραγμάτων, δεν βάζει πλάτη στη λύση ΔΔΟ, αλλά καλεί την ελληνοκυπριακή πλευρά να μετακινηθεί προς τις θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς, στη λογική της «γεφυρώσεως». Αυτή η σαφής «αποκόλληση» του ίδιου του ΟΗΕ, διά του γενικού γραμματέα, από το συμφωνημένο πλαίσιο στο Κυπριακό, εξυπηρετεί προφανώς την τουρκική πλευρά, η οποία στην επόμενη άτυπη διευρυμένη συνάντηση, θα έχει τη δυνατότητα να παίξει

το χαρτί της «κυριαρχικής ισότητας». Όχι διά της λύσης «δύο κρατών», αλλά στο πλαίσιο μιας «μέσης τιμής», η οποία όμως τυχαίως συμπίπτει με ένα συνομοσπονδιακό μοντέλο/μόρφωμα.

Σε αυτά όλα που είναι εμφανή διά γυμνού οφθαλμού, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμφανίζεται «χαρούμενος» και δηλώνει ότι «ξέρουμε πού αποσκοπούμε». Πού; Διότι το ζήτημα δεν είναι μόνο πού αποσκοπούμε εμείς (για το οποίο σε κάθε περίπτωση βεβαιότητα δεν υπάρχει), αλλά κυρίως πού αποσκοπεί η διεθνής κοινότητα, η οποία μας έχει προϊδεάσει εδώ και αρκετά χρόνια, ευθέως και χωρίς υπαινικτική διάθεση.

Τα ΜΟΕ και ο Τατάρ

Μέσα σε όλα αυτά, η ελληνοκυπριακή πλευρά και η τουρκοκυπριακή πλευρά, έχουν δεσμευθεί να συζητήσουν το άνοιγμα νέων οδοφραγμάτων, κάτι που για τον Ερσίν Τατάρ μεταφράζεται στο άνοιγμα της Μίας Μηνιάς και που για τον Νίκο Χριστοδουλίδη συνδέεται είτε με το άνοιγμα οδοφράγματος στην περιοχή των Κοκκινιών, είτε στο Πυρό. Στην άτυπη συνάντηση της περασμένης Τρίτης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης φέρεται να ζήτησε από τον κ. Τατάρ να ανακοινώσουν άμεσα συμφωνία για δύο οδοφράγματα, αυτά της Μίας Μηνιάς για τους Τουρκοκύπριους και ένα από τα άλλα δύο, για την ελληνοκυπριακή πλευρά, Κόκκινια ή Πυρό. Όμως, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης είπε ότι το ζήτημα εμπίπτει στον τουρκοικό στρατό, κλωτσώντας την μπάλα στην εξέδρα.

Το ζήτημα των οδοφραγμάτων δεν θα λύσει βεβαίως το Κυπριακό. Εκτιμάται και εκλαμβάνεται ως ένα μέσο συντήρησης μιας προοπτικής που όπως όλα δείχνουν, δεν θα πάει μακριά, «εάν δεν υπάρξουν αμοιβαίες υποχωρήσεις», οι οποίες στον μεγάλο τους όγκο επιδιώκεται να γίνουν από την ελληνοκυπριακή πλευρά, αποκλίνοντας από το συμφωνημένο πλαίσιο, της ΔΔΟ, το οποίο δεν έχει καν τη στήριξη του ΟΗΕ, όπως φαίνεται τόσο από την πρόσφατη δήλωση Γκουτέρες, όσο και από τις εκθέσεις του.

Την ίδια ώρα, δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η Άγκυρα, για λόγους τακτικής ή/και ουσίας, δεν εμφανίζεται διατεθειμένη να δεσμευτεί στο Κυπριακό πριν από τις «εκλογές» του φθινοπώρου του 2025, στο ψευδοκράτος. Αυτό σε συνδυασμό με την εσωτερική κατάσταση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και «το ερωτηματικό κατά πόσον ο Τατάρ θα αντέξει για άλλον ένα χρόνο». Όχι λόγω διαφωνιών στο Κυπριακό, που δεν φαίνονται να υπάρχουν μεταξύ Άγκυρας-ψευδοκράτους, καθώς ο Τατάρ δεν έχει άποψη, αλλά απλώς ακολουθεί καριμπόν τις οδηγίες της Τουρκίας. Αλλά, γιατί το καθεστώς Ερντογάν θεωρεί ότι «γενικότερα», ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, δεν μπορεί να διαδραματίσει με επάρκεια τον ρόλο που του έχει ανατεθεί.

Στη νέα λοιπόν «διευρυμένη» συνάντηση, η οποία σύμφωνα με πηγές στη Λευκωσία αναμένεται να πραγματοποιηθεί σύντομα, πριν από το τέλος του έτους, δεν προσδιορίζεται από τον ΟΗΕ ποια μέρη θα κληθούν να συμμετάσχουν.

Εάν μάλιστα ανατρέξουμε στην προηγούμενη άτυπη πενταμερή συνάντηση, προ τριετίας, εύκολα μπορούμε να φέρουμε στη μνήμη μας ότι αποτέλεσε το όχημα υποβολής της πρότασης Τατάρ για λύση δύο χωριστών κρατών, πρόταση την οποία δέχθηκε να παραλάβει ο γενικός γραμματέας, αν και θα μπορούσε, εάν το επιθυμούσε, να την επιστρέψει ως απαράδεκτη.

Το ζήτημα των οδοφραγμάτων δεν θα λύσει βεβαίως το Κυπριακό. Εκτιμάται και εκλαμβάνεται ως ένα μέσο συντήρησης μιας προοπτικής που όπως όλα δείχνουν, δεν θα πάει μακριά, «εάν δεν υπάρξουν αμοιβαίες υποχωρήσεις», οι οποίες στον μεγάλο τους όγκο επιδιώκεται να γίνουν από την ελληνοκυπριακή πλευρά, αποκλίνοντας από το συμφωνημένο πλαίσιο της ΔΔΟ.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Λίγο πριν από την πραγματοποίηση του άτυπου δείπνου της περασμένης Τετάρτης, η μοναδική απουσία που εξέταζε η ελληνοκυπριακή πλευρά ήταν αυτή του να προσέλθει ενώπιον του γενικού γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, και ο Αντόνιο Γκουτέρες, λίγο πολύ, να αναφέρει πως «το Κυπριακό τελείωσε, θα πάω στο Συμβούλιο Ασφάλειας για τα περαιτέρω». Τελικά η Τριμερής, η πρώτη σημαντική εξέλιξη στο Κυπριακό μετά από μια επταετία στασιμότητας, της Νέας Υόρκης, δεν αίρει το αδιέξοδο των συνομιλιών, ωστόσο διασώζει τη διαδικασία τους με τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών να παραπέμπει σε συνέχιση της διαδικασίας, άτυπα, σε επίπεδο διαβουλεύσεων με το τελικό ζητούμενο, σε αυτό το επίπεδο, να υπάρξει κάποια στιγμή μια διεθνής διάσκεψη για το Κυπριακό. Όπως αναφέρουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, το κλειδί –που διαμορφώνει το πώς θα κινηθεί κάθε πλευρά, πώς οι επιμέρους εξελίξεις στο εσωτερικό κάθε κοινότητας θα επηρεάσουν τις δυναμικές και πώς μεθοδολογικά τα Η.Ε. θα κινηθούν από εδώ και στο εξής– παραμένει στο «κάποια στιγμή», με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη του Κυπριακού να αντιλαμβάνονται πλέον τον χρόνο μεταζύ του άτυπου δείπνου και του χρόνου δυναμικής πραγματοποίησης μιας διεθνούς

Στο άτυπο δείπνο της Νέας Υόρκης ο Αντόνιο Γκουτέρες σηματοδότησε τη συνέχιση της διαδικασίας για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών.

διάσκεψης ως «διαπραγματευτικό σημαντικό».

Πού ακριβώς πάμε;

Οι δύο ειδήσεις που προέκυψαν από τη Νέα Υόρκη είναι πως η Μαρία Άνχελα Ολγκίν, εκτός απροόπτου, θα αντικατασταθεί από τη βοηθό γ.γ. του ΟΗΕ, Ρόζμαρι ντι Κάρλο. Μια εξέλιξη που ανεξαρτήτως των στάσεων της τουρκοκυπριακής πλευράς που θεωρούσε, πολύ νωρίτερα, πως η θητεία της κας Ολγκίν τελείωσε, ευνοεί την ελληνοκυπριακή πλευρά δεδομένου πως στο Κυπριακό εισέρχεται μια υψηλόβαθμη αξιωματούχος του Οργανισμού. Η δεύτερη, ακόμη πιο ενδιαφέρουσα, προσέγγιση είναι πως μεθοδολογικά ο γ.γ. δείχνει να προσανατολίζεται σε μια διττή προσέγγιση: Από τη μία ξαναδίνει έμφαση στα Μέτρα Οικοδόμησης Εμ-

πιστοσύνης (ΜΟΕ) με κατεχοκίν αντικείμενο το να καλυφθεί χώρος σε αυτό το επίπεδο που θα συνδράμει θετικά στη διαδικασία, όπως η διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης (οδοφράγματα), αλλά παράλληλα δείχνει να προσανατολίζεται και στο να αρχίσει, σταδιακά, μια διαδικασία διαμόρφωσης της διαπραγματεύσεως, συνεπώς τα «δύσκολα ζητήματα» κάθε πλευράς (Ασφάλεια και Εγγυήσεις για τους Ε/κ και τα περί κυριαρχικής ισότητας για τους Τ/κ) θα τεθούν ως «διαπραγματεύσεις εντός διαπραγμάτευσης». Φυσικά, ο παράγοντας της συνέχισης της διαδικασίας «για χάριν αυτής» υπόκειται και στην πρακτική του ΟΗΕ που στην παρούσα φάση αντιμετωπίζει πολύ σημαντικότερα ζητήματα από το Κυπριακό, αλλά και στις πραγματικότητες που απορρέουν από τη δεύτερη θητεία του

κ. Γκουτέρες, προς το τέλος της οποίας (λήγει το 2027) ο ίδιος δεν θα ήθελε να συνδέσει το όνομά του με μια αποτυχία στο Κυπριακό. Σε κάθε περίπτωση το ζητούμενο παραμένει να υπάρξει ένα «μομέντουμ» όπου κινήσεις καλής θέλησης από την κάθε πλευρά (ΜΟΕ), η προετοιμασία για τα δύσκολα διαπραγματευτικά κεφάλαια και ο χρονισμός θα δώσουν την ευκαιρία εντός 2025 να υπάρξει κινητικότητα προς την κατεύθυνση οργάνωσης μιας διεθνούς διάσκεψης, με προοπτικές κορύφωσης της διαδικασίας των συνομιλιών του Κυπριακού.

Ο γρίφος Τατάρ

Η στάση του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, παραμένει κλειδί για τις εξελίξεις στη συνέχεια. Η σενarioλογία πρόωρων «εκλογών» εντός του 2025 στα Κατεχό-

μενα αποτελεί σε αυτό το επίπεδο το κατεχοκίν πεδίο ανάλυσης, χωρίς ωστόσο το σενάριο απομάκρυνσης Τατάρ από την ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε σχέση με τις εξελίξεις στο Κυπριακό να αποτελεί πανάκεια. Στο άτυπο γεύμα της Νέας Υόρκης η στάση Τατάρ κατέδειξε πως:

- **Είχε** περιορισμούς ως προς το «μέχρι ποίου σημείου πάει», δεδομένου ότι ναι μεν παραβρέθηκε στο δείπνο με την έγκριση της Άγκυρας, αλλά δεν είχε εξουσιοδότηση να συζητήσει οτιδήποτε άλλο, π.χ. την ανακοίνωση κάποιου ΜΟΕ ως δείγμα καλής θέλησης αμέσως μετά το πέρας της, με αποτέλεσμα, τριμερούς.

- **Είχε** καλλιεργήσει προσδοκίες σε σχέση με την κάθοδο Ολγκίν ως προς τη διάσταση της ένταξης, στη διαπραγμάτευση των «3Α»,

πιτυχία που ωστόσο δείχνει εν μέρει και το σκεπτικό του ΟΗΕ να θέσει τις αξιώσεις των απευθείας πτήσεων, επιπορίου και σχέσεων ως υπό έγκριση ζητήματα προς διαπραγμάτευση, και τέλος

- **Παραμένει** μαξιμαλιστής στις θέσεις του, μιας και ζήτησε την άρση διώξης των καταχραστών ελληνοκυπριακών περιουσιών στα Κατεχόμενα.

Ανεξαρτήτως αν ο Ερσίν Τατάρ παραμένει στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, η Τουρκία το επόμενο διάστημα, με εξαίρεση το μομέντουμ στα ελληνοτουρκικά, στο Κυπριακό θα μπορούσε να τηρήσει μια παρελκυστική στάση, η οποία σε συνδυασμό με τη «ρευστή χρονικά» συνέχιση της διαδικασίας που εγκαινιάζει, μετά τη Νέα Υόρκη, ο γ.γ., εμπεριέχει το ρίσκο το Κυπριακό είτε να βρεθεί σε ένα οργα-

νικό τέλος είτε η τουρκοκυπριακή με την τουρκική πλευρά να κατορθώσουν, διαπραγματευτικά, να περάσουν σημεία που συνδέονται με το αφήγημα της κυριαρχικής ισότητας στη διαδικασία που ακολουθεί.

Η θέα από τη Λευκωσία

Η θέα από τη Λευκωσία τείνει προς την κατεύθυνση της ικανοποίησης ως προς τα αποτελέσματα του δείπνου, με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να απολαμβάνει, προς το παρόν, οριζόντια σχεδόν πολιτική στήριξη, να προαναγγέλλει ξανά ενεργότερη ευρωπαϊκή εμπλοκή για τις προσπάθειες άρσης του αδιεξόδου στο Κυπριακό και να συγκαλεί Εθνικό Συμβούλιο για μεθαύριο Τρίτη. Η Λευκωσία αποτιμά επίσης ως θετική την εμπλοκή της κας Ντι Κάρλο θεωρώντας την προσέγγιση ως αναβάθμιση των προσπαθειών διαμεσολάβησης εκ μέρους του ΟΗΕ. Για τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη η διαχείριση των διαβουλεύσεων του Κυπριακού αποτελεί, ταυτόχρονα, πεδίο εσωτερικού πολιτικού τεστάριασματος (σε σχέση με τη στήριξή του από τα κόμματα του Ενδιάμεσου και την αντιπολίτευση ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ) αλλά και «δοκιμασία» σε σχέση με τα ίδια τα Ηνωμένα Έθνη και τη διεθνή κοινότητα για ζητήματα αξιοπιστίας και καλής διαπραγματευτικής θέλησης, δεδομένων και των κόκκινων γραμμών που η Λευκωσία θέτει ως προς το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού.

Και η επόμενη μέρα

Το άτυπο δείπνο της Νέας Υόρκης καταγράφεται, πλέον, ως ιστορικό γεγονός. Από τούδε και στο εξής διαμορφώνεται μια –απροσδιόριστη χρονικά αλλά ουσιαστική ως προς τα επιμέρους της χαρακτηριστικά– περίοδος προκειμένου να διαφανεί επί του πεδίου, αν υπάρχει πραγματικό περιθώριο κορύφωσης του Κυπριακού. Το πιο ενδιαφέρον κληροδόστημα της άτυπης αυτής τριμερούς συνάντησης είναι πως ουσιαστικά η αποστολή της κας Κουεγιάρ απέτυχε επί της ουσίας, μιας και δεν κατόρθωσε να δώσει τα αποτελέσματα που σιγάλαρε ο γ.γ. για τη συνέχιση της διαδικασίας στο άτυπο δείπνο. Επιπλέον, ο κ. Γκουτέρες έχοντας ενώπιόν του τη μία πλευρά να βγαίνει, τελείως, εκτός πλαισίου λύσης, διατηρεί μεν ανοικτή τη διαδικασία αλλά παράλληλα λαμβάνει μια στάση τήρησης ίσων αποστάσεων με απώτερο στόχο να βρει εκείνον τον κοινό τόπο για άρση του αδιεξόδου. Σε αυτό ακριβώς το επίπεδο διαφαίνεται και το μεγάλο ρίσκο που θα κληθεί να διαχειριστεί, κατεχοκίν, η ελληνοκυπριακή πλευρά, μιας και μετά το 2017 η τουρκική και τουρκοκυπριακή πλευρά κινείται για περισσότερα του ενός αποτελέσματα ως προς την έκβαση του Κυπριακού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

«Νέος ρεαλισμός», βιβλίο ή πολιτικό μανιφέστο;

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
«Νέος Ρεαλισμός,
Το Κυπριακό 50 χρόνια
από την τουρκική εισβολή»
εκδ. Παπαζήση, σελ. 200

Το 2021, όταν ο τέως αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Χάρης Γεωργιάδης πρωτομύλησε για «νέο ρεαλισμό» στο Κυπριακό, προκλήθηκε σάλος. Αιωρείτο ακόμη ο ισχυρισμός του αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσόστομου Β΄ ότι, ο τότε πρόεδρος Αναστασιάδης τον είχε βολιδοσκοπήσει για λύση δύο κρατών. Οι αντιδράσεις δεν περιορίστηκαν στην αντιπολίτευση. Ο αιώνιος Σωκράτης Χάσιος, συνάδελφος του Γεωργιάδη στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, τον προκάλεσε να ξεκαθαρίσει τι εννοούσε.

Το περασμένο καλοκαίρι ο Γεωργιάδης επανήλθε με ένα βιβλίο 200 σελίδων υπό τον τίτλο «Νέος Ρεαλισμός, Το Κυπριακό 50 χρόνια από την τουρκική εισβολή», εκδόσεις Παπαζήση. Χάρηκα όταν το έλαβα. Ήταν μια «ανωμαλία» στο πολιτικό σκηνικό μετά τις ευρωεκλογές, τον θρίαμβο Φειδία, τον κουραστικό ανταγωνισμό του πολιτικού προσωπικού στο Instagram και την ελαφρότητα του πολιτικού

λόγου. Στο πολύχρωμο αυτό τοπίο, ένα βιβλίο γραμμένο από πολιτικό, για το Κυπριακό, έμοιαζε σχεδόν ανατρεπτικό.

Ο Γεωργιάδης βάζει το ψαχνό που έλειπε από το κόκαλο που είχε ρίξει το 2021. Είτε συμφωνείς είτε διαφωνείς με την πρότασή του, παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την επόμενη μέρα, η οποία στηρίζεται στη διάγνωση ότι, «η προοπτική μιας συμφωνημένης λύσης έχει απομακρυνθεί και η δικτοποίηση της Κύπρου έχει εδραιωθεί». Αυτή η κατάσταση πραγμάτων, προσθέτει, «συνιστά ευθεία απειλή για την ασφάλεια του κυπριακού ελληνισμού». Ο νέος ρεαλισμός στοχεύει στην ενίσχυση της ασφάλειας των «Ελλήνων Κυπρίων» (αντιστοίχως η άλλη πλευρά αποκαλείται «Τούρκοι Κύπριοι»), επιδιώκοντας ταυτόχρονα επιμέρους συμφωνίες που βελτιώνουν το status quo προς αμοιβαίο όφελος.

Η ασφάλεια θα προέλθει από την ανάσχεση της Τουρκίας. Πώς; «Η ισχυρή οικονομία, η ισχυρή άμυνα, ο ξεκάθαρος δυτικός προσανατολισμός κι ο απόλυτος συντονισμός Αθηνών – Λευκωσίας είναι τα μέσα που θα επιτρέψουν σε Ελλάδα και Κύπρο να συγκρατήσουν τις πιέσεις της Τουρκίας,

Προκύπτει αβίαστα ότι μέντορας του Γεωργιάδη στο Κυπριακό είναι ο πατέρας του πολιτικού ρεαλισμού Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος κατόρθωσε να συστηγάσει για χρόνια στο ΔΗΣΥ αυτό που σήμερα ο Γεωργιάδης αποκαλεί τα δύο άκρα στο Κυπριακό.

να αποφύγουν την περαιτέρω υπονόμευση της κυριαρχίας και διατηρήσουν την ειρήνη», υποστηρίζει ο συγγραφέας, καταθέτοντας συγκεκριμένες ρεαλιστικές εισηγήσεις.

Η δεύτερη, αμφιλεγόμενη, πιτυχή είναι η βήμα προς βήμα διαπραγμάτευση, όχι για συνολική λύση, αλλά «για κάποιες σημαντικές επιμέρους συμφωνίες», σε θέματα όπως «η Αρμύχωστος, το εδαφικό, οι ενεργειακοί σχεδιασμοί, οι σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας, το άνοιγμα [τουρκικών] λιμανιών, αεροδρομίων και εναέριου χώρου, το εμπόριο και η ασφάλεια». Το αμφιλεγόμενο έγκειται στην επισήμανση του συγγραφέα ότι «τα επίμαχα ζητήματα κυριαρχίας για την ώρα θα έμεναν στην άκρη». Οι Τούρκοι, δηλαδή, δεν θα απαιτούσαν αναγνώριση ξεχωριστής κυριαρχίας και η πλευρά μας, «χωρίς να εγκαταλείπει τις διαχρονικές της θέσεις – θα κατανοούσε ότι αυτή τη στιγμή δεν θα υπήρχε αποδοχή της ομοσπονδίας από την Άγκυρα και την τουρκική κυπριακή ηγεσία».

Ο νέος ρεαλισμός αναπτύσσεται στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου αποτελεί μια κριτική σύνοψη της ιστορίας της Κύπρου από το 1960. Προκύπτει αβίαστα ότι μέντορας

του Γεωργιάδη στο Κυπριακό είναι ο πατέρας του πολιτικού ρεαλισμού Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος κατόρθωσε να συστηγάσει για χρόνια στο ΔΗΣΥ αυτό που σήμερα ο Γεωργιάδης αποκαλεί τα δύο άκρα στο Κυπριακό: στη μία πλευρά η «σχολή σκέψης που προκρίνει περαιτέρω ευελιξία εκ μέρους της ελληνικής πλευράς και προσπάθεια εξευμενισμού της Τουρκίας» και η άλλη, «σε ακόμη μεγαλύτερη διάσταση από την πραγματικότητα», όπου συναντάται το εθνικιστικό ΕΛΑΜ και η σοσιαλιστική ΕΔΕΚ, «που απορρίπτουν πλήρως τον ομοσπονδιακή επιλογή».

Ο συγγραφέας γίνεται ιδιαίτερα αιχμηρός προς όσους υιοθετούν το αφήγημα περί δήθεν εγκλήματος στο Κραν Μοντανά. Ούτε η ίδια η Τουρκία, σημειώνει δεικτικά, δεν υιοθετεί το αφήγημα μερίδας Ελλήνων Κυπρίων ότι «ήταν πανέτοιμη να αποσύρει τον κατοχικό στρατό, να αποδεχθεί τον τερματισμό των εγγυήσεων ασφαλείας και να δώσει τη συναίνεσή της στην επίλυση του Κυπριακού». Εν' αυτοί επικρίνει ήπια τον Νίκο Αναστασιάδη διότι δεν ανέδειξε στον βαθμό που έπρεπε τις τουρκικές προθέσεις. Κριτική ασκεί και στον Νίκο Χριστοδουλίδη, όχι ως Προ-

έδρου, αλλά ως συγγραφέα. Πριν μπλέξει με την πολιτική, ο Χριστοδουλίδης είχε γράψει δύο βιβλία για το Κυπριακό. Στο πρώτο, «Τα σχέδια λύσης του Κυπριακού 1948-1978» (Εκδόσεις Καστανιώτη) αναφέρεται στο σχέδιο που υπέβαλαν το 1978 οι ΗΠΑ, Καναδάς και Βρετανία που προέβλεπε την επιστροφή των κατοίκων της Αμμοχώστου για ν' αρχίσουν συνομιλίες. Ο τότε πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού το απέρριψε. Ο Χριστοδουλίδης, ενώ επικρίνει τον άγαρμο τρόπο απόρριψης του σχεδίου, μη περιμένοντας την τοποθέτηση της τουρκικής πλευράς, βρίσκει ελαφρυντικά στον Κυπριανού. Εδώ εντοπίζεται η διαφωνία του Γεωργιάδη: Ο ρόλος «μιας υπεύθυνης ηγεσίας», γράφει, «είναι ακριβώς να λαμβάνει ψύχραιμα, δύσκολες και σωστές αποφάσεις [...] και να μη διστάζει να σταθεί απέναντι στο λαϊκό αίτημα, όταν αυτό επιβάλλεται, προκειμένου να υπηρετήσει το εθνικό συμφέρον».

Το βιβλίο αποφεύγει την ζύλινη, δόθεν επιστημονική, γλώσσα του Κυπριακού με τις παραπομπές σε ψηφίσματα, ιδέες, πλαίσια και νομικούς όρους. Γραμμένο απλά, παρουσιάζει μια συγκροτημένη και μελετημένη προσέγγιση που αξίζει να συζητηθεί με σοβαρότητα.

Δείπνο σε άδεια γραφεία

Η άνεση του Χριστοδουλίδη και το άβολο χαμόγελο Τατάρ στη Νέα Υόρκη, δείγμα του πώς ασκούν την επικοινωνιακή τους πολιτική

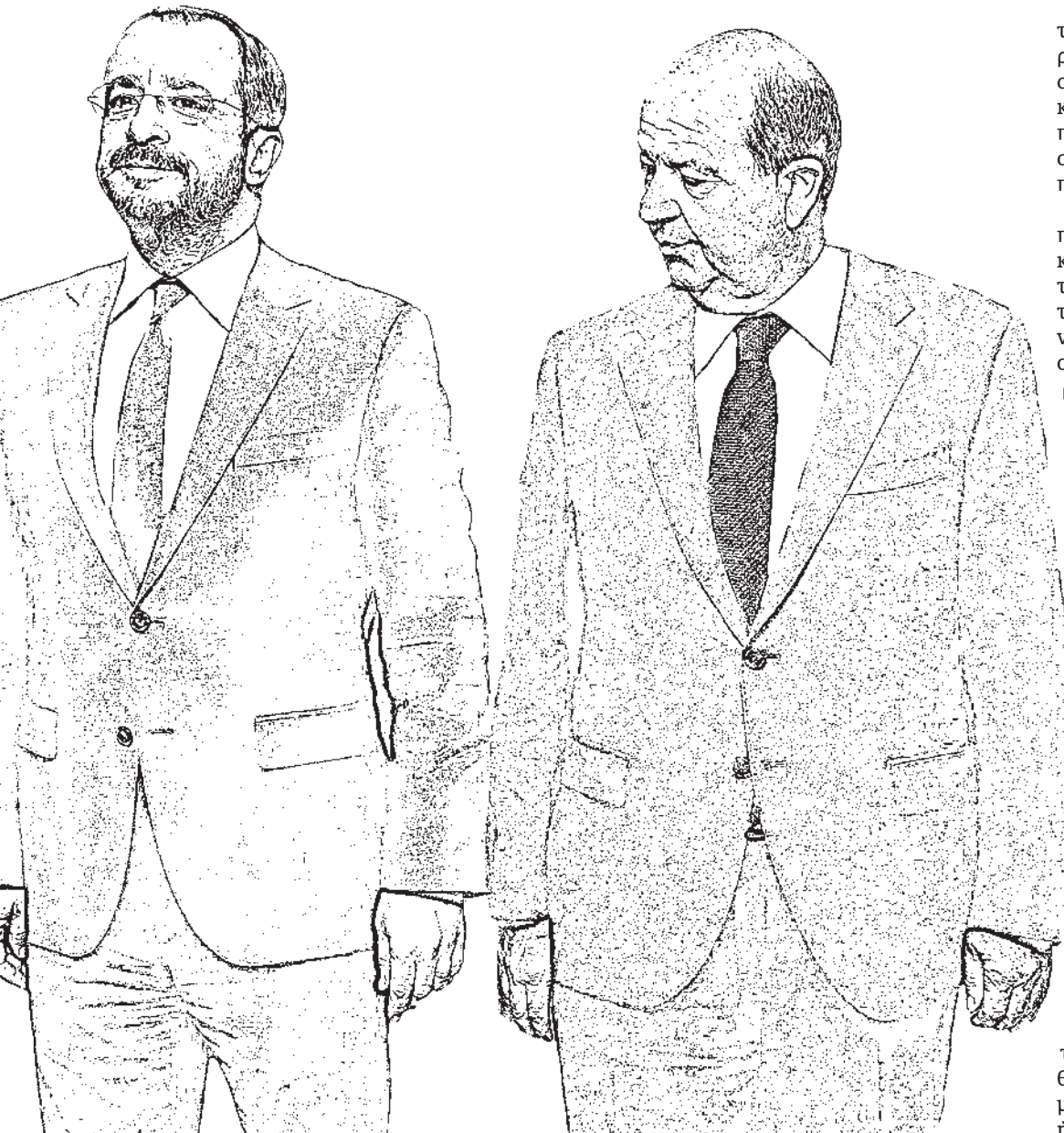
Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Το κτήριο των Ηνωμένων Εθνών ήταν άδειο αργά το απόγευμα, όταν οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων έφτασαν για το κρίσιμο μεν, άτυπο δε, δείπνο με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες. Η διάθεση της κάθε πλευράς ήταν προφανής από τη στιγμή της άφιξης, με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη ευδιάθετο και τον Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ κάπως πιο αγχωμένο, αν και χαμογελώντας στην ομάδα των δημοσιογράφων που περιμέναμε στην είσοδο. Η διαφορά αυτή ήταν αναμενόμενη από τη στιγμή που ο κ. Χριστοδουλίδης έφτασε στη Νέα Υόρκη με ανοικτή στήριξη από ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ (αν και από ορισμένους στο Προεδρικό δεν κρύβεται κάποια ενόχληση για τις παρεμβάσεις Αβέρωφ Νεοφύτου), ενώ ο κ. Τατάρ αντιμετώπιζε μια συνεχή πολιτική κρίση στα Κατεχόμενα με τη χαοτική διαδικασία ανάδειξης προέδρου της τ/κ «βουλής» λόγω της αδυναμίας του δικού του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (UBP) να συντονιστεί, τις επικρίσεις που δέχεται από την τ/κ αντιπολίτευση αλλά και την κοινή γνώμη βάσει δημοσκοπήσεων, καθώς και την ενόχληση όπως μεταδίδεται από πλευράς Τουρκίας λόγω άτσωνων χειρισμών.

Η διάθεση για ενημέρωση από τις δύο πλευρές επίσης διέφερε, δεδομένου πως η τ/κ πλευρά δεν διευθέτησε να υπάρξει αποστολή δημοσιογράφων και περιορίστηκε σε μια διαδικαστική δήλωση στην ανταποκρίτρια του πρακτορείου Απαόλου στη Νέα Υόρκη μετά το δείπνο, αφήνοντας την ενημέρωση για τη συνέντευξη Τύπου στην Κύπρο αμέσως μετά την επιστροφή του. Κι ενώ η ε/κ πλευρά φρόντισε να πραγματοποιήσει ενημερώσεις και πριν και μετά το δείπνο, τ/κ πηγές απέφρασαν επιμελώς να μιλήσουν στα ε/κ ΜΜΕ ενώπιε της συνάντησης, κάτι που διαχρονικά συμβαίνει όταν υπάρχουν διαπραγματεύσεις ή απλώς επαφές των πλευρών. Από τις λίγες ευχάριστες δημόσιες στιγμές για τον Τ/κ ηγέτη ήταν ανάρτησή του στο Twitter από τα γραφεία της «TABK» στον 13ο όροφο της Τουρκικής Μόνιμης Αντιπροσωπείας στον ΟΗΕ. Όμως και εδώ οι συμβολισμοί δεν βοήθησαν τον κ. Τατάρ: το μέγαρο Turkish House, απέναντι από τα γραφεία του ΟΗΕ, βρίσκεται στο επίκεντρο σκανδάλου διαφθοράς που εμπλέκει τον ίδιο τον δήμαρχο της Νέας Υόρκης.

Η συνάντηση της Νέας Υόρκης δεν είχε, τουλάχιστον για τους δημοσιογράφους, τη δυναμική και τον χαρακτήρα που είχαν οι σύνοδοι στη Γενεύη και το Κραν Μοντανά το 2017, όταν το ενδιαφέρον κυπριακών και διεθνών ΜΜΕ ήταν έντονο και στους διαδρόμους υπήρχε μεγάλος αριθμός αξιωματούχων από όλα τα μέρη, που είχαν πάντα κάτι να πουν στους διαδρόμους ή σε... καφέ της περιοχής. Και δεν θύμιζε ούτε καν τη διοργάνωση της άτυπης πενταμερούς στη Γενεύη τον Απρίλιο του 2021.

Οι ηγέτες έφτασαν λίγα λεπτά

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έφτασε στη Νέα Υόρκη με ανοικτή στήριξη από ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, ενώ ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ αντιμετώπιζε μια συνεχή πολιτική κρίση στα Κατεχόμενα με τη χαοτική διαδικασία ανάδειξης προέδρου της τ/κ «βουλής».

πριν από τις 7 το απόγευμα, και ταχώς προχώρησαν στο δείπνο με την άβολη φωτογράφιση και χωρίς χειραφτίες, όπως είδαμε στα πλάνα των φωτογράφων που ανέβηκαν στον 38ο όροφο. Τον κ. Χριστοδουλίδη συνόδευε ο Ε/κ διαπραγματευτής, ο ΥΠΕΞ, ο διευθυντής του διπλωματικού γραφείου και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, ενώ ο κ. Τατάρ συνοδευόταν από τον Τ/κ διαπραγματευτή και επιχειρησιακούς παράγοντες.

Από εκεί και πέρα, κατά τη μιάμιση ώρα της συνάντησης οι δημοσιογράφοι αναμέναμε στην άδεια αίθουσα υποδοχής των γραφείων του ΟΗΕ, από την οποία αναχωρούσαν περιστασιακά υπάλληλοι του διεθνούς οργανισμού οι οποίοι σχολούσαν, και προσωπικό που καθάριζε το σημείο. Ο Τ/κ ηγέτης δεν είχε μαζί του δημοσιογραφική αποστολή, με αποτέλεσμα η μόνη επαφή με την άλλη πλευρά έξω από την αίθουσα να γίνεται με υπηρεσιακούς της αποστολής Τατάρ και του γραφείου των Τ/κ στην τουρκική αντιπροσωπεία, που έφτασαν κάποια λεπτά πριν από το τέλος της συνάντησης για να προετοιμαστούν για την αναχώρηση του κ. Τατάρ.

Καλλιέργησαν προσδοκίες

Η ε/κ πλευρά φάνηκε έτοιμη – αν μη τι άλλο – να δημιουργήσει

“
Η συνάντηση της Νέας Υόρκης δεν είχε τη δυναμική και τον χαρακτήρα που είχαν οι σύνοδοι στη Γενεύη και το Κραν Μοντανά το 2017.

κάποιες προσδοκίες για ένα μικρό αλλά σημαντικό βήμα, όπως ανέφεραν σε δημοσιογράφους πριν από το δείπνο. Τα στοιχεία τα οποία επέλεξαν να τονίσουν άτυπα στις ενημερώσεις τους ε/κ πηγές αντανακλούν και ποια ζητήματα ήθελε να προωθήσει στη συζήτηση, με τις προσδοκίες να καλλιεργούνται, ακόμα και αν παρουσιάζονταν μέσα σε ένα μικρό καλάθι (κάτι που δεν συνηθίζει η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη).

Το ένα ζήτημα που αναδείχθηκε ήταν η επιθυμία της ε/κ πλευράς για παρουσία της Βρετανίας σε μελ-

λοντικές άτυπες συναντήσεις, προβάλλοντας και ότι το ίδιο το Λονδίνο το επιθυμούσε, παραπέμποντας σε απόρριψη από τον διεθνή παράγοντα της θέσης της Τουρκίας και των Τ/κ για συνάντηση 4+1 (δηλαδή των δύο κοινοτήτων, της Ελλάδας και της Τουρκίας). Το άλλο ήταν το ενδιαφέρον της Μαρία Άγκελα Ολγκίν να συνεχίσει την αποστολή της, και οι πληροφορίες περί επικοινωνίας που είχε με τον ΠτΔ πριν από το δείπνο. Παράλληλα, όμως, επισημαίνονταν και πως τυχόν αποχώρηση Ολγκίν και ανάθεση του ρόλου στον αντιπρόσωπο των Η.Ε. στην Κύπρο, Κόλιν Στιούαρτ, θα αποτελούσε υποβάθμιση, εμπνεμία που συνάδει με τις αρνητικές κατά καιρούς σχέσεις της ε/κ πλευράς με τον αξιωματούχο.

Το κύριο αφήγημα που διαχεόταν από την ε/κ πλευρά μέρες πριν και τονιζόταν και στη Νέα Υόρκη, ήταν πως ο γ.γ. του ΟΗΕ είχε στόχο στο άτυπο δείπνο να πει κάτι συγκεκριμένο καθώς δεν θα συγκαλούσε μια τέτοια συνάντηση εν μέσω διεθνών κρίσεων μόνο για να διαπιστώσει αδιέξοδο. Σε αυτό το πλαίσιο, τόνιζαν πως δεν γνώριζαν τι πρότεινε η κα Ολγκίν στον κ. Γκουτέρες. Η τ/κ πλευρά προσήλθε στο δείπνο με δυσκολία και αποχώρησε με αμηχανία, καθώς ο Ερσίν Τατάρ μπορεί να μην άλλαξε επί

της ουσίας τη θέση του για την κυριαρχική ισότητα, όμως προσήλθε σε μια τριμερή συνάντηση – έστω και άτυπη – ενώ συναίνεσε σε μια πιο δομημένη, μάλλον πενταμερή, σειρά επαφών για διερεύνηση των προοπτικών επανένταξης.

Η τακτική Τατάρ μπορεί να είναι προβληματική για τη διαδικασία, καθώς διέπεται από ασάφεια για το τι ακριβώς επιδιώκεται (δύο κράτη, συνομοσπονδία, ανάλωση χρόνου;) δημιουργώντας ανησυχία σε ορισμένους κύκλους στην ε/κ πλευρά που άρχισαν ήδη να βλέπουν υποχωρήσεις. Είναι όμως περισσότερο προβληματική για την ίδια την τ/κ πλευρά, η οποία αδυνατεί πλήρως να θέσει ζητήματα ουσίας που την αφορούν.

Μετά το δείπνο

Με την ολοκλήρωση του δείπνου, ο κ. Τατάρ έφυγε πρώτος, επιλέγοντας να υπερτονίσει πως χωρίς αποδοχή της κυριαρχικής ισότητας δεν θα συναινέσει σε διαπραγματεύσεις, λέγοντας πως η αποστολή Ολγκίν δεν πέτυχε επειδή δεν ήταν δυνατόν να βρει λύση για το αίτημά του για απευθείας πτήσεις, επαφές και εμπόριο. Μιλώντας για τα αποτελέσματα, αρχικά άφησε να εννοηθεί πως θα πρόκειται για διευρυμένες επαφές με Ελλάδα και Τουρκία πριν επιβεβαιώσει πως ο γ.γ. του ΟΗΕ μιλάει και με τη Βρετανία, ενώ ανέφερε πως ήγειρε το θέμα της Μίας Μηλίας και πως θα συζητηθεί το άνοιγμα οδοφραγμάτων. Η συζήτηση για τα ΜΟΕ ήταν κάτι που είχε κάθε λόγο να αναμένει η ε/κ πλευρά, δεδομένου πως είχε απορρίψει την πρόταση για μονομερή βήματα για άνοιγμα του οδοφράγματος της Μίας Μηλίας.

Και δεν είναι ενδεχομένως τυχαίο ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης μετέφερε κατά τη συζήτηση ακόμα δύο ιδέες για ΜΟΕ, αυτή της δημιουργίας Επιτροπής Αλήθειας ή μιας δικονομικής τεχνικής επιτροπής για θέματα νεολαίας, πληροφόρηση που μεταφέρθηκε από ε/κ πηγές στους δημοσιογράφους αμέσως μετά το δείπνο, και την οποία ο κ. Τατάρ επιβεβαίωσε δημόσια την Πέμπτη.

Η ενημέρωση που έγινε στους Ε/κ δημοσιογράφους μετά το δείπνο θύμιζε αρκετά το επικοινωνιακό στυλ του κ. Χριστοδουλίδη ως υπουργού Εξωτερικών, κτίζοντας αφήγημα για τον τρόπο με τον οποίο ο κ. Τατάρ απέρριψε προτάσεις για ΜΟΕ, αλλά και για την επιμονή του να θέσει το θέμα της διώξης στην Κ.Δ. κατά επιχειρηματία που εμπλέκεται σε παράνομη εκμετάλλευση ε/κ περιουσιών.

Ο κ. Τατάρ αποφάσισε να επαναφέρει το θέμα στην επικαιρότητα σε δηλώσεις του σε τουρκικά ΜΜΕ την Πέμπτη, υποστηρίζοντας πως ήταν ο γ.γ. του ΟΗΕ που έθεσε θέμα αμνηστίας από τον ΠτΔ στον Σιμόν Αϊκούτ. Η αναφορά αυτή διαψεύσθηκε από κυβερνητικές πηγές, που πήραν την ευκαιρία να επαναλάβουν πως ο Τ/κ ηγέτης ανέλωσε τον μισό χρόνο που είχε με τον γ.γ. του ΟΗΕ γι' αυτό το θέμα.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Από τη Λευκωσία αφήνεται να βγαίνει προς τα έξω πως οι διαπραγματεύσεις για το πλοίο «Προμηθέας» βρίσκονται σε κομβικό σημείο και ότι οι κινήσεις της ΕΤΥΦΑ αποσκοπούν στην παράδοσή του μέχρι τέλος του χρόνου.

Εισαγωγή Φ.Α. σε Κύπρο από ιδιώτες το plan B

Η πορεία ολοκλήρωσης των έργων στο Βασιλικό και τα τρία σενάρια για φθινό καύσιμο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Τέσσερις μήνες μετά το ναυάγιο των έργων κατασκευής του τερματικού Φ.Α. στο Βασιλικό και σε αρχικό στάδιο βρίσκονται οι διαδικασίες αναπλήρωσης του κενού που προκάλεσε η φυγή της κινεζικής κοινοπραξίας. Η ΕΤΥΦΑ, θυγατρική εταιρεία της ΔΕΦΑ και ιδιοκτήτης του έργου, αναζητεί το πλαίσιο για τη διάδοχο κατάσταση που θα ολοκληρώσει το υπόλοιπο 40% των χερσαίων υποδομών του τερματικού στο Βασιλικό. Με βάση τις υπάρχουσες πληροφορίες, η ΕΤΥΦΑ ψάχνει για συμβούλους, ειδικούς σε ημιτελή ενεργειακά έργα, οι οποίοι θα τρέξουν τις σχετικές διαδικασίες προκήρυξης και ολοκλήρωσης των κατασκευών. Στην πρόσκληση που απεύθυνε ο ιδιοκτήτης του τερματικού ανταποκρίθηκαν δέκα διεθνείς οίκοι, από τους οποίους μετά από αξιολόγηση του φακέλου τους απορρίφθηκαν οι επτά. Με βάση την ιεράρχηση που έχει γίνει στη Λευκωσία η παράδοση του πλοίου (FSRU) «Προμηθέας» παραμένει η πρώτη και βασική προτεραιότητα της κυπριακής πλευράς, χωρίς το οποίο ακόμα και τα υπόλοιπα έργα να ολοκληρωθούν δεν θα μπορεί να λειτουργήσει το τερματικό στο Βασιλικό και ως εκ τούτου να γίνει πραγματικότητα η εισαγωγή Φ.Α. Στα σημαντικά των σχεδιασμών που υπάρχουν είναι και τα εναλλακτικά σενάρια στην περίπτωση που ναυαγήσουν οι διαβουλεύσεις με τους Κινέζους και η επίλυση της διαφοράς καταστεί μέρος της διαιτησίας στο Λονδίνο, μια διαδικασία που δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από το 2026. Στο κυβερνητικό στρατόπεδο φαίνεται να έχει ωριμάσει η ιδέα να επιταχυνθεί η εισαγωγή Φ.Α. οι ιδιώτες, διαφοροποιώντας το σφικτό πλαίσιο που υπάρχει σήμερα.

Ο «Προμηθέας»

Στην παρούσα φάση το βάρος των προσπαθειών για άρση του αδιεξόδου που έχει προκληθεί βρίσκεται στη Σαγκάη όπου είναι αγ-

κυροβλημένο το πλοίο FSRU της ΕΤΥΦΑ. Με βάση το ρεπορτάζ της «Κ», η μετατροπή του πλοίου σε FSRU έχει ολοκληρωθεί εδώ και αρκετό χρονικό διάστημα. Αυτό που απομένει για να σπκώσει άγκυρες για το Βασιλικό είναι δύο πιστοποιήσεις του νηογνώμονα. Η πρώτη αφορά στη μεταφορά υγροποιημένου Φ.Α. (LNG carrier) και η δεύτερη στην επαναεριοποίηση του Φ.Α. Για την πρώτη πιστοποίηση ο νηογνώμονας αποδέχεται να επιτρέψει τον απόπλου του πλοίου υπό προϋποθέσεις, κάτι που δεν μπορεί να γίνει και για τη δεύτερη καθώς το πλοίο θα πρέπει να μπει σε τερματικό εισαγωγής, όπως είναι αυτό που κατασκευάζεται στο Βασιλικό, για να ελεγχθεί κατά πόσο λειτουργεί μέσα στα πλαίσια των προδιαγραφών. Ωστόσο, οι Κινέζοι φαίνεται να μπλοκάρουν τον από-

πλου του «Προμηθέα», διεκδικώντας από την ΕΤΥΦΑ επιπρόσθετα €30 εκατ. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως η μετατροπή του πλοίου έχει στοιχίσει στην Κυπριακή Δημοκρατία €190 εκατ. τα οποία έχουν καταβληθεί. Στην προσπάθεια να υπάρξει μια λύση και οι δύο πλευρές επιδιώκουν να μειώσουν τις ζημιές που θα υποστούν. Η κυπριακή πλευρά χρησιμοποιεί ως διαπραγματευτικά χαρτιά τις οικονομικές υποχρεώσεις που προκύπτουν για την κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd (CMC Ltd) από τη μη ολοκλήρωση του έργου προκειμένου η όλη ιστορία να λήξει με φιλικό διακανονισμό και να μην οδηγηθεί στο διαιτητικό δικαστήριο του Λονδίνου. Στη Λευκωσία αφήνεται να αιωρείται πως οι διαπραγματεύσεις είναι σε κομβικό σημείο και ενδεχομένως να

υπάρξει αποτέλεσμα μέχρι τέλος του χρόνου.

Το τερματικό

Με βάση επίσημες τοποθετήσεις του υπουργού Ενέργειας Γιώργου Παπαναστασίου η κινεζική πλευρά χρησιμοποιεί το πλοίο «Προμηθέας» «με τις υπόλοιπες λύσεις, οι οποίες προδιαγράφεται να δοθούν για τα υπόλοιπα δύο μέρη του τερματικού». Τα δύο μέρη του έργου στα οποία αναφέρθηκε ο κ. Παπαναστασίου αφορούν στην προβλήτα στο Βασιλικό και τις χερσαίες υποδομές του τερματικού. Σύμφωνα με την αξιολόγηση της ΕΤΥΦΑ το πιο δύσκολο και πολύπλοκο κομμάτι του έργου είναι η πλωτή μονάδα, η οποία αποτελεί το 75% του έργου στο Βασιλικό. Τα άλλα δύο μέρη θεωρούνται ευκολότερα να ολοκληρωθούν μιας και έχει κατασκευαστεί το 60%. Για

τα έργα που υπολείπονται η ΕΤΥΦΑ έχει επιλέξει τρεις από τους δέκα διεθνείς οίκους που επέδειξαν ενδιαφέρον να ολοκληρώσουν το τερματικό στο Βασιλικό. Η διαδικασία επιλογής γίνεται με τη μέθοδο του «Ανταγωνιστικού Διαλόγου». Ο οίκος που θα επιλεγεί θα ετοιμάσει τις προσφορές προς ολοκλήρωση των κατασκευαστικών έργων.

Τρία σενάρια για Φ.Α.

Ο χρόνος εισαγωγής Φ.Α. αποτελεί στοιχείο για την κυβέρνηση. Κυβερνητικές πηγές έλεγαν στην «Κ» πως στην παρούσα φάση υπάρχουν τρία σενάρια τα οποία σχετίζονται άμεσα με τις εξελίξεις των διαβουλεύσεων για το πλοίο. Το πρώτο σενάριο, το απαισιόδοξο, αφορά μη θετική κατάληξη με το πλοίο «Προμηθέας» και την ΕΤΥΦΑ που θα αναγκασθεί να ανοικιάσει πλωτή μονάδα, εξέλιξη που παραπέμπει σε νέα έργο από την αρχή. Σε αυτή την περίπτωση οι κυβερνητικοί υπολογισμοί τοποθετούν την εισαγωγή Φ.Α. μετά το 2026. Το δεύτερο σενάριο, το ρεαλιστικό, είναι να υπάρχει λειτουργικό τερματικό στο Βασιλικό μετά το 2025 και αυτό που θα απομένει θα είναι η προετοιμασία για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με Φ.Α. Το τρίτο σενάριο αφορά ολική αποτυχία των προσπαθειών που καταβάλλονται στην παρούσα φάση. Σε αυτή την περίπτωση το υπουργείο Ενέργειας θα στραφεί προς τον ιδιωτικό τομέα για να γίνει μια νέα προσπάθεια εισαγωγής Φ.Α. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως με βάση την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 18 Ιουνίου 2008 (Αρ. Απόφασης 67.366) η καθολική εισαγωγή και διάθεση του Φυσικού Αερίου εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας ανατίθεται στη ΔΕΦΑ. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως η κυβέρνηση θα καλέσει ιδιώτες, με διαγωνισμό, να εκφράσουν ενδιαφέρον για εισαγωγή Φ.Α. χωρίς να γίνεται υπόδειξη των τεχνολογιών εισαγωγής Φ.Α. Ο διαγωνισμός που θα προκηρυχθεί θα αφορά στο σημείο παράδοσης του Φ.Α. και την τιμή του.

Οι οικονομικές απαιτήσεις της ΕΤΥΦΑ

Η συμφωνία των δύο πλευρών στο οικονομικό σκέλος της διαφοράς θεωρείται βέβαιο πως θα διευκολύνει τις εκκρεμότητες που υπάρχουν με το τερματικό στο Βασιλικό. Όπως λέχθηκε στην «Κ» και οι δύο πλευρές προσπαθούν να μειώσουν τις ζημιές που θα έχουν από την αποχώρηση της κινεζικής κοινοπραξίας από το Βασιλικό. Η CPP-METRON Consortium Ltd (CMC Ltd) έχει προσφύγει

σε διαιτητικό δικαστήριο στο Λονδίνο, απαιτώντας από την ΕΤΥΦΑ επιπλέον €200 εκατ. Όπως έχει διαρρεύσει από κυπριακής πλευράς η κινεζική κοινοπραξία μέσα στα ζητήματα που έβαλε μετά την αποχώρησή της ήταν και ο τερματισμός της δικαστικής διαδικασίας, κάτι που δεν έγινε αποδεκτό από την κυπριακή πλευρά, θεωρώντας προφανώς πως υπάρχουν αυξημένες

πιθανότητες να δικαιωθεί. Σε εκκρεμότητα παραμένει η ρευστοποίηση εγγυητικών επιστολών ύψους €69 εκατ. Για τις εγγυητικές επιστολές η ΕΤΥΦΑ έχει ζητήσει τη ρευστοποίησή τους, ωστόσο το διαιτητικό δικαστήριο παίρνει τεκμηρίωση και από τις δύο πλευρές προκειμένου να αποφασίσει αν θα ρευστοποιηθούν ή θα καταστούν μέρος της δικαστικής διαδικασίας.

ΜΑΚΗΣ ΚΕΡΑΥΝΟΣ, υπουργός Οικονομικών

Εχω τραβήξει την κόκκινη γραμμή μου

Δεν θα κάνω υποχωρήσεις που να έχουν επιπτώσεις στην οικονομία. Κοιμάμαι ήσυχα τα βράδια, με ήσυχη τη συνείδησή μου

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Έχω τραβήξει την κόκκινη γραμμή μου και δεν πρόκειται να κάνω υποχωρήσεις που να έχουν επιπτώσεις στην οικονομική σταθερότητα του τόπου», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός. Αναφέρει ότι οι πιέσεις για χαλάρωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι πολλές και καθημερινές καθώς υπάρχουν αιτήματα από όλες τις κατευθύνσεις. Επισημαίνει ότι ο τρόπος αντιμετώπισής τους είναι με παράθεση επιχειρημάτων που δεν μπορούν να αμφισβητηθούν. Ερωτηθείς ποια είναι η στάση του προέδρου Χριστοδουλίδη σε αυτό το θέμα, ο κ. Κεραυνός απάντησε ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ακούει τα αιτήματα όπως και τα επιχειρήματα και υπάρχει μεταξύ τους συνεργασία. «Έρχεται νέο πακέτο μέτρων για την ακρίβεια;

—Η κυβέρνηση μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών παρακολουθεί συνεχώς τις εξελίξεις, ειδικά σε αυτήν την αρνητική συγκυρία. Επεξεργαζόμαστε κάποια μέτρα και αναλόγως των εξελίξεων η κυβέρνηση θα πάρει μέτρα όπως έκανε μέχρι τώρα.

—Θα συνεχιστεί και η επιδότηση του ηλεκτρικού ρεύματος;

—Είναι ένα θέμα που επίσης μελετούμε. Ελπίζω πριν από τη λήξη του μέτρου τέλος Οκτωβρίου, να υπάρχει τοποθέτηση της κυβέρνησης.

—Τι μεσολάβησε και επανήλθε ο μηδενικός συντελεστής ΦΠΑ σε κάποια προϊόντα;

—Δεν επανήλθε. Το προηγούμενο πακέτο περιλάμβανε περισσότερα προϊόντα και ήταν προσωρινό. Όταν έληξε, παρατηρήθηκαν μεγάλες αυξήσεις στις τιμές κάποιων προϊόντων που απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Γι' αυτό επαναφέραμε τον μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ σε μόνιμη βάση αυτή τη φορά, σε ελάχιστο αριθμό προϊόντων για στήριξη ευάλωτων ομάδων και της μεσαίας τάξης.

—Ασκήθηκε κριτική ότι πρόκειται για οριζόντια και όχι στοχευμένο μέτρο.

—Είναι και στοχευμένο διότι αφορά συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Πώς να το κάνεις πιο στοχευμένο; Ένας ηλικιωμένος, όταν πάει στην υπεραγορά να αγοράσει πάνες, πρέπει να δείχνει τη φορολογική του δήλωση.

—Άρα εσείς δεν αισθάνεστε εκτεθειμένος όπως εξελίχθηκε η κατάσταση; Διότι το μέτρο ολοκληρώθηκε, επιχειρηματολογήσατε γιατί δεν ανανεώθηκε αμέσως και ακολούθως συναντηθήκατε με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και το μέτρο επανήλθε.

Δυστυχώς, στην πολιτική ζωή του τόπου επικρατεί μια τάση λαϊκισμού και αντιπολιτευτικής διάθεσης. Κανείς δεν βλέπει τίποτα θετικό σε κανένα, αναφέρει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός.

—Δεν μπορεί ένας υπουργός Οικονομικών να αισθάνεται «εκτεθειμένος» επειδή εφάρμοσε ένα κοινωνικό μέτρο που βοηθά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Υπήρχε έντονη κριτική όταν εφαρμόσαμε τα μέτρα, ότι ήταν απλώς ασιπρίνη. Όταν σταματήσαμε τα μέτρα υπήρξε έντονη κριτική ότι εγκαταλείψαμε ευάλωτους συμπολίτες μας, με επικριτικά σχόλια για την αύξηση της τιμής στο παιδικό γάλα και τις πάνες. Όταν ανακοινώσαμε το νέο μέτρο πάλι έγινε κριτική γιατί να το κάνουμε, αφού πριν από λίγες μέρες έλθαν τα μέτρα.

—Αν λαμβάνεις μια απόφαση τεκμηριωμένα τότε δεν την αναιρείς λόγω κριτικής.

—Αν ακολουθήσουμε την όχι πάντοτε τεκμηριωμένη και όχι πάντοτε καλόπιστη κριτική τότε θα έπρεπε να φέρουμε πολύ μεγάλα πακέτα χωρίς στάθμιση του δημοσιονομικού αντικτύπου και να οδηγήσουμε σε κατάρρευση την οικονομία, όπως έγινε σε άλλες εποχές όπου αυξάνονταν ραγδαία οι δαπάνες, χωρίς την υπεύθυνη προσέγγιση που πρέπει να χαρακτηρίζει μια κυβέρνηση.

—Είναι και θέση των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση ότι πρέπει να έρθει κι άλλο πακέτο μέτρων, ενώ την ίδια στιγμή υπάρχουν παράπονα ότι δεν ενημερώθηκαν για την επαναφορά του μηδενικού ΦΠΑ.

—Υπάρχει κατανόηση από τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση ότι τα μέτρα που λαμβάνονται πρέπει να είναι εντός των

“

Πώς να κάνεις πιο στοχευμένο το μέτρο του μηδενικού ΦΠΑ; Ένας ηλικιωμένος, όταν πάει να αγοράσει πάνες, πρέπει να δείχνει τη φορολογική του δήλωση;

Η αύξηση 1,5% στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα στην προσπάθεια συγκράτησης του κρατικού μισθολογίου.

οικονομικών δυνατοτήτων του κράτους. Έχουμε συχνές επαφές και θα έχουμε συνάντηση για το θέμα μέσα στη βδομάδα. —Είστε αισιόδοξοι για ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού από τη Βουλή;

—Ο προϋπολογισμός είναι ισορροπημένος, αναπτυξιακός, πλεονασματικός και με αυξημένες τις κοινωνικές παροχές. Αναμένω ότι τα κόμματα θα δείξουν ακόμη μία φορά υπεύθυνη στάση και θα τον ψηφίσουν.

—Κάνετε επαφές με τον ΔΗΣΥ και λάβατε σχετική διαβεβαίωση;

—Δεν έκανα ιδιαίτερες επαφές με τον ΔΗΣΥ αλλά ως κόμμα έχει αποδείξει ότι λειτουργεί υπεύθυνα σχετικά με την οικονομική σταθερότητα του τόπου.

—Δέχεστε κριτική πάντως για την αύξηση ανελαστικών δαπανών και ότι θα έπρεπε να υπάρξει συγκράτηση του κρατικού μισθολογίου.

—Δεν υπάρχει αύξηση στο κρατικό μισθολόγιο μεταξύ 2024 και 2025. Αυτό φανερώνει την προσπάθεια να το συγκρατήσουμε. Δυστυχώς, στην πολιτική ζωή του τόπου επικρατεί μια τάση λαϊκισμού και αντιπολιτευτικής διάθεσης. Κανείς δεν βλέπει τίποτα θετικό σε κανένα. —Άρα δεν θεωρείτε ότι προκύπτει οποιοσδήποτε δημοσιονομικός κίνδυνος;

—Το ΔΑΝΤ έχει ετοιμάσει μια σχετική μελέτη και εργαζόμαστε πάνω σε αυτή για να μπούμε σε μια διαδικασία αλλαγής της αρχιτεκτονικής του κρατικού μισθολογίου, ώστε μεσοπρόθεσμα και σταδιακά να συγκρατηθεί ο ρυθμός αύξησής του.

—Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;

—Μπορεί για παράδειγμα να αλλάξει ο τρόπος ένταξης σε κλίμακες, μπορεί να δούμε και το θέμα των προσαυξήσεων.

—Η αύξηση 1,5% στους μισθούς

των δημοσίων υπαλλήλων συνάδει με την προσπάθεια συγκράτησης του κρατικού μισθολογίου;

—Ήταν μια συλλογική σύμβαση 2022-2024 που έληξε και είχαν υποβληθεί ένα σωρό αιτήματα. Έγινε μια διαπραγμάτευση και η κατάληξη ήταν ότι δεν μπορεί να δοθούν αναδρομικά εκτός από κάποιους μήνες του 2024 και δέσμευση ότι δεν θα τεθούν άλλα αιτήματα εντός του 2025. Επομένως, το 1,5% δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα στην προσπάθεια συγκράτησης του κρατικού μισθολογίου και έχει απορροφηθεί το κόστος του 2024 από εξοικονομήσεις και για το 2025 έχει προϋπολογισθεί.

—Ασκήθηκε πάντως κριτική ότι είναι οριζόντια αύξηση και ότι ευνοεί τους υψηλόμισθους.

—Αντίθετα, περιλαμβάνει και το στοιχείο της στόχευσης διότι για τους χαμηλόμισθους έχουμε βάλει ένα μίνιμουμ ποσό που αντιστοιχεί σε περίπου 2,5% αύξηση. Ο λόγος που προβλέπεται αύξηση του 1,5% και για τους υψηλόμισθους είναι γιατί δίνεται στο πλαίσιο συμφωνίας που αφορά τους δημόσιους υπαλλήλους και ο νόμος καθορίζει ποιοι είναι δημόσιοι υπάλληλοι, επομένως δεν μπορούσαμε να τους αποκλείσουμε από μια συλλογική σύμβαση.

—Στη συζήτηση περί αύξησης ανελαστικών δαπανών μπαίνει και το θέμα της ΑΤΑ και υπάρχουν εισηγήσεις για κλιμακωτή κι όχι οριζόντια απόδοσή της, ώστε να βοηθηθούν περισσότερο οι χαμηλόμισθοι. Συμφωνείτε με αυτή την προσέγγιση;

—Η ΑΤΑ είναι ένας θεσμός που θα συζητηθεί την επόμενη περίοδο πάρα πολύ. Άποψή μου είναι ότι πρέπει να δίδεται με έναν διαφορετικό τρόπο και να υπάρχει διασύνδεση με τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και την παραγωγικότητα, ώστε να συμβάλλει και στη δικαιότερη κατανομή του παραγόμενου πλούτου, πέραν της αποκατάστασης του διαβρωμένου διαθέσιμου εισοδήματος.

—Κάτι που αιωρείται είναι αν κατά την προηγούμενη συμφωνία για την ΑΤΑ ο υπουργός Εργασίας είχε και τη συγκατάθεσή σας να προχωρήσει ή όχι;

—Δεν έχει ουσιαστική αξία να σχολιάσουμε γεγονότα που έγιναν και έληξαν. Νομίζω ότι πλέον οι περισσότεροι έχουν αντιληφθεί ότι η ΑΤΑ δεν μπορεί να συνεχίσει να δίνεται με τον ίδιο τρόπο που δίνεται μέχρι σήμερα.

—Κάνετε αναφορά στο πλεονάσμα, όμως κι εδώ υπάρχει συζήτηση για το γεγονός ότι μέρος του προέρχεται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

—Όποτε υπήρχαν πλεονάσματα ή δεν υπήρχαν σε αυτό τον τόπο με οποιαδήποτε κυβέρνηση και με οποιοδήποτε υπουργό Οικονομικών υπολογίζονταν και τα διαθέσιμα του ΤΚΑ, διότι εντάσσονται στα ρευστά διαθέσιμα του κράτους. —Έχει αξιολογηθεί αν αυτή η πρακτική δημιουργεί οποιαδήποτε στρέβλωση;

—Η κυβέρνηση πληρώνει 4,5% επιτόκιο στα λεφτά που παίρνει από το ΤΚΑ. Ένας πολίτης θα ένιωθε καλύτερα αν τα χρήματα του ΤΚΑ δίνονταν σε έναν ιδιώτη να τα επενδύει; Η αν πήγαιναν στις τράπεζες με 1% επιτόκιο; Παρόλα αυτά έχουμε ετοιμάσει πλάνο, ώστε το κράτος μακροπρόθεσμα να μην αξιοποιεί λεφτά του ΤΚΑ και όταν το δημόσιο χρέος μειωθεί τέλος του 2026 κάτω από το 60%, η κυβέρνηση να αρχίσει τη σταδιακή αποπληρωμή του χρέους προς το ΤΚΑ.

—Ένα μέτρο που εξαγγέλθηκε πριν από αρκετό καιρό και αναμένει ο κόσμος είναι το σχέδιο επιδότησης επιτοκίου. Πότε θα τεθεί σε εφαρμογή;

—Μετά από κάποιες πρόσφατες δημόσιες δηλώσεις μου υπάρχει πιο στενή συνεργασία των τραπεζών με το υπουργείο Οικονομικών και το θέμα μπαίνει σε τροχιά υλοποίησης και σύντομα το σχέδιο θα τεθεί σε εφαρμογή και αφορά οριστικά δάνεια που εγκρίθηκαν το 2022 και το 2023.

—Οι τράπεζες τελικά θα καλύψουν και μέρος της επιδότησης του επιτοκίου;

—Θέλαμε τη συνεισφορά των τραπεζών στη διαδικασία. Η επιδότηση θα καλυφθεί εξ ολοκλήρου από το κράτος.

Δεν μπορώ να αποκλείσω ενδεχόμενη αύξηση του κόστους για GSI

—Προεκλογικά ο κ. Χριστοδουλίδης δεσμεύτηκε για αύξηση του αφορολόγητου εισοδήματος και ενώ έλεγε ότι θα ήταν από τις πρώτες του ενέργειες, τελικά μπήκε στο πακέτο της ευρύτερης φορολογικής μεταρρύθμισης. Πότε θα εφαρμοστεί και σε ποιο ύψος;

—Η Κύπρος έχει το πιο υψηλό αφορολόγητο εισόδημα στην Ε.Ε. και περίπου το 45% των εργαζομένων δεν φορολογείται. Συνεπώς, θα εξεταστεί στο πλαίσιο της συνολικής φορολογικής μεταρρύθμισης αφού δούμε συνολικά τις διάφορες επί μέρους πιτυχές της. Η φορολογική μεταρρύθμιση πρέπει να είναι ουδέτερη και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2026.

—Άλλη επαναλαμβανόμενη δέσμευση του Προέδρου είναι οι δαπάνες για εξοπλιστικά προγράμματα της Ε.Φ. να φτάσουν τουλάχιστον το 2%. Μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να είμαστε κοντά. Είναι εφικτός αυτός ο στόχος;

—Ως μια χώρα υπό συνεχή απειλή και στρατιωτική κατοχή, θεωρώ ότι πρέπει να έχουμε κάποιους στόχους για τα εξοπλιστικά προγράμματα έστω και φιλόδοξους και πρέπει συνεχώς να προσπαθούμε να τους φτάσουμε.

—Πόσα τελικά θα στοιχίσει στο κράτος το ναυάγιο στο Βασιλικό; —Για το ναυάγιο στο Βασιλικό έχουμε σταθμίσει τους οικονομικούς κινδύνους που μπορεί να υπάρξουν. Προχωρούμε σε διαδικασίες για ολοκλήρωση του έργου, διότι χωρίς αυτό δεν μπορούμε να φέρουμε φυσικό αέριο για μείωση των τιμών στην ενέργεια. Σε επαφές με ΕΤΕΠ, ΕΤΑΑ και Κομισιόν είχαμε θετική ανταπόκριση ότι αν προχωρήσουμε για την ολοκλήρωση του έργου, τότε δεν θα υπάρξει απαίτηση για άμεση επιστροφή χρημάτων.

—Έχουν καμφθεί οι ανησυχίες που εκφράσατε για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης;

—Ανησυχίες είναι λογικό να υπάρχουν, αφού δεν έχουν ληφθεί

Οι περισσότεροι έχουν αντιληφθεί πλέον ότι η ΑΤΑ δεν μπορεί να συνεχίσει να δίνεται με τον ίδιο τρόπο που δίνεται μέχρι σήμερα, λέει ο υπ. Οικονομικών Μάκης Κεραυνός.

ακόμα απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα και γιατί οι μελέτες που αναμένουμε δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Μιλάμε για ένα έργο

δύο δισεκατομμυρίων μέχρι στιγμής, είναι δηλαδή περίπου το 20% του κρατικού προϋπολογισμού. Το υπ. Οικονομικών θέλει να έχει ενώπιόν του όλα τα αναγκαία στοιχεία για να μπορεί να τοποθετηθεί υπεύθυνα για συμμετοχή του κράτους στο έργο.

—Γιατί λέτε μέχρι στιγμής;

—Παρακολουθώντας άλλα έργα διασυνδέσεων, παρατηρούμε ότι το κόστος αυξάνεται σημαντικά, επομένως δεν μπορώ να αποκλείσω το ενδεχόμενο και εδώ να αυξηθεί το κόστος του έργου. Σχετικά με τη διασύνδεση Ιρλανδίας—Γαλλίας, που είναι μισή απόσταση σε σχέση με τη διασύνδεση Κύπρου—Κρήτης και όχι σε βάθος 3 χιλιομέτρων, το κόστος αρχικά ήταν στα 930 εκατομμύρια και τώρα έχει αυξηθεί κατά 72% και βρίσκεται στα 1,6 δισ. και θα ολοκληρωθεί το 2026.

—Πότε θα ολοκληρωθούν οι μελέτες;

—Δεν γνωρίζουμε, αλλά χρειάζεται κάποιος χρόνος.

—Γιατί τότε ο Πρόεδρος ανέλαβε

πολιτική δέσμευση για συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου;

—Θεωρώ ότι η δέσμευση του Προέδρου είναι πρόθεση να μπούμε σε ένα σημαντικό ευρωπαϊκό έργο, αν πληρούνται όλα τα κριτήρια.

—Η εντύπωση όμως που έχει δημιουργηθεί είναι διαφορετική, ότι οι ανησυχίες ξεπεράστηκαν και οι διαδικασίες προχωρούν.

—Δεν υπάρχει τελική συμφωνία. Συζητούν οι κυβερνήσεις για διάφορα ενδιάμεσα θέματα. Δεν υπάρχει τελική απόφαση για να μπούμε στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου. Αυτό θα γίνει όταν έχουμε όλα τα στοιχεία ενώπιόν μας.

—Όταν είστε με τον Πρόεδρο και τον υπουργό Ενέργειας, τι τους λέτε;

—Τους λέω αυτά που είπα και σε εσάς και υπάρχει σύγκλιση απόψεων.

—Ανθάνεστε ότι ανταποκρίνεστε στο βάρος της ευθύνης που πηγάει έναντι του τόπου από τη θέση που αναλάβατε;

—Ως υπουργός Οικονομικών κοιμάμαι ήσυχα τα βράδια με ήσυχη τη συνείδησή μου. Έχω τραβήξει την κόκκινη γραμμή μου και δεν πρόκειται να κάνω υποχωρήσεις που να έχουν επιπτώσεις στην οικονομική σταθερότητα του τόπου. Δεν είναι τυχαίο ότι έχουμε λάβει 7 αναβαθμίσεις σε αυτά τα δύο χρόνια.

—Υπήρξαν πιέσεις να κάνετε τέτοιες υποχωρήσεις;

—Οι πιέσεις για χαλάρωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι πολλές και καθημερινές. Ο βασικός τρόπος αντιμετώπισής τους είναι η ανάλυση με επιχειρήματα που δεν μπορούν να αμφισβητηθούν και να πείθουν;

—Από πού προέρχονται;

—Από όλες τις κατευθύνσεις, υπάρχουν συνεχώς αιτήματα.

—Η στάση του Προέδρου ποια είναι έναντι των διαφόρων αιτημάτων;

—Ο Πρόεδρος ακούει τα αιτήματα όπως και τα επιχειρήματα και υπάρχει μεταξύ μας συνεργασία.

Χαμηλή πτήση μέχρι το ραντεβού

Ο στόχος της αποφυγής αναταράξεων έως το τέλος Ιανουαρίου και οι προσδοκίες από τα τετ α τετ των υπουργών

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Με τις λιγότερες πιθανές αναταράξεις επιθυμεί να φτάσει η Αθήνα έως το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) Ελλάδας και Τουρκίας υπό τους δύο ηγέτες Κυριάκο Μητσοτάκη και Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, που εκτιμάται ότι θα πραγματοποιηθεί περί τα τέλη Ιανουαρίου 2025. Με βάση τις έως τώρα τοποθετήσεις, οι δύο ηγέτες θα καθορίσουν τότε αν είναι δυνατή η διαπραγμάτευση για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών και υφαλοκρηπίδας ή η παραπομπή τους στη διεθνή δικαιοδοσία.

Όπως είναι γνωστό, οι δύο υπουργοί Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης και Χακάν Φιντάν, οι οποίοι πρόκειται να συναντηθούν στις 8 Νοεμβρίου στην Αθήνα, έχουν αναλάβει την πολιτική διεύθυνση των συζητήσεων και, κυρίως, να διερευνήσουν τις δυνατότητες που υπάρχουν. Θα είναι η 15η συνάντηση σε 17 μήνες των κ. Γεραπετρίτη και Φιντάν (περιλαμβανομένων εκείνων που έγιναν στο πλεύρο των δύο ηγετών) και είναι ενδιαφέρον ότι οι περισσότερες από αυτές γίνονται δίχως την παρουσία τρίτων.

Εργο για δύο

Το μοντέλο αυτό των συνομιλιών ανταποκρίνεται στις οδηγίες που έχουν δώσει οι δύο ηγέτες στους υπουργούς και έχει στόχο τον εγκιβωτισμό των συνομιλιών σε απόλυτα ελεγχόμενη ροή. Σε γενικές γραμμές αυτή η επιλογή πολιτικής διαχείρισης των ελληνοτουρκικών συνομιλιών γίνεται αντιληπτή από τους εμπειρότερους διπλωματικούς παρατηρητές ως ένδειξη σοβαρής δέσμευσης για αποτελέσματα και από τις δύο πλευρές.

Τις τελευταίες δύο εβδομάδες, ωστόσο, η Τουρκία σε πολλές διαφορετικές περιπτώσεις είτε ανοιχτά (μέσω του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας και του ίδιου του κ. Ερντογάν) είτε μέσω διαρροών στον Τύπο, ουσιαστικά απορρίπτει τη θέση της Αθήνας περί διαπραγμάτευσης για τη διαφορά ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας. Και αντιτείνει ότι η διαπραγμάτευση για αυτά τα θέματα αφήνει «εκκρεμότητες», όπως είναι η αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου, η «ακαθόριστη» κυριαρχία κάποιων νησιδίων, το εύρος του FIR, του εθνικού εναέριου χώρου και των εθνικών χωρικών υδάτων (αιγιαλίτιδα ζώνη).

Είναι πασιφανές ότι από οποιαδήποτε άποψη, πολιτική ή διπλω-

ματική, δεν υφίσταται καμία περίπτωση η Ελλάδα να συζητήσει οτιδήποτε αγγίζει την εθνική κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα. Είναι, ωστόσο, απολύτως σαφές ότι οριοθέτηση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας είναι πρακτικά αδύνατον να υπάρξει δίχως προηγουμένως να έχει με κάποιον τρόπο συμφωνηθεί ποιο θα είναι το εύρος των χωρικών υδάτων. Η κυβέρνηση, βεβαίως, αρνείται ότι υπάρχει τέτοια συζήτηση, παραπέμποντας στην πάγια θέση περί εθνικού δικαιώματος επέκτασης από τα 6 στα 12 ναυτικά μίλια σε στιγμή επιλογής της. Εκτός αν στις συζητήσεις βρίσκεται και το θέμα της απόφασης για καθορισμό των χωρικών υδάτων από τη διεθνή δικαιοδοσία, που θα αναλάβει να γνωμοδοτήσει και για υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Όλες αυτές οι υποθέσεις μένει, βέβαια, να δοκιμαστούν και στην πραγματικό-

Δεν αποκλείεται μετά τη συνάντηση των ΥΠΕΞ στην Αθήνα στις 8 Νοεμβρίου να επαναληφθεί μια συνάντηση στο επίπεδο του πολιτικού διαλόγου ανάμεσα σε αντιπροσωπείες, με επικεφαλής υφυπουργούς Εξωτερικών.

τητα. Σε κάθε περίπτωση και οι δύο πλευρές, Αθήνα και Αγκυρα, έχουν συμφωνήσει ότι οι διερευνητικές επαφές εξάντλησαν τον σκοπό τους και δεν έχουν να προσφέρουν τίποτε άλλο στον ελληνοτουρκικό διάλογο.

Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι οι υπόλοιποι τρεις πυλώνες του ελληνοτουρκικού διαλόγου είναι εκτός σχεδιασμού. Από τη συνάντηση Γεραπετρίτη - Φιντάν της 8ης Νοεμβρίου στην Αθήνα μέχρι και το επόμενο ΑΣΣ της Αγκυρας θα μεσολαβήσουν περίπου τρεις μήνες και καμία πλευρά δεν επιθυμεί να φανεί ότι υπάρχουν σημαντικά αποπροσανατολισμού. Ως εκ τούτου σε αυτή την περίοδο δεν αποκλείεται να επαναληφθεί μια συνάντηση στο επίπεδο του πολιτικού διαλόγου ανάμεσα σε αντιπροσωπείες, με επικεφαλής υφυπουργούς Εξωτερικών (Αλέξανδρα Παπαδοπούλου και Με-

Στιγμιότυπο από τη νατοϊκή αεροπορική άσκηση «Ramstein Flag» με έδρα την αεροπορική βάση της Ανδραβίδας. Η Τουρκία ακύρωσε την προγραμματισμένη συμμετοχή της, επειδή το εύρος της άσκησης έφτανε τα 8,3 ναυτικά μίλια, δηλαδή 2 περισσότερα από τα 6 ν.μ.

μέτ Κεμάλ Μποζάι). Αναλόγως, δεν εγκαταλείπεται ούτε ο δεύτερος πυλώνας, αυτός της θετικής ατζέντας. Ενώ συνεχίζονται κανονικά και τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) σε επίπεδο υπουργείων Εθνικής Αμυνας. Ήδη οι ανταλλαγές επισκέψεων σε επίπεδο διοικητών αλλά και αρχηγών σχηματισμών έχουν πληθύνει και θα ακολουθήσουν κι άλλες.

Ως προς το συμμαχικό επίπεδο η Αθήνα βρίσκεται, βεβαίως, σε επικοινωνία με τους βασικούς εταίρους, όπως οι ΗΠΑ και η Γερμανία, που όμως αυτή την περίοδο ταλανίζονται από δικά τους εσωτερικά προβλήματα και εκκρεμότητες.

Η νατοϊκή εμπλοκή

Δεν λείπουν, πάντως, οι παρεξηγήσεις, οι οποίες μάλιστα καταγράφκαν και σε συμμαχικό επίπεδο. Όπως η πρόσφατη απόφαση της Τουρκίας να μη συμμετάσχει τελικά στην υψηλού κύρους νατοϊκή αεροπορική άσκηση «Ramstein Flag» με έδρα την αεροπορική βάση της Ανδραβίδας. Ο πραγματικός λόγος για τον οποίο η Αγκυρα αποφάσισε τελικά να μη στείλει τα τέσσερα αεροσκάφη της, ήταν το γεγονός ότι στον Λακωνικό Κόλπο, όπου η Ελλάδα δεν έχει επεκτείνει τα χωρικά ύδατά της στα 12 ναυτικά μίλια, όπως έχει γίνει στον Μεσοποταμικό Κόλπο, αλλά και το σύνολο των ακτών της Δυτικής Ελλάδας (δηλαδή στο γεωγραφικό πεδίο της άσκησης), το εύρος της άσκησης έφτανε τα 8,3 ναυτικά μίλια, δηλαδή 2 περισσότερα από τα 6 ν.μ. που είναι επισήμως. Όλα αυτά, ενώ είχε ξεπεραστεί το πρόβλημα της άδειας σχεδίου πτήσης (θα πετούσαν σε εναέριο χώρο του ΝΑΤΟ - «NATO Airspace») και, με την ενθάρρυνση των Αμερικανών, συζητείτο μάλιστα η συμμετοχή της ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας στη μεγάλη τουρκική αεροπορική άσκηση «Anatolian Eagle» τον επόμενο χρόνο. Πρόκειται για ένα παράδειγμα που αναδεικνύει τη δυσκολία που υπάρχει να βρεθεί κοινός τόπος ακόμη και για ζητήματα για τα οποία υπάρχει ένας συμμαχικός «μπούσουλας», που σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείται για λόγους λειτουργικότητας του ΝΑΤΟ.

Σημειώνεται, τέλος, ότι τόσο η Αθήνα όσο και η Αγκυρα κρατούν τη συζήτηση για τα ελληνοτουρκικά σε απόσταση από τις εξελίξεις για το Κυπριακό, οι οποίες «τρέχουν» παράλληλα, αλλά σε εντελώς διαφορετικό ρυθμό και πλαίσιο.

«Πρώτα πρέπει να μετρήσουμε το οικόπεδο...»

Το μήνυμα της συνολικής «συζήτησης όλων των διαφορών» στέλνουν πηγές στην Αγκυρα μέσω της «Κ»

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

«Όταν πας να χτίσεις ένα κτίριο πρέπει να ξέρεις ποιο είναι το οικόπεδο». Με τη φράση αυτή σχολίαζε στην «Κ» ανώτερη τουρκική διπλωματική πηγή το διαφορετικό μήκος κύματος στο οποίο φαίνεται να εκπέμπουν Αθήνα και Αγκυρα, ενώπιε της έναρξης των συζητήσεων για τις θαλάσσιες ζώνες, κατά τη συνάντηση Γεραπετρίτη - Φιντάν στις 8 Νοεμβρίου στην Αθήνα.

Η Αγκυρα εκφράζει μεν την ικανοποίησή της για τις επαφές με την Ελλάδα, όμως επισημαίνει πως δεν μπορεί η υφαλοκρηπίδα και η ΑΟΖ να είναι η μόνη διαφορά, χωρίς να συζητηθεί προηγουμένως τουλάχιστον το θέμα των χωρικών υδάτων. Αυτός είναι και ο υπαινιγμός του Τούρκου αξιωματικού που μίλησε στην «Κ»: «Εδώ όταν πας να χτίσεις ένα κτίριο πρέπει να ξέρεις ποιο είναι το οικόπεδο, σε ποιο σημείο βρίσκεται, ποια είναι τα όριά του, τα όρια δόμησης του,

αν είναι κοντά σε ύψωμα ή κοντά σε θάλασσα», επεσήμανε χαρακτηριστικά.

«Ολιστική προσέγγιση»

Αυτό το μήνυμα, ότι οι διαφορές είναι περισσότερες και πρέπει να μπουν στο τραπέζι όλες ταυτόχρονα, επιχειρούν να στείλουν με διαδοχικές δηλώσεις ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν –ο οποίος μίλησε για «ολιστική προσέγγιση στο Αιγαίο»–, όπως και ο Χακάν Φιντάν, ο οποίος δήλωσε ότι «υπάρχει ένα σύνολο προβλημάτων μεταξύ μας: θαλάσσιες περιοχές, εναέριος χώρος, υφαλοκρηπίδα, το πρόβλημα της μειονότητας, το πρόβλημα της θρησκείας εκεί, ο διορισμός του μωφτή, το πρόβλημα της εκπαιδεύσης, οι θέσεις που πήραν και οι δύο χώρες στην Κύπρο, τα θέματα που σχετίζονται με τη Μεσόγειο, τα θέματα που σχετίζονται με το Αιγαίο».

Υπάρξαν και δηλώσεις τουρκικών πηγών στο κρατικό πρακτορείο «Ανατολή», που έκαναν λόγο για «αρμόζουσα, μόνιμη και περιεκτική διευθέτηση όλων των δι-

αφορών, συμπεριλαμβανομένων του εύρους των χωρικών υδάτων και του εναέριου χώρου, των γεωγραφικών σχηματισμών αβέβαιης ιδιοκτησίας, του εξοπλισμού των νησιών και της γραμμής FIR,

«Θα είναι σαν να χτίζεις το κτίριο και μετά να επιχειρείς να γκρεμίσεις μέρος αυτού για να το κάνεις δικό σου», λένε για την πιθανότητα επέκτασης των χωρικών υδάτων της Ελλάδας στα 12 ν.μ., ύστερα από μια συμφωνία με την Τουρκία για την υφαλοκρηπίδα.

σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο».

Στο ερώτημα αν –ύστερα από μια συμφωνία με την Τουρκία στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας– η Ελλάδα θα μπορούσε να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα

μέχρι και τα 12 μίλια, όπως υποστηρίζουν κάποιοι αναλυτές στην Ελλάδα, οι πηγές με τις οποίες μίλησε η «Κ» απάντησαν ότι «δεν μπορεί να συμβεί αυτό. Τότε θα είναι μια περίπτωση, που αφού τα έχεις καθορίσει όλα, χτίζεις το κτίριο και μετά επιχειρείς να γκρεμίσεις μέρος αυτού για να το κάνεις δικό σου».

Μας τόνισαν επίσης πως οι επαφές μεταξύ των δύο πλευρών «είναι απαραίτητες, αλλά όχι επαρκείς», αλλά εξήγησαν πως υπάρχουν θετικά αποτελέσματα των συχνών επαφών. Ως παράδειγμα επικαλέστηκαν το σκάφος του ελληνικού Λιμενικού, το οποίο πριν από λίγες εβδομάδες βρέθηκε εντός τουρκικών χωρικών υδάτων μπροστά στις τουρκικές ακτές. «Αν δεν υπήρχε αυτή η περίοδος ομαλοποίησης, τότε η αντιμετώπιση του γεγονότος από την τουρκική πλευρά θα ήταν εντελώς διαφορετική και πιο σκληρή», ανέφεραν χαρακτηριστικά.

Στην Αγκυρα υπάρχει και μια ικανοποίηση από το αποτέλεσμα των άτυπων συνομιλιών για την

Κύπρο, καθώς, όπως υποστηρίζουν, ο ΟΗΕ διαπιστώνει πως δεν υπάρχει κοινή βάση για μια ομοσπονδιακή λύση και θεωρούν πως δεν υπάρχουν συνομιλίες με βάση την ομοσπονδία. Τονίζουν όμως πως αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα δύο κράτη, αλλά μια διαφορετική συζήτηση σε διαφορετική βάση.

Με το βλέμμα στις ΗΠΑ

Δημοσιογράφοι με τους οποίους συζήτησε η «Κ» στην τουρκική πρωτεύουσα ανέφεραν την εκτίμησή τους πως η τουρκική κυβέρνηση έχει τη βούληση για επίλυση των ελληνοτουρκικών ζητημάτων και κινείται προς αυτή την κατεύθυνση για να κλείσει μέτωπα. Καθώς, όπως μας αναφέρουν, «την περίοδο αυτή βασικό μέλημα της Αγκυρας είναι η διαχείριση των σχέσεων με τις ΗΠΑ, που τις θεωρούν ανταγωνιστικές και όχι ιδιαίτερα καλές και όλη η προσοχή στην τουρκική κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί στην ημερομηνία της 5ης Νοεμβρίου που θα διεξαχθούν οι προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ».

Τον ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Για την τέταρτή του «υπουργική θητεία», με τη διαφορά ότι αυτή τη φορά προορίζεται για το ανώτερο επίπεδο της Κομισιόν, όπου, ως εκτελεστικό όργανο το «Σώμα των Επιτρόπων» είναι το «Υπουργικό Συμβούλιο» της Ε.Ε., προετοιμάζεται αυτό το διάστημα ο υποψήφιος επιτροπος για θέματα Αλιείας και Ωκεανών, Κώστας Καδής. Μετά από την πρόσφατη στοχοποίησή του από τον σημαντικό σε απήχηση στις Βρυξέλλες ειδικό οργάνισμο Politico, ο οποίος, σε σχέση με την πολύκροτη υπόθεση της ΟΕΔΑ Πεντακώμου, τον επικρίνει ότι ως υπουργός Περιβάλλοντος δεν σταμάτησε την απόρριψη των λυμάτων, δημιουργώντας ερωτηματικά για την καταλληλότητά του στη θέση Επιτρόπου, αναμένεται, εκτός από θέματα του χαρτοφυλακίου του, να κληθεί να αποδείξει στην ακρόαση ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας στις 6 Νοεμβρίου, ότι η θητεία του ως υπουργός ήταν ανέφελη.

Για το κατά πόσο ο κ. Καδής συνδέεται με την εικόνα της ΟΕΔΑ Πεντακώμου, όπου για χρόνια έχει γίνει παράνομη απόρριψη αποβλήτων μέσω ενός έργου, το οποίο έχει χρηματοδοτηθεί από την Ε.Ε. με πάνω από 46 εκατομμύρια ευρώ με τον όρο ότι αυτά θα αξιοποιούνταν για δημιουργία καυσίμων, ρίχνει φως η 200 περίπου σελίδων διοικητική έρευνα για την ΟΕΔΑ Πεντακώμου, την οποία έχει στα χέρια της η «Κ». Η μονάδα άρχισε να λειτουργεί τον Νοέμβριο του 2017. Μετά από αίτημα από τον ίδιο τον κ. Καδή, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα υπουργού Περιβάλλοντος τον Μάρτιο του 2018, η έρευνα τριμελούς επιτροπής άρχισε τον Νοέμβριο του 2019 και παραδόθηκε στον κ. Καδή στις 7 Φεβρουαρίου του 2023, στο ενδιάμεσο δηλαδή των δύο αναμετρήσεων των προεδρικών εκλογών. Το πόρισμα της έρευνας βρίσκεται ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας από τον Νοέμβριο του 2023, όταν στάλθηκε από τον τότε υπουργό, Πέτρο Ξενοφώντος.

Ο κ. Καδής δεν είχε εμπλοκή με το έργο κατά την έναρξή του, καθώς από το 2013 που προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός μέχρι και τα μέσα του 2017 η αρμοδιότητα ήταν στο υπουργείο Εσωτερικών, ενώ ο ίδιος ανέλαβε καθήκοντα υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, που πλέον ήταν η νέα Αναθέτουσα Αρχή, την 1 Μαρτίου 2018, ωστόσο ο ενταφιασμός του μεγαλύτερου μέρους των αποβλήτων συνεχίστηκε επί υπουργίας του για πέντε χρόνια. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πόρισμα δεν κατονομάζει τον κ. Καδή, ωστόσο επικρίνει τη στάση του Υπουργείου στο οποίο προϊστάτο.

«Κρατική αδιαφορία»

«Η νέα Αναθέτουσα Αρχή, όμως, η οποία δεν δεσμευόταν από τα πλάνα και τις ελπίδες του Υπουργείου Εσωτερικών, φέρει εξίσου ευθύνη καθώς δεν έχει καμία δικαιολογία να συνεχίζει να ενταφιάζει το υλικό. Ακόμη και μέχρι σήμερα, πέντε χρόνια μετά τη λειτουργία της ΟΕΔΑ το δευτερογενές καύσιμο θάβεται καθημερινώς. Είναι η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής ότι η εν λόγω κρατική αδιαφορία είναι αδικαιολόγητη μέχρι και απαράδεκτη», αναφέρουν τα μέλη της Επιτροπής, συνεχίζοντας στο ίδιο καταγγελτικό ύφος: «Η δικαιολογία ότι έγινε έρευνα αγοράς πριν από πέντε χρόνια (από το ΤΑΥ) και αποδείχθηκε η διάθεση του καυσίμου ακριβή επιλογή, δεν μπορεί να ευσταθεί ούτε και μπορεί να δικαιολογήσει την απουσία προ-

σπάθειας προκήρυξης διαγωνισμού αντί για τον ενταφιασμό του ως εναλλακτικό σενάριο. Είτε η αρχική είτε η μετέπειτα Αναθέτουσα Αρχή όφειλε να προβεί σε διαγωνισμό για τη διάθεσή του. Σημειώνεται ότι το κράτος καταβάλλει σήμερα 35 ευρώ/τόνο για τη διάθεση μέρους του δευτερογενούς καυσίμου στο Τσιμεντοποιείο και θάβει το μεγαλύτερο ποσοστό, με αποτέλεσμα να χρειαστεί και δεύτερο ΧΥΤ σε λιγότερο από τη μισή περίοδο ζωής που προγραμματίστηκε για το πρώτο». Σύμφωνα με το πόρισμα της διοικητικής έρευνας, η ευθύνη της μη προκήρυξης ενός τέτοιου διαγωνισμού βαρύνει και τις δύο Αναθέτουσες Αρχές, ωστόσο, όπως τονίζεται, βαρύνει περισσότερο την υφιστάμενη που δεν έχει ενεργήσει ακόμη επί του θέματος.

«Η μονάδα διαλύεται»

Σε άλλο σημείο του Πορίσματος η Ερευνητική Επιτροπή αναφέρεται στα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά του εισερχόμενου αποβλήτου και στην παρατεταμένη διαφωνία Ανα-

Με βαρίδια προχωρά στην ακρόαση ο Καδής

Εκτεθειμένη η υπουργία του για την ΟΕΔΑ Πεντακώμου – Η «Κ» αποκαλύπτει επίμαχα σημεία από το πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής

Εκτός από θέματα του χαρτοφυλακίου του, ο υποψήφιος επιτροπος για θέματα Αλιείας και Ωκεανών, Κώστας Καδής, θα κληθεί να αποδείξει στην ακρόαση ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας στις 6 Νοεμβρίου, ότι η θητεία του ως υπουργός ήταν ανέφελη.

«Ακόμη και μέχρι σήμερα, πέντε χρόνια μετά τη λειτουργία της ΟΕΔΑ, το δευτερογενές καύσιμο θάβεται καθημερινώς. Είναι η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής ότι η εν λόγω κρατική αδιαφορία είναι αδικαιολόγητη μέχρι και απαράδεκτη», τονίζει το πόρισμα.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΥ

Σύμφωνα με το πόρισμα, η ευθύνη της μη προκήρυξης διαγωνισμού βαρύνει και τις δύο Αναθέτουσες Αρχές, ωστόσο, όπως τονίζεται, βαρύνει περισσότερο την υφιστάμενη που δεν έχει ενεργήσει ακόμη επί του θέματος.

δόχου – Εργοδότη (σ.σ. το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος) για το αν ο δεύτερος θα πρέπει να αλλάξει τις απαιτήσεις του, ώστε να δοθεί λύση στις καταστροφές στον εξοπλισμό της μονάδας. Όπως απορρέει από το πόρισμα, τα μέλη της Επιτροπής διερωτούνται γιατί το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής

Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος επέδειξε απραξία στο να ξεκαθαρίσει ένα σημαντικό θέμα που συνδέεται με την καθημερινή καταστροφή της μονάδας. Συγκεκριμένα, η Ερευνητική Επιτροπή αναφέρει τα εξής: «Ο Ανάδοχος επικαλείται εδώ και τόσο καιρό ότι όλες οι καταστροφές στον εξοπλισμό της μονάδας είναι εξαιτίας του εισερχόμενου αποβλήτου που είναι διαφορετικό από αυτό που προβλέπεται στη Μελέτη Εφαρμογής και επικαλέστηκε την πρόνοια 6.12 (μέρος Β) για να αλλάξουν οι απαιτήσεις του Εργοδότη. Ο Εργοδότης αρνήθηκε – κατά την άποψη της Ερευνητικής Επιτροπής αβάσιμα. Γιατί ο Εργοδότης τόσο καιρό δεν ζήτησε νομική συμβουλή για ένα τόσο σημαντικό θέμα στη διαμάχη του με τον Ανάδοχο ώστε να ξεκαθαρίσει τι πραγματικά ισχύει συμβατικά; Έχει ο Ανάδοχος δίκαιο ή έχει ο Εργοδότης δίκαιο που κρύβεται συνεχώς πίσω από την πιο πάνω πρόνοια και η μονάδα διαλύεται καθημερινά (όπως φαίνεται από τα πεπραγμένα αφού συνεχώς κά-

ποιο μηχανήμα δεν δουλεύει για μέρες/βδομάδες ή και μήνες)».

Η σημερινή εικόνα

Σύμφωνα με τα γεγονότα που ακολούθησαν της παράδοσης της Έκθεσης στο Υπουργείο Γεωργίας, η κυβέρνηση προχώρησε στη διακοπή του συμβολαίου με την ανάδοχο εταιρεία και από τον Δεκέμβριο του 2023 ανέλαβε τη διαχείριση της Μονάδας το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων. Σήμερα, η Κυπριακή Δημοκρατία και η εταιρεία βρίσκονται σε δικαστική διαδικασία. Όπως προαναφέρθηκε, σήμερα η Έκθεση βρίσκεται ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας από τον Νοέμβριο του 2023 όταν στάλθηκε από τον τότε υπουργό, Πέτρο Ξενοφώντος, προκειμένου να διαφανεί εάν πρέπει να ασκηθούν ποινικές διώξεις. Την ίδια ώρα εκκρεμούν και οι αποφάσεις του Υπουργείου Γεωργίας για το αν πρέπει να υπάρξουν διοικητικές κυρώσεις.

Την άσχημη κατάσταση στην οποία βρίσκονται σήμερα τα μηχανήματα της Μονάδας επιβεβαί-

ωσε σε δημόσιες δηλώσεις της στις 22 Ιουλίου 2024 η σημερινή υπουργός Γεωργίας, Μαρία Παναγιώτου. «Το ΤΑΥ παρέλαβε γενικώς μια πολύ δυσάρεστη κατάσταση, αναγκαζόμενο ουσιαστικά να παραλάβει μια μονάδα που θέλει πάρα πολλή βελτίωση. Πολλά μηχανήματα βρίσκονταν και βρίσκονται σε κακή κατάσταση. Εργαζόμαστε με το ΤΑΥ με αφοσίωση η ομάδα εκεί, για να μπορέσει με το προσωπικό που βρίσκεται εκεί να διορθώσει αυτή την πολύ άσχημη κατάσταση, την οποία έχουμε παραλάβει αλλά δεν τίθεται θέμα αδιαφορίας», είπε στην τηλεοπτική ενημερωτική εκπομπή «Άλφα Ενημέρωση».

Την ίδια ώρα, περιβαλλοντικές οργανώσεις καταγγέλλουν την απόρριψη χιλιάδων τόνων ανεπεξέργαστων αστικών, ιατρικών, μέχρι και επικίνδυνων αποβλήτων, τονίζοντας ότι οι κοινόχρηστοι που ζουν γύρω από τη Μονάδα στο Πεντάκωμο βρίσκουν την κατάσταση αφόρητη, προσθέτοντας ότι οι τόνοι αποβλήτων παραμένουν κάτω από τον καυτό ήλιο, με αποτέλεσμα να μυρίζουν αφόρητα. Εξηγούν ότι τα σκουπίδια ρίχνονται έξω από την υποδοχή της μονάδας από τα απορριματοφόρα των Δήμων και Συμπλεγμάτων Κοινοτήτων της επαρχίας Λεμεσού, φορτώνονται ακολουθώντας σε άλλα οχήματα και μετά στην πλειονότητά τους θάβονται στο ΧΥΤΥ, κατά παράβαση των νόμων του κράτους και της Ε.Ε.

Απαντήσεις από Καδή

Επιστρέφοντας στις επικρίσεις που δέχεται αυτό το διάστημα ο κ. Καδής για τον τρόπο που χειρίστηκε το θέμα της ΟΕΔΑ Πεντακώμου και ενόψει του ελέγχου του από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Αλιείας στις 6 Νοεμβρίου, αξίζει να σημειωθεί ότι ο ίδιος επιλέγει να μην τοποθετείται σε Μέσα Ενημέρωσης που τον προσεγγίζουν για να δώσει απαντήσεις, καθώς, όπως ανέφεραν κοινοτικές πηγές σε προηγούμενο ρεπορτάζ του ανταποκριτή της «Κ» στις Βρυξέλλες Γιώργου Κακούρη, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, έχει συστήσει στους υποψήφιους να είναι φειδωλοί με τα ΜΜΕ ενόψει ακρόασεων. Ο κ. Καδής αναμένεται, σύμφωνα με πληροφορίες του ίδιου ρεπορτάζ, να υποδείξει στην ακρόαση ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας, ότι η έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής παραδόθηκε έναν μήνα πριν από την αποχώρηση της κυβέρνησης, και ότι εκκρεμούσε επεξεργασία της, ώστε να ολοκληρωθεί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ακρόαση του κ. Καδή ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας θα γίνει με προσκεκλημένη την επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφαλείας Τροφίμων (ΕΝVI). Οι προσκεκλημένες επιτροπές μπορούν να θέσουν ερωτήσεις, αλλά δεν ψηφίζουν για έγκριση ή απόρριψη του υποψηφίου. Εφόσον όλοι οι υποψήφιοι λάβουν θετική αξιολόγηση από τις αρμόδιες επιτροπές, η πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα μπορεί να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας, με την ψηφοφορία στην Ολομέλεια της 25 - 28 Νοεμβρίου. Η νέα Επιτροπή θα πρέπει να εγκριθεί στο σύνολό της με απλή πλειοψηφία.

Από την πλευρά της κυπριακής κυβέρνησης, για το θέμα της ΟΕΔΑ Πεντακώμου, η απάντηση συνοψίζεται στην ανακοίνωση του υπουργείου Γεωργίας μετά από το δημοσίευμα του Politico, σημειώνοντας ότι εκκρεμεί υπόθεση ενώπιον της Δικαιοσύνης και τα πραγματικά γεγονότα και οι θέσεις του κράτους θα θεθούν ενώπιον του δικαστηρίου.

SAILUN

SMART FORWARD.

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλι, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, **T. 22348600**

«Αν έκλεβαν τη γη μου, θα πολεμούσα»

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Σε συνέντευξη της στο GB News (και σε τουίτ την ίδια μέρα, 9/10/23), η πρέσβης του Ισραήλ στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν καταγορηματική (και εκουσίως αυταπατώμενη): «στις 6 Οκτωβρίου 2023, επικρατούσε ειρήνη», είπε. «Στις 7 Οκτωβρίου, τρομοκράτες της Χαμάς εισέβαλαν στα σπίτια μας, δολοφόνησαν οικογένειες και έκαψαν ζωντανά μωρά». Προσέξτε την κυρίαρχη αντίληψη της ισραηλινής πολιτικής ελίτ: Ζούσαμε ειρηνικά μέχρι την αποφράδα ημέρα της 7ης Οκτωβρίου. Ότι η κτηνωδία της Χαμάς μπορεί να εξηγηθεί (όχι να δικαιολογηθεί), τους είναι απωθητική ιδέα. Ότι η ειρήνη των μεν ερείδεται στην καταπίεση των δε, δεν τους περνά από το μυαλό. Έχουν μάθει να σκέπτονται διχοτομικά-μανιακά, όχι κυκλικά-διαδραστικά.

Αυτό που αρνείται να αντιληφθεί η πολιτική-διπλωματική ελίτ του Ισραήλ, βλέπει με εντυπωσιακή διαύγεια ο πρώην διοικητής της διάβολτης μυστικής υπηρεσίας Σιν Μπετ και πρώην αρχηγός του Ναυτικού, Αμικάι Αγιαλόν. Με συγκλονιστική ειλικρίνεια, ο κ. Αγιαλόν είπε πολλά ανορθόδοξα σε συνέντευξή του στην ισραηλινή εφημερίδα Maariv (13/9/24) (και, αντιστοίχως, σε τηλεοπτικές συνεντεύξεις του).

«Οι Παλαιστίνιοι έχασαν τη γη τους, γι' αυτό όταν με ρωτούν "τι θα έκανες αν ήσουν Παλαιστίνιος", λέω: αν ερχόταν κάποιος και έκλεβε τη γη μου, τη γη του Ισραήλ, θα τον πολεμούσα χωρίς όρια». «Οι Παλαιστίνιοι», συνέχισε ο κ. Αγιαλόν, «βλέπουν τον εαυτό τους ως έθνος. Μία από τις τραγωδίες μας είναι ότι τους βλέπουμε ως άτομα. [...] Νομίζουμε ότι αν φέρνουν φαγητό στα παιδιά τους, τότε το πρό-

βλημα θα λυθεί. Όχι. Οι Παλαιστίνιοι σήμερα –παρεμπιπτόντως, όχι μόνο η Χαμάς, όλοι οι Παλαιστίνιοι– είναι έτοιμοι να σκοτώσουν και να σκοτωθούν Όχι μόνο για φαγητό. [Θέλουν] το τέλος της κατοχής. Από τη στιγμή που βλέπουν τον εαυτό τους ως λαό, ο πόλεμος είναι τελείως διαφορετικός».

Ο Αγιαλόν ανήκει σε μια μικρή αλλά ευδιάκριτη παράδοση Ισραηλινών και, ευρύτερα, Εβραίων ηγετών, οι οποίοι είχαν οξεία αίσθηση της πραγματικότητας, ικανότητα στρατηγικής σκέψης, και αξιοσημείωτη ευθύτητα γνώμης (χωρίς αυτά να συνοδεύονται απαραίτητα με διευρυμένη ηθική συνείδηση). «Αν ήμουν Άραβας ηγέτης», είχε

Τη φρασεολογία του «αποικισμού», που μετέρχονται σήμερα οι επικριτές του Ισραήλ, χρησιμοποιούνσαν οι πρωτεργάτες του σιωνιστικού προτάγματος.

πει σε συνομιλητή του ο πρώτος πρωθυπουργός του Ισραήλ Νταβίντ Μπεν Γκουριόν, «δεν θα έκανα ποτέ συμβιβασμούς με το Ισραήλ. [...] Ήρθαμε και κλέψαμε τη χώρα τους. Γιατί να το δεχτούν;».

Με στρατηγική ενσυναίσθηση, ο θρυλικός υπουργός Άμυνας του Ισραήλ, Μοσέ Νταγιάν, είπε σε επικήδεια ομιλία του, μετά τη δολοφονία Ισραηλινού αξιωματικού από Παλαιστίνιους, το 1956: «Ας μην ρίχνουμε την ευθύνη στους δολοφόνους. Εδώ και οκτώ χρόνια κά-

θονται στους προσφυγικούς καταυλισμούς τους στη Γάζα, και, μπροστά στα μάτια τους, μετατρέπουμε σε πατρίδα μας τη γη και τα χωριά στα οποία είχαν ζήσει αυτοί και οι προπάτορές τους [...]».

Όλοι αυτοί οι ηγέτες κατανοούσαν μια απλή αλήθεια και προετοίμαζονταν για τις συνέπειές της: μην αναμένεις ειρηνική συμπεριφορά από αυτόν που του παίρνεις τη γη. Το είχε ωμά προβλέψει, πριν από έναν αιώνα, ένας από τους πρωτεργάτες του εβραϊκού εθνικισμού, ο Ζέβι Τζιαμποτίνσκι. Καλώντας για τον εβραϊκό «αποικισμό» της Παλαιστίνης, ο Τζιαμποτίνσκι προειδοποιούσε τους «ειρηνοκίς» (!) ότι αυτή η διαδικασία ήταν αδύνατον να είναι ειρηνική. «Δεν μπορεί να υπάρξει εθελοντική συμφωνία μεταξύ μας και των Αράβων της Παλαιστίνης», έγραψε στο περίφημο δοκίμιο του «Ο σιδηρικός τοίχος» (1923). «Κάθε γηγενής πληθυσμός στον κόσμο αντιστέκεται στους αποίκους [...]. Ο σιωνιστικός αποικισμός πρέπει είτε να σταματήσει, είτε να προχωρήσει ανεξάρ-

τητα από τον γηγενή πληθυσμό». **Ο Τζιαμποτίνσκι** αντιλαμβανόταν ότι ο βίαιος αποικισμός εγείρει ηθικά ερωτήματα. Ωστόσο, «ο σιωνιστικός αποικισμός είναι ηθικός και δίκαιος», γράφει. Γιατί; Διότι η γη δεν ανήκει μόνο στους τωρινούς κατοίκους της (Άραβες) αλλά και σε αυτούς που την κατοικούσαν στο απότερο παρελθόν αλλά, στη συνέχεια, «βιαιώς εκδιώχθηκαν» (Εβραίους).

Η ειρωνεία της ιστορίας, βεβαίως,

είναι ότι τη «βίαιη εκδίωξη» τους θρηνούν εδώ και δεκαετίες, μετά την Καταστροφή του 1948, οι Παλαιστίνιοι. Τη φρασεολογία του «αποικισμού», που μετέρχονται σήμερα οι επικριτές του Ισραήλ, χρησιμοποιούσαν οι πρωτεργάτες του σιωνιστικού προτάγματος. Κατηγορίες περί τρομοκρατίας δέχονταν και οι σιωνιστές που αγωνίζονταν ενόπλιως για την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ. «Εμείς χρησιμοποιήσαμε την τρομοκρατία για να δημιουργήσουμε το κράτος μας. Γιατί να περιμένουμε ότι οι Παλαιστίνιοι θα είναι διαφορετικοί;», είπε το 1997 η Λία Ράμπιν, χήρα του δολοφονηθέντος πρωθυπουργού του Ισραήλ Γιτζάκ Ράμπιν και μαχήτρια στον αντιβρετανικό αγώνα για την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ.

Σε έναν φαύλο κύκλο, οι ρόλοι εναλλάσσονται. Η βαρβαρότητα, το μίσος, και η κτηνωδία δεν έχουν αποκλειστικούς ιδιοκτήτες, ούτε όρια. Το βίωμα του πόνου, μπροστά στην απώλεια, είναι κοινό. Είμαστε μάρτυρες μιας ανθρωπολογικής σταθεράς στην ιστορία: η εναλλακτική στην πολιτική συν-εννόηση είναι η βαρβαρότητα. «Αν αρνηθούμε την ειρήνη, αυτό που μας περιμένει θα είναι ακόμα πιο βίαιο από την 7η Οκτωβρίου», δήλωσε στη Monde ο κ. Αγιαλόν (24/1/24). Όταν έρθει η επόμενη 7η Οκτωβρίου, θα αναλογιστούν οι μελλοντικοί ιθύνοντες του Ισραήλ τις ευθύνες των προκατόχων τους για τη νέα κτηνωδία που θα έχει προκύψει;

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Υπήρξαν ηγέτες στο Ισραήλ που κατανοούσαν μια απλή αλήθεια και προετοίμαζονταν για τις συνέπειές της: μην αναμένεις ειρηνική συμπεριφορά από αυτόν που του παίρνεις τη γη.

ΚΥΠΕ

Πιστοποίηση κατά της Δωροδοκίας και της Διαφθοράς

Σχέδιο Χορηγιών για Πιστοποίηση ISO 37001

Αναπτύξτε και εφαρμόστε συστήματα διαχείρισης κατά της δωροδοκίας και της διαφθοράς με **το Σχέδιο Χορηγιών για την Πιστοποίηση ISO 37001** για οργανισμούς του δημοσίου, του ευρύτερου δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Αποτρέψτε αποτελεσματικά κινδύνους που μπορούν να πλήξουν τον οργανισμό σας και κερδίστε την εμπιστοσύνη των πελατών και των συνεργατών σας!

Πληροφορίες για δικαιούχους στο www.gov.cy/mjpro

Αιτήσεις έως 31/10/2024

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση
NextGenerationEU

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ,
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ

Αν χρησιμοποιείς e-scooter ή αλλιώς «Συσκευή Προσωπικής Κινητικότητας», μην ξεχνάς να φοράς κατάλληλο κράνος για την ασφάλειά σου!

Προσοχή! Κατάλληλα προστατευτικά κράνη για χρήστες και επιβάτες θα πρέπει να τηρούν το πρότυπο CYS EN 1078:2012+A1. Εναλλακτικά για χρήστες/επιβάτες ηλικίας 12-14, το προστατευτικό κράνος θα πρέπει να τηρεί το πρότυπο CYS EN 1080:2013

Μάθε
περισσότερα:

Στεριρότητα και χειραγώγηση

Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

Ο Μίκης Θεοδωράκης ήταν μια μουσική μεγαλοφυΐα. Πέτυχε κάτι σχεδόν αδιανόητο: μέσα σε τέσσερα μόνο χρόνια (1960-1964), κατάφερε να εφεύρει ένα νέο είδος τραγουδιού, το «έντεχνο» ελληνικό τραγούδι, που απέκτησε τεράστια απήκηση και διάρκεια. Με καταιγιστικό ρυθμό, από τον «Επιτάφιο» στο «Αξιον Εστί», το έργο του μάγεψε τους Έλληνες και συνέβαλε στη διαμόρφωση της σύγχρονης ταυτότητάς μας. Παράλληλα, υπήρξε ένας συνεδιστά στρατευμένος καλλιτέχνης: δεν έκρυψε πως έβλεπε την τέχνη και ως εργαλείο πολιτικής διαμόρφωσης και κινητοποιήσης των μαζών. Μέσα από το έργο του έγινε εκφραστής των αιτημάτων της Αριστεράς και συνέβαλε στη μετεμφυλιακή της αναγέννηση. Αργότερα, με τις διεθνείς περιοδείες του και τη μεγάλη ακτινοβολία που απέκτησε, ενσάρκωσε την αντίσταση εναντίον της χούντας. Η πολιτική στράτευση υπήρξε κομβικό στοιχείο για τον Θεοδωράκη, αλλά η αξία του έργου του δεν οφείλεται σε αυτήν. Η στρατευμένη τέχνη είναι σχεδόν πάντα χαμηλής ποιότητας. Δεν υπάρχει χειρότερη δημιουργική συνταγή από την τέχνη που κατασκευάζεται για να κατευθύνει και να προπαγανδισεί. Η διαχρονικότητα και απήκηση του Θεοδωράκη όχι μόνο δεν οφείλεται στην πολιτική του στράτευση, αλλά το έργο του ανήκει στις ελάχιστες περιπτώσεις που δεν υπονομεύτηκαν από τη στράτευση. Γιατί λοιπόν να αναδεικνύεται σήμερα κυρίως η πολιτική του πορεία (ή έστω μια εκδοχή της –as μιν ξεχνάμε πως υπήρξε βουλευτής Επικρατείας και υπουργός με τη Ν.Δ.); Αντιγράφω από το μανιφέστο που συνόδευε πρόσφατη συναυλία-αφιέρωμα στο έργο του, στο Ηρώδειο («Τι είναι για εμάς ο Μίκης;»): «Είναι το ντουφέκι του Βελουκιώτη, η μάντρα της Καισαριανής, το πείσμα της Μάγδας Φώσσα, η Μακρόνησος, ο Ανδρέας στην ταράτσα. Είναι ο αγώνας για καθημερινό μεροκάματο, το δάκρυ της Καρυστιανού, η υψωμένη γροθιά στον ουρανό, η ουρά στο ταμείο ανεργίας, η βάρκα του πρόσφυγα, ο ξεριζωμός του μετανάστη, ο απλήρωτος λογαριασμός, το γαρίφαλο του Μπέλογιάννη».

Η σημασία αυτής της παρατήρησης είναι διπλή: πολιτική και πολιτιστική. Αν ξαναδεί κανείς σήμερα τη συναυλία που οργανώθηκε στο Σύνταγμα μετά την ομιλία του Αλέξη Τσίπρα για το δημοψήφισμα του 2015, θα αντιληφθεί μια μέθοδο που επιανέρχεται: συνεχείς αναφορές στην Αντίσταση, στον Εμφύλιο και στην «ένδοξη ιστορία» της Αριστεράς, αυθαίρετες συνδέσεις του παρελθόντος με το παρόν, έντονα καταγγελτικός λόγος, εκθροπάθεια, προπαγανδιστική ροπή. Σε μια αντίστοιχη λογική κινήθηκε η πρόσφατη συναυλία για το δυστύχημα των Τεμπών, αφού ορισμένοι καλλιτέχνες επιχείρησαν να εργαλειοποιήσουν πολιτικά ένα κοινωνικό ρεύμα πένθους και διαμαρτυρίας.

Η δεύτερη παρατήρηση είναι πολιτιστική και αφορά την πλούσια και γόνιμη μουσική παράδοση που εγκαίνιασε ο Θεοδωράκης το 1960. Καθώς υποχωρεί εμπορικά, το έντεχνο ελληνικό τραγούδι τείνει να χρησιμοποιείται ως μέσο πολιτικής κινητοποιήσης για θέματα που ενδιαφέρουν την Αριστερά. Παράλληλα, η συρραφή των πολιτικών κλις που παρέθεσα παραπάνω χρησιμοποιείται μαρκετιστικά, για να προσελκύσει ένα κοινό που σταδιακά απομακρύνεται και από την Αριστερά και από το έντεχνο τραγούδι. Αυτό όμως ευτελίζει μια σπουδαία και ακόμη ζωντανή μουσική παράδοση, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί αναπόφευκτα ως υποκατάστατο έμπνευσης και ταλέντου. Γι' αυτό η συναυλία του 2015 δεν είναι, τελικά, παρά μια παρωδία των μεγάλων συναυλιών του Θεοδωράκη το 1974, γι' αυτό δεν άφησε κανένα ίχνος.

Το πρόβλημα είναι αντίστοιχα διπλό. Πολιτικά, όπως ακριβώς απέδειξε το δημοψήφισμα του 2015, η εργαλειοποίηση της τέχνης και η απόπειρα συναισθηματικής χειραγώγησης ενός κοινού που για διάφορους λόγους παραμένει επιρρεπές σε τέτοιου είδους εγχειρήματα μπορούν να αποβούν βραχυπρόθεσμα αποτελεσματικά πολιτικά εργαλεία, όμως πολύ γρήγορα διαψεύδονται και, επομένως, απογοητεύουν απομακρύνοντας το ίδιο αυτό κοινό, δίχως παράλληλα να συμβάλλουν σε κάποιου είδους λύση ή βελτίωση. Πολιτιστικά, είναι αδιέξοδες και εντέλει στείρες επιλογές, καθώς λειτουργούν ως άλλοθι για τη συνεχιζόμενη αφυδάτωση μιας σπουδαίας κληρονομιάς, που έχει τεράστια ανάγκη για ανανέωση και εξέλιξη.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Η Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου στην πλατεία Τραφάλγκαρ απαγόρευσε τα υγρά μετά από μια σειρά επιθέσεων σε πίνακες ζωγραφικής στις γκαλερί της. Το μέτρο τέθηκε σε ισχύ από τις 18/10.

Το ταμείο του Ν. Χριστοδουλίδη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λίγο μετά το τέλος του δειπνού που παρέθεσε στη Νέα Υόρκη ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Τ/κ ηγέτη και προτού να γίνει στην ουσία αντιληπτό το αποτέλεσμα και η σημασία του, την πρώτη ξεκάθαρη θέση για το θέμα, όχι μόνο την είχε, αλλά την εξέφρασε κιόλας ο πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας, Αντώνης Σαμαράς. Ο κ. Σαμαράς, που παραδόξως παρευρέθη στην εκδήλωση των 19ων βραβείων Madame Figaro Γυναικές της Χρονιάς του συγκροτήματος ΔΙΑΣ, παρέδωσε το βραβείο και εξέφρασε παράλληλα την ανησυχία πως μαγειρεύονται καταστροφικές λύσεις για Αιγαίο και Κυπριακό.

Για να διασφαλιστεί η εθνική αξιοπρέπεια σύμφωνα με τον Αντώνη Σαμαρά, που όπως είπε, είναι θέμα επιβίωσης και συνείδησης, θα πρέπει να δοθεί ένα τέρμα «στις ουτοπίες και στους εμπαιγμούς σε βάρος του ελληνισμού». Γιατί όπως εξήγησε, «σώζοντας την Κύπρο μας, σώζουμε την Ελλάδα μας».

Το τι μεσολάβησε που ζήτησε τη συνείδηση του Αντώνη Σαμαρά έχει τη δική του σημασία. Γιατί το Κυπριακό ήταν διαχρονικά ένα θέμα στου οποίου την πλάτη κτιζόνταν καριέρες και που αποτελούσε αντικείμενο εκμετάλλευσης, όχι μόνο στο εσωτερικό, αλλά όπως διαφάνηκε αρκετές φορές και στην Ελλάδα. Η συναισθηματική έξαρση του Αντώνη Σαμαρά «για την Κύπρο μας», προφανώς συνδέεται με την προσπάθειά του να αμφισβητήσει τον Έλληνα πρωθυπουργό και επεκτείνεται στις εύθραυστες ισορροπίες που επικρατούν στη Νέα Δημοκρατία. Αυτές οι εύθραυστες ισορροπίες μπορεί εύκολα να διασαλευτούν σε ό,τι αφορά τις διαπραγματεύσεις που γίνονται με την Τουρκία στο Αιγαίο, επηρεάζοντας κατ' επέκταση και το Κυπριακό. Η ευαισθησία Σαμαρά, όμως, αποδεικνύει και πόσο σύνθετα είναι τα πράγματα στο Κυπριακό. Όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις μικροπολιτικές επιδιώξεις και προσωπικές ατζέντες, αλλά και για λόγους ουσίας. Είναι πολλοί και οι καλόπιστοι που ανησυχούν για το πώς εξελίσσεται ο ελληνoturκικός διάλογος και οι επιπτώσεις του.

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ξέρει πολύ καλά τις δυναμικές στο εσωτερικό της Ελλάδας. Και ίσως γι' αυτό να μην είναι τυχαίο ότι σε κάθε επίσκεψή του στην Αθήνα φροντίζει να ξεκαθαρίσει πως υπάρχουν διαφονίες και πως οι σχέσεις των δύο χωρών ήταν διαχρονικά δύσκολες. Σε αυτό το σύνθετο περιβάλλον,

με τα Ηνωμένα Έθνη να επενδύουν στις ελληνoturκικές σχέσεις για την ανακίνηση των εξελίξεων στο Κυπριακό, σε αυτό το περιβάλλον που η κυβέρνηση Μητσοτάκη δέχεται πιέσεις και η τουρκική πλευρά μέσω Ερσίν Τατάρ παρουσιάζεται αδιάλλακτη, ο Νίκος Χριστοδουλίδης διαβιβάζει πως ξέρει πολύ καλά πού θέλει να πάει.

Ξέρει όμως πού πάει; Γιατί όσο κι αν υπήρξε ανακούφιση από το γεγονός ότι δεν κηρύχθηκε ναυάγιο, πόσο αισιόδοξη μπορεί να είναι η πλευρά μας για κατάρληξη σε λύση; Ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών έχει μιλήσει για την ανάγκη γεφύρωσης του χάσματος. Με λίγα λόγια μία συμβιβαστική λύση μεταξύ της διζωνικής, δικαιοτυκικής ομοσπονδίας και λύσης δύο κρατών. Αν κάποιος αμφισβητεί ακόμη τη ζημιά που έκανε το πέραςμα του χρόνου, as μελετήσει το Κοινό Ανακοινωθέν του 2014 με τον ομοίως σκληρό Ντερεβίς Έρογλου. As μελετήσει και το τι προνοούσε το Πλαίσιο Γκουτέρες του οποίου ο Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει να διαπραγματευθεί τρία σημεία. Και as δει τη σημερινή λυτή ανακοίνωση του Αντόνιο Γκουτέρες, στην οποία ούτε η διζωνική, δικαιοτυκική ομοσπονδία αναφέρεται, ούτε βεβαίως τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πρέπει να κάνει το δικό του πολιτικό ταμείο. Πλέον κρίνεται όχι μόνο τη δική του διακυβέρνηση, αλλά κυρίως το μέλλον του τόπου. Και ελπίζουμε πως η βεβαιότητα την οποία εκφράζει πως ξέρει πού θέλει να πάει, να ισχύει. Να μην βασίζεται στην αδιαλλαξία της τουρκικής πλευράς, καθώς η ιστορία είναι εκεί να μας θυμίζει πως αυτή μπορεί να αλλάξει ανά πάσα στιγμή. Η προϊστορία του για τον ρόλο που διαδραμάτισε στο Κραν Μοντανά, οι τακτικισμοί του με τον περιβόητο απεσταλμένο της Ε.Ε. και σίγουρα η σκληρή γραμμή που ακολουθούν τα κόμματα με τα οποία συγκυβερνά δεν πείθουν δυστυχώς για την ετοιμότητα της πλευράς μας. Το έχουμε πει πολλές φορές πως η κλεψύδρα αδειάζει επικίνδυνα σε ό,τι αφορά το Κυπριακό. Ο Πρόεδρος δεν έχει την πολυτέλεια τακτικισμών, γιατί ίσως να αποδειχθεί ως το μοιραίο πρόσωπο της ιστορίας. Αυτός που θα κληθεί να λάβει επώδυνες αποφάσεις. Και που θα διαπιστωθεί αν θα πληρώσει τον λαϊκισμό πολλών δεκαετιών προηγούμενων ηγετών, επιλύοντας με προσωπικό πολιτικό κόστος το Κυπριακό, ή αν θα χρειωθεί τη διχοτόμηση.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ο πάτος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ΔΕΝ έχει νόημα ν' ανακυκλώσω όσα λέχθηκαν μεταξύ του Φειδία και του Χριστόφορου Τορναρίτη στο περιβόητο podcast. Θα μείνω στο γεγονός ότι ο «καβγάς» τους ήταν ό,τι πιο खुδαίο και φτηνάρικο καταγράφηκε στη δημόσια σφαίρα με πρωταγωνιστές πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα. Καθώς, είτε το θέλουμε είτε όχι, ο ένας είναι εκλεγμένος ευρωβουλευτής και ο άλλος προαίφεται για κομματάρχης. Όσοι πάντως απόλαυσαν το «επεισόδιο», ιδιαιτέρως αυτοί που δεν ανήκουν στο κοινό των Παρατράγουδων της Αννίτας Πάνια, θα πρέπει να αναρωτηθούν τόσο για το γούστο τους όσο και για το πολιτικό τους κριτήριο. Γιατί αν μέχρι χθες το θέμα ήταν ο θρίαμβος του τίποτα, τώρα πια έχουμε περάσει στο επόμενο στάδιο: πιάσαμε κανονικά πάτο.

Η δικαιολογία ότι ανάλογες χαμηλού επιπέδου πολιτικές συμπεριφορές έχουμε ζήσει και στο παρελθόν, δεν μπορεί να αποτελέι άλλοθι για κανένα. Όχι γιατί δεν υπήρξαν φαιδροί πολιτικοί ή δεν εκλέγονται λαϊκιστές. Η διαφορά βρίσκεται στην εμβέλεια. Τα μασκαράλίκια π.χ. του Ματσάκη ή οι γραφικότητες του Κουλία χαρακτηρίζουν τους ίδιους και δεν απηχούν την κοινωνία ευρύτερα. Ακριβώς το αντίθετο δηλαδή με τον Φειδία, του οποίου η εκλογή (και το υψηλό ποσοστό που έλαβε) σηματοδοτεί ένα μαζικό ρεύμα, μια νέα τάση στην κοινωνία. Ένα ρεύμα που εκφράζει την απαξίωση στα κόμματα και εκτονώνει τον θυμό των πολιτών για την πραγματικότητα της ζωής τους.

Σε αυτό το σημείο αξίζει τον κόπο να βάλουμε μια άνω τελεία και να αναρωτηθούμε: μπορεί η απάντηση στη «κρεοκοπία» των κομμάτων να είναι η σαβούρα του διαδικτύου; Εν ολίγοις, είμαστε έτοιμοι να εκχωρήσουμε σε αμόρφωτους, λαϊκιστές και αμφιβόλου ποιότητας τύπους την τύχη μας; Γιατί τώρα ίσως να έχει πλάκα, σύμφωνα με κάποιους, το τσίρκο που παρακολουθούμε, όμως τι θα γίνει όταν αυτοί κληθούν να νομοθετήσουν; Τι θα συμβεί όταν κραυγαλέα ακατάλληλες «ιδιοσυγκρασιακές» περιπτώσεις εκλεγούν απλώς και μόνο επειδή είναι δημοφιλείς γενικώς και αορίστως; Αυτοί που χειροκροτούν τον κάθε Φειδία, τον κάθε Τορναρίτη και την κάθε Νανά, έχουν άραγε επίγνωση τι είδους (και πόσα) νούμερα κυκλοφορούν εκεί έξω;

Δεν έχει καθόλου πλάκα λοιπόν αυτή η θλιβερή ιστορία. Και δεν μπορεί να αποτελέι απάντηση στην ξύλινη γλώσσα ή στη βαρεμάρα των κομμάτων. Όποιος επιλέγει να πορευτεί σε αυτό τον δρόμο θα πρέπει να έχει το θάρρος –αν μν τι άλλο– να αποδεχτεί την αντανάκλαση απέναντί της νέας खुδαιότητας στον καθρέφτη του. Γιατί ο τύπος δεν θα πάει μπροστά «τιμωρώντας» τα κόμματα με τη στήριξη προσώπων που δεν θα τους εμπιστευόσουν την πιο χαμηλόβαθμη θέση στη δουλειά σου. Πρόκειται για ανευθυνότητα και για επιπολαιότητα την οποία θα πληρώσουμε όλοι.

As μν ξεχνάμε εξάλλου ότι η «Φειδιοποίηση» της δημόσιας ζωής δεν αφορά μόνο την πολιτική. Πρόκειται για φαινόμενο που απειλεί να πάρει παραμυζώμα πολλά άλλα, ανάμεσά τους και τη δημοσιογραφία όπως τη γνωρίζαμε ώς τώρα. Γιατί να γράφουμε στήλες στις εφημερίδες ή στα websites επί παραδείγματι; Ποιος ο λόγος να μη χρησιμοποιούμε μονάχα τις 300 βασικές λέξεις ή ακόμα καλύτερα να υιοθετήσουμε τα κυπριακά του καφενέ που είναι και του συρμού; Γιατί να κάνουμε δημοσιογραφικές συνεντεύξεις ή ενημερωτικές εκπομπές αφού με ένα podcast (όπως τόσο και τόσο «παιθικά» γύρω μας) μπορούμε να έχουμε ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία; Η «κατεστημένη» δημοσιογραφία άλλωστε ευθύνεται για πολλά, as δώσουμε λοιπόν χώρο στους ινφλουένσερς που βγάζουν με τόση ευκολία τη γλώσσα στο σύστημα.

Αν δεν το καταλάβουμε παίζουμε με τη φωτιά. Το γεγονός δε ότι πιάσαμε πάτο και κάποιιο αρνούνται να το αποδεχτούν, κάνει τα πράγματα πολύ πιο ανησυχητικά. Ο καθένας as αναλάβει την ευθύνη των πράξεών του, γνωρίζοντας ότι και αυτός κρίνεται. Γιατί ακόμα και στο χαοτικό περιβάλλον των social media τα «αποτυπώματα» μένουν και mas ακολουθούν. Δεν γίνεται π.χ. να υποστηρίξουμε στα σοβαρά ότι η νεολαία (και όχι μόνο) θα μάθει τη σύγχρονη mas ιστορία με βιντεάκια του τύπου «ιστορίες του παππού προς τον εγγονό». Λυπάμαι, αλλά ακόμα κι η αφέλεια έχει κάποια όρια.

stavros.christodoulou@gmail.com

Να είμαστε όλοι ήσυχoi!

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ξέρει πού αποσκοπεί στο Κυπριακό και άρα δεν υπάρχει κανένας λόγος ανησυχίας! Το είπε μετά το άτυπο τριμερές δείπνο με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες και τον Ερσίν Τατάρ, στη Νέα Υόρκη, διαμνύοντας ότι «ξέρουμε πού αποσκοπούμε και as ελπίσουμε ότι θα υπάρξουν θετικές εξελίξεις προς την κατεύθυνση επανέναρξης των συνομιλιών». Στη Νέα Υόρκη, ο πρόεδρος μας, ζήτησε επανέναρξη των συνομιλιών στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου διζωνικής δικαιοτυκικής ομοσπονδίας, «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά». Και ο Ερσίν Τατάρ επανέλαβε και ανέλυσε το τουρκικό αφήγημα για δύο χωριστά κράτη, αλλά αυτό δεν mas εξείπληξε, όπως είπε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

Η αλήθεια είναι ότι κανείς δεν mas εξέπληξε. Ούτε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης

ούτε ο Ερσίν Τατάρ, αλλά ούτε ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών. Ο Αντόνιο Γκουτέρες ήταν όμως ο μόνος από τους τρεις που mas έδειξε στην πραγματικότητα σε τι μπορούμε να αποσκοπούμε και σε τι μπορούμε να ελπίζουμε. Είπε λοιπόν ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, προς τους άλλους δύο, αυτό που αναφέρει και στην ανακοίνωσή του, για να ακούσουμε κι εμείς οι υπόλοιποι, καλώντας Χριστοδουλίδη και Τατάρ «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη ώστε να επιτρέψουν μια κινητικότητα που θα οδηγήσει σε μια διευθέτηση». Δηλαδή, τους είπε να βάλουν νερό στο κρασί τους και οι δύο και να «γεφυρώσουν» το χάσμα, μεταξύ διζωνικής δικαιοτυκικής ομοσπονδίας στο οποίο (σ.σ. ορθώς) εμμένει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και τη λύση δύο κρατών, που δηλώνει ότι επιδιώκει ο εγκάθετος της Τουρκίας στα κατεχόμενα. Δεν τους είπε πού να συναντηθούν. Το

υπαίχθηκε. Και όσοι ξέρουν τρία πράγματα για το Κυπριακό, δεν χρειάζονται μετρήματα. Μπορούν να αντιληφθούν εύκολα ποια είναι η «μέση τιμή» μεταξύ των θέσεων των δύο πλευρών.

Η συνομοσπονδία, λοιπόν, φαίνεται να θεωρείται η «γέφυρα» που θα ενώσει τις θέσεις των δύο μερών. Κάτι που εδώ και μερικά χρόνια, φωτογραφίζει ευκρινέστατα το Φόρεϊν Όφis, καθώς θεωρείται ότι εύκολα μπορεί να περαστεί ως επιτυχία και στις δύο πλευρές, διά της εποικοδομητικής ασάφειας. Με τη μια πλευρά να μπορεί να ισχυρίζεται ότι εξασφαλίζει ομοσπονδία, έστω και χαλαρή και την άλλη να υποστηρίζει ότι διασφαλίζει τον στόχο της κυριαρχικής ισότητας.

Όσοι θεωρήσουν ότι μέσα από τη «γεφυροποιητική» τοποθέτησή του, ο γενικός γραμματέας ΟΗΕ έχει διολισθήσει από τους δικούς του όρους εντολής, το συμφωνημένο πλαίσιο, τα ψηφίσματα του Σ.Α. και τη διζωνική, δικαιοτυκική ομοσπονδία

και ότι παραπέμπει σε λύση «εκτός πλαισίου», έχουν προφανέστατα δίκαιο. Και ναι, η θέση που υιοθετεί ο Αντόνιο Γκουτέρες, είναι απαράδεκτη. Ασυζητητή. Ωστόσο, δεν μπορεί να μν τον αναγνωρίσει ότι είναι ο μόνος εκ των τριών του άτυπου δειπνού, που mas έχει δώσει την πραγματική εικόνα των προθέσεων της διεθνούς κοινότητας, για το πού θα μπορούσε να «αποσκοπεί» μια νέα ενδεχόμενη προσπάθεια για λύση του Κυπριακού. Ειλικρινώς και χωρίς περιστροφές.

Κατά συνέπεια, η δήωση του προέδρου Χριστοδουλίδη μετά το τριμερές άτυπο δείπνο, ότι «ξέρουμε πού αποσκοπούμε», είναι αν μν τι άλλο, παραπλανητική. Διότι, και ο σκοπός και η σκόπευση αποκτούν νόημα μόνο εάν συνοδεύονται από μια ανάλυση των πραγματικών δεδομένων, για το «πού μπορούμε να φτάσουμε και σε τι μπορούμε να ελπίζουμε».

Όσοι, λοιπόν, μπήκαμε στον κόπο να διαβάσουμε τη δήωση του Αντόνιο Γκου-

τέρες, όσο κι αν διαφωνούμε με το περιεχόμενό της, δεν είναι δυνατόν να παραβλέψουμε ότι φωτογραφίζει τις παραμέτρους μέσα από τις οποίες κάποιος θα μπορούσε σήμερα να προσβλέπει σε λύση του Κυπριακού. Παράμετροι, οι οποίες δεν μπορούν να προκαλέσουν χαμόγελα, καθώς αφίστανται και των ψηφισμάτων του Σ.Α. και των όρων εντολής του ίδιου του γενικού γραμματέα και ενός πλαισίου λύσης (ΔΔΟ) που είχε χαρακτηριστεί ως η ύστατη υποχώρηση της ελληνουκυπριακής πλευράς.

Όλα αυτά πάντως δεν εμπόδισαν τον πρόεδρό μας να δηλώσει «χαρούμενος» (!), και να εκφράσει την ελπίδα για θετικές εξελίξεις, διότι όπως είπε, «ξέρουμε πού αποσκοπούμε». Κι έτσι λοιπόν, μπορούμε πλέον να είμαστε ήσυχoi! Διότι όλα τα ξέρουμε ο πρόεδρος μας, ο οποίος λέει ότι ξέρεi πού αποσκοπεί. Αν και αποφεύγει να mas πει, πού τελικά mas πηγαίνει.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Τρεις λύσεις στα ελληνoturκικά

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οι διαφορές μας με την Τουρκία μπορεί να λυθούν με τρεις τρόπους: με μια διμερή διαπραγμάτευση και συμφωνία, με μια απόφαση κάποιου διεθνούς δικαστηρίου ή στο πεδίο μιας στρατιωτικής σύγκρουσης. Άλλος τρόπος δεν υπάρχει. Κάθε ένα από αυτά τα τρία σενάρια εμπεριέχει πολύ μεγάλα ρίσκα. Πολιτικά και εθνικά ρίσκα. Ένα διεθνές δικαστήριο αποκλείεται να δώσει δικίο μόνο στην Ελλάδα, όχι γιατί δεν έχει το δικίο με το μέρος της αλλά γιατί

Το γιατί η κυβέρνηση σήκωσε τόσο «σκόνη» πριν να αποσαφηνιστεί τι είναι εφικτό στον επικείμενο διάλογο και αν υπάρχει προοπτική συμφωνίας, είναι ανεξήγτο.

θα ψάξει να βρει μια συμβιβαστική φόρμουλα. Όπως κάνουν πάντοτε αυτά τα δικαστήρια.

Η διμερής διαπραγμάτευση είναι απίθανο να καταλήξει σε συμφωνία εάν η Αγκυρα επιμένει εξαρχής σε ζητήματα όπως είναι το «διοικησιακό», αν δηλαδή επιμένει στην αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε νησιά και βραχονησίδες, την οποία έβαλε στο τραπέζι μόνο μετά τα Ιμια. Το ίδιο ισχύει αν επιμένει στην αποστρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησίων.

Αλλά και η προσφυγή σε δικαστήριο είναι πολύ δύσκολη γιατί προϋποθέτει ότι οι δύο χώρες θα πρέπει να συμφωνήσουν ποια είναι τα ζητήματα επί των οποίων θα εκδοθεί η όποια απόφαση. Τα δύο βασικά αγκάθια, γκρίζες ζώνες και αποστρατιωτικοποίηση, θα εμποδίσουν την επίτευξη συμφωνίας σε ένα συνυποσχετικό.

Η κυβέρνηση έχει επιλέξει τον διάλογο και θέλει να «μπει στο ψητό». Το γιατί σήκωσε τόσο «σκόνη» πριν να αποσαφηνιστεί τι είναι εφικτό και αν υπάρχει προοπτική συμφωνίας, είναι ανεξήγτο. Από την άλλη, ο δημόσιος διάλογος έχει γίνει αβόρητο τοξικός και δεν επιτρέπει καμία ορθολογική συζήτηση από την ώρα που διεξάγεται με όρους ποδοσφαιρικής αντιπαράθεσης μεταξύ προδοτών και πατριωτών. Οποτε συνέβη αυτό στο παρελθόν το πληρώσαμε ακριβά, όπως στην εποχή των μνημονίων στην πρόσφατη Ιστορία μας. Αλλά και παλαιότερα στην Ιστορία μας όταν κυριάρχησε το συναισθήμα και ο ακραίος εθνολαϊκισμός. Όσο για την άγνοια βασικών παραμέτρων των ελληνoturκικών σχέσεων, είναι απλά απελπιστική.

Αυτή τη στιγμή, πάντως, το κυβερνών κόμμα κινδυνεύει να μπει σε μια τροχιά εσωστρέφειας με επίκεντρο μια υποτιθέμενη συμφωνία, που ουδείς γνωρίζει. Το χειρότερο που μπορεί να συμβεί είναι η κυβέρνηση να πέσει σε παγίδα από μόνο της. Να εγκαταλείψει πιεζόμενη την πολυδιαφημισμένη προσπάθεια διαπραγμάτευσης. Θα έχει επωμιστεί όλο το πολιτικό κόστος χωρίς να έχει πετύχει τίποτα. Δίνοντας ταυτόχρονα οδυγόνο στον χώρο στα δεξιά της.

«Δάνειο» έρμα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Εξωψη έχει προκαλέσει το τηλεγράφημα του πρακτορείου ειδήσεων «Αναντολού», με τις τοποθετήσεις Τούρκων αξιωματούχων πως κατά τις συνομιλίες των υπουργών Εξωτερικών Ελλάδος και Τουρκίας, στην Αθήνα, στις 8 Νοεμβρίου, ο κ. Χακάν Φιντάν θα θέσει όλο το φάσμα των ελληνoturκικών διαφορών στο Αιγαίο. Δεν θα ήταν δυνατόν να έχει συμβεί αλλιώς. Οι συνομιλίες περί θεμάτων της «ήπιας ατζέντας» δεν θα μπορούσαν να συνεχισθούν επί άπειρον. Εφθασε η στιγμή να αρχίσει η συζήτηση επί των κρίσιμων

Οι συνομιλίες περί θεμάτων της «ήπιας ατζέντας» δεν θα μπορούσαν να συνεχισθούν επ' άπειρον. Εφθασε η στιγμή να αρχίσει η συζήτηση επί των κρίσιμων ζητημάτων των ελληνoturκικών διαφορών.

ζητημάτων των ελληνoturκικών διαφορών.

Και εάν η Ελλάς έχει χαράξει την «κόκκινη γραμμή» της, αρνούμενη να διαπραγματευθεί σιδηπότε εκτός από τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας και οριοθετήσεως της ΑΟΖ, έχει και η Τουρκία δικές της «κόκκινες γραμμές», που διαμορφώθηκαν στη διάρκεια δεκαετιών. Διότι εάν δεν το πράξει, θα είναι ανακόλουθη με όσα δημοσίως ισχυρίζεται επί ετη.

Το ερώτημα που τίθεται, κατά συνέπεια, είναι ο βαθμός εντάσεως του κλίματος των συζητήσεων γύρω από μία σειρά επίμαχων ζητημάτων. Η ελληνική πλευρά είναι σαφές ότι δεν θα διακινδυνεύσει ρήξη. Αλλά ούτε και η Τουρκία, που ως δυναμη περιφερειακή έχει πλείστα όσα θέματα να διαχειρισθεί, σε μία περίοδο ιδιαίτερης ρευστότητας στην ευ-

ρύτερη περιοχή μας. Με δεδομένο ότι η εξωτερική πολιτική δεν είναι άσκηση ταχυδακτυλουργικών δεξιοτήτων, αλλά η προβολή της ισχύος μιας χώρας στην περιφέρειά της και ευρύτερα, καθίσταται μάλλον σαφές –κατά την άποψη ορισμένων– ότι ως προς το ζήτημα αυτό η Αγκυρα υπερτερεί έναντι της Ελλάδος. Ασφαλώς και η χώρα μας δεν στερείται ειδικού βάρους, το οποίο, όμως, εν πολλοίς αντλείται από τη συμμετοχή της στην Ε.Ε. αλλά αντιμετωπίζεται από τους μη μετέχοντες στην Ένωση ως «δάνειο» πολιτικό έρμα, όχι αμέσως εφορηγής ή αποτελεσματικόπτος. Πέραν τούτου υπάρχουν και ίδια συμφέροντα μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων, που αναθεωρούν παλαιότερες αποφάσεις τους, συμφώνως προς τις ανάγκες της εκάστοτε συγκυρίας. Πριν από λίγες μόνο ημέρες, η Γερμανία αποφάσισε την άρση του άτυπου εμπάργκο που είχε επιβάλει το 2016 και το 2019 στις πωλήσεις όπλων προς την Αγκυρα, διότι χρησιμοποιούνταν σε τουρκικές επιχειρήσεις εναντίον της βόρειας Συρίας.

Ελεγε ο λόρδος Πάλεμερστον, που είχε χρηματίσει πρωθυπουργός της Βρετανίας στα μέσα του 19ου αιώνα, ότι «δεν έχουμε αιώνιους συμμάχους και μόνιμους εχθρούς. Αιώνια και μόνιμα είναι τα πάγια συμφέροντά μας». Η διατύπωση είναι αποφθευγματική βεβαίως, αλλά εξακολουθεί να ισχύει, τουλάχιστον εν μέρει.

Ουδέποτε έλλειψαν οι αντιπαράθεσεις γύρω από θέματα εξωτερικής πολιτικής σε αυτή τη χώρα, πρωτίστως μεταξύ πολιτικών σκληροπυρηνικών, που είναι ή αυτοπροσδιορίζονται ως «κόμματα εξουσίας». Η πλέον ολέθρια εξ αυτών οδήγησε στον Μεγάλο Δικασμό ως αποτέλεσμα της συγκρούσεως του Ελευθερίου Βενιζέλου με το Στέμμα.

Δεν φτάσαμε στο σημείο αυτό, βεβαίως. Ως προς την επικείμενη συνάντηση των Αθηνών, η ελληνική κυβέρνηση φρονεί πως τίποτε το ουσιώδες δεν πρόκειται να προκύψει τελικώς. Ενδεχομένως και οι εκτιμήσεις της Τουρκίας να συμπίπτουν.

«Ακροδεξιός», «ρατσιστής», «φασίστας». Πολύ θα ήθελα να ακούσω έναν ορισμό αυτών των λέξεων. Ειλικρινά το λέω. Τι θα πει «φασίστας» και ποιος είναι «φασίστας». Για τις συμμορίες των «Αντιφά», και όχι μόνον, όποιος δεν σκέφτεται σαν κι αυτούς. Η Ελληνική Αστυνομία για παράδειγμα. Επειδή δεν τους αφήνει ήσυχους στις καταλήψεις τους και κυνηγάει τους παράνομους μετανάστες. Ποιος είναι «ρατσιστής»; Οποιος θεωρεί τους παράνομους μετανάστες υπονομεύει την κοινωνική συνοχή; Όχι μόνον. Αν, ας πούμε, δηλώσεις ισλαμόφοβος, αν τολμήσεις να πεις ότι φοβάσαι την ισλαμική τρομοκρατία, τότε χαρακτηρίζεται ρατσιστής χωρίς δικαίωμα έφεσης. «Ακροδεξιός»; Θα μιλήσω στη συνέχεια γι' αυτό. Προς το παρόν να υπενθυμίσω ότι μέχρι πριν από μερικά χρόνια, όταν ακόμη υπήρχε ο ΣΥΡΙΖΑ, αποκαλούσαν την κυβέρνηση της Ν.Δ. ακροδεξιά. Αυτοί που είχαν συγκυβερνήσει με τον Πάνο Καμμένο.

Υπάρχει η ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σημασίας των λέξεων που χρησιμοποιούμε, ιδιαίτερος δε όταν έχουν, ή νομίζουμε ότι έχουν, πολιτική αξία. Αφώνω κατά μέρος

Είναι μύθος η Ακροδεξιά;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

τον «φασισμό». Μια εύκολη και ιδιαίτερος φθαρμένη έκφραση που δεν σημαίνει τίποτε παραπάνω από την αγανάκτηση όσων την χρησιμοποιούν. Τι θα πει «φασισμός» σήμερα; Πάντως δεν έχει κρατήσει τίποτε από την ιστορική σημασία της λέξης. Οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής δεν ήταν φασίστες. Συγκρότησαν μια εγκληματική οργάνωση, μια συμμορία της νύκτας, με στόχο να τρομοκρατήσουν τη δημοκρατία. Απέτυχαν. Και σίγουρα δεν πέτυχαν τον βασικό στόχο του φασισμού: τη λαϊκή κινητοποίηση. «Ρατσισμός»; Είναι ρατσιστικές οι κοινωνίες μας; Ο ρατσισμός, ιστορικά, έχει δύο εκδοχές. Η πρώτη είναι η εκδοχή της εκμετάλλευσης. Εκμεταλλεύσαι τους υποτελείς σου επειδή έχεις την πολιτισμική ανωτερότητα. Η δεύτερη, η πιο απάνθρωπη, είναι η εκδοχή της γενοκτονίας. Αυτήν έζησε η Ευρώπη με τη Σοά.

Ας πάμε τώρα στην Ακροδεξιά. Τι σημαίνει σήμερα Ακροδεξιά; Κάτω από την ομπρέλα της ομαδοποιούμε ετερόκλητες δυνάμεις. Από τον Τραμπ, τη Λεπέν, τον Ορμπαν, τη Μελόνι, έως τους δικούς μας. Ποιους αποκαλούμε «ακροδεξιούς» παρ' ημίν; Για τη γενιά μου η διαχωριστική γραμμή ήταν καθαρή:

ήσαν οι κληρονόμοι του «Ελλάς, Ελληνών, Χριστιανών» που άφησε η δικτατορία και τα παρελκόμενα, η αφοσίωση στη Δύση, κληροδότημα του Εμφυλίου. Η Αριστερά την υπονόμει. Η σημερινή «Ακροδεξιά» συμπλέει με την Αριστερά. Αντιμετωπίζει με την ίδια δυσπιστία τη Δύση. Το φιλορωσικό κόμμα είναι πάντα ζωντανό. Εξ ου και η ιδεολογική ασυλία την οποία απολαμβάνει το ΚΚΕ.

Υπάρχει μια διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον πατριωτισμό και τον Εθνικισμό. Τον γράφω με κεφαλαίο το έψιλον διότι ο Εθνικισμός είναι ιδεολογία. Είναι η άποψη ότι το Έθνος σου είναι ανώτερο από όλα τα άλλα έθνη. Ο πατριωτισμός είναι η αγάπη για την πατρίδα. Από τον μικρό υπέροχο κόλπο στην Πελοπόννησο έως τη γλώσσα και τους ήρωες των οποίων τις προτομές βλέπω κάθε μέρα στο Πεδίο του Άρεως. Η Ακροδεξιά τοποθετείται πάντα στην πλευρά του Εθνικισμού. Επί χούφτας ο εθνικισμός όριζε την προσήλωση στις δυτικές αξίες και επιταγές. Σήμερα ο ελληνικός εθνικισμός είναι αντιδυτικός. Όπως και ο ευρωπαϊκός. Ακροδεξιά και Ακροαριστερά συγκλίνουν στην απόρριψη της ευρωπαϊκής πολιτικής –

ο Θεός να την κάνει πολιτική– απέναντι στην εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον πόλεμο του Ισραήλ κατά της ισλαμικής τρομοκρατίας.

Μιλάμε για τη δεξιά της δεξιάς. Ευπρεπέστερο από την Ακροδεξιά. Τι έχει να προτείνει στη χώρα, όποιος κι αν την εκπροσωπεί; Αναρωτιέμαι. Μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση; Ελάτε τώρα. Αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής; Προς ποια κατεύθυνση; Επιθετική πολιτική απέναντι στην Τουρκία; Είδαμε και πάθαμε να την ηρεμήσουμε στο Αιγαίο. Αλλαγή της μεταναστευτικής πολιτικής; Χρειάζονται διορθώσεις, δεν έχω αντίρρηση. Αλλαγή στην πολιτική της δημόσιας ασφάλειας; Παρομοίως. Για την οικονομία δεν έχω τίποτε να πω διότι πιστεύω ότι ούτε αυτοί έχουν κάτι να πουν. Ε ναι, η κυβέρνηση αν δεν θέλει να αφήσει χώρο στα δεξιά της οφείλει να ρίξει το βάρος της στη δημόσια ασφάλεια.

Η Ακροδεξιά είναι ο νέος μύθος της δυτικής δημοκρατίας. Δεν είναι παραμύθι. Έχει την ισχύ του μύθου. Μια αφήγηση που μπορεί να επηρεάσει την πραγματικότητα. Δεν αντιμετωπίζεται με εξορκισμούς. Απαιτείται, πριν απ' όλα, η περιγραφή της σημερινής μορφής της.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Μια εγγλέζικη ματιά στον βασιλιά Κωνσταντίνο Α΄

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Τις τελευταίες εβδομάδες η «Καθημερινή» μάς δίνει κάθε Κυριακή έναν μικρό τόμο αφιερωμένο στην εποχή ενός από τους βασιλείς της Ελλάδος. Ιδέα εξαιρετική, που αποκαλύπτει συγκρότως και το πόσο πολλή και πολυπύερη δουλειά απομένει να κάνουμε σ' αυτό το θέμα. Μας λείπουν ακόμη πολλές μελέτες και μεταξύ τους σημαντικότητες οι καλές βιογραφίες. Μπορεί κανείς να καταλάβει τι συνέβη αν δεν πλησιάσει κάπως τους πρωταγωνιστές των γεγονότων ως ανθρώπους; Τον χαρακτήρα τους, τον τρόπο σκέπτεσθαι, τις κλίσεις και τα πιστεύω τους – άρα και πώς οδήγήθηκαν στις πράξεις των; Πολλά στοιχεία έχουν ήδη χαθεί και πάρα πολλές πηγές είναι ακόμη ανεξερεύνητες.

Όσον αφορά τον βασιλιά Κωνσταντίνο Α' (1868-1913), χρήσιμες πληροφορίες μας δίνει το «Dusty Memories», βιβλίο που πρόσφατα έπεσε στα χέρια μου, Συγγραφέας του ο σερ Τόμας Μοντγκόμερι Κανινγκέιμ, διακεκριμένος Άγγλος αξιωματικός σταλμένος στην Αθήνα το 1915 ως στρατιωτικός σύμβουλος, με την εντολή «να βοηθήσει τον πρόβη να βγάλει την Ελλάδα στον πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων». Η αποστολή του απέτυχε, αλλά γιατί απέτυχε: αυτό είναι το απροσδόκητο που αποκαλύπτει ο Άγγλος συγγραφέας.

Διάσπαρτα σ' αυτό το βιβλίο βρίσκουμε μικρά πορτρέτα – του «Παννάκου» Μεταξά, του Δούσανη, του Βενιζέλου και φυσικά του βασιλιά, που μας τον περιγράφει πάλι και πάλι, από διάφορες πλευρές.

«Το χιούμορ του ήταν αστραφτερό λεπίδι και πάντοτε έβλεπε τη θερμότητα και ηλιόλουστη πλευρά των πραγμάτων (...), αλλά πρώτα απ' όλα ήταν στρατιώτης».

όταν επρόκειτο για ζητήματα πολέμου και –δικαίως– η αδικία– θεωρούσε καθήκον του να προλαβαίνει κάθε απόπειρα τέτοιου είδους τζόγου από πολιτικούς, που δεν καταλάβαιναν τη χρήση των στρατιωτικών εργαλείων. (...) Πιστεύω πως στον πόλεμο τη βαρύνουσα γνώμη πρέπει να την έχουν οι στρατιωτικοί. (...)».

Πώς ανέπτυξε στον συνομιλητή του τη σκέψη του: «Πουθενά και ποτέ δεν έχω συναντήσει άνθρωπο ικανό να εκφράσει τις ιδέες του πιο απερίφραστα, δίχως καθόλου επιρρήματα, με λιγοστά επίθετα –με μοναχά τα ουσίωτά–, αλλά σαφément. Δεδομένου ότι τα αγγλικά δεν ήταν η μητρική του γλώσσα, αυτό ήταν ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα. Συγχρόνως ίσως να ήταν και δικόπο

μαχαίρι, όταν είχε απέναντί του άτομα που προτιμούν τους ευφημισμούς (...) Το χιούμορ του ήταν αστραφτερό λεπίδι και πάντοτε έβλεπε τη θερμότητα και ηλιόλουστη πλευρά των πραγμάτων (...) αλλά πρώτα απ' όλα ήταν στρατιώτης – από ένστικτο και από την εκπαιδευσί του. (...) Από τη στιγμή που θα κατέληγε στο τι ήταν το ουσιώδες σε μία κατάσταση, έβλεπε πια αυτό μόνο, και αυτό ακολουθούσε, αδιαφορώντας για το κόστος. Η σταθερότητά του ή το πείσμα του –όπως είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει η Αντάντ– ήταν παροιμιώδης».

Πώς κυβερνούσε; «...Δεν επιπράζω εγώ», μου είπε, «τις πράξεις της κυβερνήσεώς μου παρά μόνον όταν προτείνεται κάτι που αφορά σε πόλεμο ή ειρήνη. Τότε, σύμφωνα με τους όρους του Συντάγματος της Ελλάδος, επεμβάω για να κρίνω εάν το σχέδιο πολέμου είναι υπερβολικά ριψοκίνδυνο. Βοηθούς στην απόφασή μου έχω τους στρατιωτικούς μου συμβούλους. Ο λόγος που έχουμε αυτό το σύστημα είναι προφανής. Φυσικά, αρμόζει περισσότερο σε μια μικρή χώρα παρά σε μια μεγάλη, γιατί εάν μια μικρή χώρα χάσει τον στρατό της, χάνει το μοναδικό της όπλο...».

Και ένα από τα πολλά στιγμιότυπα που βρίσκουμε σ' αυτό το χρήσιμο και διασκεδαστικό βιβλίο. Νωρίτερα ο Κανινγκέιμ μάς έχει πει ότι το επίτελειο, κατ' εντολήν του βασιλιά, του περνούσε ανελλιπώς κάθε πληροφωρία που θα μπορούσε να έχει ενδιαφέρον για τους Άγγλους: «(...) παίζαμε μπριτζ στο σπίτι του πρίγκιπας Νικολάου. Μοιράζα

εγώ. Είχα αριστερά μου τον βασιλιά Κωνσταντίνο, που διάβαζε μια πολυσέλιδη δακτυλογραφημένη αναφορά. (Και θυμώμεν όλο και περισσότερα.)

«Τι γυρεύει τώρα ο Κάμπτον Μακένζι με τις καμπαρετζούδες», ρώτησε ξαφνικά.

«Δεν ξέρω, Μεγαλειότατε», είπα εγώ. «(...) Κατά το δικό μας σύστημα οι στρατιωτικοί ακόλουθοι δεν υποχρεούνται να έχουν επαφές με άτομα που κάνουν τέτοιου είδους εργασία».*

«Εδώ», είπε ο βασιλιάς, «η αστυνομία μου αναφέρει πως έχει κινητοποιήσει τα κορίτσια των καμπαρέ. Οπότε στο εξής θα λαβαίνετε όλες τις πληροφορίες σας από αυτές. Μάλιστα!», και έβαλε τα γέλια. «Τώρα προκόψατε!».

Φαίνεται πως ο θυμός του Κωνσταντίνου έπεφτε αμέσως. Το γέλιο του επανέρχεται στο βιβλίο του Εγγλέζου και ακόμη συχνότερα –ως επώδους πλέον– στο ανέκδοτο «ημερολόγιο» του Γεωργίου Μελά, που υπηρέτησε το 1915 ως γραμματέας του. Ίσως αυτό εννοεί ο Κανινγκέιμ λέγοντας πως «ο Κωνσταντίνος έβλεπε πάντα την ηλιόλουστη πλευρά των πραγμάτων».

** Εννοεί προπαγάνδα και κατασκοπεία. Ο Κάμπτον Μακένζι, μάς έχει αφήσει δύο βιβλία όπου περιγράφει τη δράση του «ως κατασκοπού» στην Αθήνα μεταξύ 1915 και 1917. Είναι και τα δύο διασκεδαστικότετα τεκμήρια της μυθολογικής ικανότητας του συγγραφέως των.*

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Το τέλος στο τέλος του δρόμου

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το δειπνο στη Νέα Υόρκη υπενθύμισε πως στον κυνικό κόσμο των διεθνών διαπραγματεύσεων η συνέχιση της διαδικασίας για χάριν αυτής παραμένει όχι μόνο, μεθοδολογικά, ο τρόπος για να αποφεύγεις την κήρυξη ενός αδιεξόδου, αλλά και μια προσέγγιση... προσέγγισης του λεγόμενου «τέλους στο τέλος του δρόμου». Ο γ.γ. κήρυξε την ένταξη του Κυπριακού σε μια, απροσδιόριστη χρονικά, διαδικασία άτυπων, διευρυμένων διαβουλεύσεων, προφανώς γιατί επτά χρόνια μετά το Κραν Μοντανά αντιλαμβάνεται πως Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι δεν μπορούν να καθίσουν στο τραπέζι των συνομιλιών. Ο Τατάρ λέει τα δικά του, η Τουρκία κινείται παρελκυστικά και εμείς απλώς επαναλαμβάνουμε τη θέση μας, η οποία δεν ξεκλειδώνει, επίσης, τη διαδικασία, παρά τη δημιουργική μας στάση. Τι θα συμβεί τους επόμενους μήνες; Δύο εξελίξεις και ένα ρίσκο. Ουσιαστικά με αργούς ρυθμούς στο Κυπριακό θα γίνεται ένα πάρε-δώσε μεταξύ του ΟΗΕ και των δύο κοινοτήτων προκειμένου, κι εδώ εδράζεται η δεύτερη εξέλιξη, αν ο Τατάρ απομακρυνθεί από

Το Κυπριακό εισέρχεται μετά το δείπνο της Νέας Υόρκης στην τελική του ευθεία. Και αναπόφευκτα, αυτήν τη φορά, θα δούμε το τέλος της διαδρομής του.

χρόνου η τουρκοκυπριακή πλευρά –και η Άγκυρα– να κερδίσουν διαπραγματευτικά οφέλη εγγύτερα στις δικές τους αφετηριακές θέσεις. Κι αυτό μπορεί να συμβεί αν η δική μας πλευρά δεν δείξει σοβαρότητα, αξιοπιστία και εισέλθει στη μικροπολιτική χρήση του Κυπριακού για σκοπούς εσωτερικής κατανάλωσης.

Το 2024 σχεδόν εκπνέει. Το 2025 θα είναι το, τελικά, διαμορφωτικό έτος στο Κυπριακό μια σχεδόν δεκαετία μετά το 2017 και τις συνομιλίες που ολοκληρώθηκαν στο Κραν Μοντανά. Κι εδώ ακριβώς υπάρχει το «τέλος στο τέλος του δρόμου» του Κυπριακού, όπως το γνωρίσαμε ως ιστορία διαπραγματεύσεων μετά το 1977. Ολοκληρώνεται μια διαδρομή και η θα ορίσουμε αυτό το τέλος, ή πριν την κρίσημ στροφή θα υπάρξει όραμα και ηγεσία για να ανατρέψουμε τα δεδομένα ή, σε ένα χειρότερο σενάριο, θα είμαστε απλά οι παρατηρητές ενός τέλους στο οποίο δεν υπήρξαμε συνδιαμορφωτές. Δεν υπάρχει τέταρτη, διαθεσίμη, επιλογή.

Το «τέλος στο τέλος του δρόμου» δεν είναι μόνο περιοδολόγηση ή κριτική ανάλυση των επιλογών και στρατηγικών μας στο Κυπριακό – για τα επόμενα βήματά του. Είναι, πολύ φοβούμαι, μια υπαρξιακή αναζήτηση που στην εποχή των TikTok και του Φειδία δεν είμαστε σε θέση να εκτιμήσουμε τη σημασία της και να την κάνουμε με πραγματικά όρους επιβίωσης ως προς την έκβαση, είτε διαλέξουμε το στάτους κβό, είτε τη συνέχιση της Κ.Δ. με κάθε μέσο, είτε κάποιες μορφές συνεταιρισμό με τους Τουρκοκύπριους (με την ιδανικότερη αυτήν που απορρέει από τους όρους του Σ.Α. του ΟΗΕ). Στο «τέλος στο τέλος του δρόμου» εξάλλου δεν βλέπεις μόνο το τέλος μιας διαδρομής –γραμμικής– αλλά και το μέγιστο σημείο στο οποίο μπορεί να φτάσεις σε αυτή, ακόμη κι αν το τέλος της διαδρομής σηματοδοτεί τη χαρτογράφηση της επόμενης.

Το Κυπριακό εισέρχεται μετά το δείπνο της Νέας Υόρκης στην τελική του ευθεία. Και αναπόφευκτα, αυτήν τη φορά, θα δούμε το τέλος της διαδρομής του. Τα πράγματα δεν θυμάμαι να έχουν υπάρξει δυσκολότερα στο πρόσφατο παρελθόν και καλό θα ήταν να δείξουμε όλοι τη δέουσα σοβαρότητα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Κάτοικοι του Limony, στο διαμέρισμα Ardeche της Γαλλίας, φεύγουν από τα σπίτια τους, μετά τις πλημμύρες που προκάλεσε η έντονη βροχόπτωση της 17ης Οκτωβρίου.

EPH/GUILAUME ROUCAU/LEO

Το ποτήρι της Νέας Υόρκης

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Μισούδειο ή μισογεμάτο το ποτήρι στη Νέα Υόρκη; Εδώ που είναι τα πράγματα, η κατάληξη στα ελάχιστα, στην αναζήτηση ενός μελλοντικού κοινού παρονομαστή έχει σημασία. Η είδηση: «Οι ηγέτες συμφώνησαν να έχουν μια άτυπη συνάντηση σε ευρύτερη μορφή στο εγγύς μέλλον, υπό την αιγίδα του γ.γ., για να συζητήσουν την πορεία προς τα εμπρός. Ο Ν. Χριστοδουλίδης συμπλήρωσε: “Θα είναι διευρυμένες όπως στο παρελθόν με τη συμμετοχή και των τριών εγγυητριών δυνάμεων”. Συμφώνησαν επίσης να συναντηθούν στην Κύπρο για να διερευνήσουν το ενδεχόμενο να ανοίξουν νέες διευθετήσεις».

Συνάντηση σε ευρύτερη μορφή (με Η.Ε. αλλά και με Ελλάδα, Τουρκία, Μ.Β.) «για να συζητήσουν την πορεία προς τα εμπρός». Τα Η.Ε. θεωρούν ότι οι προσθήκες των τριών (Ελλάδα, Τουρκία, Μ.Β.) ίσως παίξουν έναν πρωτογενή ρόλο στην υπόθεση και προφανώς για να καταγραφεί αυτό στην ανακοίνωση, σημαίνει ότι ο γ.γ. ήδη έχει λάβει τη θετική ανταπόκρισή τους. Είναι μια πιθανή εξήγηση: η κα Ολγκίν θεωρεί ότι οι συναντήσεις των δύο ηγετών στο νησί δεν είναι σε θέση να οδηγήσουν κάπου. Ίσως η ίδια να εργάστηκε για να προστεθούν στην εξίσωση Γεραπετρίτης και Φιντάν.

Συμφωνήθηκε επίσης «να συναντηθούν στην Κύπρο για να διερευνήσουν το ενδεχόμενο να ανοίξουν νέες διευθετήσεις», κάτι το οποίο συζητείται

δημόσια εδώ και καιρό (προτείνονται διάφορα ανοίγματα όπως αυτό της Μίας Μηνιάς, αλλά τίποτε δεν γίνεται). Βέβαια, αυτό θα μπορούσε να το διεξέλθουν οι διαπραγματευτές των δύο πλευρών και αν ένα τέτοιο θέμα μετατρέπεται σε θέμα για τον γ.γ. και στη Νέα Υόρκη, σημαίνει η διαδικασία βρίσκεται σε πλήρη στασιμότητα.

Από εκεί και πέρα ο γ.γ. είπε τα αληθή, ότι «παρά τις προσπάθειες και τη δέσμευση της προσωπικής απεσταλμένης του κας Ολγκίν δεν βρέθηκε κοινό έδαφος μεταξύ των ηγετών στην πορεία προς το κυπριακό ζήτημα» γι' αυτό και «ενθάρρυνε τους ηγέτες να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους και να οικοδομήσουν ξανά την εμπιστοσύνη για να επιτρέψουν την κίνηση που οδηγεί σε διευθετήσεις».

Μέσα στην ίδια συγκυρία, το Κέντρο Μελετών για τη Μετανάστευση, την Ταυτότητα και τα Δικαιώματα (CMIRS) οργανώνει κάθε τρεις μήνες «εδώ και χρόνια» έρευνες κοινής γνώμης «με δείγμα 500 ατόμων» ανάμεσα στην τ/κ κοινότητα. Η διευθύντρια του Κέντρου Μινέ Γιουτζέν επιμένει στα δύσκολα. Οι αριθμοί στην έρευνα του Σεπτεμβρίου:

Το 59% δήλωσε ότι «επιθυμεί διευθέτηση του Κυπριακού», ενώ το 40,9% δήλωσε ότι «δεν επιθυμεί συμφωνία». Παράγοντες που έχουν επηρεάσει αρνητικά την αισιοδοξία των Τ/κ: μακρά διακοπή των συνομιλιών μετά το Κραν Μοντανά, οι παρεμβάσεις (της Άγκυρας) και η αλλαγή ηγεσίας

στην τ/κ κοινότητα το 2020 και το ατελέσφορο αποτέλεσμα των προσπαθειών του ΟΗΕ. Οι Τ/κ διατηρούν τα ίδια ποσοστά με την περίοδο του σχεδίου Ανάν ως προς την επιθυμία τους για λύση και συμφωνία στο Κυπριακό.

Οι αριθμοί: «Πώς θα ψήφιζαν εάν από τις διαπραγματεύσεις των δύο ηγετών προκύψει ένα σχέδιο το οποίο θα υποβληθεί σε δημοψήφισμα, το 31,17% είπε πως θα ψήφιζε σίγουρα όχι, το 8,30% μάλλον όχι, το 24,29% μάλλον ναι, το 30,16% δήλωσε ότι θα ψήφιζε σίγουρα ναι, ενώ το 6,07% είπε ότι δεν είναι βέβαιο» (Πηγή, ΚΥΠΕ, 15/10).

Στην ε/κ κοινή γνώμη αυτοί οι αριθμοί ηχούν παράξενα, αλλά είναι, εδώ, ακέραιοι. Ελάχιστη εργασία γίνεται στην ε/κ κοινότητα (κόμματα, πανεπιστήμια, δεξαμενές σκέψης κ.λπ.) στο να μελετηθούν τάσεις, αλλαγές, επιλογές της τ/κ κοινότητας. Η συνήθης αδιαφορία, παρά το γεγονός ότι όλα αυτά αφορούν στο σύνολο των Κυπρίων, καθώς οι τάσεις σε μια κοινότητα επηρεάζουν την άλλη και ανάποδα. Οι δημοσκοπήσεις είναι καθοδηγητικός μπουσούλας για σοβαρούς πολιτικούς, μπορούν να αναλύσουν τις ανησυχίες της κοινής γνώμης, ώστε να κατευθύνουν την πολιτική τους στις λύσεις. Αυτό έκαναν Ιρλανδοί πολιτικοί με γκάλοπ-εργαλεία (τι θέλει η κοινή γνώμη, τι φοβάται, τι πρώτο, τι δεύτερο κ.λπ.) ώστε να ωριμάσει και να έρθει η «Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής».

Παρά την ηγεσία Τατάρ και τις γνωστές καθημερινές του δηλώσεις, «οι Τ/κ διατηρούν τα ίδια ποσοστά με την περίοδο του σχεδίου Ανάν ως προς την επιθυμία τους για λύση». Η εξήγηση αφορά κάτι βαθύτερο, πολύ πέραν από τον ένα ή τον άλλο γ.γ.: είναι η επιθυμία της πλειοψηφίας των Τ/κ να γυρίσει σελίδα, να βγει στον σύγχρονο κόσμο. Να αποκτήσει τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη (ταξίδια, σπουδές, προγράμματα). Να μην αποτελεί «παράρτημα» της Άγκυρας. Να κατοχυρώσει την κοινοτική της ταυτότητα στο πλαίσιο μιας λύσης ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, όπως διαλαμβάνεται στα κείμενα των Η.Ε. Η πλειοψηφία των Τ/κ παραμένει στον στόχο της λύσης, η παρούσα κατάσταση πραγμάτων δεν τους ικανοποιεί. Οι ζυμώσεις, οι αναζητήσεις δεν μπαίνουν στο ψυγείο. Ο Ε. Τατάρ κέρδισε τις εκλογές με τους γνωστούς τρόπους το 2020, αλλά σήμερα είναι ο ηγέτης του προοδευτικού ΡΤΚ Τ. Ερκιουρμάν που βρίσκεται πρώτος στις έρευνες κοινής γνώμης. Το ΡΤΚ με 36,79% προηγείται του ΚΕΕ με 35,16% (γκάλοπ, 16/10). Ο δήμαρχος του τ/κ δήμου Λευκωσίας Μ. Χαρματζί έχει μέλλον: «Βουλιάζουμε ολοένα και περισσότερο μέσα σε μια κινούμενη άμμο. Σε αυτή τη φάση, παίζουμε σκουός, ενώ πρέπει να παίζουμε τένις. Τώρα ρίχνουμε την μπάλα στον τοίχο» (πηγή: Πολίτης, 13/10).

www.larkoslarkou.org.cy

Καλή νύχτα και καλή τύχη στους Φειδίες* σε βορρά και νότο

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Ο Φειδίας Παναγιώτου παράγει περιεχόμενο το οποίο μετατρέπει σε ευρώ μέσω της θετικής ή αρνητικής διάδρασης που έχουν με αυτό άλλοι χρήστες στα ΜΚΔ και διαδικτυακές πλατφόρμες. Ο Γιώργος Λιάγκας παράγει κουραστικές και ανούσιες συζητήσεις που αναπαράγουν και παρασιτίζουν ανθρώπους που είναι διάσημοι είτε ως πραγματικά ταλαντούχοι είτε ως σκέτοι διάσημοι, για να το μετατρέψουν σε νούμερα τηλεθέασης για τους διαφημιστές.

Οι ημιμαθείς αστειότητες που είδαμε στον αέρα πριν από μερικές ημέρες, με αποκορύφωμα την νηκοπλαστική κραυγή του Μαυρικού Μαυρικού πως ντρέπεται για τον κ. Παναγιώτου ως Κύπριος, δεν σπκκώνουν άλλο σχολιασμό. Είναι ό,τι έχει μείνει από το Κυπριακό, βούτυρο στο ψωμί της τάξης που άρχει και

όσων παράγουν συζητήσεις, ιδέες, απόψεις και μυθολογία, μετά που το αλείψαμε σε ένα ψωμί μήκους 50 χρόνων. Τα όσα συνθέτουν ό,τι έμεινε από το Κυπριακό απλώνουν και αποσυντίθενται, χωρίς νόημα και σκοπό. Αυτή η στήλη δεν αφορά τον Φειδία, ούτε τον Τ/κ συνάδελφό του, ο οποίος προκάλεσε και αυτός παροδικά και επιφανειακά πάθη στην ε/κ κοινότητα. Αφορά ό,τι επτά χρόνια μετά το Κραν Μοντανά δεν έχει μείνει απολύτως τίποτε για την πολιτική τάξη να εκμεταλλευτεί στο Κυπριακό, καμία εξέλιξη πάνω στην οποία να πουλήσουν πατριωτικό θυμό ή σώφρονα ρεαλισμό.

Ο κατατεμαχισμός του Κραν Μοντανά έχει στερέψει. Τι άλλο μπορούν να πουν τα βιβλία του Μακάριου Δρουσιώτη για το βαθύ κράτος της διαφθοράς που δεν γνωρίζουμε ήδη, και που δεν θα γίνουν περαιτέρω τροφή για την πολιτική αντιπαράθεση και τον αναστοχασμό πάνω

Πολλά μυαλά παγκοσμίως έχουν καεί για να καταγράψουν μηχανισμούς και λύσεις με βάση τις δεκαετίες διαίρεσης και την ανάπτυξη δύο συγγενών αλλά αποκλινουσών κοινωνιών.

στις ίδιες τις προσεγγίσεις του συγγραφέα; Τι άλλο μπορεί να ειπωθεί για τη λύση του Κυπριακού και του τι πρέπει να γίνει όταν όλα έχουν ειπωθεί σε εξαντλητική λεπτομέρεια; Η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη σκότωσε το Κυπριακό, έφαγε τις σάρκες του και τώρα γλείφει τα κόκαλα και ρουφά το μεδούλι. Και δεν έχει μείνει τίποτε άλλο να αναλύσει. Η απραξία της δεύτερης πενταετίας

Αναστασιάδη («πείτε μας τι μπορούσε να είχε κάνει η κυβέρνηση και δεν το έκανε», Κ. Κούσιος, στην εκπομπή της Κ. Ηλιάδη στον «Πολίτη») έφερε τον δημόσιο διάλογο στο σημείο του να λέγεται ανοιχτά πως το Κυπριακό λύθηκε και να τίθεται σοβαρά το ερώτημα μεταξύ των πολιτών αν είναι η ώρα για τα δύο κράτη. Το Κυπριακό όμως δεν έχει τελειώσει γιατί δεν υπάρχει περιθώριο πρόόδου ή επειδή η συντεταγμένη και σοβαρή λύση του είναι εκ του προοιμίου μη βιώσιμη.

Το Κυπριακό έχει τελειώσει γιατί η ουσιαστική συζήτηση έχει εξαντληθεί. Πολλά μυαλά παγκοσμίως έχουν καεί για να καταγράψουν μηχανισμούς και λύσεις με βάση τις δεκαετίες διαίρεσης και την ανάπτυξη δύο συγγενών αλλά αποκλινουσών κοινωνιών. Οι επιλογές υπάρχουν για το πώς διαχειριζόμαστε τα πράγματα, αν θέλουμε τις κυπριακές κοινότητες να αναζητούν

μετά από μια λύση τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία ή να μπουκν σε μια διαδικασία επανασυνδέσεων.

Αυτό που έχει απομείνει είναι η εφαρμογή, η επίδειξη δημιουργικής γενναιότητας από την ε/κ πλευρά που κρατά ψευδαγκαστικά τα εργαλεία της διεθνούς αναγνώρισης γιατί φοβάται, και η επίδειξη σοβαρότητας από την Τουρκία αν θέλει να είναι πλήρως, εκτός από το να λέει πως είναι, σοβαρό κράτος με περιφερειακό αποτύπωμα.

Σημείωση: Οι γραμμές αυτές γράφονταν πριν από το δείπνο στη Νέα Υόρκη το οποίο η ε/κ πλευρά επέμενε πως θα ήταν κρίσιμο αλλά πως είμαστε προετοιμασμένοι, και το οποίο η τ/κ πλευρά μέσω δηλώσεων Τατάρ έλεγε πως θα αξιοποιούσε στο πλαίσιο της Πρόταξης της κυριαρχίας πριν τη λύση.

Αντί άλλου σχολίου, αφήνω εδώ tweet

της Φίονα Μάλεν (9/10/2024), οικονομολόγου, αναλύτριας και πολύ καλύτερης γνώστριας του Κυπριακού από τον Φειδία Παναγιώτου, τον Γιώργο Λιάγκα, τον Μαύρικο Μαυρικού, και με πιο καθαρό μυαλό από πολλούς δημοσιολογούντες και επαγγελματίες πολιτικούς που τους πείραξαν τα μπουρνουζία ή συνεχίζουν μια προεκλογική που έχασαν: «Η δυνατότητα της Κύπρου να ενεργεί πέραν μέσα σε ένα ποτήρι ούισκι σε ένα βουόν της Ελβετίας τον Ιούλιο του 2017. Οι ΗΠΑ και η Ελλάδα αποφασίζουν για τους Ε/κ (interconnector, «Αφροδίτη», άμυνα). Η Τουρκία αποφασίζει για τους Τ/κ (πολιτική, ενέργεια, άμυνα). Ευτυχώς που είμαστε γ****ο νησί, γιατί αυτό μας κάνει (πιο) ασφαλείς».

*** Disclaimer:** Αυτή η στήλη δεν αφορά τον ίδιο τον Φειδία.

ykakouris@gmail.com

Με την Αννίτα στην Κίνα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Άσπρα** καράβια τα όνειρά μας, σε κάποιο ρόδινο γιαλό...» τραγούδησαν στα ελληνικά, προς τιμή της προέδρου της Βουλής και της κυπριακής κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας, φοιτητές του Πανεπιστημίου Ξένων Σπουδών του Πεκίνου, ένα από τα κορυφαία πανεπιστήμια της Κίνας. Το τραγούδι συμβολικό και αποτυπώνει την πορεία ή καλύτερα το όνειρο της Κίνας, η οποία σε λίγες δεκαετίες έκανε άλματα επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου. Τώρα αν αυτή η ξέφρενη πορεία ανάπτυξης, οδηγήσει σε κάποιο «ρόδινο γιαλό», είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση. Πάντως, αυτοί οι οποίοι μελέτησαν βαθιά την ιστορία της Κίνας και παρακολουθούν τις σύγχρονες εξελίξεις, λένε ότι είναι αδύνατο να καταλάβεις πώς κινείται το βαθύ κράτος της αχανούς χώρας της Ασίας.

Στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου, η Αννίτα Δημητρίου μίλησε από καρδιάς και εκτός κειμένου, για την πάλη με το αδύνατο, το οποίο καθίσταται δυνατό και για το σύμπαν το οποίο συνωμοτεί για να πραγματοποιηθούν οι επιθυμίες των νέων. Μίλησε για το εθνικό πρόβλημα της Κύπρου, υποδεικνύοντας τη ρήση «μία Κίνα και μία Κύπρος», αφού παρόμοιο πρόβλημα με τα Κατεχόμενα αντιμετωπίζει και η Κίνα με την Ταϊβάν. Βροχή και οι ερωτήσεις και κυρίαρχη, πώς μια νέα γυναίκα κατάφερε να ανέλθει στα ανώτατα δώματα της εξουσίας. Η πρόεδρος της Βουλής, με τη νεανικής της ορμή και τον λαγάρο της λόγου, κατάφερε να αγγίξει τις ψυχές και να ξεσκώσει τους φοιτητές, πολλοί από τους οποίους μιλούσαν καλά ελληνικά και αυτό φάνηκε ότι μόνο στο χειροκρότημα, αλλά και στις ατέλειωτες selfies.

Η κοινοβουλευτική αποστολή στην Κίνα ήταν σε ανώτατο επίπεδο και σε αυτή έλαβαν μέρος ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΣΥ Νίκος Τορναρίτης, ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου και ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος. Σε ανώτατο επίπεδο ήταν και οι πολλές συναντήσεις με αξιωματούχους της Κίνας. Ξεχώρισε η συνάντηση με τον πρόεδρο του Εθνικού Λαϊκού Κογκρέσου Zhao Leji, τον ομόλογο της προέδρου της Βουλής, στην οποία έλαβε μέρος και ομάδα υπουργών. Για να αντιληφθεί κάποιος τη σημαντικότητα των συναντήσεων, πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η εξουσία στη χώρα είναι στο Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας, ότι η Κίνα είναι μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας και ότι ο ρόλος της Κίνας στο Κυπριακό διαχρονικά ήταν σε πολλές περιπτώσεις καθοριστικός.

Η σημαντικότητα των συναντήσεων ξεχώριζε και από τα πολύ μικρά. Οι αρχικές δηλώσεις όλων των αξιω-

ματούχων, μπροστά στις κάμερες, ήταν από γραπτό σημείωμα και όλοι οι αξιωματούχοι δήλωναν περίπου τα ίδια. Διλαδή τίποτα δεν ήταν στο τυχαίο.

«Τύχη αγαθή», μέλος της αποστολής στην Κίνα ήταν δημοσιογράφος του ΡΙΚ, ο γράφων, και κινηματογραφιστής, οι οποίοι κάλυψαν τηλεοπτικά το γεγονός για όλα τα κυπριακά κανάλια, ένα πρακτικά δύσκολο εγχείρημα. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση, όπως και διεθνώς όλοι οι εθνικοί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί, καταγράφουν την ιστορία ενός τόπου και πρωταγωνιστούν στην ενημέρωση των πολιτών, για σημαντικά και ιστορικά γεγονότα. Η αποστολή στην Κίνα, παραμονές άτυπων συνομιλιών για το Κυπριακό και της ιδιαιτερότητας των διμερών σχέσεων, ήταν ένα σημαντικό γεγονός. Η κοινοβουλευτική διπλωματία, στόχο έχει να προετοιμάσει ή και να καθορίσει σε πολλές περιπτώσεις, αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται σε επίπεδο εκτελεστικής εξουσίας. Όλα κινούνται σε επίπεδο αμοιβαίου κέρδους, το λεγόμενο «win win». Στην προκειμένη περίπτωση η Κύπρος ζητάει στήριξη για το Κυπριακό στο Συμβούλιο Ασφαλείας και η Κίνα ζητάει να καταστεί η Λευκωσία η γέφυρα του Πεκίνου προς τις Βρυξέλλες, εκεί όπου λαμβάνονται κρίσιμες αποφάσεις, σε επίπεδα δισεκατομμυρίων ή και τρισεκατομμυρίων ευρώ ή γουάν.

Η Κίνα τού σήμερα ελάχιστη σχέση έχει με την Κίνα των προηγούμενων δεκαετιών. Η ανάπτυξη είναι εξωφρενικά αλματώδης, τα τεχνολογικά επιτεύγματα είναι φανταστικά και οι ουρανοξύστες ανταγωνίζονται σε ύψος ο ένας τον άλλο. Ταξιδεύοντας στο ατέλειωτο Πεκίνο, των περίπου 20 εκατομμυρίων κατοίκων, αντιλαμβάνεται ότι υπάρχουν παντού κάμερες και αστυνομικοί και όλα είναι υπό έλεγχο. Κυκλοφοριακό χάος δεν υπάρχει, λόγω των σύγχρονων δρόμων, με γέφυρες και σήραγγες, ενώ ελάχιστα είναι τα φώτα τροχαίας. Σε κανονικές λωρίδες κυκλοφορούν και εκατοντάδες χιλιάδες ηλεκτρικές μοτοσυκλέτες και ποδήλατα. Στους δρόμους δεν βλέπεις άστεγους, δεν βλέπεις αδέσποτα ζώα, δεν βλέπεις σκουπίδια και όλα κινούνται με αυστηρή τάξη. Στις μεγαλουπόλεις δεν βλέπεις ούτε εκκλησίες, ούτε ναούς, ούτε και νεκροταφεία.

Μετά τον θάνατο όλοι οδηγούνται σε κρεματόρια. Τώρα πώς ένα σύγχρονο κομμουνιστικό κράτος μπορεί να προχωρήσει στο μέλλον χωρίς τη «θρησκεία, το όπιο του λαού» δηλαδή το φάρμακο για τις μάζες, όπως έλεγε ο Μαρξ, είναι ένα δύσκολο στοίχημα. Η Σοβιετική Ένωση δεν τα κατάφερε, άραγε θα τα καταφέρει η Κίνα, χωρίς θρησκεία; Κύριος οίδε...

kaparispan@yahoo.gr

Η πολιτική ως pop art θέαμα

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Η **επικαιρότητα** της εβδομάδας, μου θύμισε το θεατρικό έργο La Nonna του Roberto Cossa, που παρακολούθησα πριν από χρόνια από το Θέατρο Ένα. Το έργο αφηγείται την ιστορία μιας φτωχής οικογένειας που ζει στο Μπουένος Άιρες και της ηλικιωμένης γιαγιάς τους, η οποία, παρά την προχωρημένη της ηλικία και τη φαινομενική αδυναμία της, τρώει ασταμάτητα. Η οικογένεια αγωνίζεται να της παρέχει φαγητό, όμως το οικονομικό βάρος που προκαλεί η ανεξέλεγκτη όρεξη της γίνεται δυσβάστακτο με τραγικές και κωμικές συνέπειες. Καθώς η πείνα της γιαγιάς γίνεται όλο και πιο ακραία, η οικογένεια προσπαθεί να βρει τρόπους να τη σταματήσει, οδηγώντας τους πρωταγωνιστές σε απεγνωσμένες καταστάσεις.

Η Nonna προσφέρει μια ισχυρή αλληγορία για την καταστροφική δύναμη της αλόγιστης κατανάλωσης και με κωμικοτραγικό τρόπο εμφανίζει τα διλήμματα που μπορεί να έχει μια οικογένεια που ζει στη φτώχεια αλλά παραμένει εγκλωβισμένη στον τρόπο ζωής και στις μανιακές διαθέσεις της γιαγιάς, που εν τέλει οδηγούν στην αυτοκαταστροφή. Είναι όμως και μια εξαιρετική αλληγορία που μπορεί να συγκριθεί με τη σημερινή πολιτική κατάσταση στην Κύπρο. Η ασταμάτητη γιαγιά, που καταβροχθίζει τα πάντα χωρίς να συνεισφέρει τίποτα, θυμίζει τη νέα πολιτική κοuluτούρα, όπου η ανάδειξη πολιτικών προσώπων βασίζεται στην επιφανειακή δημοφιλία και τη φήμη που αποκομίζουν από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ιδιαίτερα το TikTok. Αυτό το φαινόμενο παραπέμπει σε ένα νέο είδος πολιτικής, που θα μπορούσε κάποιος να χαρακτηρίσει ως «πολιτική pop art».

Ο όρος pop art ήταν το καλλιτεχνικό κί-

νημα που ξεκίνησε στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1950 και που ανέδειξε την επιφανειακή καταναλωτική κοuluτούρα της μαζικής παραγωγής ως τέχνη. Οι κονσέρβες του Άντυ Γουόρχολ και τα διάσημα πρόσωπα σε επαναλαμβανόμενα μοτίβα και χρωματισμούς, προκάλεσαν την κοινωνία και οδήγησαν την ερώτηση «τι επιτέλους είναι τέχνη» στα άκρα. Αντίστοιχα, η «πολιτική pop art», που στον τόπο μας φαίνεται να θριαμβεύει, αναδεικνύει πρόσωπα που ως προϊόντα του διαδικτύου μπορεί να είναι δημοφιλή, αλλά δεν έχουν απαραίτητα βάθος ή ουσία στην πολιτική τους σκέψη και δράση. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζεται στη σύγχρονη κυπριακή πολιτική σκηνή, όπου άτομα προωθούνται περισσότερο για την εικόνα και τη δύναμή τους στα social media παρά για τις πραγματικές τους ικανότητες ή για το όραμά τους για τον τόπο. Με μόνο διαβατήριο τα likes και τους ακολούθους, αυτοί οι pop art πολιτικοί αστέρες, κατάφεραν να εκτοξευθούν στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας και τα έργα τους να απολαμβάνουν περισσότερη προσοχή και αξία από τις πράξεις και τα λόγια ατόμων με πιο αξιόλογο βιογραφικό ή εμπειρία.

Όπως η pop art εξιδανίκευσε την καθημερινότητα και τον καταναλωτισμό, έτσι και οι «TikTokers» πολιτικοί (εκκολαπτόμενοι ή μη) είναι οι ίδιοι το προϊόν και ανάγουν την πολιτική σε ένα καταναλωτικό θέαμα, προωθώντας απλοϊκά μηνύματα και αποσπάσματα που ικανοποιούν το κοινό χωρίς να αγγίζουν βαθιά τα προβλήματα της κοινωνίας. Είναι ένα είδος νέου πολιτικού αηνήματος που επιδιώκει αντί προτάσεων και λύσεων να παράγει... περιεχόμενο. Και το περιεχόμενο αυτό για να διατηρήσει το ενδιαφέρον του θα πρέπει να έχει πλάκα ή

σασπένς. Βλέπете, όλα τα υπόλοιπα και σοβαρά θα λυθούν, βέβαια, κάποια στιγμή και με κάποιο τρόπο από κάποιους τρίτους «του κατεστημένου» προφανώς! Η επιφανειακή, όμως, αυτή πολιτική αφήγηση, αντί να ενισχύει τη δημοκρατία, την καταδικάζει σε μια «κατανάλωση» όπου η ουσία χάνεται μέσα στο φαινέσθαι. Όπως η La Nonna καταβροχθίζει τους πόρους της οικογένειας, έτσι και η νέα πολιτική τάξη πραγμάτων τρώει την αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος και τους θεσμούς, οδηγώντας στην παρακμή της δημόσιας ζωής και στο τέλος της δημοκρατίας όπως τα ξέραμε.

Το ερώτημα που τίθεται, λοιπόν, είναι κατά πόσο αυτή η κοuluτούρα μπορεί να αλλάξει. Εάν το νέο περιεχόμενο που παρακολουθούμε στο διαδίκτυο από τους pop art πολιτικούς μπορεί να είναι η λύση στα προβλήματα και αν υπάρχει χώρος για πολιτική ουσία, σε μια εποχή που και οι πολίτες δεν έχουν και ιδιαίτερη όρεξη να ασχοληθούν εις βάθος με όσα τους απασχολούν.

Αν δεν γίνει κάτι, όμως, κινδυνεύουμε τα πολιτικά μηνύματα, οι ιδεολογίες και οι επιλογές να καταλήξουν όπως τα έργα του Γουόρχολ: ίδιες κονσέρβες, ίδια πρόσωπα και ίδια μοτίβα. Στις ίδιες επαναλήψεις. Και με μόνη διαφορά το χρώμα. Τότε, όμως, αφού χορτάσαμε από περιεχόμενο θα έρθει και το δικό μας τέλος. Όπως ήρθε και το τέλος της οικογένειας της γιαγιάς στο La Nonna. Στο έργο ο συγγραφέας εμφανίζει τη γιαγιά να καταλάνγει να τρώει μέχρι και τα γαρούφαλλα. Στις δημοκρατίες, όμως, τα πράγματα είναι πιο σοβαρά. Και ακόμη και τα γαρούφαλλα μπορεί να στοιχίσουν ακριβά.

Ο κ. Μαρίνος Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η μονομαχία

Το τελευταίο διάστημα παρατηρούμε ένα ιδιαίτερο είδος πολέμου να έχει αναπτυχθεί σταδιακά και να έχει εδραιωθεί τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στο Ιράν και το Ισραήλ. Οι δυο αυτές χώρες επιδίδονται σε μια μορφή πάλης, η οποία μόνο με το έθιμο της μονομαχίας κατά τον 19ο αιώνα μπορεί να παρομοιαστεί. Στην κλασική μονομαχία με πιστόλια μεταξύ ευγενών, οι αντιπάλοι στέκονταν σε σταθερή απόσταση ο ένας από τον άλλον και πυροβολούσαν εναλλάξ μέχρι να κυθεί το πρώτο αίμα ή, εάν ο αγώνας ήταν μέχρι θανάτου, έως ότου πεθάνει ο ένας από τους δυο μονομαχούς.

Οι κανόνες ήταν απλοί, πρώτα πυροβολούσε ο ένας, και ο άλλος, εάν επιζούσε μετά τον πρώτο πυροβολισμό, είχε την ευκαιρία αμέσως μετά να σκοτώσει ή να τραυματίσει τον αντίπαλό του. Και αυτό μπορούσε να συνεχιστεί για πολλά ώρα, εάν κανένας από τους δυο δεν έβρισκε τον στόχο. Η μονομαχία μεταξύ ευγενών αφορούσε ζητήματα τιμής. Όταν ένας ευγενής αι-

σθανόταν ότι κάποιος είχε προσβάλει την τιμή του ή την τιμή της οικογένειάς του, τον προκαλούσε σε μονομαχία. Με τον τρόπο αυτό ξεπλενόταν η ντροπή χωρίς ο πόλεμος ανάμεσα στις δύο οικογένειες να γενικευτεί, με απρόβλεπτες συνέπειες και για τους δύο οίκους. Κάτι αντίστοιχο παρατηρούμε τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στο Ιράν και το Ισραήλ. Με ιεροτελεστικό σχεδόν τρόπο, το κάθε κράτος ανταποδίδει το προηγούμενο χτύπημα, ένα και μοναδικό τη φορά, χωρίς να προχωρεί σε γενικευμένο πόλεμο. Το κάθε χτύπημα προσχεδιάζεται, οργανώνεται χωρίς βιασύνη και εκτελείται όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται. Ακόμη και αν ένα χτύπημα αποτύχει, από μόνο του το γεγονός ότι έγινε δίνει την αίσθηση στην κάθε χώρα ότι έκανε το καθήκον της, υπερασπίστηκε την τιμή και κυριαρχία της και μπορεί να φύγει από το πεδίο της μάχης με το κεφάλι ψηλά. Πάντα όμως με την απειλή ή την υπόσχεση ότι την επόμενη φορά το χτύπημα θα είναι ακόμα πιο ισχυρό και οι συνέπειες πιο σημαντικές.

Ο Κλάουζεβιτς έλεγε ότι αντι-

Στην παρούσα επίδειξη ισχύος ανάμεσα σε Ισραήλ και Ιράν είναι φανερό ότι τον κύριο λόγο τον έχει η πολιτική και όχι η στρατιωτική εξουσία. Στο ματς αυτό μεταξύ των δυο αντιπάλων, το επόμενο χτύπημα ανήκει στο Ισραήλ.

κειμενικός σκοπός κάθε πολέμου είναι η εξουδετέρωση της στρατιωτικής ισχύος του αντιπάλου, σε σημείο που να μην μπορεί πλέον να βλάψει τα εθνικά συμφέροντα. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν είναι δυνατό στην παρούσα μορφή που έχει πάρει ο πόλεμος ανάμεσα στο Ισραήλ και το Ιράν. Με την ιδιότητα αυτή μονομαχία κανείς από τους δυο δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα καταφέρει το τελειωτικό χτύπημα. Για τον Κλάουζεβιτς, όμως, όπως χαρακτηριστικά αναλύει ο Παναγιώ-

της Κονδύλης, ο πόλεμος είναι ένα μέσον που χρησιμοποιεί η πολιτική για να κερδίσει μια συμφέρουσα ειρήνη. Τα πρωτεία της πολιτικής δεν αμφισβητήθηκαν ποτέ από τον Κονδύλη. Ο πόλεμος είναι στην υπηρεσία της και όχι το αντίστροφο. Η πολιτική δεν είναι ένας πόλεμος με διαφορετικά μέσα. Η πολιτική έχει έναν μόνο σκοπό, την επίτευξη της πλέον επικερδούς ειρήνης. Και για να φτάσει σε αυτό το αποτέλεσμα, μερικές φορές, πρέπει να χρησιμοποιήσει πολεμικά μέσα. Ο πόλεμος έχει τη δική του δυναμική. «Ο μονομάχος αποφασίζει στην αρένα», έλεγαν οι Ρωμαίοι και είναι κάτι στο οποίο εστιάζει την προσοχή του ο Κλάουζεβιτς. Όχι μόνο τα μέσα του πολέμου αποφασίζονται κατά τη διάρκεια του πολέμου, όχι μόνο οι τακτικές κινήσεις και οι στρατηγικές δεν μπορούν να σχεδιαστούν πριν από τον πόλεμο, αλλά ο πόλεμος αποφασίζει ο ίδιος τη μορφή που θα πάρει. Δεν θα ήταν υπερβολικό να ισχυριστούμε κανείς ότι ο πόλεμος μεταξύ δύο χωρών είναι ένας τρόπος επικοινωνίας, μια μορφή συνομιλίας. Η γραμματική και το συντακτικό της γλώσσας που χρησιμοποιούν

οι αντίπαλοι μεταξύ τους γράφεται από τον ίδιο τον πόλεμο τη στιγμή που διεξάγεται.

Ο πόλεμος, όμως, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι απλώς και μόνο μια σειρά από στρατιωτικά γεγονότα. Είναι ένα πολύπλοκο πολιτικοστρατιωτικό «παιχνίδι», δηλαδή ένα οργανωμένο σύνολο από τακτικές και στρατηγικές, από κύριους και δευτερεύοντες σκοπούς, μια αλληλουχία από πολιτικές και στρατιωτικές πράξεις, κατά τις οποίες η πολιτική κρατάει πάντα τη νηνία. Αντικειμενικός σκοπός της πολιτικής είναι η επίτευξη της πλέον επωφελέους ειρήνης. Για τον λόγο αυτό εστιάζει ο ίδιος σκοπός του πολέμου είναι η πλήρης εξουδετέρωση των δυνάμεων του εχθρού, ώστε κατά τις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη ο νικητής να μπορέσει να επιβάλει τους όρους του στον ηττημένο. Όταν όμως κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, τότε η πολιτική θα πρέπει να ικανοποιηθεί με μια λιγότερο επωφελή ειρήνη ή ακόμη και με μια ειρήνη με κάποιες απώλειες. Στην παρούσα επίδειξη ισχύος ανάμεσα σε Ισραήλ και Ιράν είναι φανερό ότι τον κύριο

λόγο τον έχει η πολιτική και όχι η στρατιωτική εξουσία. Στο ματς αυτό μεταξύ των δυο αντιπάλων, το επόμενο χτύπημα ανήκει στο Ισραήλ. Η προέλασή του στα πεδία των μαχών είναι αδιαμφισβήτητη, όπως αδιαμφισβήτητες είναι και οι συμφορές και οι απώλειες που προκαλεί στον Λίβανο ή τη Γάζα. Ο πρωθυπουργός του Ισραήλ έχει προ πολλού εξαντλήσει τους συμμάχους του και πλέον πολλοί από αυτούς είναι λιγότερο ένθερμοι στην υποστήριξή του. Η ώρα της λήξης αυτού του πολέμου έχει σπάνει. Αυτό το οποίο καλείται να διαπραγματευθεί πλέον η ισραηλινή πολιτική ηγεσία, έστω και με τα όπλα, είναι μια ειρήνη με το Ιράν. Η πλέον επικερδής ειρήνη την οποία μπορεί το Ισραήλ να διαπραγματευθεί αυτή τη στιγμή είναι ο αφοπλισμός της Χεζμπολάχ και της Χαμάς. Θα μπορούσε να το πετύχει αν βάλει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων το επόμενο χτύπημα στο Ιράν.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ποιο πολιτικό πρόσωπο πρώττης γραμμής κατάγεται από την Αρτα; Ποιος ή ποια πολιτικός μεγάλωσε σε οικογένεια με πατέρα που ψήφιζε ΠΑΣΟΚ; Ποιος ή ποια γράφτηκε στην ΚΝΕ στα μαθητικά χρόνια και στη συνέχεια (επειδή ζορίστηκε από την κομμουνιστική αυστηρότητα) μεταπήδησε στην ανανεωτική Αριστερά μέσα από την οποία έφτασε να κυβερνήσει τη χώρα από το 2015 έως το 2019; Τα παραπάνω ερωτήματα έχουν δύο απαντήσεις εξίσου σωστές: ο Αλέξης Τσίπρας και η Ολγα Γεροβασίλη.

Ορισμένοι ειρωνες παρακολουθούν τη «σιδηρά» Ολγα με την ευθυτενή κορμοστασιά, τις σατέν ντουςέζ ντραπέ μπλούζες και τα σακάκια συνήθως σε γήινα χρώματα (χακί, μαύρο, αλλά και ιβουάρ ή μπλε) και τα χρυσά σκουλαρίκια από τον Φανουράκη (που αναδίδουν την αυτοπεποίθηση του λιτού σχεδιασμού) και νομίζουν ότι βλέπουν τον ίδιο τον Τσίπρα μεταμφιεσμένο. Πιστεύουν σώνει και καλά ότι η βουλευτής Αρτας και Δ' αντιπρόεδρος της Βουλής είναι η πολιτική μετενσάρκωση του Τσίπρα μέσα στις θυελλώδεις συνεδριάσεις του ΣΥΡΙΖΑ.

Το πρώτο «αίμα»

Η **Γεροβασίλη** σήκωσε το γάντι όταν τον Φεβρουάριο ο Κασσελάκης οργισμένος είπε χαρακτηριστικά: «Βρείτε μου υποψήφιο και πάμε» (με τραβηγμένο το «ε» πάνω στα νεύρα του έπειτα από την επιστολή-βόμβα του Τσίπρα, με την οποία του ζήτησε να ξαναπάει σε εκλογές αρχηγού). Σήμερα η Γεροβασίλη πρωτοστατεί για να υψωθεί «υγειονομική ζώνη», ώστε να αποτραπεί η επιστροφή του ξενιστή που του έχει αφαιρεθεί από την Κεντρική Επιτροπή η δυνατότητα να θέσει υποψηφιότητα για πρόεδρος, με πρόσχημα ότι απείλησε με εξώδικο το κόμμα που τον καθαίρεσε από τη θέση του προέδρου του. Είναι δυνατόν να τα κάνει όλα αυτά χωρίς συνεννόηση με τον πρώην πρωθυπουργό;

Η ίδια επιμένει ότι δρα αυτόνομα. Οτι τον Φεβρουάριο βγήκε απέναντι στον Κασσελάκη μόνη της, επειδή την εξόργισαν το ύφος και το περιεχόμενο της ομιλίας του, και ότι ο Τσίπρας το έμαθε και την υποστήριξε εκ των υστέρων. Σίγουρα γνωρίζει ότι ελάχιστοι την πιστεύουν, αφού παρά την αξιοπιστία που ασφαλώς διαθέτει αποκλείεται

Ολγα Γεροβασίλη

Σκάβοντας τάφρο στο κόκκινο κάστρο

Προεξοφλούσε η προσωπική και πολιτική της σχέση με τον Τσίπρα τον ρόλο της στην επιχείρηση «εκκαθάρισης» του Κασσελάκη; Οχι, λέει η ίδια. Αλλά πολλοί είναι καχύποπτοι

ζεται να μπουκάρει στο ταλαιπωρημένο μαγαζί. Ποιος θα είναι ο ρόλος της μεγαλύτερης «πολιτικής αδελφής» του Τσίπρα στο τελικό ξεκαθάρισμα του ΣΥΡΙΖΑ;

Ιατρική και «ρεμπετική»

Η **Ολγα Γεροβασίλη** γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αρτα. Ο πατέρας της, από τον οποίο πήρε την έφεση στην κομψότητα, ήταν ακτινολόγος και η μητέρα της νοσοκόμα. Εργάζονταν και οι δύο στο νοσοκομείο της πόλης. Δυο βήματα από το νοσοκομείο ήταν το δημοτικό σχολείο όπου μάθαινε γράμματα το κορίτσι τους. Πέρασε στην Ιατρική Αθηνών και πήρε πτυχίο σε έξι χρόνια. Εργαζόταν παράλληλα στο Ταμείο Υγείας της Εθνικής Τράπεζας (στις ακτινογραφίες) κάθε μέρα για ένα τρίωρο (5-8 το απόγευμα). «Εβγαίνα μόνο τα Σάββατα, αλλά επέστρεφα στο σπίτι το πρωί». Εμενε στη Νεάπολη Εξαρχείων και είχε αδυναμία στα μπαρ και στα ρεμπετάδικα. Ο Μπάμπης Τσέρτος είναι φίλος της μέχρι σήμερα.

Εχει κάνει δύο γάμους και τρία παιδιά, δύο αγόρια και ένα κορίτσι. Το ακτινολογικό ιατρείο της το άνοιξε στην Αρτα το 1994 και σύντομα συνδύασε την επιστημονική απασχόληση με την πολιτική δράση. Από το 1998 και μετά, κατέβηκε πολλές φορές υποψήφια με τον τότε Συνασπισμό και μετέπειτα με τον ΣΥΡΙΖΑ σε αυτοδιοικητικές και εθνικές εκλογές. Γνώρισε τον Τσίπρα το 2006. Κουμπάρος της ήταν ο Γιάννης Μπανιάς, το ιστορικό στέλεχος της Αριστεράς. Ο Μπανιάς την έπεισε να μπει στο ψηφοδέλτιο της Αρτας το 2012. Τότε εξελέγη βουλευτής για πρώτη φορά.

Το 2015 τοποθετήθηκε κοι-

νοβουλευτική εκπρόσωπος και στη συνέχεια κυβερνητική εκπρόσωπος. Οι τσεκουράτες δηλώσεις της σε μια εποχή μεγάλου δικασμού θύμωναν πολύ τους αντιπάλους της. Εμμοιάζε συχνά αυστηρή, τετράγωνη και αυταρχική. Δεν είχαν πολύ άδικο όσοι της καταλόγизαν, επιπλέον, ότι είναι συγκεντρωτική. Αλλά από κοντά έβγαζε σε όσους την πρωτογνώριζαν εκείνη την εποχή μια απροσδόκητη γλυκύτητα, ακόμη και μια συστολή.

Ο Αλέξης εκτίμησε πως η Ολγα μπορεί να θέτει στόχους και να φέρνει αποτελέσματα. Το 2016 τής εμπιστεύτηκε το υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και το 2018 το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Στα υπουργεία αυτά, ιδίως στο Προστασίας του Πολίτη, ο εκάστοτε υπουργός γίνεται κοινωνός απόρρητων εθνικών μυστικών. Αντιλαμβάνεται ότι το κράτος υπάρχει πάνω από τα κόμματα και ότι έχει χρέος να διαφυλάττει τη γνώση για το καλό της χώρας. «Κάθε βράδυ πρέπει να διαβάζεις αρκετές σελίδες με απόρρητη ενημέρωση». Παραδέχεται ότι όσοι έχουν περάσει από την Κατεχάκη αναπτύσσουν ένα είδος συναντιληψής. Είναι σαν μια ολιγομελής αδελφότητα. Οι πολιτικές διαφορές τους ασφαλώς δεν αναιρούνται, αλλά όταν συναντιούνται «επικοινωνούν με τα μάτια». Πάνω απ' όλα, όμως, η κυβερνητική πενταετία σφράγισε τον πολιτικό δεσμό της με τον Τσίπρα. Εδώ πλέον δεν μιλάμε για επικοινωνία με τα μάτια, αλλά για πολιτική τηλεπάθεια.

Όργανο ομπρελοκτονίας

Όταν εμφανίστηκε ο Κασσελά-

στηρίζει, αν και επιμένει ότι δεν τον ψήφισε ποτέ. Σήμερα δείχνει να συμφωνεί με τον Νίκο Φίλη, που έλεγε ότι ο Κασσελάκης είναι «φαινόμενο της παραπολιτικής, κάτι σαν Μπέπε Γκρίλο». Προφανώς ωραιοποιεί το περυσινό παρασκήνιο όταν εξομολογείται στους συνομιλητές της: «Κατάλαβα από την αρχή ότι ο Κασσελάκης δεν θα έχει χημεία με τον χώρο, αλλά είπα “ας τον δούμε”». Η αλήθεια είναι ότι οι Τσιπραίοι δεν διάβασαν σωστά τον Κασσελάκη. Τον είδαν μόνον ως χρήσιμο ανόητο για να απαλλαγούν από την Εφρ και την «Ομπρέλα», που τους εμπόδιζε να βλέπουν τον ήλιο του ΠΑΣΟΚ ως άστρο καθοδηγητικό.

Όσοι αντιτείνουν ότι ο Τσίπρας δεν έκανε ποτέ δήλωση υπέρ του Κασσελάκη απλώς δεν γνωρίζουν τον Τσίπρα. Πρώτα πρώτα, η σιωπή του ήταν εύγλωττη: Έκανε τον Κασσελάκη να φαίνεται αποδεκτή επιλογή. Αν πίστευε ότι δεν έκανε για διάδοχο δεν θα βάραγε τις καμπάνες για να ξυπνήσει το κόμμα από το λήθαργο; Ο Τσίπρας δεν θέλει να εγκλωβίζεται. Οσα έκανε στο συνέδριο του Φεβρουαρίου (δημόσια επιστολή-έκκληση) ήταν μια παραφωνία στη συνήθη πρακτική του, σύμφωνα με την οποία σπανίως εκδηλώνει ευθέως τις επιθυμίες του. Απλά τις αφήνει να εννοηθούν, τις διακινεί συνωμοτικά μέσω αντιπροσώπων και την ίδια ώρα διατηρεί ανέπαφο το περιθώριο ελιγμών, έτσι ώστε να αποφεύγει την ήττα και να εμφανίζεται σταθερά στην πλευρά των νικητών.

Η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι ήταν η φράση για τα «μαύρα ταμεία» που είπε ο Κασσελάκης, όταν τον ζόρισαν για να κρατήσει ανοιχτά τα ελλειμματικά κομματικά μέσα ενημέ-

ρως. Απείλησε, μάλιστα, ότι θα στείλει μια ελεγκτική εταιρεία μέσα στο λογιστήριο του κόμματος. Τότε οι θεοί κατάλαβαν ότι είναι έτοιμος να πατήσει αρχαίους όρκους και να παραβεί άγραφους νόμους. Ακολούθησαν η διαγραφή Πολάκη, ο πόλεμος του Κρητικού στον Κρητικό, η απαίτηση των «87» για νέα εκλογή αρχηγού, το μολών λαβέ του Κασσελάκη («κάντε μου μομφή»), η μομφή, ο εξοστρακισμός και τώρα η συγκεντρωση στρατού ατάκτων που οργανώνει ο Στέφανος ως άλλος Αρνης.

«Καθαιρέσατε τον αρχηγό με κοπτάτσια», είπε στη Γεροβασίλη γλωσσομαθής δημοσιογράφος. Πρόκειται για ρωσική λέξη λατινικής προέλευσης, που σημαίνει την τοποθέτηση προσώπου σε μια πολιτική θέση με διοικητική απόφαση και όχι με εκλογική διαδικασία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η κοπτάτσια χρησιμοποιείται μεταφορικά για την καθαίρεση χωρίς εκλογές. «Δεν είναι κοπτάτσια, ακολουθήθηκαν οι καταστατικά προβλεπόμενες διαδικασίες», απάντησε κοφτά. Εσπευσε να προσθέσει ότι ο Κασσελάκης έχει σχέδιο να διαλύσει τον ΣΥΡΙΖΑ και ότι δεν ταιριάζει για αρχηγός του κόμματος. «Εχω αγωνιστεί όλη μου τη ζωή για τον χώρο και δεν μπορώ να τον δω να διαλύεται».

Παρ' όλα αυτά, ούτε ο Απόστολος Γκλέτσος ταιριάζει για αρχηγός του κόμματος (παρά τη θεατρικότητα που απαιτεί ο ρόλος), αλλά δεν έγινε καμία κοπτάτσια για να αποτραπεί η υποψηφιότητά του αφού δεν περιμένουν ότι θα εκλεγεί. Το «πρόβλημα» του Κασσελάκη είναι ότι μπορεί να επανεκλεγεί. Φέρνει στον ΣΥΡΙΖΑ έναν κόσμο εκτός των τειχών του κόμματος, έναν κόσμο από το κέντρο, τη μεταπολιτική και την αποχή, που είναι αρκετός ώστε να μπορεί να ανατρέψει τις παραδοσιακές εσωκομματικές ισορροπίες. Φαινόμενο μεταπολιτικής ή όχι, ο Κασσελάκης έχει ψηφοφόρους (κάποιοι από τους οποίους μπορεί να είναι οι ίδιοι με εκείνους που πριν από δέκα χρόνια ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ χωρίς να ήταν ποτέ αριστεροί). Οι αμεσοδημοκρατικές ορδές απειλούν να συλήσουν το κάστρο. Οι αριστεροί πολιορκημένοι σκάβουν κυκλική τάφρο, για να εμποδίσουν το σάλτο των αλλόπιστων.

Θα γίνει το συνέδριο; Ουδείς γνωρίζει με βεβαιότητα. Η Γεροβασίλη υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνει, αλλά δεν αποκλείει ότι μπορεί να μην γίνει αν πρόκειται να μπουκάρουν οι τραμπούκοι του Στέφανου. Δεν απορρίπτει,

Για την Ολγα Γεροβασίλη, ο Κασσελάκης δεν ταιριάζει για πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. «Εχω αγωνιστεί όλη μου τη ζωή για τον χώρο και δεν μπορώ να τον δω να διαλύεται», λέει.

πάντως, το αντεπιχείρημα ότι μια ματαίωση του συνεδρίου θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως θρίαμβος του Κασσελάκη, γιατί θα αντιλαμβάνονταν όλοι ότι δεν μπορεί να γίνει συνέδριο χωρίς αυτόν. Ίσως να μην μπορεί να πραγματοποιηθεί συνέδριο χωρίς να φωνάξουν τους μαυροπουκαμισάδες φίλους του Πολάκη για να αναλάβουν την περιφρούρηση. Ίσως το τέλος του ΣΥΡΙΖΑ να έλθει με καρεκλιές υπό τους ήχους του Bella Ciao, όπως στις φοιτητικές εκλογές.

Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι σήμερα θύμα μιας τριπλής τραγικής ειρωνείας. Ζει την εκδίκαση της άμεσης δημοκρατίας, έχει υποστεί τις συνέπειες της πολιτικής λαθρομεταναστευσης και είναι ένα κόμμα με ρίζες στο αντάρτικο που απειλείται από ένα άλλο αντάρτικο, το αντάρτικο του Κασσελάκη! Προφανώς, ισχύει πλέον στο εσωκομματικό πεδίο το «ή θα τους τελειώσουμε ή θα μας τελειώσουν», που είχε εφαρμοστεί ανεπιτυχώς σε εθνικό επίπεδο για τη μάχη κατά της διαπλοκής. Στο πλαίσιο αυτό η Ολγα, εκφράζοντας εξίσου αυθεντικά τόσο τον Τσίπρα όσο και τον εαυτό της, θα πολεμήσει μέχρι τέλους.

ταξίδια

**ΤΟΣΟ
ΜΑΚΡΙΑ,
ΤΟΣΟ
ΚΟΝΤΑ**

*10 weekends
στην ελληνική φύση*

*9 ταξίδια
στις 5 ηπείρους*

Κυριακή
27/10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτικό και Οικονομικό Εμπρησμό

www.kathimerini.com.gr

ΕΚΤΟΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ

Πέντε ορόσημα μέσα σε έξι μήνες

Μήνες-κλειδιά με πέντε κρίσιμα ορόσημα για την κυβέρνηση, τα οποία όμως θα καθορίσουν και το ευρύτερο πολιτικό σκηνικό, θα είναι ο προσεχής Ιανουάριος και ο Μάρτιος. Τους δύο αυτούς μήνες, και αφού θα έχει προηγηθεί στα μέσα Δεκεμβρίου η ψήφιση του προϋπολογισμού που ενέχει χαρακτήρα ψήφου εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση, θα «κριθούν»: ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η πορεία του ελληνοτουρκικού διαλόγου, η κατεύθυνση της συνταγματικής αναθεώρησης, η «τύχη» του υφιστάμενου εκλογικού νόμου και – ενδεχομένως – ένας κυβερνητικός ανασχηματισμός.

Επί του παρόντος, ο Κυρ. Μητσοτάκης έχει βάλει «απαγορευτικό» στη συζήτηση για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Όμως, εντός του Ιανουαρίου θα πρέπει να ανοίξει τα καρτιά του, καθώς τον Μάρτιο λήγει η θητεία της Κατερίνας Σακελλαροπούλου. Το προηγούμενο διάστημα είχε αναπτυχθεί έντονη φημολογία σύμφωνα με την οποία ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα έχει κεντροδεξιά προέλευση. Όμως εσχάτως αναπτύσσονται σενάρια σύμφωνα με τα οποία αναζητείται πρόσωπο με αναφορές στην Κεντροαριστερά, προκειμένου να διασφαλιστεί ευρύτερη συναίνεση. Την τελική στάθμιση είναι προφανές πως θα την κάνει ο ίδιος ο Κυρ. Μητσοτάκης. Πάντως, έμπειρα στελέχη σημειώνουν πως εάν η κυβερνητική επιλογή δεν έχει κεντροδεξιά χαρακτηριστικά, θα είναι δύσκολο να αιτιολογηθεί γιατί δεν προκρίνεται η επανεκλογή της Κατερίνας Σακελλαροπούλου, η υποψηφιότητα της οποίας το 2020 είχε υπερψηφιστεί τόσο από τον ΣΥΡΙΖΑ όσο και από το ΠΑΣΟΚ. Ο δεύτερος κρίσιμος σταθμός του Ιανουαρίου θα είναι η συνάντηση των Κυρ. Μητσοτάκη και Τ. Ερντογάν, κατά την οποία θα αποφασιστεί εάν Αθήνα και Αγκυρα είναι δυνατόν να «κινηθούν» προς το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η πορεία του ελληνοτουρκικού διαλόγου θα έχει και κρίσιμη εσωτερική διάσταση, λόγω των κόκκινων γραμμών που εμμέσως έχουν θέσει οι πρώην πρωθυπουργοί

Ο πρωθυπουργός την περασμένη Πέμπτη στις Βρυξέλλες. Μέχρι τον Μάρτιο θα κληθεί να λάβει κρίσιμες αποφάσεις στην εξωτερική πολιτική, αλλά και στα εσωτερικά μέτρα της προεδρικής εκλογής και της συνταγματικής αναθεώρησης.

Κ. Καραμανλής και Αντ. Σαμαράς –και οι οποίες πλέον είναι σαφές πως δεν θα μένουν αναπάντητες–, αλλά και των πιθανών αντιδράσεων μερίδας βουλευτών της Ν.Δ. Τα επόμενα σημεία καμπής για την κυβέρνηση τοποθετούνται τον Μάρτιο. Τότε αναμένεται να πραγματοποιηθεί η ψηφοφορία για την προεδρική εκλογή και να ανοίξει η συζήτηση για τη νέα συνταγματική αναθεώρηση. Συζήτηση που είναι πιθανόν να συνδυαστεί με την αλλαγή του εκλογικού νόμου, καθώς εκτιμάται πως έως τότε το πολιτικό σκηνικό θα έχει αποκτήσει τη νέα του «ισορροπία» μετά την επανεκλογή Ανδρουλάκη στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και την αποσαφήνιση του τοπίου στον ΣΥΡΙΖΑ. Πάντως, παρότι στο κυβερνητικό στρατόπεδο υπάρχουν θιασώτες της αλλαγής του εκλογικού νόμου τους επόμενους μήνες, υψηλόβαθμα στελέχη επισημαίνουν πως η συγκεκριμένη κίνηση, εάν γίνει στο μέσο της κυβερνητικής θητείας, μπορεί να αποδειχθεί μπουρμπανγκ. Τέλος, εάν η κυβέρνηση περάσει τους παραπάνω κάβους, τον Μάρτιο θα έχει ανοίξει ο δρόμος και για έναν πιθανό, διορθωτικό ή ευρύτερο, ανασχηματισμό «επανεκκίνησης».

Εκλειδώνοντας την κάλπη στο ΠΑΣΟΚ

Σε «τρεις συν τρεις» βασικούς λόγους αποδίδουν έμπειρα στελέχη της Χαριλάου Τρικούπη την άνετη επανεκλογή Ανδρουλάκη και την ήττα Δούκα στη μάχη για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, παρότι εκ των πραγμάτων κάθε εκλογικό αποτέλεσμα είναι πολυπαράγοντικό. Συγκεκριμένα, για τον Νίκο Ανδρουλάκη εκτιμάται πως λειτούργησαν θετικά τα εξής:

Πρώτον, δεν επιχείρησε να αντισταθεί στο εσωκομματικό ρεύμα που έθεσε ζήτημα ηγεσίας. Αντιθέτως, σήκωσε το γάντι των αντιπάλων του, προσδιορίζοντας άμεσα τις εκλογές.

Δεύτερον, παρά το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ πέρασε κάτω από τον πήχυ στην ευρωκάλπη του Ιουνίου, ο Ν. Ανδρουλάκης πέτυχε στον α΄ γύρο των εκλογών για την ηγεσία να διατηρήσει τον κύριο όγκο των ψηφοφόρων που τον είχαν στηρίξει και στην αναμέτρηση του 2021. Από το 36% έπεσε

μόλις στο 30%, αποκτώντας «παράσταση νίκης» ενόψει της δεύτερης Κυριακής.

Τρίτον, οι εσωκομματικοί του αντιπαλοί για την ηγεσία αλληλοεξουδετερώθηκαν. Εάν οι υποψηφιότητες «αμφισβήτησης» του Ν. Ανδρουλάκη ήταν λιγότερες, ίσως το σκηνικό το βράδυ της πρώτης Κυριακής των εκλογών να ήταν διαφορετικό.

Στον αντίποδα, στον Χάρη Δούκα εκτιμάται πως κόστισαν:

Πρώτον, το γεγονός ότι λίγους μήνες νωρίτερα είχε επικρατήσει στον Δήμο Αθηναίων αποδείχθηκε τελικά μειονέκτημα. Οι πρώτες δημοσκοπήσεις για τις εσωκομματικές εκλογές δεν επιβεβαίωσαν την εικόνα του «νικηφόρου» υποψηφίου. Αντιθέτως, βρέθηκε στο στόχαστρο ως «βιαστικός», ενώ αμφισβητήθηκε και η διαχειριστική του επάρκεια.

Δεύτερον, από νωρίς στην κούρσα για την ηγεσία ήταν σαφές πως ο Ν. Ανδρουλάκης θα ήταν πρώτος και ότι η μάχη των υπολοίπων θα είχε ως «έπαθλο» τη δεύτερη θέση. Έτσι, ο Χ. Δούκας βρέθηκε αντιμέτωπος με μη αναμενόμενα, ως προς την έντασή τους, πυρά από τους άλλους υποψηφίους.

Τρίτον, ορισμένα «ελλείμματα»

κυβερνησιμότητας. Ενα κυβερνητικό κόμμα όπως το ΠΑΣΟΚ ελάχιστα έχει να κερδίσει από τη «συναναστροφή» με πιο ριζοσπαστικά στοιχεία.

Η όποια κοινωνική δυσарέσκεια εξάλλου υπάρχει σήμερα δεν προσμοιάζει με την ανεξέλεγκτη οργή που κυριάρχησε στις αρχές της περασμένης 10ετίας. Ο ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2019-23 αυτό αρνήθηκε να το αντιληφθεί επειδή είχε εγκλωβιστεί σε μια ψηφιακή φούσκα φαντατικών του Διαδικτύου και κατέρρευσε εκλογικά ακριβώς επειδή απέτυχε στη διαδικασία μετεξέλιξης του. Το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να αποφύγει το ίδιο λάθος.

Εκτός των παραπάνω, στρατηγικός στόχος του ΠΑΣΟΚ και προσωπικά του κ. Ανδρουλάκη θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της «πρωθυπουργικής» του εικόνας. Αυτό –χωρίς φυσικά να αποτελεί θέσφατο– για πολλούς συνεπάγεται λιγότερη αντισυμβατικότητα και μεγαλύτερη θεσμικότητα. Λιγότερες κορώνες, περισσότερες προτάσεις. Μετρημένες παρεμβάσεις κύρους και όχι οργισμένες κινήσεις. Επικέντρωση κυρίως στους μετριοπαθείς ψηφοφόρους που είναι διατεθειμένοι «να το συζητήσουν», όχι σε φανατικούς που αναλύουν

την πολιτική μέσω δογμάτων ή αφορισμών.

Η ιστορία έχει δείξει ότι τα κόμματα που προχώρησαν σε εσωτερικές αλλαγές σε μια πιο πραγματιστική λογική πέτυχαν τον στόχο τους. Το παράδειγμα των Νέων Εργατικών τη 10ετία του '90 (ασχέτως των επιλογών που αμαυρώσαν το τέλος της θητείας τους), αλλά και η Νέα Δημοκρατία την περίοδο του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι περιπτώσεις από τις οποίες αξίζει κάποιος να αντλήσει διδάγματα.

Το σε ποια κατεύθυνση θα κινηθεί ο κ. Ανδρουλάκης θα το αποφασίσει ο ίδιος και το επιτελείο του. Από το πόσο αποτελεσματικά θα διαχειριστεί ισορροπίες και πιθανές αντιδράσεις, αλλά και από τις πολιτικές, προγραμματικές, επικοινωνιακές, στελεχικές επιλογές που θα κάνει θα κριθεί το αν θα αξιοποιήσει τη δεύτερη ευκαιρία που του δόθηκε.

Η αμφίπλευρη διεύθυνση πάντως μοιάζει με στρατηγικό μονόδρομο. Νοηματικά παράδοξο, πολιτικά ωστόσο επιβεβλημένο.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Αν ο κ. Ανδρουλάκης μετά τη μάχη των εσωκομματικών εκλογών θέλει να κερδίσει τον πόλεμο των επόμενων βουλευτικών, είναι υποχρεωμένος να επιλέξει μια στρατηγική αμφίπλευρης διεύθυνσης της πολιτικής επιρροής του κόμματός του. Να επιδιώξει ασφαλώς να ανακτήσει ψηφοφόρους και (μεσαία) στελέχη από τον ΣΥΡΙΖΑ, ειδικά τώρα που αυτός βρίσκεται σε περιδίπνωση, αλλά ταυτόχρονα να επιδιώξει τη διεύρυνση της επιρροής του προς τα δεξιά, σε ψηφοφόρους που ενώ δεν αυτοπροσδιορίζονται ως κεντροδεξιόι, επέλεξαν τη Νέα Δημοκρατία και προσωπικά τον κ. Μητσοτάκη και το 2019 και το 2023.

Η στρατηγική αυτή ιδανικά θα πρέπει να είναι ισορροπημένη. Αλλά αν κάποιος έπρεπε να δοθεί λίγο μεγαλύτερη έμφαση, θα έπρεπε να είναι προς το Κέντρο παρά προς τα αριστερά. Θα πρέπει δηλαδή το ΠΑΣΟΚ να κάνει το αντίθετο από αυτό που έκανε τα τελευταία πέντε χρόνια, όταν αρχικά με την αείμνηστη Φώφη Γεννηματά και στη συνέχεια με τον κ. Ανδρουλάκη επέλεξε να μετακινηθεί συνολικά λίγο πιο αριστερά.

Πολιτικά και ψυχολογικά η στρατηγική αυτή είχε μια λογική. Το ΠΑΣΟΚ ασκούσε αντιπολίτευση σε μια κεντροδεξιά κυβέρνηση. Η κριτική του αυτονόητα θα είχε αριστερό πρόσημο. Επίσης, η αποδυνάμωση αλλά και οι διαψεύσεις του ΣΥΡΙΖΑ άφηναν περιθώρια επαναδιαδικήσιμης πρώην ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ. Αλλά και ψυχολογικά ακόμα το ΠΑΣΟΚ ενόθε

Εάν εδραιωθεί ως το αντίπαλον δέος της Ν.Δ., το στοιχείο αυτό θα οδηγήσει ψηφοφόρους από διάσπαρτα κόμματα να συσπειρωθούν γύρω του, λόγω της κεντρομόλου φύσεως της πολιτικής.

κάπου την ανάγκη να ξορκίσει τα χρόνια της κρίσης και της δικής του πολιτικής εξαύλωσης, με μια πιο αριστερή στροφή.

Όλα αυτά ήταν κατανοητά, αλλά είναι αμφίβολο αν ήταν και αποτελεσματικά.

Η Ν.Δ. κυριάρχησε εκλογικά στον

κώρο του Κέντρου, οι απώλειές της ήταν κυρίως προς τα δεξιά της (ή προς την αποχή), τα κόμματα της ευρύτερης Αριστεράς έβρασαν στο ζουμί τους, το ΠΑΣΟΚ εγκλωβίστηκε σε έναν μίζερο ανταγωνισμό με τον ΣΥΡΙΖΑ για το ποιος θα φωνάζει περισσότερο και η συνολική μετατόπιση του εκλογικού σώματος έγινε προς τα δεξιά.

Το να επιτεριήσει το ΠΑΣΟΚ ένα αμφίπλευρο στρατηγικό άνοιγμα, με μια μικρή μάλιστα έμφαση προς το Κέντρο, μοιάζει πλέον στρατηγικός μονόδρομος, για πολλούς λόγους.

Κατ' αρχάς, γιατί έχει αλλάξει ο πολιτικός του στόχος. Το ΠΑΣΟΚ δεν στοχεύει πλέον να πάρει το πάνω χέρι από τον ΣΥΡΙΖΑ στον χώρο της αντιπολίτευσης, αλλά να αποδείξει ότι μπορεί να αμφισβητήσει την κυριαρχία της Ν.Δ. Εάν το ΠΑΣΟΚ εδραιωθεί ως το αντίπαλον δέος της Ν.Δ., το στοιχείο αυτό θα οδηγήσει ψηφοφόρους από διάσπαρτα κόμματα να συσπειρωθούν γύρω του, λόγω της κεντρομόλου φύσεως της πολιτικής. Αυτό όμως θα το καταφέρει μόνο αν έχει απευθείας μετακινήσεις ψηφοφόρων από τη Ν.Δ., κάτι που απαιτεί αντίστοιχα στρατηγικά ανοίγματα.

Η πλειοψηφία των διεκδικούμενων

«Βυθίσατε την Αφροδίτη»

Η Λατινοπούλου επιχειρεί να διεισδύσει στη γαλάζια ενδοχώρα. Το Μαξίμου έχει σχέδιο να τη σταματήσει

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

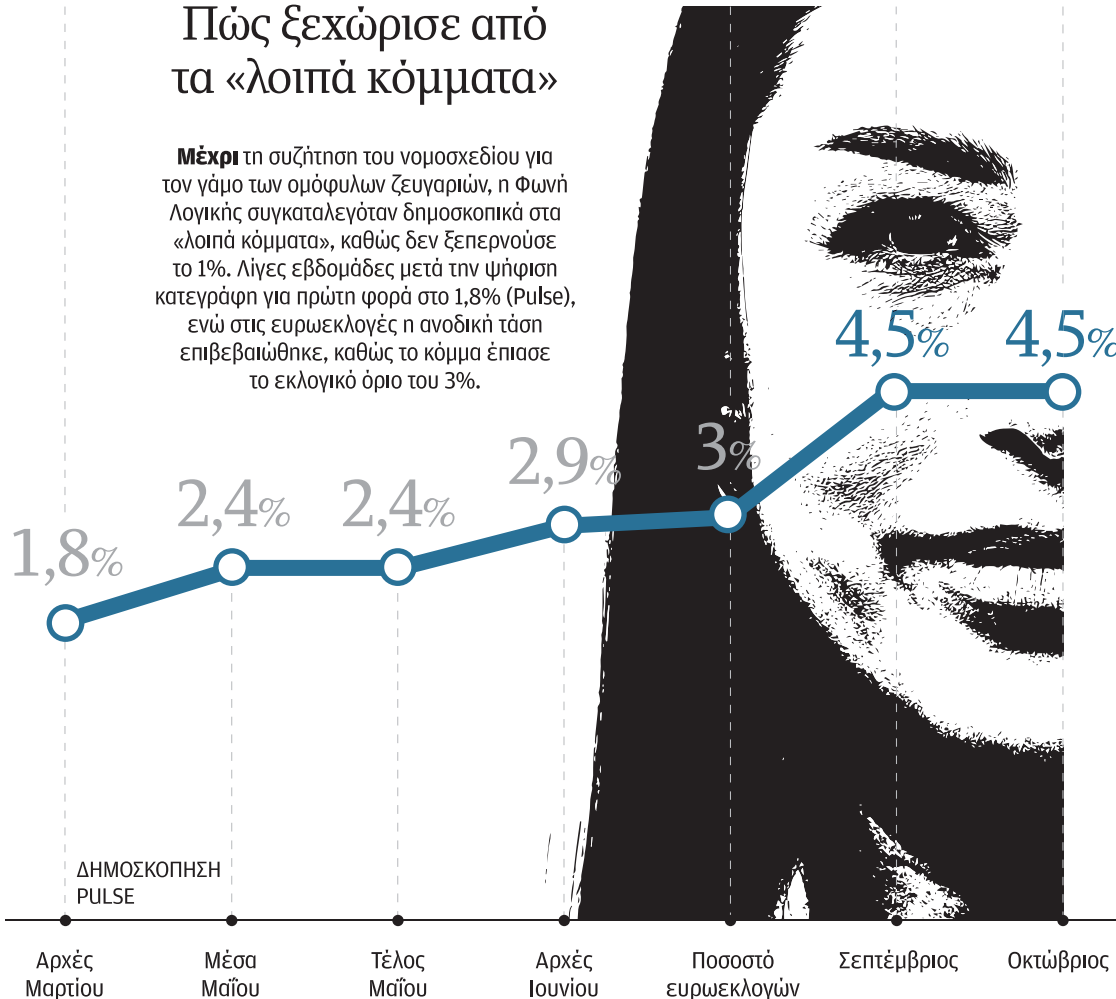
Η εκλογή του Νίκου Ανδρουλάκη στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ την περασμένη Κυριακή προκάλεσε κρυφή ανακούφιση στο Μαξίμου. Ο βασικός αντίπαλος της Ν.Δ. παρέμεινε ο ίδιος. Η διάλυση του ΣΥΡΙΖΑ, βέβαια, ίσως δημιουργήσει με τη μέθοδο του ντόμινο μετατοπίσεις σε όλα τα κόμματα, όμως το Μαξίμου μπορεί αυτή τη στιγμή να αισθάνεται μία σχετική ασφάλεια πως η απειλή από το κέντρο είναι μικρότερη υπό την ηγεσία Ανδρουλάκη, παρά αν εκλεγόταν ο κ. Γερούλανος ή ο κ. Διαμαντοπούλου. Με βάση αυτή την εκτίμηση, το κυβερνητικό επιτελείο θεωρεί ότι μπορεί να μείνει απεριόριστο στην ανακαίτιση της απειλής εκ δεξιών.

Ετσι ερμηνεύεται η επιλογή να αντιπαρατεθεί η κυβέρνηση για πρώτη φορά δημοσίως με την Αφροδίτη Λατινοπούλου, η οποία θεωρείται δυνάμει πιο επικίνδυνη από τον Κυριάκο Βελόπουλο. «Η Ελληνική Λύση έχει ένα κοινό που πλέον έχει αποκοπεί από τη Ν.Δ. Αντίθετα, η Λατινοπούλου, επειδή προέρχεται από την ΟΝΝΕΔ και είναι μία νέα γυναίκα, μπορεί να απευθυνθεί πιο εύκολα στην εκλογική βάση της Ν.Δ.», αναφέρει στην «Κ» δημοσκόπος που βλέπει τελευταία σε περιοχές με έντονο νεοδημοκρατικό στοιχείο να τσιμπάει διαρκώς τα ποσοστά της η Φωνή Λογικής.

Μεταγραφές και νέα έδρα

Η 33χρονη ευρωβουλευτής επιχειρεί το τελευταίο διάστημα μεθοδικά να προσεταιρισθεί γαλάζια στελέχη, προωθώντας τη ρητορική πως «αυτή είναι η πραγματική Ν.Δ.» και η σημερινή είναι «μεταλλαγμένη». Η περίπτωση του Κωνσταντίνου Κόλλια, πρώην γραμματέα οργανωτικού της Ν.Δ. επί Αντώνη Σαμαρά, που πήγε στο κόμμα της Λατινοπούλου, είναι ενδεικτική των μετακινήσεων σε επίπεδο στελεχών μικρής ή μεσαίας εμβέλειας. Ανάλογη είναι η περίπτωση του πρώην δημάρχου του Αργούς Δημήτρη Καμπόσου. Τόσο ο κ. Κόλλιος όσο και ο κ. Καμπόσος αποτελούσαν κατά το πρόσφατο παρελθόν συνομιλητές του Μάκη Βορίδη με στενές φιλικές σχέσεις μαζί του.

Οι πληροφορίες της «Κ» λένε πως τέτοιες τάσεις υπάρχουν και

σε άλλες περιοχές. Στη Θεσσαλονίκη, τόπο καταγωγής της, η κ. Λατινοπούλου ετοιμάζεται να ανοίξει γραφεία, κάτι που δείχνει την έμφαση που θέλει να δώσει στην πόλη που θεωρείται προπύργιο του κ. Βελόπουλου. Το τελευταίο διάστημα άλλωστε και στη Βόρεια Ελλάδα υπάρχει κινητικότητα. Φημολογείται για παράδειγμα πως ο Δημήτρης Παυλιδής, ένα στέλεχος που θεωρείται πως ανήκει στην καραμανλική πτέρυγα, κινείται προς τη Φωνή Λογικής, οργανώνοντας μάλιστα και δείπνα «προσπλητισμού», ενώ η Μαρία Γαλαμά, παλιό στέλεχος της Ν.Δ. στον Εβρο, παραιτήθηκε πρόσφατα από μέλος του κόμματος. Χωρίς να έχει μετακινηθεί στην κ. Λατινοπούλου, την έχει υποστηρίξει δημοσίως σε επιθέσεις που έχει δεχθεί. Τέτοια περίπτωση είναι και ο Μανώλης Αγγελάκης. Ο πρώην ευρωβουλευτής δεν έχει επίσημες επαφές με το νέο κόμμα, αλλά εκτιμάται ότι είναι πιο

Η Ευρωβουλευτής επιχειρεί να προσεταιρισθεί αποξενωμένους πολίτευτές της Ν.Δ. σε όλη τη χώρα.

κοντά πλέον στη Φωνή Λογικής από ό,τι στη σημερινή Ν.Δ.

Η προσπάθεια της κ. Λατινοπούλου να υφαρπάξει μεσαία στελέχη της Ν.Δ. είναι ορατή και στην Πελοπόννησο. Προσφάτως έδωσε το «παρών» στην επέτειο Αλώσεως της Τρίπολης, ενώ πιο κάτω, στη Λακωνία, ακούγονται ψιθυροί πως έχει προσεγγίσει τη Φεβρωνία Πατριανάκου, πρώην βουλευτή Επικρατείας της Ν.Δ. επί Κώστα Καραμανλή.

Στις αρχές της εβδομάδας, για πρώτη φορά υπήρξε συντονισμένη επίθεση της Ν.Δ. στην επικεφαλής της Φωνής Λογικής και μάλιστα με τον πλέον επίσημο

τρόπο. Αφού η κ. Λατινοπούλου χαρακτήρισε τον πρωθυπουργό «αριστερή ψυχούλα», προκάλεσε την αντίδραση του κ. Παύλου Μαρινάκη. «Είναι κρίσιμη η περίοδος που διανύουμε ως προς τη γενικότερη κατάσταση γεωπολιτικά, για να έχουμε στη χώρα μας πολιτικούς που η ρητορική τους παραπέμπει σε ριζάλι προηγούμενων δεκαετιών», είπε θυμίζοντας πως η κ. Λατινοπούλου μετά την εκλογή της στην Ευρωβουλή εντάχθηκε στην ευρωομάδα του Ορμπαν και της Λεπέν, δηλαδή «ανήκει επισήμως στην ευρωπαϊκή άκρα Δεξιά». Ο στόχος της κυβέρνησης από αυτή την αναφορά ήταν τριπλός: α) να καταδείξει ότι η κ. Λατινοπούλου δεν ανήκει στους σοβαρούς πολιτικούς, αλλά έχει μία γραφική πλευρά, β) πως κατατάσσεται στην άκρα Δεξιά και δεν μπορεί να εμφανίζεται ως «πραγματική νεοδημοκράτισσα» και γ) ότι αποκλείεται οποιαδήποτε συζήτηση για

πιθανή συνεργασία με το κόμμα αυτό, η ψήφος στο οποίο είναι μόνο για διαμαρτυρία.

Το τηλεφώνημα

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το τηλεφώνημα του Θάνου Πλευρή χτύπησε έπειτα από καιρό από το Μαξίμου, με το αίτημα να είναι σαφές: την αποδόμηση της κ. Λατινοπούλου, καθώς ο Πλευρής είναι από τα στελέχη που διατηρούν δεσμούς με το δεξιό κοινό. Ετσι ερμηνεύεται και το γεγονός πως ο πρώην υπουργός Υγείας έκανε μπαράζ αρνητικών αναφορών κατά της ευρωβουλευτού. Στην ίδια γραμμή θα κινητοποιηθεί και ο μηχανισμός της Πειραιώς. Σχεδιάζονται επισκέψεις στελεχών ανά την Ελλάδα, ώστε να υπάρξει απευθείας επαφή με δυσαρεστημένα στελέχη που αποτελούν δυνητικές «μεταγραφές» της κ. Λατινοπούλου.

Η κ. Λατινοπούλου έχει επιλέξει συνειδητά, πάντως, το τελευταίο διάστημα να παίζει το χαρτί των κ. Σαμαρά (κυρίως) και Καραμανλή, για τους οποίους είπε πως είναι οι καταλληλότεροι για Πρόεδροι της Δημοκρατίας. Στην τελευταία της ανακοίνωση, μάλιστα, έκανε ευθεία επίκληση στον Μεσσήνιο πρώην πρωθυπουργό λέγοντας πως «τα κλειστά κέντρα που είχε ο Σαμαράς, η κυβέρνηση τα έκανε κανονικά μοτέλ φιλοξενίας». Η συμπάθεια φαίνεται να είναι αμοιβαία, αν όχι με τον ίδιο τον Σαμαρά, πάντως σίγουρα με ορισμένους Σαμαρικούς. Πολλά στελέχη που ομνύουν στον πρώην πρωθυπουργό δεν κρύβουν την εκτίμησή τους στην ευρωβουλευτή, ακόμη και με δημόσιες αναρτήσεις στα social media. Η ώσμωση, λέει πηγή που γνωρίζει, άρχισε να εκδηλώνεται την περίοδο της συζήτησης του νομοσχεδίου για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, που αποτέλεσε και το όχημα ανάδειξης της κ. Λατινοπούλου. Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023, όταν και ψηφίστηκε ο νόμος, η Φωνή Λογικής ήταν στα «λοιπά κόμματα» (δημοσκοπήσεις Pulse) καθώς δεν ξεπερνούσε το 1%. Αμέσως μετά την ψήφιση αποκτά ορατότητα, καθώς βγαίνει από τα λοιπά και μετριέται στο 1,8%. Η ορατότητα τη βάζει σε τροχιά ανόδου. Στις ευρωεκλογές η τάση επιβεβαιώνεται, καθώς πάνε το εκλογικό όριο του 3%. Η δημοσιότητα που έχει πλέον την έχει φέρει στις τελευταίες μετρήσεις στο 4,5%.

ΑΠΟΨΗ

Στα ίδια μέρη (δεν) θα ξαναβρεθούμε

Του ΗΛΙΑ ΝΤΙΝΑ

Διαφαίνεται πως για τον ΣΥΡΙΖΑ οι ευρωεκλογές του 2024 ήταν οι πρώτες, αλλά και οι τελευταίες στις οποίες έλαβε μέρος με αρχηγό τον Στέφανο Κασσελάκη. Ο αποκλεισμός του από την κούρσα για την ηγεσία σηματοδοτεί μια νέα εποχή στο κόμμα, το οποίο φαίνεται να έχει βυθιστεί, για την ώρα, σε μια μακρά περίοδο κρίσης. Αναπόφευκτα, τα ποσοστά του στις δημοσκοπήσεις εμφανίζονται ιδιαίτερα χαμηλά και δείχνουν ότι έχει χάσει για τα καλά, αυτή τη στιγμή, τη μάχη για τη δεύτερη θέση. Προκύπτει, επομένως, εδώ ένα ερώτημα: ποιες πολιτικές δυνάμεις θα απορροφήσουν τους χαμένους ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ;

Το ερώτημα είναι ιδιαίτερα δύσκολο, γιατί, αν και βραχεία, η περίοδος Κασσελάκη ήταν ιδιαίτερα επιδραστική στην εκλογική φυσιογνωμία του ΣΥΡΙΖΑ. Από τη μία, έδωσε αρκετούς από τους πιο παραδοσιακούς αριστερούς ψηφοφόρους, από την άλλη έφερε νέους, κυρίως ανάμεσα στις χαμηλότερες ηλικιακές ομάδες, 17-24, όπου ο ΣΥΡΙΖΑ φάνηκε να ξαναπαίρνει κεφάλι μετά την παρέρθεση των εκλογών του 2023. Αυτό σημαίνει ότι, στην πραγ-

ματικότητα, η εκλογική διαρροή που προβλέπεται αυτή τη στιγμή σε σχέση με τις εθνικές εκλογές του 2023 συμπεριλαμβάνει δύο διαφορετικές κατηγορίες: ψηφοφόρους που ήρθαν στον ΣΥΡΙΖΑ λόγω Κασσελάκη και ψηφοφόρους που έφυγαν από τον ΣΥΡΙΖΑ λόγω Κασσελάκη. Θα ήταν κάπως ειρωνικό αν αυτές οι δύο ομάδες βρίσκονταν ξανά μαζί στη μετά Κασσελάκη εποχή. Είναι εφικτό ένα τέτοιο ενδεχόμενο;

Υπό μία έννοια, είναι. Αυτό που συνδέει αυτές τις δύο κατηγορίες είναι η κριτική στάση απέναντι στο «σύστημα», ακαθόριστα οριζόμενο, και, κατ' επέκταση, στους πολιτικούς σχηματισμούς που το συνθέτουν. Υπ' αυτήν την έννοια, δεν είναι απίθανο να ακολουθήσουν στο εξής κοινές πορείες προς αντισυστημικά κόμματα. Και εδώ, φυσικά, το μεγάλο ερώτημα είναι: θα είναι αυτά τα κόμματα της Αριστεράς ή της Δεξιάς; Και αν για όσους έφυγαν λόγω της αποστρέφής τους προς το «απολίτικο», ή φιλικό προς την αγορά στυλ πολιτικής του Κασσελάκη η απάντηση είναι μάλλον εύκολη – υπάρχουν αρκετά πλέον κόμματα αριστερότερα του ΣΥΡΙΖΑ για να δοκιμάσουν –, για όσους τους είλκυσε αυτό το στυλ και αυτή η

πολιτική στάση, αριστερότερα του ΣΥΡΙΖΑ ίσως να είναι μόνον ο τοίχος. Οπότε τι απομένει; Συστημική Κεντροαριστερά, δηλαδή κατά βάση το ΠΑΣΟΚ του Ανδρουλά-

Ψηφοφόροι που ήρθαν στον ΣΥΡΙΖΑ λόγω Κασσελάκη και ψηφοφόροι που έφυγαν από τον ΣΥΡΙΖΑ λόγω Κασσελάκη. Θα ήταν κάπως ειρωνικό αν αυτές οι δύο ομάδες βρίσκονταν ξανά μαζί στη μετά Κασσελάκη εποχή.

κη, ή ένα από τα αντισυστημικά κόμματα της άλλης πλευράς; Εδώ η απάντηση είναι πιο δύσκολη.

Η έμφαση στα ιδεολογικά χαρακτηριστικά της άκρας Δεξιάς μάς κάνει συχνά να υποτιμούμε μια άλλη σημαντική διάστασή της: η άκρα Δεξιά ήρθε στην πολιτική ζωή της μεταπολεμικής Ευρώπης ως απάντηση στη «σιωπηλή» επανάσταση του μεταύλισμού που διέβλεπαν οι πολιτικοί επιστήμονες της δε-

καετίας του 1970. Ας μην ξεχνάμε πως οι δεκαετίες του 1960 και του 1970 είναι και αυτές που, για πρώτη φορά, έβγαλαν τη μεσαία τάξη στους δρόμους. Και το διακύβευμα δεν ήταν καλύτεροι μισθοί, αλλά ελευθερία στην έκφραση και συμμετοχή στις αποφάσεις διακυβέρνησης. Αυτό που κάπως διέφυγε την προσοχή είναι πως η νέα αυτή διάσταση δεν έμεινε νέα, αλλά εγκοιπώθηκε εντός της κλασικής διάστασης Αριστεράς-Δεξιάς. Με άλλα λόγια, οι μεταύλιστικές αξίες βρήκαν μεγαλύτερη απήχηση στην Αριστερά παρά στη Δεξιά. Οσο, λοιπόν, αυτή η γενιά άρχιζε να έχει πρόσβαση στα κέντρα λήψης αποφάσεων, τόσο η Αριστερά έχανε το μονοπώλιο που είχε στην αγορά της αντισυστημικής ψήφου. Οσο οι Πράσινοι και άλλοι ευρωπαϊστές αριστεροί περνούσαν από τα συρματοπλέγματα στα κοινοβουλευτικά έδρανα, τόσο η «αντισυστημική» αγορά έμενε χωρίς πολιτική αντιπροσώπευση.

Αυτή, λοιπόν, η «σιωπηλή αντεπανάσταση» πήρε πολιτική σάρκα μέσα από τα λαϊκιστικά δεξιά κόμματα, που σταδιακά έγιναν οι κύριοι εκφραστές της αντισυστημικής ψήφου. Ως τέτοια, έχει δείξει πολλές φορές –με τελευταίο παράδειγμα τις κοινοβουλευτικές

γαλλικές εκλογές– πως μπορεί να συλλάβει ψήφους από μια ευρεία αντισυστημική γκάμα, που συχνά είναι ιδεολογικά ετερόκλητη.

Υπάρχει, βέβαια, και ο αντίλογος. Αν οι πολιτικές προτιμήσεις είναι ευμετάβλητες και, ως ένα βαθμό, εξαρτώμενες από τις κοινωνικοοικονομικές συγκυρίες, οι βασικές πολιτικές μας αξίες είναι εμφανώς πιο στέρεες. Μέσα από την πολιτική και προσωπική του δράση, ο Στέφανος Κασσελάκης πάτησε πολύ στις αξίες, στις ακριβώς αυτές μεταύλιστικές αξίες που συζητήσαμε παραπάνω. Αν η ανοχή απέναντι στις πολιτικές της αγορές μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να βρει συμμάχους στην Αριστερά, η ενσάρκωση αυτών των μεταύλιστικών αξιών δείχνει πολύ πιο δύσκολη υπόθεση για την άκρα Δεξιά. Αν είναι αυτές οι αξίες που φέραν τους «Κασσελίστας» στον ΣΥΡΙΖΑ και όχι απλώς το αντισυστημικό προφίλ του έκπτωτου αρχηγού, τότε το πέραςμα από τον ΣΥΡΙΖΑ στην άκρα Δεξιά φαίνεται μάλλον απίθανο.

Ο κ. Ηλίας Ντίνας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και κάτοχος της ελβετικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Οι διαφορές στις αμφίρροπες πολιτείες		Νεβάδα	Βόρεια Καρολίνα	Τζόρτζια	Πενσιλβάνια	Ουισκόνσιν
		Χάρις <1	Τραμπ <1	Τραμπ +1	Χάρις +2	Χάρις +2
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ 2020 } Μπάιντεν +2		Τραμπ +1		Μπάιντεν <1		Μπάιντεν <1

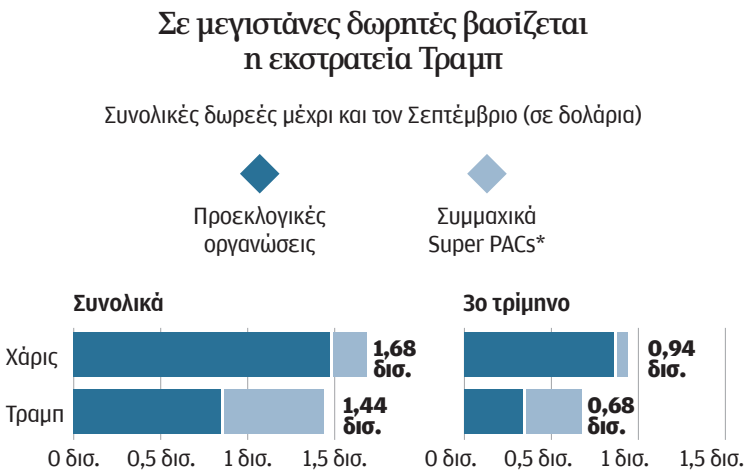
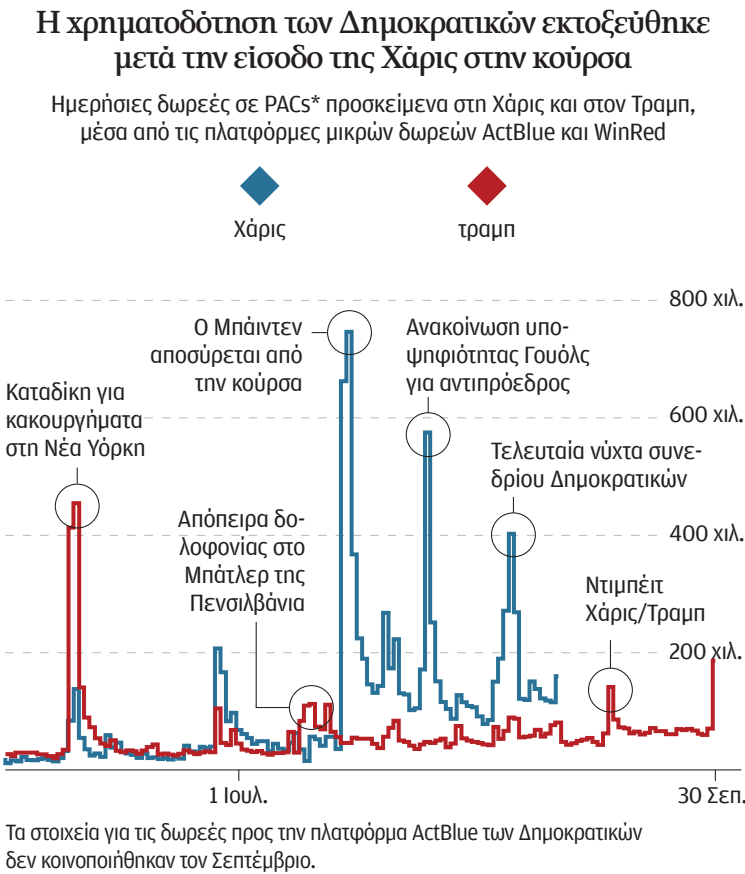
Μονομαχία στο νήμα, με παγίδες και για τους δύο

Δεκαέξι ημέρες πριν από τις κάλπες, Κάμαλα Χάρις και Ντόναλντ Τραμπ είναι περίπου ισόπαλοι στις αμφίρροπες πολιτείες. Ποιες αδυναμίες τους μπορεί να κρίνουν τελικώς το αποτέλεσμα

Ο Ντόναλντ Τραμπ ετοιμάζεται να ασπαστεί την ασερέσση λίγο πριν από την ομιλία του στο Συνέδριο Συντηρητικής Πολιτικής Δράσης. Ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικανών υποστήριξε πως οι ΗΠΑ απειλούνται από έναν «πολύ επικίνδυνο» εσωτερικό εχθρό, που αποτελείται από «μαρξιστές, κομμουνιστές και φασίστες».

Γάτες, σκύλοι και αγελάδες μιας ασυνάρτητης περσόνας

* **Super PACs** Επιτροπές πολιτικής δράσης: Χρηματοδοτικά οχήματα ελεγχόμενα από υποστηρικτές του υποψηφίου, τα οποία δεν έχουν -διά νόμου- άμεση σχέση με τον ίδιο. **Leadership PACs:** Όπως τα παραπάνω, αλλά ελεγχόμενα από τον υποψήφιο. • Στις προεκλογικές οργανώσεις περιλαμβάνονται προεκλογικές επιτροπές, επιτροπές συλλογής κεφαλαίων και Leadership PACs ελεγχόμενα από τον υποψήφιο. Δύο Super PACs (το ένα προσκείμενο στον Τραμπ και το δεύτερο στη Χάρις) δεν έχουν δημοσιοποιήσει στοιχεία για τον Σεπτέμβριο.

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Μιλάμε για τους λησμονημένους άνδρες και γυναίκες αυτής της χώρας. Είναι οι πιο έξυπνοι, εκείνοι που εργάζονται πιο σκληρά και πληρώνουν φόρους... Αυτοί αποκαλούν την απέναντί τους πλευρά “οι ελίτ”... Κι εγώ αντιπροσωπεύω αυτούς, τους πιο σπουδαίους, τους πιο έξυπνους, τους πιο πιστούς, τους καλύτερους σε αυτή τη γη: τους “αξιοθρήνητους”, όπως τους λένε».

Το απόσπασμα από ομιλία του Ντόναλντ Τραμπ σε συγκέντρωση των Ρεπουμπλικανών τον Ιούνιο του 2018, στο Ντούλουθ της Μινεσότας, συμπυκνώνει την πολιτική στρατηγική που του χάρισε την απροσδόκητη νίκη επί της Χίλαρι Κλίντον δύο χρόνια νωρίτερα: ο μεγαλοεπιχειρηματίας που μεταμορφώνεται σε εκπρόσωπο του καταφρονεμένου λαού απέναντι στην εκλεκτή των ελίτ. Σε προεκλογική εκδήλωσή της τον Σεπτέμβριο του 2016, στη Νέα Υόρκη, η πρώτη γυναίκα που διεκδίκησε την αμερικανική προεδρία είχε χαρακτηρίσει οπαδούς του Τραμπ «ένα τσούρμιο αξιοθρήνητων». Η αλαζονεία του τιμωρήθηκε, ιδίως στις διαφιλονικούμενες βιομηχανικές πολιτείες των Μεγάλων Λιμνών, που έκριναν το αποτέλεσμα. Δύο εβδομάδες πριν από τις προεδρικές εκλογές, ο τέως πρόεδρος φιλοδοξεί να νικήσει τη δεύτερη γυναίκα υποψήφια που βρίσκεται στον δρόμο του, την Κάμαλα Χάρις, χρησιμοποιώντας την ίδια συνταγή. Επέλεξε για τη θέση του υποψηφίου αντιπρόεδρου τον Τζ. Ντ. Βαυς, έναν πολιτικό με δύσκολα παιδικά χρόνια, συγγραφέα ενός μπεστ σέλερ που έγινε και ταινία για τα βάσανα της σύγχρονης εργατικής τάξης, και έφερε στο συνέδριο των Ρεπουμπλικανών τον Σον Ο’ Μπράιεν, πρόεδρο του ισχυρού συνδικάτου μεταφορών Teamsters.

Η αντιστροφή

Μέχρι τις 21 Ιουλίου, οι ελπίδες του να πάρει θριαμβευτική ρεβάνς για την ήττα του 2020 εμφανίζονταν ισχυρές, ύστερα από το τραγικό για τον Μπάιντεν ντιμπέιτ του Ιουνίου και τα άριστα αντανakλαστικά του Ρεπουμπλικανού υποψηφίου στην απόπει-

ρα δολοφονίας του, στο Μπάτλερ της Πενσιλβάνια. Το στιγμιότυπο ενός αιμόφυρτου Τραμπ να υψώνει τη γροθιά και να φωνάζει «Fight! Fight! Fight!» εντυπώθηκε ανεξίτηλα σε πάρα πολλούς ψηφοφόρους. Ωστόσο η παράδοση της σκυτάλης από τον Τζο Μπάιντεν στην αντιπρόεδρό του άλλαξε μεριάς του σκηνικού, καθώς οι ρόλοι αντιστράφηκαν: από εδώ και εμπρός, ήταν ο 78χρονος Τραμπ εκείνος που είχε να ανταγωνιστεί

«Ξέρετε, ένας εγκληματίας το έχει στα γονιδιά του, το πιστεύω αυτό. Και αυτή τη στιγμή έχουμε πάρα πολλά κακά γονιδια στη χώρα μας», είπε, μεταξύ πολλών άλλων, ο Τραμπ, δίνοντας άλλη μία ένδειξη ότι έχει πραγματική εμμονή με την ευγονική.

μια πολύ νεότερή του πολιτικό, με τις δημόσιες εμφανίσεις του να εκπέμπουν ολόένα και συχνότερα ανησυχητικά μηνύματα ασυναρτησίας και σύγχυσης.

Στην τηλεοπτική αναμέτρησή του με τη Χάρις ισχυρίστηκε ότι οι μετανάστες από την Αϊτή στο Σπρίνγκφιλντ του Οχάιο αποτελούν δημόσιο κίνδυνο γιατί τρώνε τις γάτες και τους σκύλους των Αμερικανών νοικοκυραίων. Πιο πρόσφατα, στις 12 Οκτωβρίου, μιλώντας σε συγκέντρωση ισπανόφωνων ψηφοφόρων στο Λας Βέγκας, υποστήριξε πως αν νικήσουν οι Δημοκρατικοί και εφαρμόσουν τις ιδέες τους για ένα Πράσινο New Deal, «θα καταστρέψουν τις φάρμες μας και τις υπέροχες αγελάδες μας». Και συνέχισε: «Αγαπώ τις αγελάδες μας. Θέλουν να σκοτώσουν τις αγελάδες μας. Αυτό σημαίνει ότι εσείς θα είστε οι επόμενοι».

Πέρα από τη γελοιοποίησή τους, παρόμοιες παραληρηματικές αναφορές έχουν και τη σοβαρή πλευρά τους, καθώς φανερώνουν ότι ο Τραμπ του 2024, εκτός από πιο ηλικιωμένος, είναι και ακόμη περισσότερο τοξικός από τον Τραμπ

του 2016. Όταν ρωτήθηκε την περασμένη Κυριακή, σε συνέντευξή του στο Fox News, εάν φοβάται παρατράγουδα στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου, απάντησε ότι η μόνη απειλή προέρχεται από τους «ακροαριστερούς» πολιτικούς αντιπάλους του. «Πάντα έλεγα ότι έχουμε δύο εχθρούς, τον εξωτερικό και τον εσωτερικό, ο οποίος, κατά τη γνώμη μου, είναι πιο επικίνδυνος από την Κίνα και τη Ρωσία», υπογράμμισε χαρακτηριστικά, προσθέτοντας ότι ίσως χρειαστεί επέμβαση της Εθνοφρουράς για την αντιμετώπισή τους. Την Τετάρτη, σε προεκλογική συγκέντρωση στην Τζόρτζια, επανήλθε στα περί εσωτερικού εχθρού λέγοντας: «Είναι πολύ επικίνδυνοι. Είναι μαρξιστές, κομμουνιστές και φασίστες. Αυτοί είναι η πραγματική απειλή για τη Δημοκρατία».

Το παραλήρημα του Τραμπ φτάνει στην κορύφωσή του όταν έρχεται στο αγαπημένο του θέμα, το μεταναστευτικό. Στις 11 Οκτωβρίου, στη διάρκεια ομιλίας του στο Κολοράντο, υποσχέθηκε πως, αν εκλεγεί, θα οργανώσει μια τεράστια επιχείρηση απέλασης παράτυπων μεταναστών (υπολογίζονται σε 11-12 εκατομμύρια) βάσει της νομοθεσίας περί εθνικών ξένων. Πρόκειται για νόμο που χρονολογείται στο 1798 και έχει εφαρμοστεί μόνο δύο φορές, στον πόλεμο του 1812 εναντίον των Αγγλων και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εναντίον των Ιαπώνων.

Τέσσερις ημέρες νωρίτερα, σε τηλεοπτική συνέντευξή του, είχε δηλώσει ότι χιλιάδες εγκληματίες περνούν παράνομα τα σύνορα και διαπράττουν εγκλήματα στις ΗΠΑ, για να προχωρήσει σε ένα ντελίριο κοινωνικού δαρβινισμού. «Ξέρετε, ένας εγκληματίας το έχει στα γονιδιά του, το πιστεύω αυτό. Και αυτή τη στιγμή έχουμε πάρα πολλά κακά γονιδια στη χώρα μας», τόνισε ο Τραμπ, δίνοντας άλλη μία ένδειξη ότι έχει πραγματική εμμονή με την ευγονική. Νωρίτερα αυτόν τον χρόνο, σε συγκέντρωση οπαδών του στη Νεβάδα, είχε αποδώσει την εξαιρετική, κατά τον ίδιο, ευφυΐα του στα γονιδια που κληρονόμησε από ένα θείο του, καθηγητή του MIT.

Ιδιαίζον στοιχείο των φετινών αμερικανικών εκλογών είναι η δι-

εύρυνση του φυλετικού χάσματος μεταξύ των ψηφοφόρων. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα της Wall Street Journal, το πλεονέκτημα του Τραμπ στον ανδρικό πληθυσμό θα διογκωθεί από τις 5 μονάδες του 2020 στις 10 μονάδες φέτος. Αντιθέτως, στις γυναίκες, το πλεονέκτημα των 12 μονάδων που είχε ο Μπάιντεν αυξάνεται σε 13 μονάδες με τη Χάρις. Η εξέλιξη αυτή εναρμονίζεται με την πολύ σημαντική παγκόσμια αντιστροφή, που θέλει τις γυναίκες να ψηφίζουν πιο αριστερά από τους άνδρες, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε παλιότερα. Προφανώς, στην περίπτωση των ΗΠΑ το ιστορικό πωγύρισμα στο θέμα των αμβλώσεων με την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, το 2022, έπαιξε τον ρόλο του.

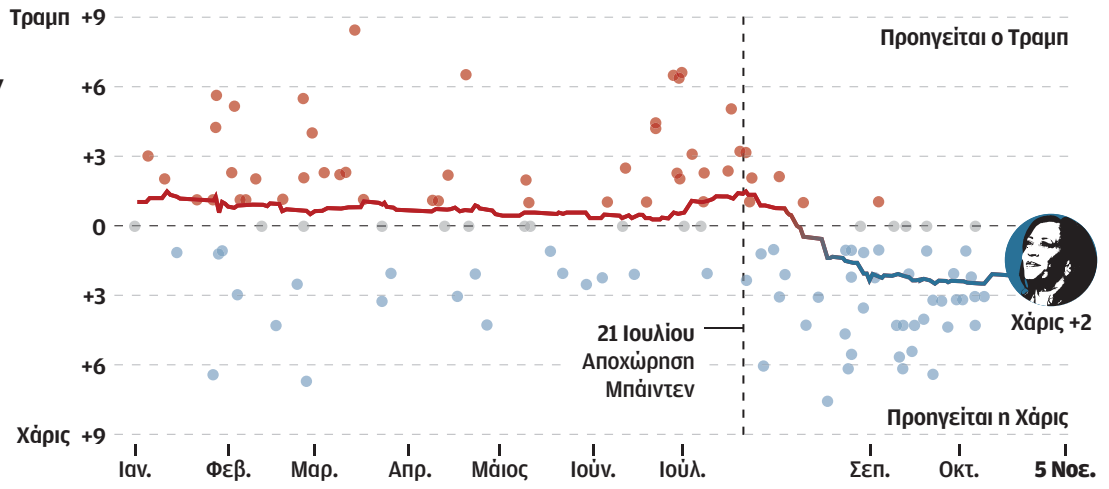
Το αποτύπωμα

Αντιθέτως, το ταξικό ρήγμα που τόσο επιδέχια εκμεταλλεύθηκε ο Τραμπ το 2016 δεν προσφέρεται για ανάλογα κέρδη φέτος. Ήδη ο Μπάιντεν τον είχε νικήσει, έστω οριακά, στις Μεγάλες Λίμνες, καθώς η προεδρική θητεία του Τραμπ διέψευσε σε μεγάλο βαθμό τις προσδοκίες των λαϊκών τάξεων, ενώ προσέφερε τεράστιες φοροαλλαγές στους μεγαλοεπιχειρηματίες, πολλοί από τους οποίους τον υποστηρίζουν φέτος, με πρώτο και χειρότερο τον πλουσιότερο άνθρωπο του πλανήτη, Ελον Μασκ. Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις δείχνουν μια άκρως οριακή αναμέτρηση σε μια εξαιρετικά πολωμένη Αμερική. Δυστυχώς, είναι δύσκολο να διαφωνήσει κανείς με την κεντρική διαπίστωση του κύριου άρθρου στο τελευταίο άρθρο του Economist. Φέρνοντας ως παραδείγματα τη μετατόπιση της Χάρις προς συντηρητικότερες θέσεις σε καίρια θέματα, όπως οι δασμοί στο διεθνές εμπόριο, η αντιμετώπιση της Κίνας, η εκμετάλλευση οπιστολιθικού πετρελαίου, η μετανάστευση και η στάση απέναντι στο Ισραήλ, το βρετανικό περιοδικό υποστήριζε ότι «όποιος και να επικρατήσει στις 5 Νοεμβρίου, οι ιδέες του κ. Τραμπ θα έχουν νικήσει. Εκείνος και όχι η κ. Χάρις έθεσε τους όρους της αναμέτρησης. Η αμερικανική πολιτική έχει πλήρως τραμποποιηθεί».

Η διακύμανση των δημοσκοπήσεων από την αρχή του 2024

Κάθε τελεία αντιστοιχεί σε ένα γκάλοπ

Η Κάμαλα Χάρις ετοιμάζεται να απευθυνθεί σε ψηφοφόρους λατινοαμερικανικής καταγωγής, σε εκδήλωση που διοργανώθηκε από το ισπανόφωνο τηλεοπτικό δίκτυο Univision. Η καμπάνια της υποψηφίας των Δημοκρατικών για τον Λευκό Οίκο δείχνει να δυσκολεύεται να πείσει μέρος της βάσης του κόμματος.

Η κληρονομιά του Μπάιντεν και οι παρενέργειες της Μέσης Ανατολής

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Η **αμερικανική** φράση είναι χαρακτηριστική για την κωμική τραχύτητα της: «bedwetting». Είναι σαφώς πιο συχνή η χρήση της μεταξύ των Δημοκρατικών, οι οποίοι τείνουν να χάνουν την ψυχραιμία τους και να βλέπουν παντού σημάδια της διαφανόμενης ήττας κάθε προεκλογικό Οκτώβριο, σχεδόν ανεξαρτήτως του τι προβλέπουν οι δημοσκοπήσεις.

Ειδικά η φετινή αναμέτρηση, πάντως, δεν ενδεικνύεται για καρδιακούς. Το μικρό προβάδισμα που απέκτησε η Κάμαλα Χάρις στις αμφίροπες πολιτείες μετά το ντιμπέιτ της 10ης Σεπτεμβρίου, δείχνει να έχει εξανεμιστεί. Εξακολουθεί να προηγείται στη λαϊκή ψήφο σε εθνικό επίπεδο, αλλά οι Δημοκρατικοί θυμούνται με πόνο και τρόμο το 2000 (όταν ο Αλ Γκορ έλαβε 543.000 περισσότερες ψήφους από τον Τζορτζ Μπους τον νεότερο, αλλά έχασε τις εκλογές για 537 ψήφους στη Φλόριντα) και το 2016 (όταν η Χίλαρι Κλίντον έλαβε σχεδόν 3 εκατ. περισσότερες ψήφους αλλά ηττήθηκε εξαιτίας της Πενσυλβάνια, του Μίσιγκαν και του Ουισκόνσιν).

Αναλύοντας τα τρωτά σημεία της Χάρις, στέκεται κανείς σε τέσσερις κρίσιμους παράγοντες: η υποχώρηση της επιρροής της στους μαύρους άνδρες, η πολιτική της κυβέρνησης Μπάιντεν στη Μέση Ανατολή, η αύρα μη αυθεντικότητας που ενίοτε αποπνέει, η γενικότερη δυσαρέσκεια των ψηφοφόρων με το status quo και τα πεπραγμένα του Τζο Μπάιντεν.

Οι μαύροι άνδρες

Ξεκινώντας από το πρώτο, η εκστρατεία της Χάρις την περασμένη Δευτέρα λάνσαρα το «Opportunity Agenda for Black Men», μια δήση μετρών για την οικονομική ενίσχυση της συγκεκριμένης κατηγορίας ψηφοφόρων (καλύτερη πρόσβαση σε δανεισμό και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία κ.ά.). Η πρωτοβουλία έρχεται εν μέσω ανησυχιών στο στρατόπεδό της για την αποξένωση ιδίως των νεότερων μαύρων ανδρών, που παρατηρείται εδώ και αρκετούς εκλογικούς κύκλους. Σχολιαστές όπως ο αντι-Τραμπ Ρεπουμπλικανός Μά-

ικ Μέρφι, πάντως, σημείωσαν ότι αυτή η συναλλακτική προσέγγιση δεν είναι πιθανό να αποφέρει ιδιαίτερους καρπούς.

Η εκστρατεία έχει επίσης επιστρατεύσει τον Μπαράκ Ομπάμα για να νουθετήσει τους μαύρους ψηφοφόρους, που ενδεχομένως έλκονται από τον σοβινισμό και τις επιδείξεις δύναμης του Τραμπ.

Οι αριθμοί είναι όντως ανησυχητικοί για τους Δημοκρατικούς. Όπως υπενθύμισε ο εκλογικός

Το προβάδισμα που είχε η Κάμαλα Χάρις στις αμφίροπες πολιτείες μετά το ντιμπέιτ της 10ης Σεπτεμβρίου τείνει να εξανεμιστεί, παρότι η ίδια προηγείται στη λαϊκή ψήφο σε εθνικό επίπεδο.

αναλυτής του CNN, Χάρι Εντεν, μεταξύ μαύρων ανδρών ηλικίας 18-44 ετών, το 2012 ο Ομπάμα είχε επικρατήσει του Ρόμνεϊ κατά 81 μονάδες. Τέσσερα χρόνια αργότερα, η Χίλαρι Κλίντον είχε επικρατήσει του Τραμπ κατά 63 μονάδες, ενώ η ψαλίδα στη συγκεκριμένη κατηγορία στην αναμέτρηση Μπάιντεν -Τραμπ ήταν 52 μονάδες. Το προβάδισμα της Χάρις, βάσει των πιο πρόσφατων δημοσκοπήσεων, είναι 41 μονάδες. Η διαφορά υπέρ των Δημοκρατικών μεταξύ μαύρων ψηφοφόρων συνολικά έχει ακολουθήσει μια αντίστοιχη πτωτική πορεία: από 85 μονάδες υπέρ του Μπαράκ Ομπάμα το 2012 σε 54 μονάδες υπέρ της Χάρις σήμερα. Αν αυτοί οι αριθμοί επαληθευτούν στην κάλπη, θα είναι η χειρότερη επίδοση των Δημοκρατικών μεταξύ μαύρων ψηφοφόρων από το 1960 και την αναμέτρηση Κένεντι - Νίξον.

Οι ενδείξεις πληθαίνουν πως ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή και η υποστήριξη της κυβέρνησης Μπάιντεν στο Ισραήλ, καθώς επιχειρεί ένα ξεκαθάρισμα λογαριασμών με όλους σχεδόν τους εχθρούς του στην περιοχή, βλάπτει σοβαρά την υποψηφιότητα της Χάρις.

Τη Δευτέρα, το Arab American Political Action Committee ανακοίνωσε ότι δεν θα στηρίξει κανέναν από τους δύο υποψηφίους για την προεδρία, εξαιτίας της «τυφλής υποστήριξης τους» για την «εγκληματική» κυβέρνηση του Ισραήλ. Θα είναι η πρώτη φορά που το AARAC δεν δηλώνει προτίμηση στις προεδρικές εκλογές από την ίδρυσή του, το 1998 (σχεδόν πάντα στήριζε τους Δημοκρατικούς).

Οι Αραβες και οι μουσουλμάνοι Αμερικανοί ψήφισαν συντριπτικά υπέρ του Τζο Μπάιντεν το 2020, αλλά έχουν εξοργιστεί με την αδυναμία του να συγκρατήσει τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου τους τελευταίους 12 μήνες. Ειδικά στην αμφίροπη πολιτεία του Μίσιγκαν με τους 15 εκλεκτόρες της, το 2% του πληθυσμού είναι αραβικής καταγωγής, μουσουλμάνοι ή Λιβανέζοι χριστιανοί, πολλοί που έχουν χάσει συγγενείς από όπλα που έχει δώσει στο Ισραήλ η κυβέρνηση Μπάιντεν. Η Χάρις εξακολουθεί να διατηρεί ένα μοναδικό προβάδισμα (μία μονάδα κατά μέσον όρο) στην πολιτεία, αωστόσο, είναι εξαιρετικά επισφαλές.

Οι συνεντεύξεις

Η Χάρις, όπως ανέφεραν σε πρόσφατη ανάλυσή τους οι New York Times, έχει διακριθεί σε πολλά πεδία στους δυόμισι μήνες αφότου έγινε η υποψήφια των Δημοκρατικών: μεταξύ άλλων, συνέντευξε τον Τραμπ στο ντιμπέιτ, στις προεκλογικές συγκεντρώσεις της ξέρει να διεγείρει τον ενθουσιασμό των οπαδών της, ενώ έχει προσελκύσει περισσότερο από 1 δισ. δολάρια σε εισφορές από τους υποστηρικτές της.

Το πιο ορατό αδύναμο σημείο της είναι οι συνεντεύξεις με παραδοσιακά ΜΜΕ. Εμφανίζεται διστακτική, γενικόλογη, καταφεύγει συχνά σε προκάτ διατυπώσεις και δίνει την αίσθηση μιας συμβατικής πολιτικού, που έχει κορυφαίο μέλημα να μην προσβάλλει κανέναν και που φοβάται να πει τη γνώμη της. Ιδιαίτερα με αντιπάλους του Τραμπ, ο οποίος άλωσε το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα και έγινε πρόεδρος αγνοώντας παντελώς τις συμβουλές των επικοινωνιολόγων,

αυτό είναι ένα πραγματικό μειονέκτημα. Η αίσθηση της μη αυθεντικότητας ενισχύεται από την απροθυμία της να συναναστραφεί αυθόρμητα με τους ψηφοφόρους, υπό τον φόβο του τι μπορεί να προκύψει σε ένα μη ελεγχόμενο περιβάλλον.

Μέρος του προβλήματος είναι ότι εξακολουθεί να περιορίζεται από τα στελέχη της εκστρατείας Μπάιντεν, για τα οποία η αποφυγή της έκθεσης του υποψηφίου σε μη σκονοθετημένες στιγμές ήταν κορυφαία προτεραιότητα.

Την Τετάρτη, πάντως, βρέθηκε για πρώτη φορά εκτός έδρας, στο Fox News. Οι ερωτήσεις που δέχθηκε από τον Μπρετ Μπίερ (με έμφαση στο μεταναστευτικό) ήταν πειστικές και τη διέκοπτε συχνά, αλλά κατά γενική ομολογία τα πήγε καλά, δείχνοντας ότι μπορεί να σταθεί σε εχθρικό έδαφος.

Ισως το μεγαλύτερο βαρίδι για την αντιπρόεδρο είναι ότι αποτελεί προβληματικό μέλος της τρέχουσας κυβέρνησης. Η δημοτικότητα του Τζο Μπάιντεν κυμαίνεται οριακά κάτω από το 40%, ενώ ο αριθμός των Αμερικανών που θεωρούν ότι η χώρα κινείται σε λάθος πορεία είναι διπλάσιος από αυτόν που πιστεύουν το αντίθετο (61%-29% σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της YouGov). Οι Αμερικανοί είναι οργισμένοι για το κόστος ζωής, την αθρόα εισροή παράτυπων μεταναστών, την ατζέντα του κινήματος woke και πολλά ακόμη, για τα οποία κατηγορούν τον σημερινό πρόεδρο.

Η Χάρις έχει επιχειρήσει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό διαφοροποιώντας τον εαυτό της τόσο από τον Τραμπ όσο και από τον Μπάιντεν, τουλάχιστον ρητορικά –το έκανε κατηγορηματικά στη συνέντευξη στο Fox– και διεκδικώντας παράλληλα τα εύσημα για τα επιτεύγματα της κυβέρνησής του. Σε πρόσφατη δημοσκόπηση των New York Times/Siena College (από τις πιο έγκυρες στην αγορά), για πρώτη φορά περισσότεροι ερωτηθέντες έκριναν πως αυτή και όχι ο αντιπάλός της εκπροσωπεί την αλλαγή (έστω οριακά, 46%-44%). Η επίδοσή της στο μέτωπο αυτό θα είναι απολύτως κρίσιμη για την επικράτησή της.

ΑΠΟΨΗ

Οι εγκλωβισμένοι στην πόλωση

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΔΡΟΣΑΤΟΥ

Σάββατο απόγευμα, αμερικανικό τηλεοπτικό κανάλι προβάλλει στιγμιότυπα από την παρουσίαση ανθρωποειδών ρομπότ που εκτελούν ανθρώπινες εργασίες, αυτόνομων οχημάτων και τεχνητών νευρωνικών δικτύων για αποκατάσταση λειτουργιών σε άτομα με εγκεφαλικές βλάβες. Την ίδια ώρα, άλλο δίκτυο δείχνει drones και πυραύλους υψηλής τεχνολογίας να παρακάμπτουν αμυντικά συστήματα και να πλήττουν στόχους σε πολεμικά μέτωπα, σκοτώνοντας ανθρώπους. Ένα τρίτο κανάλι προβάλλει εκδηλώσεις μίσους με δύο απόπειρες δολοφονίας κατά υποψηφίου προέδρου των ΗΠΑ, ενώ οπαδοί του εκφράζουν ξενοφοβικές απόψεις και αντίστοιχο μίσος για το αντιπάλον δέος. Μέσα σε αυτήν την ένταση, οι ΗΠΑ πορεύονται στις εκλογές, με κρίσιμες εσωτερικές και διεθνείς προκλήσεις.

Σε αυτή την πορεία, οι πολίτες, εκτός από την κοινωνική πόλωση, βιώνουν έναν συνειδησιακό διχασμό. Πολλοί εντάσσονται ιδεολογικά σε ένα κόμμα, αλλά δεν ταυτίζονται με τον υποψήφιο του. Ερευνες του Pew Research Center της Ουάσιγκτον τον Αύγουστο και τον Οκτώβριο έδειξαν ότι 45% των ψηφοφόρων δεν έχουν θετική γνώμη για κανέναν υποψήφιο και πάνω από το 50% πιστεύει ότι όποιος και

Στις ΗΠΑ, τα τελευταία χρόνια η ανάγκη για έναν μετριοπαθή, κεντρώο δρόμο είναι μεγάλη, αλλά δυνατότητα τρίτης ουσιαστικής πολιτικής επιλογής δεν υπάρχει.

αν εκλεγεί, η χώρα θα οδηγηθεί σε δυσμενέστερες συνθήκες. Επιπλέον, ακόμη και εντός των κομματικών ομάδων, 15% των Δημοκρατικών αποδοκιμάζουν την Κάμαλα Χάρις και 20% των Ρεπουμπλικανών τον Ντόναλντ Τραμπ. Η συμπεριφορά αυτών των πολιτών εντείνει την αβεβαιότητα για το αποτέλεσμα των εκλογών.

Σε αυτή την κρίσιμη συγκυρία, έχει εμφανιστεί μια αξιοσημείωτη μερίδα μετριοπαθών ψηφο-

φόρων που απορρίπτουν τις πολιτικές ή τους υποψηφίους των κομμάτων που παραδοσιακά στήριζαν, λόγω της αυξανόμενης ριζοσπαστικοποίησης και στα δύο στρατόπεδα και της μετατόπισης της πολιτικής ατζέντας στα άκρα των ιδεολογιών τους. Δεν είναι σπάνιο φαινόμενο για οι Δημοκρατικοί που δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν υπέρ των Ρεπουμπλικανών, αντιδρώντας στην «κουλουρα της αφύπνισης» (woke culture) και στη χαλαρή πολιτική για τη μετανάστευση. Αντίστοιχα, Ρεπουμπλικανοί δηλώνουν ότι θα στραφούν στους Δημοκρατικούς για να αντιταχθούν στην ολοκλήρωση και στον απομονωτισμό στην εξωτερική πολιτική. Αυτές οι νέες τάσεις προσθέτουν έναν επιπλέον αστάθμητο παράγοντα στις επερχόμενες εκλογές, καθιστώντας το αποτέλεσμα ακόμη πιο αβέβαιο.

Εντονη κοινωνική ανησυχία υπάρχει και για τη διαχείριση του αποτελέσματος των εκλογών. Η πρόσφατη μελέτη του Pew Research Center έδειξε ότι 3/4 των ψηφοφόρων ανεξαρτήτως κόμματος εκφράζουν την άποψη πως ο Ντόναλντ Τραμπ δεν θα αποδεχθεί ενδεχόμενο αποτέλεσμα ήττας. Αν αυτό επαληθευθεί, ο φόβος αντιδράσεων των υποστηρικτών του, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη οπλοκατοχή στις ΗΠΑ, δημιουργεί ένα εκρηκτικό περιβάλλον που τροφοδοτεί ανησυχίες πολιτικές και κοινωνικές αστάθειας.

Σε αντίθεση με την Ευρώπη, στις ΗΠΑ λείπει η δυνατότητα ουσιαστικής τρίτης πολιτικής επιλογής με ρεαλιστική πρόταση διακυβέρνησης. Τα τελευταία χρόνια, η ανάγκη για έναν μετριοπαθή, κεντρώο δρόμο ακούγεται όλο και πιο έντονα. Ωστόσο, η πολιτική ιστορία των ΗΠΑ έχει δείξει ότι η δημιουργία ενός ισχυρού τρίτου κόμματος παραμένει εξαιρετικά δύσκολη. Η ελπίδα των μετριοπαθών πολιτών στηρίζεται πλέον στην επικράτηση της λογικής, ώστε οι ΗΠΑ να διατηρήσουν ισορροπία τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και παγκοσμίως. Μόνο τότε η προσοχή των πολιτών θα φύγει από την πόλωση και θα στραφεί στα συναρπαστικά τεχνολογικά επιτεύγματα του ανθρώπου, που δημιουργούν προϋποθέσεις βελτίωσης της ζωής και της υγείας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Γ. Δροσάτος είναι καθηγητής Ιατρικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο του Σινσίντι των ΗΠΑ.

Ο Τραμπ έχει φανατικούς οπαδούς, όπως η εικονιζόμενη κυρία, ωστόσο, το 20% των Ρεπουμπλικανών δεν προτίθει να τον ψηφίσει.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου είχε ζητήσει από τους Ισραηλινούς στρατιώτες να λάβουν θέση για την «αλλαγή της κατάστασης» στα σύνορα με τον Λίβανο και έδωσε πρόσφατα νέα ονομασία στην επιχείρηση της Γάζας: «Πόλεμος της Αναγέννησης». Ένα χρόνο μετά την 7η Οκτωβρίου, ο πόλεμος συνεχίζεται αμείωτος, με κινητήρια δύναμη την αποφασιστικότητα του Ισραήλ να «σβήσει» τη Χαμάς αλλά και τη Χεζμπολάχ από τον αιματοβαμμένο χώρο της Μέσης Ανατολής. Είναι ρεαλιστικός ο διακηρυγμένος στόχος; Τι σημαίνει ο θάνατος του Γιαχιά Σινουάρ;

Η στρατιωτική επιχείρηση του Ισραήλ στοχεύει να αφανίσει τη Χαμάς ως τη στρατιωτική οντότητα που εξαπέλυσε την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου και ως την de facto κυβέρνηση, που εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες ασκεί εξουσία στη Γάζα. Μετά τις φρικαλεότητες των εξτρεμιστών σε ισραηλινό έδαφος και το τραύμα που προκάλεσαν στη χώρα –1.200 νεκροί, 250 όμηροι– η άποψη που κυριάρχησε είναι ότι το Ισραήλ δεν θα είναι ποτέ ασφαλές αν δεν τελειώσει μια για πάντα με τη Χαμάς. Όμως, από την πρώτη στιγμή αναλυτές και στις δύο όχθες του Ατλαντικού εξέφρασαν τις επιφυλάξεις τους κατά πόσον η επιτυχία της αποστολής θα ήταν εφικτή επιχειρησιακά. Χαρακτηριστικές ήταν οι αναφορές του πρώην διοικητή της CIA, Ντέιβιντ Πετρέους, ο οποίος με την 37ετή πείρα του από τον αμερικανικό στρατό προειδοποιούσε για τη δυσκολία του εγχειρήματος: «Αν θέλεις να καταστρέψεις τη Χαμάς μέσα στον πυκνοκατοικημένο ιστό της Γάζας, θα πρέπει να πας από όροφο σε όροφο, από δωμάτιο σε δωμάτιο, αντιμετωπίζοντας ενέδρες και σαμποτάζ, ακόμη και βομβιστές αυτοκτονίας. Είναι μια επιχείρηση η οποία μπορεί να απαιτήσει πολλά χρόνια».

Ένα χρόνο μετά, οι ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις έχουν εξοντώσει όλα τα ηγετικά στελέχη που κινούσαν τα νήματα τόσο στη Χαμάς όσο και στη Χεζμπολάχ. Ωστόσο, παρότι αποδιοργανωμένοι, οι «στρατοί» τους παραμένουν. Εξάλλου, περίπου 100 Ισραηλinoί όμηροι εξακολουθούν να βρίσκονται στα χέρια των τρομοκρατών. Επιπλέον, η θέση ισχύος στην οποία βρίσκεται τώρα το Τελ Αβίβ σε σχέση με το αρχικό στάδιο της κρίσης ανοίγει την όρεξη για ακόμη πιο φιλόδοξους στόχους τόσο στη Γάζα όσο και στον Λίβανο, με στόχο τη δημιουργία ζωνών οι οποίες θα θωρακίζουν το Ισραήλ από μελλοντικούς κινδύνους. Εξ ου και η κυβέρ-

νηση Νετανιάχου διαμνύει, ακόμη και μετά τον θάνατο του πρωτεργάτη της 7ης Οκτωβρίου Γιαχιά Σινουάρ, ότι ο πόλεμος δεν τελειώνει.

«Στόχος του Ισραήλ πρέπει να είναι η εξάλειψη, στο μέτρο του δυνατού και για όσο το δυνατόν περισσότερο, της ικανότητας αυτών των ομάδων να προκαλούν βία, μεταξύ άλλων μέσω της εκτόξευσης βλημάτων, στην ισραηλινή κοινωνία. Το Ισραήλ φαίνεται να βρίσκεται κοντά στην επίτευξη αυτού του στόχου με τη Χαμάς. Δεν είναι ακόμη σαφές αν μπορεί να πετύχει το ίδιο σε σχέση με τη Χεζμπολάχ, αν και έχει κάνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Πολιτικά ή ως περιστασιακή τρομοκρατική απειλή, προφανώς, είναι αδύνατο να εξαλειφθεί οποιαδήποτε ομάδα», τονίζει στην «Κ» ο Άλαν Μακόφσκι, ανώτερος συνεργάτης στο Center for American Progress.

Το κόστος της κατοχής

Βετεράνοι όπως ο Ντέιβιντ Πετρέους, ο οποίος έχει πα-

ρομοιάσει τη Χαμάς με το ISIS, θεωρούν ότι ο ισραηλινός στρατός θα πρέπει στον βαθμό του εφικτού να διαχωρίζει τους αμάχους από τους τρομοκράτες, να παραμένει στις περιοχές από τις οποίες περνάει και να δεσμεύεται στους απλούς κατοίκους τους ότι θα κάνει τις ζωές τους καλύτερες, διώχνοντας τους εξτρεμιστές από τις γειτονιές τους και παρέχοντας ό,τι χρειάζονται για αξιοπρεπή διαβίωση, με άμεση αποκατάσταση της ζημιάς που έχουν προκαλέσει οι επιχειρήσεις του. Σύμφωνα με το ίδιο σκεπτικό, το Ισραήλ πρέπει να δείξει στους Παλαιστίνιους πώς θα μπορούσε να είναι η ζωή τους χωρίς τη Χαμάς. Οφείλει να τους προσφέρει όραμα και να μην τους αφήνει πίσω εγκαταλελειμμένους στα ερείπια, αποτρέποντας ένα κενό εξουσίας που θα δώσει εκ νέου χώρο στη Χαμάς και με μαθηματική ακρίβεια θα φέρει ξανά συμφο-

ρές και για τις δύο πλευρές της σύγκρουσης. Πάνω σε αυτήν τη βάση στηρίζεται η εκτίμηση ότι το Ισραήλ δεν θα πετύχει στον στρατηγικό στόχο του αν δεν μετατρέψει σε πολιτικά επιτεύγματα τις τακτικές νίκες στο πεδίο.

«Το Ισραήλ μπορεί να εξαλείψει όσο το δυνατόν περισσότερα συμπτώματα της σύγκρουσής του με τους Παλαιστίνιους, αλλά αυτό είναι απίθανο να του προσφέρει ασφάλεια, όσο δεν αντιμετωπίζει τη βασική αιτία της σύγκρουσης, που είναι η κατοχή. Το Ισραήλ έχει σκοτώσει πολλούς ηγέτες ριζοσπαστικών ομάδων εδώ και πολλές δεκαετίες. Και όμως ο κύκλος της βίας συνεχίζεται», σημειώνει στην «Κ» ο Αλί Βαέζ, διευθυντής του ιρανικού project στο International Crisis Group.

Ο αστικός πόλεμος στην πυκνοκατοικημένη Γάζα είναι εξαιρετικά δύσκολος και αιματηρός. Ως τέτοιος, έχει οδηγήσει σε απώλειες ανθρώπινων ζώων και σοβαρές καταστροφές των υποδομών. Η Χαμάς έχει επωφεληθεί από

τις υπόγειες σήραγγες –560 χλμ.– και τα μέλη της χρησιμοποιούν αμάχους ως ασπίδες. Οι ισραηλινές δυνάμεις φέρεται να έχουν διαλύσει την πλειονότητα των οργανωμένων ταξιαρχιών και ταγμάτων της Χαμάς, όμως παραμένουν ακόμη ενεργά χιλιάδες μέλη της, μέσα σε ένα σύνθετο σκηνικό μάχης, το οποίο συμπεριλαμβάνει και Ισραηλινούς ομήρους πολίτες. Κοινή παρατήρηση ανάμεσα σε στρατιωτικούς αναλυτές αποτελεί η αντικειμενική εκτίμηση πως το Ισραήλ δεν θα καταφέρει να εξαλείψει τη Χαμάς αν δεν εμποδίζει συγχρόνως την ανασύστασή της.

Στον Λίβανο, οι πόλεμοι του 1982 και του 2006 υπενθυμίζουν ότι μία ακόμη χειραίδηλη επιχείρηση δεν θα αντιμετωπίσει απαραίτητα τον πυρήνα της σύγκρουσης, παρά τις στρατιωτικές επιτυχίες τις οποίες καταγράφει το Ισραήλ μέσα από την εξόντωση των ηγετικών στελεχών της Χεζμπολάχ. Η εξτρεμιστική οργάνωση την οποία δημιούργησε και χρηματοδοτεί το Ιράν φέρεται να έχει ακόμη πολλές δυνατότητες στον νότιο Λίβανο. Η περιοχή είναι γεμάτη με σήραγγες και στρατιωτικές υποδομές και τα μέλη της οργάνωσης γνωρίζουν καλά τα εδάφη. Εξ ου και επικρατεί η εντύπωση ότι η κυβέρνηση Νετανιάχου διακινδυνεύει τις ζωές Ισραηλινών στρατιωτών, γεγονός που φανερώνει και την πρόθεση να καταβάλει υψηλό τίμημα για τον αποπλησμό της Χεζμπολάχ και την αποτροπή της παρουσίας του Ιράν στα σύνορά του.

Χωρίς σχέδιο

Το πρόβλημα όμως για την επίτευξη των στόχων του Ισραήλ φαίνεται να είναι η απουσία πρότασης για μια εναλλακτική κυβερνητική δομή στη Γάζα, η οποία θα προβλέπει μια μορφή παλαιστινιακής αυτοδιάθεσης και άρα θα έχει πιθανότητες να καταστεί αποδεκτή τόσο από την παλαιστινιακή όσο και από τη διεθνή κοινότητα. Ειδάλλως, κατά κοινή ομολογία, η περιοχή θα συνιστά μια διαρκή απειλή για το Ισραήλ και τον πληθυσμό του.

Τα ηγετικά στελέχη των εξτρεμιστικών οργάνωσεων της Μέσης Ανατολής βγαίνουν από τη μέση το ένα μετά το άλλο. Μένει πίσω όμως το μένος των Παλαιστίνιων και των Λιβανέζων και μάλιστα ενισχυμένο ως απόρροια της καταστροφής που φέρνει ο πόλεμος. Η εξόντωση του Γιαχιά Σινουάρ στη θεωρία προσφέρει παράθυρο ευκαιρίας για κατάπαυση πυρός, η οποία στην πράξη και μέχρι στιγμής δεν συγκεντρώνει υψηλές πιθανότητες, τουλάχιστον πριν από το τέλος του έτους, με τα φώτα να στρέφονται πια στις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ.

Το Ισραήλ μπορεί να εξαλείψει όσο το δυνατόν περισσότερα συμπτώματα της σύγκρουσής του με τους Παλαιστίνιους, αλλά αυτό είναι απίθανο να του προσφέρει ασφάλεια, όσο δεν αντιμετωπίζει τη βασική αιτία της σύγκρουσης, που είναι η κατοχή. Το Ισραήλ έχει σκοτώσει πολλούς ηγέτες ριζοσπαστικών ομάδων εδώ και πολλές δεκαετίες. Και όμως, ο κύκλος της βίας συνεχίζεται.

Αλί Βαέζ

Διευθυντής του ιρανικού project στο International Crisis Group

ΓΙΑΧΙΑ ΣΙΝΟΥΑΡ

Ο εγκέφαλος του τρόμου

Ο Γιαχιά Σινουάρ, τον οποίο εντόπισε τυχαία και εξόντωσε ισραηλινή περίπολος την Τετάρτη στη Γάζα, θεωρείτο ο εγκέφαλος πίσω από τη σφαγή που προκάλεσε η Χαμάς στο Ισραήλ την 7η Οκτωβρίου 2023, στην οργανωμένη επίθεση με απολογισμό 1.200 νεκρούς Ισραηλινούς και 250 ομήρους. Ήταν ένας από τους πιο καταζητούμενους τρομοκράτες. Είχε ονομαστεί «χασάπης της Χαν Γιουνίς» για τον ρόλο του στην ανάκριση, στον βασανισμό και στη δολοφονία

Παλαιστίνιων που φερόταν να λειτουργούν ως πληροφοριοδότες για το Ισραήλ, αλλά και Παλαιστίνιων τους οποίους θεωρούσε υπόπτους για παρέκκλιση από τους αυστηρούς κώδικες ισλαμικής συμπεριφοράς, όταν ήταν επικεφαλής της υπηρεσίας εσωτερικής ασφάλειας της Χαμάς. Ο Σινουάρ είχε περάσει πάνω από δύο δεκαετίες σε ισραηλινή φυλακή για τον ρόλο του στη δολοφονία δύο Ισραηλινών στρατιωτών. Απελευθερώθηκε το 2011 ως μέρος

της συμφωνίας «Γκιλάντ Σαλίτ». Μετά τη δολοφονία του πολιτικού ηγέτη της Χαμάς, Ισμαήλ Χανίγια, στις 31 Ιουλίου στην Τεχεράνη, η οποία αποδίδεται στο Ισραήλ, ο Σινουάρ τον αντικατέστησε αναλαμβάνοντας εκτός από τον στρατιωτικό και τον πολιτικό βραχίονα της οργάνωσης. Η εξέλιξη ερμηνεύτηκε ως πλήρης εναγκαλισμός της φιλοϊρανικής προσέγγισης της Χαμάς ως μέρους του «άξονα αντίστασης» της Τεχεράνης εναντίον του Ισραήλ.

Ο Γιαχιά Σινουάρ είχε γεννηθεί στις 29 Οκτωβρίου 1962 στον προσφυγικό καταυλισμό Χαν Γιουνίς στη Λωρίδα της Γάζας, όταν βρισκόταν υπό αγγιπτική κυριαρχία, και ακολούθησε αραβικές και ισλαμικές σπουδές στο Ισλαμικό Πανεπιστήμιο της Γάζας, το οποίο αποτελούσε εστία ισλαμικού ακτιβισμού.

Ο Σινουάρ ενεπλάκη στη συνιτική ισλαμιστική οργάνωση Μουσουλμανική Αδελφότητα, γνωστή για τον αντιδυτικισμό και τα δογματικά στοιχεία της, που έχουν γεννήσει βίαιους εξτρεμιστές-μέλη τρομοκρατικών οργάνωσεων.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1980, ο Σινουάρ ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Χαμάς, η οποία ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια της Πρώτης Ιντιφάντα. Έγινε στενός συνεργάτης του συνιδρυτή της Χαμάς, σείχη Γιασίν, του πνευματικού και ιδεολογικού ηγέτη της Χαμάς μέχρι τη δολοφονία του από Ισραηλινούς, το 2004.

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΔΗ

Η τελευταία φορά που ο πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ Εχούντ Ολμέρτ μίλησε στην «Καθημερινή» ήταν όταν το Ισραήλ μετρούσε ακόμη τις συνέπειες της πυραυλικής επίθεσης του Ιράν στις 13 Απριλίου. Σήμερα, και ενώ το Ισραήλ έχει υποστεί τη δεύτερη και μεγαλύτερη πυραυλική επίθεση, ο Ισραηλινός πρώην πρωθυπουργός και επικριτής του σημερινού πρωθυπουργού Μπέντζαμιν Νετανιάχου, λέει στην «Κ» ότι το Ισραήλ έχει επιτύχει τους στρατιωτικούς του στόχους στη Γάζα και πρέπει να σταματήσει τις μάχες στον παλαιστινιακό θύλακο.

Ο Ολμέρτ, που δέχεται καθημερινά πυρά από την ισραηλινή κυβέρνηση, δεν διστάζει να δηλώσει ότι οι ακροδεξιοί εταίροι του πρωθυπουργού αμαυρώνουν την εικόνα του κράτους στη διεθνή κοινότητα, ενώ χαρακτηρίζει «ανώριμες» τις δηλώσεις του πρώην πρωθυπουργού Ναφτάλι Μπένετ περί αλλαγής του status quo στη Μέση Ανατολή.

– Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες της διαφωνίας μεταξύ της ισραηλινής κυβέρνησης και της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Έχετε δει ποτέ τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών σε τόσο δύσκολη κατάσταση;

– Νομίζω ότι πρέπει να βάλουμε τα πράγματα στη σωστή προοπτική. Από τη μια πλευρά υπάρχει μια εντεινόμενη διαφωνία μεταξύ της ισραηλινής κυβέρνησης και της κυβέρνησης των ΗΠΑ, η οποία έχει εκφραστεί με διάφορους τρόπους πρόσφατα, αλλά από την άλλη πλευρά δεν υπήρξε ποτέ πιο ενεργή στρατιωτική και πολιτική υποστήριξη για το κράτος του Ισραήλ.

Θυμάμαι συναντήσεις με τον πρόεδρο Ρέιγκαν, τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους τον παλαιότερο, τον Μπιλ Κλίντον, τον Τζορτζ Μπους τον νεότερο και τον Μπαράκ Ομπάμα. Όλοι τους ήταν πολύ καλοί φίλοι του κράτους του Ισραήλ, αλλά κανείς δεν έκανε αυτό που έκανε ο πρόεδρος Μπίντεν. Δηλαδή, κανείς δεν ήρθε στο Ισραήλ εν μέσω πολέμου με τον ίδιο τρόπο που το έκανε ο Μπίντεν και, επιπροσθέτως, κανείς δεν έστειλε τεράστια αμερικανική στρατιωτική δύναμη στη Μέση Ανατολή με σκοπό και πρόθεση να συμμετάσχει στον πόλεμο.

Στην περίπτωση που θα υπάρξει αντιπαράθεση μεταξύ του Ισραήλ και ενός τρίτου μέρους, η Αμερική θα σταθεί στο πλευρό του Ισραήλ και θα συμμετάσχει στον πόλεμο. Και στην πραγματικότητα, η Αμερική ήδη έλαβε μέρος τους τελευταίους μήνες σε πραγματικές ενεργές στρατιωτικές επιχειρήσεις για την αναχαίτιση των ιρανικών βαλλιστικών πυραύλων που εκτοξεύτηκαν προς το Ισραήλ.

Ετσι, έχουμε μια αντίφαση: δηλαδή, μια πλήρη δυσπιστία της αμερικανικής κυβέρνησης προς την ισραηλινή κυβέρνηση. Και όμως, την ίδια στιγμή, τη μεγαλύτερη δυνατή συνεργασία, καθώς και πολιτική και στρατιωτική υποστήριξη για το κράτος του Ισραήλ. Νομίζω ότι αυτό είναι μια αντανάκλαση αυτού που θα αποκαλούσα βαθιά συναισθηματική και πνευματική δέσμευση του προέδρου Μπίντεν προς τον εβραϊκό λαό και το κράτος του Ισραήλ. Αυτό είναι κάτι που υπερβαίνει κατά πολύ την προσωπικότητα του Νετανιάχου.

– Κατά την άποψή σας προσπαθεί ο Νετανιάχου να παρασύρει τις Ηνωμένες Πολιτείες σε μια ανοιχτή αντιπαράθεση με το Ιράν;

– Ναι. Ακριβώς αυτό πιστεύω. Ο Νετανιάχου πιστεύει ότι ήταν προορισμένος από τη «θεία πρόνοια» να ηγηθεί του δυτικού κόσμου ενάντια στη δύναμη που αμφισβητεί τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές του δυτικού πολιτισμού. Και το λέει αυτό με τους πιο σαφείς όρους. Όταν κοιτάζει τους Δυτικούς ηγέτες σήμερα, τον Μπίντεν, τον Στάινμπεργκ, τον Μακρόν και τον καγκελάριο Σολτς, λέει στον εαυτό του, ίσως και στον στενό του κύκλο, «ποιοί είναι αυτοί οι τύποι; Είναι πρωτάρηδες και “χθесινοι”». Τι καταλαβαίνουν για τις παγκόσμιες

Εχούντ Ολμέρτ, πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ

Ο Νετανιάχου θέλει να σύρει τις ΗΠΑ σε πόλεμο με το Ιράν

Το Ισραήλ δεν έχει όπλα κατάλληλα για να πλήξει τις υπόγειες εγκαταστάσεις του πυρηνικού προγράμματος της Τεχεράνης, γι' αυτό θέλει να προκαλέσει την εμπλοκή της Αμερικής

Δορυφορική φωτογραφία του πυρηνικού εργοστασίου στην περιοχή Νατάνζ του Ιράν, που ελήφθη τον Σεπτέμβριο. Το Ισραήλ συλλέγει εδώ και δεκαετίες στοιχεία για το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης, όμως σύμφωνα με τον Εχούντ Ολμέρτ δεν έχει την εξοπλιστική ισχύ για να πλήξει εγκαταστάσεις θαμμένες ακόμη και 60 μέτρα κάτω από την επιφάνεια.

υποθέσεις και τα ιστορικά προβλήματα; Είμαι ο Μπίμπι Νετανιάχου, ήμουν εκεί πολύ πριν έρθουν αυτοί, και θα φύγουν πολύ νωρίτερα από εμένα. Οπότε είναι υποχρέωσή μου να πιέσω τον δυτικό κόσμο».

Ο Νετανιάχου γνωρίζει ότι το Ισραήλ δεν έχει τα μέσα και τις ικανότητες να καταστρέψει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, διότι οι Ιρανοί κρύβουν τις εγκαταστάσεις τους 60 μέτρα κάτω από τη γη. Και το Ισραήλ δεν έχει τα όπλα και τις βόμβες που μπορούν να αλλάξουν αυτή την πραγματικότητα. Η Αμερική όμως τις έχει. Ετσι θέλει να δημιουργήσει μια αναπόφευκτη αντιπαράθεση μεταξύ της Αμερικής και των Ιρανών, έτσι ώστε η Αμερική να συρθεί σε μια αντιπαράθεση στην οποία δεν θέλει να συμμετάσχει. Αλλά την ίδια στιγμή η Αμερική θέλει να υπερασπιστεί το Ισραήλ σε περίπτωση που του επιτεθεί το Ιράν. Οπότε, εδώ βρισκόμαστε.

– Πρόσφατα ο Ναφτάλι Μπένετ δήλωσε ότι «το Ισραήλ έχει τώρα τη μεγαλύτερη ευκαιρία να αλλάξει το πρόσωπο της Μέσης Ανατολής». Πιστεύετε ότι αυτό το παράθυρο ευκαιρίας αναφέρεται σε ένα χτύπημα στο πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν ή σε ένα πιθανό χτύπημα στην ηγεσία του θεοκρατικού καθεστώτος;

– Νομίζω ότι ο Ναφτάλι Μπένετ είπε κάτι που θα προτιμούσε εκ των υστέρων να μην είχε πει. Νομίζω ότι είναι μια αντανάκλαση ανωριμότητας, έλλειψης κατανόησης και εμπειρίας στις παγκόσμιες υποθέσεις. Είτε εννοούσε το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν είτε εννοούσε την ηγεσία του Ιράν, το Ιράν παραμένει ένα νόμιμο μέλος

«Είναι η κατάλληλη στιγμή να θέσουμε το ζήτημα των “δύο κρατών” – μπορεί τελικά να είναι ο μόνος δυνατός τρόπος επίλυσης της ιστορικής σύγκρουσης μεταξύ ημών και των Παλαιστινίων», λέει ο Εχούντ Ολμέρτ.

Ο μόνος τρόπος για να προσπαθήσουμε να απαλλαγούμε από τους εχθρούς μας είναι να κάνουμε ειρήνη μαζί τους. Και το πώς θα κάνουμε ειρήνη μαζί τους είναι ένα δύσκολο ερώτημα, αλλά δεν υπάρχει εναλλακτική λύση.

τρόπος για να προσπαθήσουμε να απαλλαγούμε από τους εχθρούς μας είναι να κάνουμε ειρήνη μαζί τους. Και το πώς θα κάνουμε ειρήνη μαζί τους είναι ένα δύσκολο ερώτημα, αλλά δεν υπάρχει εναλλακτική λύση.

– Χωρίς να υποτιμήσουμε τις δυνατότητες των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων, αλλά ρεαλιστικά, μπορεί το Ισραήλ να αντέξει οικονομικά και στρατιωτικά να συνεχίσει να εμπλέκεται σε τόσα πολλά μέτωπα;

– Δεν έχει να κάνει με τις στρατιωτικές δυνατότητες του ισραηλινού στρατού, που είναι αδιαμφισβήτητες, αλλά το κόστος της διεξαγωγής ενός πολέμου για περισσότερο από έναν χρόνο και παραμονής στον στρατό εκατοντάδων χιλιάδων Ισραηλινών που τώρα απουσιάζουν από το εργατικό δυναμικό της χώρας, αυξάνει το έλλειμμα σε περίπου 10% του εθνικού προϋπολογισμού. Οπότε διαβρώνεται η ισραηλινή οικονομία και απειλείται η σταθερότητά της.

– Με χιλιάδες θύματα και πλήγματα εκατέρωθεν, βλέπουμε ότι το Ισραήλ αποδυναμώνεται στα μάτια των δυτικών κοινωνιών. Πώς οι χειρισμοί του Νετανιάχου βλάπτουν την εικόνα του Ισραήλ;

– Δεν νομίζω ότι υπάρχει ευρεία αποδυνάμωση του Ισραήλ, αλλά αποδυνάμωση του σεβασμού που απολαμβάνουμε στη διεθνή κοινότητα, όχι λόγω έλλειψης σεβασμού για τις δυνάμεις μας ή τα τεράστια επιστημονικά μας επιτεύγματα, αλλά εξαιτίας της αυξανόμενης απογοήτευσης για τις αξίες που αντιπροσωπεύει σήμερα η ισραηλινή ηγεσία. Ο κόσμος δεν συμπαθεί την κυβέρνηση του Νετανιάχου και τους συνεργάτες του, που μιλούν για το Ισραήλ με όρους που είναι εντελώς απαράδεκτοι για τη διεθνή κοινότητα. Και όλα αυτά τα γεγονότα παρουσιάζονται ως διάβρωση των βασικών αξιών του Ισραήλ ως δημοκρατίας και ως ανοιχτής και ανεκτικής κοινωνίας.

– Με τον πόλεμο να διαρκεί περισσότερο από έναν χρόνο και να επεκτείνεται, υπάρχει «έξοδος διαφυγής»;

– Νομίζω ότι πρέπει να σταματήσουμε τον πόλεμο στη Γάζα. Έχουμε πετύχει όλα όσα πρέπει να πετύχουμε σε στρατιωτικό επίπεδο και έχουμε χτυπήσει τη Χαμάς σε τέτοιον βαθμό που δεν έχουν μείνει πολλά από αυτήν. Οι σπαραγές καταστράφηκαν εντελώς κάτω από το έδαφος και χιλιάδες μαχητές της Χαμάς εξοντώθηκαν. Ετσι, πετύχαμε όσα θα μπορούσαν να επιτευχθούν σε μια στρατιωτική επιχείρηση κατά της Χαμάς, η οποία κρύβεται υπογείως και δεν διαθέτει πλέον τακτικές μονάδες που να μπορούν να επιχειρήσουν ή να αντεπιτεθούν.

Το ερώτημα είναι σήμερα, γιατί να μη σταματήσουμε και να φέρομε πίσω τους ομήρους; Ο μόνος τρόπος για να φέρομε πίσω τους ομήρους είναι να τερματίσουμε τον πόλεμο και αυτό είναι που πρέπει να κάνει ο Νετανιάχου. Ωστόσο, δεν το κάνει, όχι επειδή υπάρχει καλύτερος τρόπος να φέρει πίσω τους ομήρους, αλλά επειδή δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος (πέρα από τον πόλεμο) για να μείνει ο ίδιος μακριά από τα προσωπικά του προβλήματα που θα αντιμετώπιζε μόλις τελειώσει ο πόλεμος. Και εννοώ τη δική και τις κατηγορίες που θα τον στριμώξουν και θα απειλήσουν τη συνέχιση της πρωθυπουργίας – και αυτό είναι κάτι που τον φοβίζεται.

– Πιστεύετε ότι η λύση των «δύο κρατών» έχει εγκαταλειφθεί;

– Σίγουρα έχει τρωθεί σημαντικά λόγω της συναισθηματικής έντασης της σημερινής αντιπαράθεσης. Αν κάποτε μια δημοσκοπήσιμη ρωτώντας πόσοι Ισραηλinoί ή πόσοι Παλαιστινίοι υποστηρίζουν τη λύση των δύο κρατών, η απάντηση της πλειοψηφίας θα είναι μάλλον αρνητική. Νομίζω όμως ότι είναι η κατάλληλη στιγμή να θέσουμε το ζήτημα των «δύο κρατών», διότι τώρα που υπάρχει διαφωνία, αυτή η λύση μπορεί τελικά να είναι ο μόνος δυνατός τρόπος επίλυσης της ιστορικής σύγκρουσης μεταξύ ημών και των Παλαιστινίων.

Ο δρόμος της... φωτιάς

Καρσέδο, Σπιλέφσκι και Νταμπράουσκας είναι οι μοναδικοί προπονητές που βρίσκονται μπροστά από τη νοτιή γραμμή του πρωταθλητισμού

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο **προπονητής** είναι εκείνος που μπορεί να κάνει τη διαφορά σε μια ομάδα όταν οι αντιπάλοι του έχουν παρόμοιους παίκτες σε ποιότητα (και απολαβές). Σημαντική σημείωση, σε χώρες όπως η Κύπρος όπου η υπομονή είναι σπάνια, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη άλλη μια παράμετρο που αφορά τις διοικήσεις, δεν υπάρχει και ένα «καταρμένο» σχέδιο να το ακολουθούμε.

Τα τελευταία χρόνια οι ομάδες ξοδεύουν αρκετά εκατομμύρια ευρώ, επενδύοντας τις προσδοκίες τους στη δημιουργία μιας αξιόλογης ομάδας για υλοποίηση των στόχων τους, στα πλούσια βιογραφικά των ποδοσφαιριστών. Λίγοι είναι εκείνοι που επενδύουν στον προπονητή. Διότι, ίσως να μην έχουν ψηλά το τι μπορεί να προσφέρει ένας αξιόλογος προπονητής ή επειδή είναι αναλώσιμος (τουλάχιστον στην Κύπρο), ή επειδή ό,τι σκεφτεί ο νους του καθενός. Αυτές οι σταθερές

αρχές απουσιάζουν, όπως ακόμη η παρακώρση εύλογου χρονικού διαστήματος. Ακολουθούν ένα δρόμο φωτιάς και θα πρέπει να περπατάνε σαν τους αναστενάρηδες και όσοι αντέξουν.

Την περασμένη Κυριακή, ο ομοσπονδιακός τεχνικός της Εθνικής Ελλάδας Ιβάν Γιοβάνοβιτς, κληθείς να σχολιάσει τις πευφημίες των οπαδών στο πρόσωπό του μετά το τέλος του αγώνα με την Ιρλανδία (2-0), είπε κάτι το οποίο αξίζει να καταγραφεί για να κατανοήσουμε τις δεξιότητες των προπονητών, το πνευματικό τους επίπεδο και τη χρησιμότητά τους: «Η δουλειά του προπονητή είναι συνδεδεμένος κρίκος μεταξύ των παικτών και των στόχων που έχουν. Είμαι εδώ για να τους βοηθήσω στην υλοποίησή τους. Να βάζουν άμεσους στόχους. Πιστέψτε με, για όλο αυτό που ζούμε είναι με πρωταγωνιστές τους παίκτες μου. Χαίρομαι γι' αυτό που βλέπω, αλλά χαίρομαι πολύ περισσότερο για τους ίδιους τους παίκτες

Ο ρόλος του προπονητή είναι εφάμιλλος με αυτόν του διευθύνοντα συμβούλου στις επιχειρήσεις. Όσο πιο μεγάλη είναι η επιχείρηση, τόσο μειώνονται οι άνθρωποι που μπορούν να τη διαχειριστούν άρτια.

μου, γιατί μέσα σε μία μικρή ποδοσφαιρική ζωή πρέπει να κάνουν τεράστια προσπάθεια για να αφήσουν το στίγμα τους, όπως άφησαν κάποια παιδιά πριν από μία 20ετία και τους σεβόμαστε. Θέλω να τους παρακινήσω να καταλάβουν και ειδικά τους νεαρότερους, τι έχουν να διαχειριστούν μπροστά τους. Στο τέλος αυτοί είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές. Αυτοί». Ο ρόλος του προπονητή είναι εφάμιλλος με

αυτών κάθε διευθύνοντα συμβούλου στις επιχειρήσεις. Ανάλογα με το πόσο μεγάλη είναι η επιχείρηση, τόσο μειώνονται οι άνθρωποι που μπορούν να τη διαχειριστούν άρτια.

Επιστρέφοντας στο δικό μας πρωτάθλημα, στο οποίο η πίεση είναι αφόρητη για τους προπονητές, σε ένα επαγγελματικό πρωτάθλημα όπου από το πρώτο δεκαήμερο του Οκτώβρη μετράμε ήδη έξι «απώλειες», με τον ΑΠΟΕΛ να διατηρεί τα πρωτεία με δύο... διαζύγια, ταιριάζει ένα απόσπασμα από τα όσα έγραψε στο βιβλίο του «Στη σκιά και το φως» ο σπουδαίος Ουρουγουανός συγγραφέας που εντρυφήσε σε όλες τις πτυχές του ποδοσφαίρου. «Η μηχανή του θεάματος τα αλέθει όλα, όλα διαρκούν λίγο, και ο τεχνικός είναι το ίδιο αναλώσιμος με οποιοδήποτε άλλο προϊόν της κοινωνίας του θεάματος. Σήμερα το κοινό του φωνάζει: -Αθάνατος!

Και την επόμενη Κυριακή τον προτρέπει να μην ξεμερώσει».

“

Σα Πίντο, Σπιλέφσκι, Τσόρνινγκερ και Μπεργκ είναι οι προπονητές που δεν ξεκίνησαν τη σεζόν με συνεχόμενες νίκες, όμως κατάφεραν να αντέξουν στον χρόνο και στο τέλος δικαιώθηκαν με την κατάκτηση του κυπριακού πρωταθλήματος.

Κόκκινες γραμμές τίτλου

Κοιτάζοντας από την άλλη πλευρά της σελίδας, για να δούμε ποιοι είναι αυτοί οι προπονητές που κατάφεραν να αντέξουν στον χρόνο και στο τέλος δικαιώθηκαν με την κατάκτηση του κυπριακού πρωταθλήματος, θα διαπιστώσουμε ότι κανένας δεν ξεκίνησε τη σεζόν με συνεχόμενες νίκες. Μάλιστα, σε δύο περιπτώσεις, ο μετέπειτα πρωταθλητής/προπονητής ξεκίνησε τη σεζόν με μέτρια αποτελέσματα μετρώοντας νίκες στα μισά παιχνίδια.

Από τη σεζόν 2019-20 που είναι η περίοδος κατά την οποία το πρωτάθλημα διακόπηκε λόγω «covid 19», Ομόνοια και Ανόρθωση ήταν ισόβαθμες στην κορυφή του βαθμολογικού πίνακα. Με το πέρας της 6ης αγωνιστικής, Μπεργκ (Ομόνοια) και Κετοπάγια (Ανόρθωση) είχαν ξεκινήσει το πρωτάθλημα κερδίζοντας τους μισούς τους αγώνες. Ο Κετοπάγια με τρεις νίκες και τρεις ισοπαλίες και ο Μπεργκ με τρεις νίκες, δύο ισοπαλίες και μία ήττα.

Την επόμενη σεζόν όταν και διεξάχθηκε κανονικά το πρωτάθλημα, έστω και χωρίς πολύ κόσμο στις εξέδρες, ο Μπεργκ (Ομόνοια) μέχρι

την 6η αγωνιστική πάλι τρεις νίκες είχε και άλλες τόσες ισοπαλίες. Την επόμενη σεζόν (2021-22) ο Τσόρνινγκερ (Απόλλωνας) είχε ελαφρώς καλύτερο ξεκίνημα με τέσσερις νίκες και δύο ισοπαλίες, ενώ με την ίδια επίδοση ξεκίνησε το πρωτάθλημα και ο Σπιλέφσκι (Άρς) την περίοδο 2022-23. Τρεις νίκες ήταν το ξεκίνημα του Σα Πίντο (ΑΠΟΕΛ) στο τελευταίο πρωτάθλημα.

ΠΡΩΤΕΣ ΕΞΙ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ

Σα Πίντο	3-2-1	(2023-24)
Σπιλέφσκι	4-0-2	(2022-23)
Τσόρνινγκερ	4-0-2	(2021-22)
Μπεργκ	3-3-0	(2020-21)
Μπεργκ	3-2-1	(2019-20)
Κετοπάγια	3-3-0	(2019-20)

Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι οι ομάδες που κατέκτησαν τον τίτλο δεν χρειάστηκε να ξεκινήσουν από τις πρώτες αγωνιστικές με συνεχόμενες έξι νίκες. Ούτε καν πέντε. Λιγότερες ήταν, μάλιστα, οι φορές από το 2020 μέχρι το 2024 που οι μετέπειτα πρωταθλήτριες είχαν τέσσερις νίκες. Συνήθως –μας λέει η προϊστορία– για τον προπονητή

που θα κατακτήσει το πρωτάθλημα, τρεις νίκες είναι αρκετές.

Ποιες ομάδες μέχρι την 6η αγωνιστική μέτρησαν τρεις νίκες και πάνω;

1. Πάφος	5-1-0	16
2. Άρς	4-2-0	14
3. Ομόνοια	4-0-2	12
4. ΑΕΚ	3-1-2	10
5. ΑΠΟΕΛ	3-1-2	10
6. Απόλλων	3-1-2	10
7. ΑΕΛ	3-0-3	9

Κοιτάζοντας τη βαθμολογία βλέπουμε ότι έχουμε επτά ομάδες που άρρισαν το πρωτάθλημα με τους καλίστους τρεις νίκες. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες διαθέτουν ελπίδες για τον τίτλο. Μπορεί και να έχουν δηλαδή, αλλά κάποιες έχουν περισσότερες πιθανότητες και άλλες λιγότερες. Θα πρέπει όμως να μπει στην εξίσωση και πόσοι ήταν οι βαθμοί που κέρδιζαν οι πρωταθλητές προπονητές των προηγούμενων χρόνων στις πρώτες έξι αγωνιστικές. Βλέπουμε λοιπόν πως τη χειρότερη συγκομιδή την είχε ο Σα Πίντο πέρσι. Την ίδια συγκομιδή είχε και ο

ΑΠΟΦΕΙΣ

Αστυνομία - ΚΟΠ... over*

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Το επαναφέρω μίπως και βοηθήσει να κατανοήσουμε περαιτέρω, τι ακριβώς συμβαίνει φέτος, στο άτυπο ματς που διεξάγεται μεταξύ Ομοσπονδίας/σωματείων και Αστυνομίας/Υπουργείου Δικαιοσύνης. Λίγες μέρες μετά που η ΚΟΠ ανακοίνωσε την απόφασή της να επιτρέπεται μετακίνηση φιλάθλων στα εκτός έδρας ματς, περιφρονώντας τα αιτήματα της Αστυνομίας και του Υπουργείου, ο Υπουργός, κατά τα τέλη του περασμένου Ιουλίου, έκανε σαφή (;) σε ραδιοφωνικές του δηλώσεις, τη στάση που θα κρατήσει η Αστυνομία: «Θ' ασκεί τα καθήκοντά της μέσα στα πλαίσια της αναλογικότητας και της λογικής σε κάθε περίπτωση αναλόγως του κάθε αγώνα και αναλόγως της συμπεριφοράς γενικότερα» είπε ο Υπουργός, αφήνοντας εντέχνως ορθάνοιχτο ολόκληρο παραθύρι, για το πώς θα αντιδράσει το αστυνομικό σώμα.

Διαβαζόταν σαν μυστικός κώδικας, ακούστηκε σαν διφορούμενος χρσμός, έμοιαζε με νομικό ακαταλαβίστικο όρο, με λίγους μήνες μετά, τα λόγια του Υπουργού εφαρμόστηκαν στην πράξη, μη αφήνοντας καμία αμφισβήτηση ως προς την ερμηνεία τους. Με το πέρας κάποιων μηνών, το Υπουργείο μαζί και η Αστυνομία, αφού επιδόθηκαν σε διάφορους ελιγμούς αναδεικνύονται ως οι απόλυτοι νικητές, καθότι, όχι μόνο είναι σε θέση πια να ορίζουν έμμεσα, ποια παιχνίδια κρίνονται επικίνδυνα, μα έχουν πια την ισχύ να μειώνουν τα εισιτήρια της γηπεδούχου ομάδας (δες την περίπτωση Ομόνοια 29ης - ΑΠΟΕΛ) μα και να παρεμβαίνουν ακόμη και σε διαιτητικές αποφάσεις (δες την εκδίκαση της υπόθεσης για το ματς Απόλλωνα - ΑΕΛ).

Επιπλέον, οι της Αστυνομίας κατάφεραν να «ψαλιδίσουν» τη συμφωνία μεταξύ δύο ομάδων για παρακώρση επιπλέον εισιτηρίων στους φιλοξενούμενους (δες Καρμιώτισσα - ΑΠΟΕΛ), ενώ συναίνεσαν, αφού όμως αρχικά σταμάτησαν την προώθηση προς τους Αιμοχωστιανούς, στην υλοποίηση των συμφωνηθέντων έτσι όπως προέκυψαν μέσα από τις συζητήσεις μεταξύ Ομόνοιας Αραδίππου και Ανόρθωσης. Στην τελική, το Υπουργείο και η Αστυνομία, μπορεί να μην κατάφεραν ν' αποτρέψουν την απόφαση των σωματείων για το δικαίωμα μετακίνησης φιλοξενούμενων οπαδών, μα κατόρθωσαν πια, να είναι οι πλέον κυρίαρχοι ως προς το πώς διεξάγεται το πρωτάθλημα, στο μη αγωνιστικό σκέλος του.

Όσον αφορά τα σωματεία και κατ' επέκταση την Ομοσπονδία, αποδεικνύονται όχι μόνο ανίκανοι να υπερασπιστούν την απόφασή τους, μα άθελά τους εκκώρρισαν περαιτέρω δικαιώματα και εξουσίες στην Πολιτεία.

Η μεριά της Ομοσπονδίας είναι πια τόσο αποδυναμωμένη, που οι ίδιοι, χωρίς να έχουν ιδιαίτερη πίεση, έλαβαν την απόφαση περί απαγόρευσης μετακίνησης φιλοξενούμενων, στα δύο ματς μεταξύ ΑΕΚ και Ανόρθωσης.

«Παγιεύοντας» κατά κάποιο τρόπο την αντίπαλη μεριά, η Αστυνομία και το Υπουργείο ανέδειξε την αδυναμία συνεννόησης μεταξύ των σωματείων και της Ομοσπονδίας, αναγκάζοντάς τους να υποχωρήσουν ακόμη και σε θέματα που παλαιότερα δεν είχαν καμία δικαιοδοσία. Λίγους μήνες μετά την άρνησή τους στα αιτήματα της Αστυνομίας και του Υπουργείου, σωματεία και Ομοσπονδία έχουν δεχθεί βαριά ήττα.

Το αποτέλεσμα είναι ξεκάθαρο. Αστυνομία/Υπουργείο - ΚΟΠ/σωματεία... over*

*Αν επιλέξει ο παίκτης στο στοίχημα το Over 2,5, τότε για να κερδίσει θα πρέπει το σύνολο των τερμάτων που θα επιτευχθούν στον αγώνα, να υπερβαίνει τα 3.

Κατάντημα με (αγωνιστικές) προεκτάσεις

Του **ΓΙΑΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Για τη νέα μορφή και εξέλιξη στο... κατάντημα του κυπριακού ποδοσφαίρου, την... περιστασιακή απαγόρευση μετακίνησης φιλάθλων, δεν χρειάζεται να επαναλαμβάνουμε τα ίδια και τα ίδια. Περί παραδοχής ήττας πρόκειται, πρώτα και κύρια του κράτους. Κλειστές κερκίδες ή γήπεδα γενικότερα, η εύκολη λύση μπροστά στην ανικανότητα των αρμοδίων. Έχουμε μάλιστα περάσει σ' ένα ακόμη στάδιο. Η πρόσφατη απόφαση για απαγόρευση μετακίνησης φιλάθλων, τόσο για αγώνα τρεις μέρες μετά, όσο και για αγώνα του δεύτερου γύρου! Ανόρθωση – ΑΕΚ θα αναμετρηθούν για την 20ή αγωνιστική, το τελευταίο Σαββατοκυριακό Ιανουαρίου του 2025 και η απόφαση για μη παρουσία φιλάθλων της φιλοξενούμενης ομάδας ανακοινώθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2024! Κατά τ' άλλα, ο υπουργός Δικαιοσύνης, το καλοκαίρι, καλούσε την ΚΟΠ να διατηρήσει το μέτρο απαγόρευσης μετακίνησης, τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο, προκειμένου να εγκριθούν από τη Βουλή τροποποιήσεις στη σχετική Νομοθεσία, με τις οποίες η Αστυνομία θα ευκολυνθεί στο έργο της!

Τις αποφάσεις απαγόρευσης μετακίνησης φιλάθλων η Εκτελεστική της ΚΟΠ τις λαμβάνει. Ηλιού φαινότερο, ωστόσο, πως η Αστυνομία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Αν' εκεί και πέρα, σε καθαρά αγωνιστικό επίπεδο, η όλη ιστορία εξελίσσεται με τρόπο από τον οποίο επηρεάζεται η διεξαγωγή του πρωταθλήματος επί ίσους όρους. Σαφώς και η έκβαση ενός αγώνα δεν καθορίζεται από την παρουσία ή όχι φιλάθλων, ασφαλώς και την ίδια ώρα, επηρεάζεται η προσπάθεια και των δύο ομάδων στον αγωνιστικό χώρο. Μπορεί και όχι, μπορεί και ναί όμως, για δύο ομάδες που ανταγωνίζονται τον ίδιο στόχο, η παρουσία ή απουσία των φιλάθλων τους στο γήπεδο, είτε σε μεταξύ τους αναμέτρηση, είτε κόντρα στον ίδιο αντίπαλο, να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό το τελικό αποτέλεσμα.

Είμαστε ακόμη στην αρχή, το φαινόμενο, ωστόσο, αναμένεται να συνεχισθεί. Έχει δημιουργηθεί ήδη προηγούμενο, προκύπτουν ήδη, δικαιολογημένα, οι πρώτες αντιδράσεις, οποίες λογικά θα ενταθούν σε ανάλογες μελλοντικές αποφάσεις και ειδικά όσο πλησιάζουμε στο τέλος, όσο η κρισιμότητα κάποιων αγώνων θα μεγαλώνει... Άλλο να στερείσαι τους φιλάθλους σου, συνεπεία τιμωρίας και άλλο συνεπεία της ανικανότητας να αστυνομευθεί σωστά ένα παιχνίδι.

Η σκέψη και μόνο, πως θα πάμε στη δεύτερη φάση και στα ντέρμπι του πρώτου ομίλου, κάποια με κόσμο και από τις δύο ομάδες και κάποια όχι, προκαλεί σοβάρο προβληματισμό. Την ίδια ώρα, φόβο προκαλεί το να ελπίζεις σε διαφοροποίηση της στάσης και της τακτικής των αρμοδίων και υπευθύνων για την ομαλή διεξαγωγή ενός ποδοσφαιρικού αγώνα...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΙΝΔΙΑ Μακραίνει η λίστα των άνεργων πτυχιούχων Σελ. 11	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 2,42%								
	Χ.Α. 1,89%	0,86%	0,65%	-0,97%	1,94%	1,79%		-6,03%	-0,85%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΟΥΡΑΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Πρώτη από το τέλος σε ηλεκτρικά Ι.Χ. η Κύπρος

Η Κύπρος είχε το χαμηλότερο μερίδιο σε ηλεκτρικά επιβατικά αυτοκίνητα με μπάρα μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. για το 2023, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat. 14 χώρες κατέγραψαν μερίδια κάτω του 1%, με τα χαμηλότερα να καταγράφονται στην Κύπρο, με μόλις 0,201%. **Σελ. 6**

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ

Στην Αθήνα για πολυτελή ψώνια οι πολύ πλούσιοι

Η Αθήνα και η Μύκονος περιλαμβάνονται στους ταχύτερα αναπτυσσόμενους προορισμούς για τους πολύ πλούσιους, όχι απλώς ως τουριστικοί προορισμοί, αλλά και για αγορές tax free ειδών πολυτελείας. Γνωστοί οίκοι άνοιξαν ή ετοιμάζονται να ανοίξουν καταστήματα και σε άλλες περιοχές. **Σελ. 7**

ΣΤΑ ΥΨΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αυξήθηκαν κατά 7,6% τα ενοίκια στην Αττική

Συνεχίζεται η άνοδος των ενοικίων στην Αθήνα και γενικότερα στην Αττική. Συνολικά, η αύξηση στην Αττική από την αρχή του έτους αγγίζει το 7,6%. Ανοδικά κινούνται και τα ενοίκια στον δήμο Θεσσαλονίκης. Στο κέντρο της πόλης τα ενοίκια είναι υψηλότερα απ' ό,τι στο κέντρο της Αθήνας. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,83%	-0,09%
Γερμανία	2,21%	-0,05%
Γαλλία	2,89%	-0,13%
Ιταλία	3,41%	-0,12%
Ισπανία	2,91%	-0,08%
Ιρλανδία	2,52%	-0,11%
Ελλάδα	3,07%	-0,09%
Ην. Βασίλειο	4,09%	-0,13%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Πόρτα για νέες επενδύσεις άνοιξε η ΕΚΤ

Με τη μείωση των επιτοκίων ο δανεισμός γίνεται φθηνότερος και μειώνονται οι δόσεις των δανειοληπτών

Την κάνουλα για επενδύσεις ανοίγει αργά, αλλά αποφασιστικά, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Δίνει ένα βήμα παραπάνω στον δανεισμό, ενώ θέλει να γίνει ένα βήμα πίσω στον τομέα της αποταμίευσης. Με τη μείωση των επιτοκίων κατά 0,25% την προηγούμενη Πέμπτη στη συνεδρία της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ και συνολικά με την τρίτη συνεχόμενη από το καλοκαίρι του 2024 (συνολικά 0,75%), ο δανεισμός γίνεται

φθηνότερος και δίνει έναν παραπάνω επενδυτικό «αέρα».

Μαζί όμως με τον επενδυτικό «αέρα» που δίνει η ΕΚΤ, δίνει και μικρό «αέρα» σε δανειολήπτες που είδαν τις δόσεις των δανείων τους να ανεβαίνουν

από το καλοκαίρι του 2022. Πλέον, η μείωση των επιτοκίων θα είναι κατά 0,75%, αν μιλάμε πάντα για δάνεια που έχουν ως βάση το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ.

Αυτά τα δάνεια, τα οποία ει-

ναι ένας τύπος από τα τρία συνολικά που έχουν κυμαινόμενο χαρακτήρα, θα επηρεαστούν (θετικά για τους δανειολήπτες) άμεσα, δηλαδή από την προσεχή Τετάρτη, 23 Οκτώβρη, οπότε και θα εφαρμοστεί. **Σελ. 5**

Η λειψυδρία απειλεί το 50% της παραγωγής τροφίμων

Πάνω από το 50% της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων κινδυνεύει να εξαφανιστεί μέσα στα επόμενα 25 χρόνια εξαιτίας της λειψυδρίας. Οι επιπτώσεις έπαιτα από δεκαετίες καταστροφικής χρήσης της γης και κακοδιαχείρισης του νερού, σε συνδυασμό με την κλιματική κρίση, είναι εμφανείς. Σχεδόν 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν έλλειψη νερού, οι καλλιέργειες πληττονται, οι πόλεις βυθίζονται, ενώ και η στάθμη των ποταμών στην κοιλάδα του Αμαζονίου (φωτογραφία) έχει πέσει στο χαμηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΧΟΡΧΕ ΑΛΒΑΡΕΘ, ΑΛΜΠΕΡΤΟ ΜΟΥΣΟ, ΖΑΝ-ΜΑΡΚ ΝΑΤΑΛ και ΣΕΜΠΑΣΤΙΑΝ ΒΕΝΤΕ*

Τα μαθήματα από τον πληθωρισμό

Η άνοδος του πληθωρισμού τα τελευταία τρία χρόνια πυροδοτήθηκε μετά μια πρωτόγνωρη αναστάτωση στην παγκόσμια οικονομία. Οι εγκλεισμοί της πανδημίας αρχικά μετατόπισαν τη δημόσια συζήτηση μακριά από τις υπηρεσίες προς τα αγαθά. Το χαρακτηριστικό αυτό συμπίπτει με την εποχή κατά την οποία η άνευ προηγουμένου δημοσιονομική και νομισματική τόνωση ενίσχυσε τη ζήτηση, ενόσω πολλές εταιρείες δεν αύξησαν την παραγωγή τους αρκετά γρήγορα. Ως αποτέλεσμα, παρατηρήθηκαν αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης με συνεπαγόμενη άνοδο τιμών σε ορισμένους τομείς. Όταν οι οικονομίες άνοι-

ξαν ξανά, η ζήτηση για υπηρεσίες αποκαταστάθηκε. Κατόπιν, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία εκτόξευσε τις τιμές των εμπορευμάτων στα ύψη, συμπαρασύροντας τον παγκόσμιο πληθωρισμό στα υψηλότερα επίπεδά του από τη δεκαετία του 1970. Πέραν των παραδοσιακών μακροοικονομικών μεγεθών, η μοντελοποίηση μας δείχνει πώς οι αιχμές του πληθωρισμού σε συγκεκριμένους τομείς ενσωματώθηκαν στον δομικό πληθωρισμό, ένα λιγότερο ασταθές μέτρο, εξαιρουμένων των τροφίμων και της ενέργειας. Το «κλειδί» για την ανάλυσή μας αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ της διογκούμενης ζήτησης και της συμ-

Η σύσφιγξη της πολιτικής οδηγεί σε γρήγορη μείωση του πληθωρισμού, αλλά η υπερβολική σκλήρυνση είναι αντιπαραγωγική.

φόρνης και των κραδασμών ανά τομέα.

Όταν τα σημεία συμφόρησης της προσφοράς ήταν ευρέως διαδεδομένα και αλληλεπιδρούσαν με την ισχυρή ζήτηση, η καμπύλη Φίλιπς –ο κύριος μετρητής της σχέσης πληθωρισμού και οικο-

νομικής χαλάρωσης– ανήλθε και μετατοπίστηκε προς τα άνω. Η πιο απότομη καμπύλη Φίλιπς υπονοούσε ότι σχετικά μικρές αλλαγές στην οικονομική χαλάρωση θα επιδρούσαν πολύ στον πληθωρισμό. Τα νέα ήταν και κακά και καλά. Ο πληθωρισμός ενισχύθηκε, διότι πολλοί κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας έφθασαν στα όρια της παραγωγικής τους ικανότητας. Πάντως, ήταν εφικτή η χαλιναγωγήσή του με χαμηλότερο κόστος, όσον αφορά την απολεσθείσα οικονομική παραγωγή. Αυτή η τελευταία εικόνα μάς δίνει ένα καινούργιο μάθημα: τα εκτεταμένα σημεία συμφόρησης στην προσφορά μπορούν να λειτουργή-

σουν θετικά για τις κεντρικές τράπεζες, όταν αντιμετωπίζουν μια άνοδο της ζήτησης. Επειδή η καμπύλη Φίλιπς γίνεται πιο απότομη σε τέτοιες περιπτώσεις, η σύσφιγξη της πολιτικής μπορεί να αποβεί αποτελεσματικότερη στη γρήγορη μείωση του πληθωρισμού με περιορισμένο κόστος παραγωγής. Ωστόσο, η υπερβολική σκλήρυνση της πολιτικής σε τέτοιες περιπτώσεις ίσως αποβεί αντιπαραγωγική, οδηγώντας σε διαπανθή οικονομική συρρίκνωση και κακή κατανομή των πόρων.

* Επιστημονικά και διοικητικά στελέχη του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

PwC's Academy

>>> Introducing

Business Professionals
Certificate (BPC)

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΛΙΑΜ ΠΡΑΟΥΝΤ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι συγχωνεύσεις εταιρειών και η πολιτική των Βρυξελλών

Οι **Βρυξέλλες** επιθυμούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να συσπειρώσουν τις δυνάμεις τους, ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν τους αντιπάλους τους των ΗΠΑ και της Κίνας. Τραπεζικά στελέχη, που δραστηριοποιούνται στις επενδύσεις, θεωρούν εφικτή σήμερα η Κομισιόν να ανησυχεί για την απουσία ομίλων στην Ε.Ε. με ειδικό βάρος. Η απερχόμενη επίτροπος Ανταγωνισμού, Μαργκρέτε Βεστάγκερ, καθώς και οι προκάτοχοί της απέκλεισαν συμφωνίες, που ποικίλλουν από τη συγχώνευση της Alstom με τις σιδηροδρομικές δραστηριότητες της Siemens το 2019 έως και την απόπειρα της Schneider Electric να αγοράσει αντι 6,4 δισ. ευρώ την ανταγωνιστική Legrand το 2001. Οι καιροί έχουν αλλάξει, ωστόσο. Η νέα επίτροπος Ανταγωνισμού, Τερέσα Ριμπέρα, υποσχέθηκε στην πρόεδρο της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ότι οι κανόνες βιομηχανικής πολιτικής θα «εξελιχθούν» για να βοηθήσουν τις ευρωπαϊκές εταιρείες να αυξηθούν. Οι Βρυξέλλες πλέον συνειδητοποιούν ότι ο ιδιωτικός τομέας της Ε.Ε., που συχνά είναι υποβαθμισμένος, δυσκολεύεται να αντιμετωπίσει ζητήματα εντάσεως κεφαλαίου, ήτοι αμυντικές ανάγκες, στροφή στην πράσινη ανάπτυξη και τεχνητή νοημοσύνη. Σε πρόσφατη έκθεση από τον πρώην πρόεδρο της ΕΚΤ, Μάριο Ντράγκι, αναφέρεται ότι η ενεργειακή μετάβαση, οι ψηφιακές επενδύσεις και οι απαραίτητες πρόσθετες στρατιωτικές δαπάνες θα απαιτούσαν έως και 800 δισ. ευρώ δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις ετησίως.

Οι σχετικά αδύναμες εταιρείες της Ευρώπης μπορεί να δυσκολεύονται να συγκεντρώσουν τέτοιες κλίμακας πόρους. Εκεί δραστηριοποιούνται μόλις 99 από τις 500 μεγαλύτερες εισηγμένες εταιρείες του κόσμου με βάση την κεφαλαιοποίησή τους έναντι των 112 στην Ασία και των 277 στην Αμερική, κατά τα στοιχεία της ISEG. Η συνολική κεφαλαιοποίηση πέντε μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας των ΗΠΑ - Apple, Nvidia, Microsoft, Alphabet και Amazon - σχεδόν υπερβαίνει την αξία συνολικά του πανευρωπαϊκού δείκτη

STOXX Europe 600, ο οποίος περιλαμβάνει επίσης εισηγμένες εταιρείες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η έκθεση Ντράγκι τονίζει την ανάγκη για ενοποίηση κεφαλαίων της Ε.Ε. σε τηλεπικοινωνίες, ημιαγωγούς και άμυνα. Ξεκινήστε με τις τηλεπικοινωνίες. Η ενοποίηση στο εσωτερικό των χωρών δεν θα δημιουργήσει γίγαντες τύπου ΗΠΑ. Μια τέτοια θα ήταν η συγχώνευση Deutsche Telekom-Orange, που θα συγκροτούσε έναν πρωταθλήτη ευρυζωνικότητας και κινητής τηλεφωνίας με έσοδα 156 δισ. ευρώ φέτος. Πέρα από το τεράστιο μέγεθος, όμως, είναι δύσκολο να δεις τη βιομηχανική λογική. Η βρετανική Vodafone διαλύθηκε, αφού δεν έπεισε τους μετόχους για τα πλεονεκτήματα ενός επιχειρηματικού μοντέλου, που καλύπτει πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Οι ημιαγωγοί είναι άλλη περίπτωση. Η ολλανδική εταιρεία κατασκευής εξοπλισμού παραγωγής ημιαγωγών 300 δισ. ευρώ, ASML, είναι η μόνη ευρωπαϊκή στον κλάδο με 12ψήφια κεφαλαιοποίηση. Οι χώρες τείνουν να προστατεύουν με ζήλο τις τοπικές επενδύσεις σε τσιπ, που σημαίνει ότι η εξοκονόμηση κόστους μπορεί να είναι ελάχιστη. Παρόμοιος κίνδυνος παρατηρείται και στην αμυντική βιομηχανία, όπου συνδυασμοί μεταξύ εθνικών πακτών, όπως η γαλλική Thales, η ιταλική Leonardo και η γερμανική Rheinmetall, θα λειτουργούσαν μόνο με πολιτική στήριξη. Αρα, οι διασυνοριακές συμφωνίες σε στρατηγικούς τομείς είναι είτε οικονομικά είτε πολιτικά δύσκολες ή και τα δύο. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι προσπάθειες των Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και Τερέσα Ριμπέρα θα είναι άχρηστες.

Η επιτρεπόμενη συγκεντρωση τοπικών τηλεπικοινωνιακών ομίλων θα ανακουφίσει την πίεση στους επενδυτικούς προϋπολογισμούς των φορέων εκμετάλλευσης, ενισχύοντας ενδεχομένως τις επενδύσεις σε ευρυζωνικές ίνες. Δεδομένου, όμως, ότι σχετικά σπάνια ομονοούν πολιτικοί, διευθύνοντες σύμβουλοι και επενδυτές για μια διασυνοριακή συγχώνευση, η δουλειά που μπορούν μόνες τους να κάνουν οι Φον ντερ Λάιεν και Ριμπέρα είναι αρκετή.

ΔΗΚΤΗΣ

Καλή αντιγραφή

Ο **Σκλαβενίτης** της Κύπρου από ό,τι φαίνεται θα αντιγράψει τις πρακτικές της «μαμάς» Σκλαβενίτη, στην Ελλάδα. Θα είναι αντιγραφή με θετικό πρόσημο και για καλό σκοπό, καθώς αναμένεται να δώσει μπόνους στους υπαλλήλους του 300 ευρώ, ανεξαρτήτως αν είναι πλήρους, ή μερικής απασχόλησης. Ο Σκλαβενίτης έχει 18 καταστήματα στην κυπριακή αγορά, οκτώ στη Λευκωσία, πέντε στη Λεμεσό, δύο στην Πάφο, δύο στη Λάρνακα και ένα στο Παραλίμνι.

Η ευθύνη αλλού

Δεν ικανοποίησαν τα βιαστικά μέτρα που εξήγγειλε η κυβέρνηση κατά της ακρίβειας, με αποτέλεσμα να υπάρχει διαδικασία αναθεώρησης. Προς αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να ξεκινήσει κύκλος διαβουλεύσεων με φορείς της οικονομίας για να διαπιστωθεί ποια μέτρα θα ήταν ικανοποιητικά. Από τις πρώτες πληροφορίες όσοι προτίθενται να συνεργαστούν για την κατάθεση απόψεων φαίνεται πως προσανατολίζονται σε παλιές φόρμουλες που έχουν να κάνουν με την επιδότηση του ρεύματος και τον μειωμένο φόρο κατανάλωσης στα καύσιμα. Από τη φύση τους αυτές οι προτάσεις δεν μπορούν και δεν θα αποτελέσουν στοχευμένα μέτρα λόγω πρακτικών προβλημάτων στην εφαρμογή. Ως εκ τούτου, αυτή η νέα προσπάθεια της κυβέρνησης δεν θα είναι μια από τα ίδια. Η μόνη διάφορα θα είναι πως η ευθύνη θα μετατοπιστεί αλλού και δεν θα βαρβαίνει την κυβέρνηση.

Τέλος Νοεμβρίου οι αποφάσεις

Σε συμβούλους έχει ανατεθεί η εξεύρεση λύσης για αξιοποίηση της τεχνολογίας της ΑΗΚ στο έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης χωρίς να απαιτηθεί η μετοχική εμπλοκή θυγατρικής που θα είναι spin off του τομέα δικτύων. Η πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που αντιδρά έντονα στην αποξένωση των δικτύων για δημιουργία θυγατρικής, εξετάζει μόνο το ενδεχόμενο η ΑΗΚ να πουλά υπηρεσίες σχετικές με την τεχνολογία του οργανισμού. Πάντως, ο υπουργός δίνει διορία μέχρι το τέλος Νοεμβρίου για να αποφασίσει τελεσίδικα το διοικητικό συμβούλιο την τελική θέση της ΑΗΚ. Την ίδια περίπου περίοδο αναμένεται να ολοκληρωθεί και η μελέτη των εμπειρογνομιών του υπουργείου που θα ανάψει το πράσινο φως για την επένδυση ύψους €100 εκ. από το κράτος με πόρους από το σχέδιο ανάκαμψης.

Αντικειμενικά άλυτο

Στην κατηγορία εγκλωβισμένων αγοραστών ακινήτων περιλαμβάνονται 9.500 περιπτώσεις. Με τον όρο αυτό εννοούμε ότι δεν έχει ακόμη ξεκα-

Η **γρήγορη** αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η στασιμότητα στην Ευρωζώνη οδήγησαν στην πρώτη μετά το 2011 συνεχόμενη μείωση των επιτοκίων.

θαρίσει η έκδοση τίτλου ιδιοκτησίας στους αγοραστές αν και έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια. Το αποτέλεσμα είναι αυτοί οι ιδιοκτήτες να μην μπορούν να αξιοποιήσουν την περιουσία τους με τον τρόπο που θα ήθελαν. Η κυβέρνηση ανέλαβε πρωτοβουλία για να επιλύσει το διαχρονικό πρόβλημα, αντιλήφθηκε όμως νωρίς πως αν μπορούσε να λυθεί θα ήταν κάτι που θα αντιμετωπιζόταν μέχρι σήμερα. Έχοντας λοιπόν διαπισώσει πως τα προβλήματα είναι αντικειμενικά για τη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων, ως μόνη λύση απομένει η δικαστική οδός με επίτευση των διαδικασιών, κάτι όμως που θα απαιτήσει μεγάλη οργάνωση.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Υπεραξία Χρεογράφου

Υπεραξία χρεογράφου καλείται η θετική διαφορά η οποία προκύπτει από τη σύγκριση της τρέχουσας τιμής ενός επενδυτικού τίτλου (ομολόγου, αξιογράφου, ομολογίας, κ.ά.) που εκδίδεται από νομικό πρόσωπο (κυβέρνηση, εταιρία ή άλλο οργανισμό), σε σχέση με την αξία απόκτησής του.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing, The Cyprus Business School

Διπλή αστοχία

Η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης επινοήθηκε και υλοποιήθηκε με δύο στόχους, την εξοκονόμηση των πόρων και την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Προς το παρόν κανένας από τους δύο στόχους δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται, αφού τα παράπονα ξεκινούν από αυτούς που κλήθηκαν να την εφαρμόσουν. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για ελλιπή χρηματοδότηση, υποστελέχωση, προβλήματα συντονισμού καθώς και διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας των δομών που δημιουργήθηκαν. Σε σχέση με τη διευκόλυνση των πολιτών, ενδεικτικά αναφέρουμε πως μόνο στη Λεμεσό οι εκκρεμώσεις πολεοδομικές και οικοδομικές αιτήσεις ανέρχονται σε 8.500.

Σταγόνα στον ωκεανό

Η προετοιμασία σχεδίου για αναπλήρωση μέρους των χρημάτων που χάθηκαν στο κούρεμα του 2013 ανοίγει ξανά τη συζήτηση και ξυπνά μνήμες σε σχέση με τις τότε αποφάσεις. Μέχρι στιγμής στο σχέδιο επιθυμούν να ενταχθούν 11.000 πρόσωπα, τα οποία όμως θα πρέπει να ελεγχθούν πριν αποφασιστεί η ένταξή τους για να καταρτιστεί ο τελικός κατάλογος δικαιούχων. Όπως φαίνεται οι κουρεμένοι καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου δεν θα μπορέσουν να ενταχθούν, καθώς οι καταθέσεις τους μετατράπηκαν σε μετοχές, οι οποίες εκείνη την περίοδο ήταν ελεύθερα διαπραγματεύσιμες στο χρηματιστήριο. Σε κάθε περίπτωση, τα ποσά για τα οποία γίνεται λόγος είναι σταγόνα στον ωκεανό σε σχέση με την ανάγκη που επιχειρείται να καλυφθεί. Σημειώνουμε ότι το εν λόγω ταμείο έχει σήμερα αποθεματικό γύρω στα €200 εκ. και αναμένεται πως θα ενισχύεται ετησίως με €25 εκ. επιπλέον.

Η εξάπλωση της απειλής του ιού του Δυτικού Νείλου

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

Μεγάλη γεωγραφική εξάπλωση του ιού του Δυτικού Νείλου, αλλά και αρκετά αυξημένος αριθμός λοιμώξεων σε ανθρώπους λόγω του ιού σε σχέση με προηγούμενες χρονιές, καταγράφηκε φέτος στην Ευρώπη και στις γειτονικές σε αυτή χώρες, γεγονός που επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις των ειδικών επιστημόνων που από τις αρχές του καλοκαιριού προειδοποιούσαν ότι το 2024 η κυκλοφορία του ιού του Δυτικού Νείλου θα είναι έντονη λόγω του ήπιου χειμώνα που προηγήθηκε και συνεπώς της αυξημένης κυκλοφορίας των κουνουπιών, που είναι και οι φορείς της νόσου για τον άνθρωπο.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ECDC), η οποία εξετάζει το διάστημα από την 1η Μαρτίου έως και τις 2 Οκτωβρίου 2024, φέτος καταγράφηκαν 1.202 εγχώρια κρούσματα του ιού σε 18 χώρες και συγκεκριμένα σε Ιταλία, Ελλάδα, Ισπανία, Αλβανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Αυστρία, Τουρκία, Γαλλία, Κροατία, Γερμανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Κόσοβο, Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία και Τσεχία. Τα περισσότερα περιστατικά δηλώθηκαν από την Ιταλία με 422 λοιμώξεις, ενώ στη δεύτερη θέση είναι η Ελλάδα με 202 λοιμώξεις (πλέον ο αριθμός των λοιμώξεων έχει αυξηθεί στις 206) και ακολουθεί η Ισπανία με 114 περιστατικά.

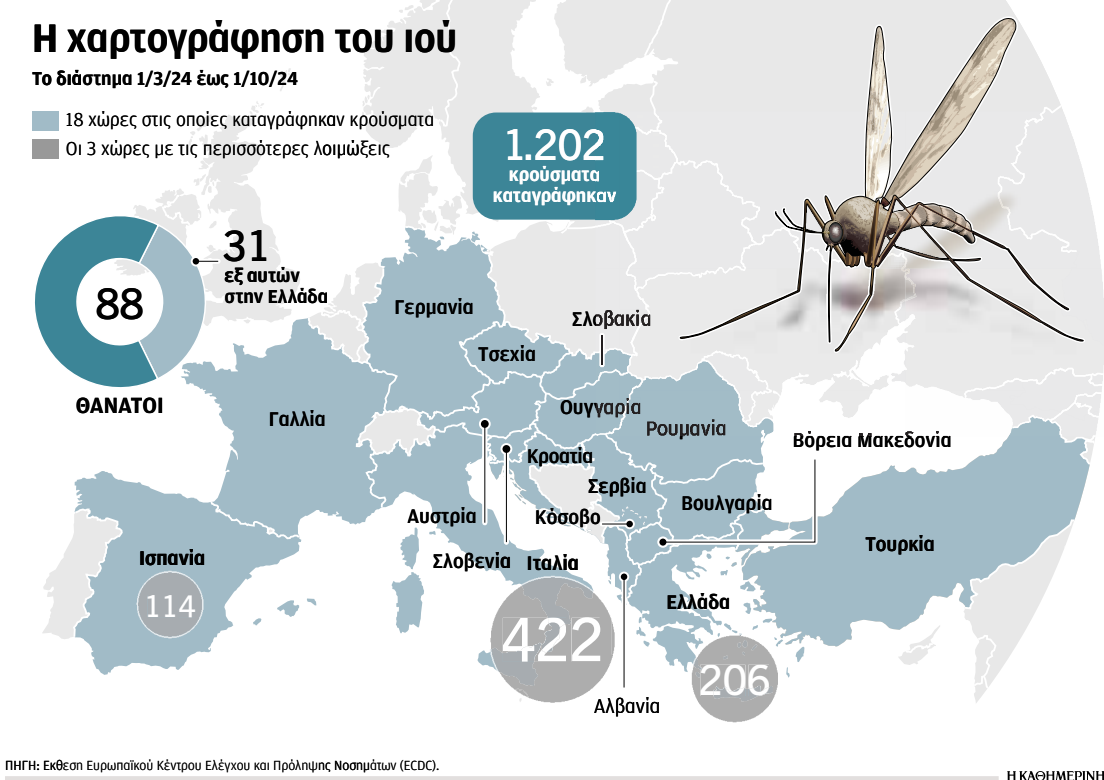
Τα περισσότερα περιστατικά αφορούσαν άτομα άνω των 65 ετών, το 92% των δηλωθέντων πε-

ριστατικών χρειάστηκε νοσηλεία και το 70% των περιστατικών εκδήλωσε συμπτώματα από το κεντρικό νευρικό σύστημα. Φέτος, έως και τις 2 Οκτωβρίου είχαν δηλωθεί στο ECDC συνολικά 88 θάνατοι, οι περισσότεροι εξ αυτών στην Ελλάδα (31 θάνατοι λόγω της νόσου).

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση, φέτος συνολικά στην Ευρώπη ο αριθμός των λοιμώξεων είναι υψηλότερος σε σχέση με τον μέσο όρο των προηγούμενων δέκα ετών, και είναι ενδεικτικό ότι το

Το 2018 παραμένει η πιο δύσκολη χρονιά όσον αφορά τη δραστηριότητα του ιού στην ευρωπαϊκή ήπειρο, καθώς είχαν αναφερθεί 1.728 κρούσματα.

ίδιο χρονικό διάστημα πέρυσι είχαν δηλωθεί 681 περιστατικά. Ωστόσο, το 2018 παραμένει η πιο δύσκολη χρονιά όσον αφορά τη δραστηριότητα του ιού στην ευρωπαϊκή ήπειρο, καθώς είχαν αναφερθεί στις επίσημες αρχές 1.728 κρούσματα. Για την Ελλάδα, τουλάχιστον έως και την προηγούμενη εβδομάδα, οι χειρότερες χρονιές ήταν το 2018 (317 διαγνωσμένα κρούσματα και 51 θάνατοι), το 2022 (286 λοιμώξεις και 33 θάνατοι) και το 2010 (260 λοιμώξεις και 35 θάνατοι).

Οι συστάσεις προστασίας του ΕΟΔΥ

Ο **ιός του Δυτικού Νείλου** μεταδίδεται κυρίως με το τσίμπημα μολυσμένων «κοινων» κουνουπιών. Τα κουνουπιά μολύνονται από μολυσμένα πτηνά (ορισμένα είδη κυρίως άγριων πτηνών), ενώ οι άνθρωποι που έχουν μολυνθεί δεν μεταδίδουν περαιτέρω τον ιό σε άλλα κουνουπιά. Καθώς οι περιοχές εμφάνισης των κρουσμάτων δεν μπορούν να προβλεφθούν με ασφάλεια, ο

ΕΟΔΥ συνιστά να τηρούνται σε όλη τη χώρα τα ατομικά μέτρα προστασίας από τα κουνουπιά. Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και αυτά με χρόνια υποκείμενα νοσήματα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικά και συνεπώς στη λήψη των ατομικών μέτρων προφύλαξης από τα τσιμπήματα κουνουπιών, καθώς κινδυνεύουν περισσότερο να παρουσιάσουν πιο σοβαρή μορφή της νόσου.

Ανθρωπνικό είναι και το γεγονός ότι φέτος προστέθηκαν στον χάρτη με τα σημεία που την τελευταία δεκαετία έχει «χτυπήσει» ο ιός 35 περιοχές σε 12 χώρες της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων και η Θεσσαλία. Συνολικά στις 18 χώρες που επλήγησαν φέτος από τον ιό, 180 περιοχές ανέφεραν εγχώρια περιστατικά λοιμώξεων σε ανθρώπους, γεγονός που δείχνει ότι το καλοκαίρι του 2024 είχαμε τη μεγαλύτερη γεωγραφική εξάπλωση του ιού που έχει παρατηρηθεί ποτέ στην Ευρώπη.

ασυμπτωματικά και επομένως δεν διαγιγνώσκονται. Τονίζει, δε, ότι βαίνουμε στο τέλος της περιόδου επιδημικής έξαρσης της νόσου. «Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, η κορύφωση της μετάδοσης παρατηρήθηκε τον Αύγουστο - Σεπτέμβριο. Καθώς οι περιβαλλοντικές συνθήκες γίνονται λιγότερο ευνοϊκές για τη δραστηριότητα του φορέα (κουνουπιά) και την αναπαραγωγή του ιού σε φορείς, αναμένουμε ότι οι αριθμοί κρουσμάτων θα μειωθούν τις επόμενες εβδομάδες», επισημαίνει.

ΧΡΙΣΤΟΣ Β. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Διευθύνων Σύμβουλος της KPMG Κύπρου

Προσαρμόστηκε στις νέες προκλήσεις η KPMG Κύπρου

Σε πορεία συνεχούς επέκτασης των εργασιών της όχι μόνο στη Κύπρο αλλά και στο εξωτερικό

Συνέντευξη στον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **KPMG Κύπρου** βρίσκεται σε πορεία συνεχούς επέκτασης των εργασιών της, όχι μόνο στη Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό, παρά τις προκλήσεις που φέρνει το σημερινό οικονομικό περιβάλλον. Την ίδια ώρα, η KPMG Κύπρου εστιάζει στην ανάπτυξη νέων συμβουλευτικών υπηρεσιών και στην προσέλκυση πελατών από άλλες χώρες, καθώς και σε οργανισμούς που επιλέγουν την Κύπρο ως βάση και δεν επηρεάζονται άμεσα από τις κυρώσεις. Στην συνέντευξη του στην «Κ» ο Διευθύνων Σύμβουλος της KPMG Κύπρου, κ. Χρίστος Β. Βασιλείου απαντά στο ποια είναι τα χαρακτηριστικά της επιτυχημένης ηγεσίας «στο σήμερα», για τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την επιχειρηματικότητα, την τεχνητή νοημοσύνη, τις κυρώσεις, τις κρίσεις και τους πολέμους που έχουν φέρει νέες προκλήσεις στο προσκήνιο.

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά σήμερα της επιτυχημένης ηγεσίας στον επιχειρηματικό στίβο;

- Σήμερα, η επιτυχημένη ηγεσία στον επιχειρηματικό στίβο απαιτεί ένα σύνολο δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες προκλήσεις και τις εξελισσόμενες ανάγκες της εποχής. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά, κατά τη γνώμη μου, πρέπει να είναι η προσαρμοστικότητα. Οι ηγέτες οφείλουν να διαχειρίζονται τις διαρκείς αλλαγές στην αγορά, την τεχνολογία και την κοινωνία, ενώ παράλληλα να παρακολουθούν και να κατανοούν τις ανάγκες του προσωπικού και της νέας γενιάς, των πελατών και των συνεργατών τους. Η κατανόηση των νέων δεδομένων, σε συνδυασμό με τη διορατικότητα και το όραμα, είναι απαραίτητα στοιχεία για την επιτυχημένη διαχείριση και ανάπτυξη μιας επιχείρησης σε ένα περιβάλλον που μεταβάλλεται συνεχώς. Ως επικεφαλής της KPMG Κύπρου, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους ανθρώπους μας, καθώς αποτελούν τον πυρήνα της επιτυχίας μας. Η αφοσίωσή τους, η συνεργασία και η δέσμευσή τους είναι θεμελιώδη για την ικανότητά μας να ανταποκρινόμαστε στις προκλήσεις και να διατηρούμε την ηγετική μας θέση στην αγορά. Οι καιροί αλλάζουν και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος συνεργασίας και εμπιστοσύνης είναι καθοριστική για τη βιωσιμότητα και την επιτυχία. Κατ' εμένα, ο επιτυχημένος ηγέτης συνδυάζει την προσαρμοστικότητα, την οξυδέρκεια και τη δύναμη της ομάδας του για να επιτύχει σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο. Η ικανότητα να είσαι κοντά στο κόσμο σου είναι ένας πολύ σημαντικός πυλώνας σε αυτό το ταξίδι.

- Πως μπορεί μια επιχείρηση να προσελκύσει αποτελεσματικά το κατάλληλο ταλέντο για να φέρει σε πέρας την αποστολή της;

- Στον τομέα της προσφοράς επαγγελματικών υπηρεσιών, ειδικά με τις ραγδαίες τεχνολογικές και ρυθμιστικές εξελίξεις και την αβεβαιότητα που προκαλούν οι γεωπολιτικές συγκρούσεις, η προσέλκυση ταλέντων με τις κατάλληλες δεξιότητες και ανθεκτικότητα είναι κρίσιμη. Στην KPMG Κύπρου, οι άνθρωποι μας αποτελούν τα θεμέλιά μας. Προσπαθούμε συνεχώς να χτίζουμε και να διατηρούμε μια ισχυρή και δυνατή ομάδα, ικανή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής και στις απαιτήσεις της αγοράς. Δημιουργούμε ένα περιβάλλον που ευνοεί την επαγγελματική ανάπτυξη,

την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, την καινοτομία και τη συνεργασία, ώστε να προσελκύουμε ταλέντα που όχι μόνο θα υποστηρίξουν το έργο μας, αλλά και θα εξελιχθούν μαζί μας. Η καθημερινή εφαρμογή των αξιών μας αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο σε κάθε μας απόφαση και αυτό αντικατοπτρίζεται στο ήθος της ηγεσίας μας.

Επιπλέον, χρησιμοποιούμε προηγμένα εργαλεία και ψηφιακές πλατφόρμες για να εντοπίζουμε και να προσελκύουμε υποψηφίους που ανταποκρίνονται στις υψηλές μας απαιτήσεις. Η επένδυση στην τεχνολογία και η προσήλωσή μας στην καινοτομία μας επιτρέπουν να παραμένουμε ανταγωνιστικοί, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουμε ένα

ερευνητικών έργων, πρακτικών εφαρμογών και της εκπόνησης προγραμμάτων που να συνδέουν τη θεωρία με την πράξη.

Αυτές οι πρωτοβουλίες ενδυναμώνουν τη σύνδεση μεταξύ πανεπιστημίων και αγοράς εργασίας, προσφέροντας στους φοιτητές τις απαραίτητες δεξιότητες και την αυτοπεποίθηση να εξελιχθούν ως επαγγελματίες. Τέτοιες δράσεις ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και προάγουν την καινοτομία και την απασχολησιμότητα των αποφοίτων, δημιουργώντας ένα πιο δυναμικό περιβάλλον μάθησης και εργασίας. Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ οργανισμών και πανεπιστημίων για τον καθορισμό των δεξιοτήτων που θα είναι απαραίτητες στο μέλλον, είναι ζωτικής σημασίας για τον σχεδιασμό των πανεπιστημιακών προγραμμάτων. Η KPMG πρωτοστατεί διαχρονικά σε αυτό τον τομέα, συμβάλλοντας ενεργά στον καθορισμό αυτών των αλλαγών σε συνεργασία με διάφορα πανεπιστήμια.

Τεχνολογία και AI

- Τι προκλήσεις φέρνει για τις επιχειρήσεις η τεχνολογική επανάσταση που συντελείται με την τεχνητή νοημοσύνη;

- Η τεχνολογική επανάσταση, και ιδιαίτερα η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ), φέρνει πολλές προκλήσεις για τις επιχειρήσεις. Ζούμε σε μια εποχή που καθορίζεται από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και την ολοένα αυξανόμενη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Επαγγέλματα όπως αυτό της παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών αξιοποιούν αυτές τις νέες τεχνολογίες για να αυτοματοποιήσουν λειτουργίες, όπως η ανάλυση δεδομένων και ο εντοπισμός λαθών, αυξάνοντας την ακρίβεια και την ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων. Όλα τα συστήματα πλέον διαθέτουν εργαλεία ΤΝ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη ανάλυση των πληροφοριών που αξιολογούνται με πολύ περισσότερη ακρίβεια και αποτελεσματικότητα.

Ωστόσο, αρκετοί επαγγελματίες δεν είναι ακόμη πλήρως προετοιμασμένοι να ενσωματώσουν αυτές τις τεχνολογίες στις καθημερινές τους εργασίες. Η έλλειψη κατάλληλων κατάρτισης και εξειδίκευσης αποτελεί ένα σημαντικό εμπόδιο. Πολλοί επαγγελματίες νιώθουν ανασφάλεια απέναντι στις νέες τε-

«Ο επιτυχημένος ηγέτης συνδυάζει την προσαρμοστικότητα, την οξυδέρκεια και τη δύναμη της ομάδας του για να επιτύχει σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο», κατά τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της KPMG Κύπρου.

χνολογίες ή δυσκολεύονται να κατανόησουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να ωφεληθούν από αυτές. Η εκπαίδευση και η συνεχής επιμόρφωση είναι αναγκαίες για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τις δυνατότητες της ΤΝ.

Παράλληλα, καθώς η τεχνητή νοημοσύνη εισχωρεί σε κρίσιμες λειτουργίες των επιχειρήσεων, αυξάνεται η ευπάθεια σε επιθέσεις που στοχεύουν σε δεδομένα ή λειτουργικά συστήματα. Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο γίνεται προτεραιότητα για τις επιχειρήσεις, οι οποίες πρέπει να επενδύσουν σε τεχνολογίες ασφαλείας και να αναπτύξουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση των απειλών αυτών.

Οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμοστούν, επενδύοντας σε εκπαίδευση και ασφάλεια, ώστε να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας, χωρίς να εκτεθούν στους κινδύνους που τη συνοδεύουν. Η τεχνολογία έχει μπει στη ζωή μας για να την κάνε πιο εύκολη, και είναι στο χέρι μας να αξιοποιήσουμε αυτή την ευκαιρία με κάθε τρόπο.

Κρίση και εντάσεις

- Ποιες είναι οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η κυπριακή επιχείρηση και πως θα μπορούσε να τις ξεπεράσει;

- Οι κυπριακές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σήμερα μια σειρά από σημαντικές προκλήσεις, οι

οποίες ποικίλουν ανάλογα με το μέγεθος και τη φύση των δραστηριοτήτων τους. Μια από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όλες οι εταιρείες είναι η οικονομική αβεβαιότητα που προκαλείται από παγκόσμιους παράγοντες, όπως η ενεργειακή κρίση, ο πληθωρισμός και οι γεωπολιτικές εντάσεις. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν άμεσα το κόστος παραγωγής και τις δυνατότητες ανάπτυξης των επιχειρήσεων. Το ενεργειακό κόστος αποτελεί σοβαρή τροχοπέδη στη ανάπτυξη και τη κερδοφορία των επιχειρήσεων στη Κύπρο. Το γεγονός ότι αργά και σταθερά, προκαλώντας εκτόξευση των ποσοστών πληθωρισμού και απότομες αυξήσεις στο ενεργειακό κόστος, ιδιαίτερα το φθινόπωρο. Η άνοδος των επιτοκίων από τις Κεντρικές Τράπεζες, στην προσπάθεια μείωσης των πληθωριστικών πιέσεων, περιόρισε τη ρευστότητα και επιβράδυνε την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο τομέας των επαγγελματικών υπηρεσιών δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος. Οι κυρώσεις είχαν ξεκάθαρες αρνητικές συνέ-

πειες σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που βρέθηκαν στις λίστες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και άλλων κρατών, και τα οποία, πλέον, δεν μπορούν να αποτελούν μέρος του πελατολογίου μας. Αυτό προκάλεσε αναδιάρθρωση στον τομέα, κάτι που συνέβη με επιτυχία και σε προηγούμενες κρίσεις. Ως KPMG Κύπρου, εστιάζουμε στην ανάπτυξη νέων συμβουλευτικών υπηρεσιών και στην προσέλκυση πελατών από άλλες χώρες, καθώς και σε οργανισμούς που επιλέγουν την Κύπρο ως βάση και δεν επηρεάζονται άμεσα από τις κυρώσεις. Νέες υπηρεσίες, όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, το ESG, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις, η διαχείριση κινδύνων και οι υπηρεσίες αναλογιστικών μελετών (actuarial services), βρίσκονται στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων μας. Είμαστε ιδιαίτερα ικανοποιημένοι που, ως KPMG Κύπρου, έχουμε τη δυνατότητα να προσφέρουμε πλέον τις υπηρεσίες μας στο εξωτερικό, ειδικά σε άλλες χώρες μέλη του παγκόσμιου δικτύου μας. Η δυναμική μας παρουσία στην κυπριακή αγορά μάς δημιουργεί μια σοβαρή βάση που αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των εργασιών μας. Την ίδια στιγμή, παρατηρούμε αυξημένο ενδιαφέρον για επενδύσεις στην Κύπρο από χώρες όπως το Ισραήλ, ο Λίβανος, η Αγγλία και η Γερμανία. Ακολουθώντας τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του διεθνούς δικτύου της KPMG, συνεχίζουμε να υποστηρίζουμε τους πελάτες μας με ασφάλεια και συνέπεια.

Για να ξεπεράσουν αυτές τις προκλήσεις, οι κυπριακές επιχειρήσεις χρειάζεται να αναπτύξουν τόσο βραχυπρόθεσμες όσο και μακροπρόθεσμες στρατηγικές. Ο βραχυπρόθεσμος σχεδιασμός πρέπει να επικεντρώνεται στην προσαρμογή σε άμεσες οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές, ενώ ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός πρέπει να προετοιμάζει τις επιχειρήσεις για βιώσιμη ανάπτυξη και ανθεκτικότητα σε μελλοντικούς κινδύνους. Η συνεργασία με εξειδικευμένους συμβούλους, όπως η KPMG Κύπρου, μπορεί να βοηθήσει στην κατάρτιση τέτοιων πλάνων, προσφέροντας εξειδικευμένες υπηρεσίες για τη διαχείριση των κινδύνων, την τεχνολογική αναβάθμιση και τη συμμόρφωση με τις διεθνείς απαιτήσεις.

Επέκταση εργασιών

- Βρίσκαστε σε πορεία επέκτασης των εργασιών σας ή θεωρείται πως η εποχή προτάζει ανασύνταξη και αναμόνη;

- Βρισκόμαστε σε πορεία συνεχούς επέκτασης των εργασιών μας όχι μόνο στη Κύπρο αλλά και στο εξωτερικό, παρά τις προκλήσεις που φέρνει το σημερινό οικονομικό περιβάλλον. Διαχρονικός μας στόχος είναι να παραμένουμε η καθαρή επιλογή για τους πελάτες μας, το προσωπικό μας και την κοινωνία. Έχουμε καταφέρει να εξελιχθούμε τις υπηρεσίες μας με τρόπο που να προσθέτει αξία στους πελάτες μας και να υποστηρίξει την καινοτομία της Κύπρου, ακόμα και εν μέσω της πανδημίας και των ανασταράξεων που προκάλεσε η ρωσο-ουκρανική κρίση. Η KPMG Κύπρου δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών. Όπως αναφέρω και πιο πάνω, έχουμε αναπτύξει έναν ευρύ φάσμα επαγγελματικών υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών, βασισμένων στην τε-

χνολογία και την ποιότητα. Η συνεχής ανάπτυξη των υπηρεσιών μας αποτελεί μια από τις κύριες προτεραιότητές μας, καθώς επιδιώκουμε να πρωτοπορούμε και να παρέχουμε στους πελάτες μας λύσεις που ανταποκρίνονται στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες τους. Το προσωπικό μας, που αποτελεί την κινητήρια δύναμη πίσω από την επιτυχία μας, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μας. Η εξειδικευμένη κατάρτιση και η αφοσίωση της ομάδας μας μας επιτρέπουν να παρέχουμε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και να παραμένουμε ηγέτες στον τομέα μας. Ταυτόχρονα, συνεχίζουμε να επενδύουμε στην κοινωνία μέσω του πλαισίου της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Η συμβολή μας στην κοινωνία είναι βασικό συστατικό της στρατηγικής μας, αναγνωρίζοντας τη σημασία του ρόλου μας ως ένας από τους μεγαλύτερους Οίκους παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών στην Κύπρο.

Στα ψηλά οι αναφορές για ξέπλυμα χρήματος

Τετραψήφιος αριθμός από το 2016 και εντεύθεν – Η ΜΟΚΑΣ δεσμεύει από μετρητά μέχρι εκκλησιαστικές εικόνες

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Επέστρεψαν στα επίπεδα του 2021 οι αναφορές για ύποπτες συναλλαγές στη χώρα μας, καλώντας τη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΟΚΑΣ) αλλά και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προς τη διερεύνηση αδικημάτων από τα οποία προήλθαν παράνομα έσοδα. Από στοιχεία της ΜΟΚΑΣ προκύπτει ότι κατά το 2023 λήφθηκαν συνολικά 2.396 αναφορές ύποπτων συναλλαγών, οι οποίες αφορούσαν 513 Αναφορές Ύποπτων Συναλλαγών (STRs) και 1.883 Αναφορές Ύποπτων Δραστηριοτήτων (SARs). Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι ενώ το 2022 είχε παρατηρηθεί μια κάμψη των αναφορών της τάξης του 24% (1.901 αναφορές), το 2023 παρατηρείται σημαντική συνολική ποσοστιαία αύξηση ύψους 26% στη βάση της στατιστικής ανάλυσης των αναφορών ύποπτων δραστηριοτήτων και συναλλαγών που υποβλήθηκαν στη ΜΟΚΑΣ. Σημειώνεται ακόμα ότι το 2021 οι αναφορές έφταναν τις 2.499 με συνολική ποσοστιαία αύξηση ύψους 54%. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2015 οι υποθέσεις για ύποπτες συναλλαγές δεν ξεπερνούσαν τις 1.000 καθώς ανέρχονταν μόλις στις 938.

Οι κλάδοι

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η πλειονότητα των αναφορών το 2023 αφορούσε διασυνοριακές αναφορές από μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ), της Ευρωπαϊκής Ένωσης (986). Ειδικότερα από την ανάλυση ανά κλάδο επισημαίνεται ότι οι αναφορές ύποπτων συναλλαγών από παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών τριπλασιάστηκαν το 2023 συγκριτικά με το 2022 (117 από 44). Υπερδιπλασίες αναφορές ύποπτων συναλλαγών σημειώθηκαν από τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος το 2023, ενώ οι αναφορές από τις τράπεζες μειώθηκαν το 2023 σε σύγκριση με το 2022 (471 από 476). Ανοδική πορεία καταγράφει ο κλάδος των δικηγόρων και των λογιστών/ελεγκτών με τις αναφορές να φτάνουν στις 26 και 27, αντίστοιχα.

Δεσμεύτηκαν €25 εκατ.

Το σύνολο των δεσμεύσεων για την περίοδο από 1.1.2024 μέχρι σήμερα έφτασε στα €25.192.979, σύμφωνα με στοιχεία που προώθη-

σε στην κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, η ΜΟΚΑΣ. Το ποσό αυτό καταδεικνύει κατακόρυφη αύξηση των χρηματικών ποσών και περιουσιακών στοιχείων που δέσμευσαν οι κυπριακές αρχές, στο πλαίσιο διερεύνησης υποθέσεων μαύρου χρήματος στη χώρα μας.

Συγκεκριμένα, σε σημείωμα που προώθησε η ΜΟΚΑΣ στο πλαίσιο συζήτησης για τη λειτουργία και αποτελεσματικότητα των θεσμών της Κυπριακής Δημοκρατίας που σχετίζονται με την πρόληψη και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της φοροαπαλλαγής και του ξέπλυματος παράνομου χρήματος, σημειώνεται ότι παρουσιάζεται σημαντική συγκριτικά αύξηση του ποσού των δεσμεύσεων παράνομων εσόδων που έχουν εξασφαλισθεί σε ημεδαπές ποινικές υποθέσεις κατά το έτος 2024.

Προστίθεται ότι από την 1η Ιανουαρίου 2024 μέχρι και σήμερα το ποσό το οποίο δεσμεύθηκε ανήλθε σε περίπου €7.000.000, σε σύγκριση με προηγούμενα έτη που περιοριζόταν κάτω από ένα εκατομμύριο ευρώ.

Πιο αναλυτικά, αναφέρεται ότι δεσμεύθηκαν χρηματικά ποσά ύψους €1.466.321, 13 οχήματα συνολικής αξίας €229.700, ακίνητα συνολικής αξίας €4.985.902 και τιμαλφή συνολικής αξίας €276.445.

Όσον αφορά στις δεσμεύσεις με βάση αιτήματα ξένων χωρών που εκτελούνται από τη ΜΟΚΑΣ για την περίοδο 1.1.2024 έως σήμερα, αναφέρεται ότι το ύψος των διαταγμάτων δέσμευσης κατά την αναφερόμενη περίοδο ανήλθε σε €18.234.611 και περιλαμβάνει τόσο χρηματικά ποσά όσο και επενδυτικά προϊόντα.

Διαβιβάσεις στην Αστυνομία

Όσον αφορά τις διαβιβάσεις υποθέσεων στην Αστυνομία κατά το 2024, για διερεύνηση πιθανής διάπραξης ποινικών αδικημάτων που προκύπτουν μετά από ανάλυση αναφορών ύποπτων συναλλαγών και πληροφοριών που υποβλήθηκαν στη Μονάδα, ανέρχονται συνολικά σε 27.

Κατά τα έτη 2022 και 2023 (μέχρι και τις 23 Σεπτεμβρίου 2024) διαβιβάστηκαν στην Αστυνομία για ποινική διερεύνηση συνολικά 78 υποθέσεις, εκ των οποίων οι 29 το 2023 και οι 22 το 2022.

Σημειώνεται ότι οι υποθέσεις που διαβιβάστηκαν στην Αστυνομία για σκοπούς ποινικής διερεύ-

νη, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

Οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν 7,8% πέρυσι. Επιπλέον, κλάδοι που δεν υπόκεινται σε κυρώσεις, όπως οι υπηρεσίες ή ο εγχώριος τουρισμός, ανθούν. Αυτή η θαυμαστή ευμερσία οφείλεται σε τρεις παράγοντες. Ο πρώτος αφορά την ικανότητα προσαρμογής της Ρωσίας στις κυρώσεις. Ενα παράδειγμα είναι ο κλάδος των δικηγόρων, οι οποίοι είναι η βασική οικονομική αδυναμία της Μόσχας. Επειτα από πτώση 1,2% το 2022, το ΑΕΠ ανέκαμψε 3,6% το 2023 και βρίσκεται σε καλό δρόμο για αύξηση 3,2%

Το σύνολο των δεσμεύσεων για την περίοδο από τον Ιανουάριο του 2024 μέχρι σήμερα έφτασε στα 25.192.979 ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία της ΜΟΚΑΣ.

νη, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

Οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν 7,8% πέρυσι. Επιπλέον, κλάδοι που δεν υπόκεινται σε κυρώσεις, όπως οι υπηρεσίες ή ο εγχώριος τουρισμός, ανθούν. Αυτή η θαυμαστή ευμερσία οφείλεται σε τρεις παράγοντες. Ο πρώτος αφορά την ικανότητα προσαρμογής της Ρωσίας στις κυρώσεις. Ενα παράδειγμα είναι ο κλάδος των δικηγόρων, οι οποίοι είναι η βασική οικονομική αδυναμία της Μόσχας. Επειτα από πτώση 1,2% το 2022, το ΑΕΠ ανέκαμψε 3,6% το 2023 και βρίσκεται σε καλό δρόμο για αύξηση 3,2%

Δικαστικό διάταγμα για κλοπή ιστορικής εκκλησιαστικής εικόνας

Την περασμένη εβδομάδα, σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», εκδόθηκε για πρώτη φορά στα χρονικά δικαστικό διάταγμα σε σχέση με την κλοπή αρχαίας εκκλησιαστικής εικόνας μετά από αίτημα της ΜΟΚΑΣ. Σύμφωνα με τις αρμόδιες πηγές, η υπό διερεύνηση υπόθεση αφορά εικόνα που κλάπηκε από εκκλησία στα κατεχόμενα. Όπως προνοείται οι αρμόδιες αρχές έστειλαν κυπριακό διάταγμα διερεύνησης με βάση τον ευρωπαϊκό κανονισμό για αμοιβαία συνεργασία και διερεύνηση, το οποίο και εκτελέστηκε στη Σλοβακία όπου και εντοπίζεται η εικόνα. Το διάταγμα αφορά στη δέσμευση και όχι τη δήμευση της εικόνας καθώς θα πρέπει να προηγηθεί η νενομισμένη διαδικασία προτού δημευτεί η εικόνα και επιστραφεί στην Κύπρο. Το διάταγμα παραμένει σε ισχύ μέχρι την ολοκλήρωση των ερευνών της Αστυνομίας. Η διερεύνηση επιπλέον στην αρμοδιότητα της ΜΟΚΑΣ σε συνεργασία με το αρμόδιο τμήμα της Αστυνομίας με βάση τις πρόνοιες του νόμου περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες.

απάτης/διαδικτυακής απάτης ή πλαστογραφίας.

(δ) υποθέσεις πολιτογραφήσεων. (ε) υποθέσεις για ενδεχόμενη εμπορία ναρκωτικών και συνεπακόλουθη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων.

(σ) υποθέσεις για ενδεχόμενη εμπορία προσώπων και/ή παιδική πορνογραφία. (ζ) τρομοκρατία.

Ακόμα, στο σημείωμα η ΜΟΚΑΣ αναφέρει ότι σύμφωνα με ανατροφοδότηση που λήφθηκε πρόσφατα από την Αστυνομία και που αφορά στις περιπτώσεις που διαβιβάστηκαν από τη Μονάδα για σκοπούς ποινικής διερεύνησης, προκύπτουν στατιστικά δεδομένα για διαβιβάσεις που έγιναν από τη Μονάδα, χρησιμοποιήθηκαν και/ή οδήγησαν σε ποινικές κατηγορίες σε υποθέσεις που βρίσκονται τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου σε 10 ποινικές υποθέσεις.

Όπως σημειώνεται, έγιναν 32 διαβιβάσεις από τη Μονάδα προς την Αστυνομία, για τις οποίες βρίσκονται υπό εξέλιξη ποινικές ανακρίσεις, ενώ εκκρεμεί αριθμός διαβιβάσεων προς αξιολόγηση.

Πρωτοβουλίες

Η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο του γνωστού προτύπου για «Public Private Partnership», πέραν και ανεξάρτητα από τη διαδικασία υποβολής αναφορών ύποπτων συναλλαγών, προς έγκαιρο εντοπισμό, δίωξη και πάταξη οικονομικής φύσεως αδικημάτων, είναι μία από τις πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει η Μονάδα πρόσφατα, προς εκσυγχρονισμό των διαδικασιών και τη βελτίωση των συνολικών αποτελεσμάτων στον τομέα αυτό. Στο παρόν στάδιο, αρχικά, υπό μορφή τυπολογιών σε εθελοντική βάση, μεταξύ της Μονάδας, των Διοικητικών Αρχών και των ημεδαπών Τραπεζών, υπό τον συντονισμό της ΜΟΚΑΣ, για εντοπισμό πρακτικών υψηλού κινδύνου για το Ξέπλυμα Παράνομου Χρήματος (ΞΠΧ) και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας (ΧΤ).

Νέα εργαλεία

Η ΜΟΚΑΣ εντάσσει συνεχώς στους μηχανισμούς της καινούργιες, εξελισσόμενες μεθόδους προς την καταπολέμηση του ξέπλυματος παράνομου χρήματος και των νέων αναδυόμενων απειλών. Συγκεκριμένα, η μονάδα χρησιμοποιεί προϊόντα ψηφιακής τεχνολογίας, νέων τεχνολογιών και κρυπτοπεριουσιακών στοιχείων ως εργαλεία για τη δέσμευση σχετιζόμενων παράνομων εσόδων που εντοπίζονται σε ποινικές υποθέσεις.

Αυτά αντικατοπτρίζονται στον

ολοένα και αυξανόμενο αριθμό αναφορών ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται στη Μονάδα από υπόχρεους οντότητες, όπου καταγράφεται κατά το έτος 2023 αξιοσημείωτη ποσοστιαία άνοδος των αναφορών που υποβλήθηκαν από εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (Fintech), ενδεικτική της παγκόσμιας τάσης χρησιμοποίησης της νέας τεχνολογίας στη χρηματοοικονομική αγορά.

Το γεγονός αυτό οδήγησε, στη δημιουργία, εντός της Μονάδας, κατά το έτος 2023 ενός νέου εξειδικευμένου υποτομέα για ανάλυση και αξιολόγηση αναφορών που σχετίζονται με εικονικά περιουσιακά στοιχεία και άλλα επενδυτικά προϊόντα, καθώς και διαδικασιών που αφορούν πιθανή δέσμευση σχετιζόμενων παράνομων εσόδων που εντοπίζονται σε ποινικές υποθέσεις.

Εκθεση για ξέπλυμα

Εκθέσεις Στρατηγικής Ανάλυσης των κινδύνων Ξέπλυματος Παράνομου Χρήματος στην Κυπριακή Δημοκρατία εκπόνησε για πρώτη φορά το 2023 στα πλαίσια των καθηκόντων της, η Μονάδα. Οι κίνδυνοι προκύπτουν μέσα από την ανάλυση των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται στη ΜΟΚΑΣ.

Σημειώνεται ότι η πρώτη στρατηγική ανάλυση έγινε σε συνεργασία, για πρώτη φορά, με τον Οργανισμό ΟΑΣΕ και επικεντρώνεται στην εμπορία προσώπων, ενώ η δεύτερη αφορά ένα μεγάλο φάσμα αδικημάτων (περιλαμβανομένου του αδικήματος της διαφθοράς) και μεθόδων που προκύπτουν από την ανάλυση ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται στη ΜΟΚΑΣ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΠΙΕΡ ΜΠΡΙΑΝΣΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η ρωσική οικονομία αναπτύσσεται παρά τις δυτικές κυρώσεις

Η ανάπτυξη της Ρωσίας μετά την απόφαση του Βλαντιμίρ Πούτιν να εισβάλει στην Ουκρανία το 2022 έχει ξεπεράσει τις προσδοκίες παρά τα τιμωρητικά μέτρα της Δύσης. Η απόδοση οφείλεται στις τεράστιες στρατιωτικές δαπάνες σε συνδυασμό με την κατάργηση των κυρώσεων και τον αναπροσανατολισμό των εξαγωγών. Ταυτόχρονα, αυτός ο πολεμικός εθισμός είναι η βασική οικονομική αδυναμία της Μόσχας. Επειτα από πτώση 1,2% το 2022, το ΑΕΠ ανέκαμψε 3,6% το 2023 και βρίσκεται σε καλό δρόμο για αύξηση 3,2%

το 2024, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

Οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν 7,8% πέρυσι. Επιπλέον, κλάδοι που δεν υπόκεινται σε κυρώσεις, όπως οι υπηρεσίες ή ο εγχώριος τουρισμός, ανθούν. Αυτή η θαυμαστή ευμερσία οφείλεται σε τρεις παράγοντες. Ο πρώτος αφορά την ικανότητα προσαρμογής της Ρωσίας στις κυρώσεις. Ενα παράδειγμα είναι ο κλάδος των δικηγόρων, οι οποίοι είναι η βασική οικονομική αδυναμία της Μόσχας. Επειτα από πτώση 1,2% το 2022, το ΑΕΠ ανέκαμψε 3,6% το 2023 και βρίσκεται σε καλό δρόμο για αύξηση 3,2%

Πολλές ευρωπαϊκές εταιρείες στέλνουν αγαθά στη Ρωσία μέσω εξαγωγών σε πρώην σοβιετικούς δορυφόρους της Κεντρικής Ασίας.

κυρώσεις. Οι γερμανικές εξαγωγές στο Καζακστάν, λόγω χάριν, υπερδιπλασιάστηκαν μεταξύ 2021 και

2023. Συν τοις άλλοις, η Μόσχα βασίζεται στην ακόρεστη δίψα της Κίνας για πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ενώ το Πεκίνο μπορεί να της παρέχει εξαρτήματα που δεν μπορεί να αγοράσει από δυτικές εταιρείες.

Ωστόσο, ενώ το εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών εκτινάχθηκε 26% το 2023, οι ροές έχουν επιβραδυνθεί φέτος. Η Ρωσία δυσκολεύεται να εκκαθαρίσει τις πληρωμές, διότι οι κινεζικές τράπεζες ανησυχούν ότι θα τεθούν στο στόχαστρο των κυρώσεων των ΗΠΑ για συναλλαγές με τον Πούτιν. Όμως, ο σοβα-

ρότερος παράγοντας είναι αυτές καθαυτές οι αμυντικές δαπάνες. Ο Ρώσος πρόεδρος τον Σεπτέμβριο έδωσε εντολή για τη στρατολόγηση 1,5 εκατ. μάχιμων, από 1 εκατ. πριν από το 2022. Παρόλο που ο Πούτιν το 2023 υποσχέθηκε οι στρατιωτικές δαπάνες να μην αυξηθούν το 2025, η κυβέρνησή του μόλις δημοσίευσε νέα σχέδια προϋπολογισμού της περιόδου 2025-2027. Ανεξάρτητοι Ρώσοι αναλυτές εκτιμούν ότι οι αμυντικές δαπάνες θα αυξηθούν σχεδόν 25% το 2025, στα 13,2 τρις. ρούβλια (140 δισ. δολ.) ή άνω του 6% του ΑΕΠ της

χώρας. Αυτό είναι τριπλάσιο από τον στόχο για τις χώρες του ΝΑΤΟ, αλλά εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο από το 18%-20% στον Ψυχρό Πόλεμο.

Το δημοσιονομικό έλλειμμα παραμένει στο λογικό επίπεδο του 1,7% του ΑΕΠ φέτος, σε σύγκριση με το 3,5% της Ε.Ε. και το 6,5% των ΗΠΑ. Και η κυβέρνηση μπορεί μέχρι στιγμής να αυτοχρηματοδοτηθεί μέσω φόρων στο πετρέλαιο και στο φυσικό αέριο, που συμπληρώνονται από απροσδόκτες εισφορές στο όνομα της εθνικής κινητοποίησης.

Ανοίγει την κάνουλα για επενδύσεις η ΕΚΤ

Οι τρεις τύποι δανείων που έχουν δώσει οι κυπριακές τράπεζες και πότε θα δουν οι δανειολήπτες μειώσεις

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Την **κάνουλα** για επενδύσεις ανοίγει αργά, αλλά αποφασιστικά, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Δίνει ένα βήμα παραπάνω στον δανεισμό, ενώ θέλει να γίνει ένα βήμα πίσω στον τομέα της αποταμίευσης. Όταν στις 11 Ιουλίου 2022, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε να αυξήσει τα επιτόκια για πρώτη φορά στα τελευταία τότε 11 χρόνια, πρωταρχικός της στόχος ήταν να σταθεροποιήσει τον πληθωρισμό κοντά στο 2%. Βασική αρχή της ΕΚΤ όπως καταγράφει και

Μαζί με τον επενδυτικό «αέρα» που δίνει η ΕΚΤ, δίνει και ένα μικρό «αέρα» σε δανειολήπτες που είδαν τις δόσεις των δανείων τους να ανεβαίνουν από το καλοκαίρι του 2022.

στα επίσημα έγγραφα της, είναι πως, εάν ο πληθωρισμός είναι υπερβολικά υψηλός λόγω της υπερβολικής ζήτησης για ελάχιστα αγαθά και υπηρεσίες, μπορεί να αυξήσει τα επιτόκια ούτως ώστε οι πιστώσεις να γίνουν πιο ακριβές. Με αυτόν τον τρόπο ηρεμεί την οικονομία, κατευνάζονται οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό και υποχωρεί. Εάν όμως ο πληθωρισμός είναι υπερβολικά χαμηλός, κάτι το οποίο συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια μέχρι και λίγο μετά τον Covid-19 και τον πόλεμο μεταξύ Ρωσίας - Ουκρανίας, η ΕΚΤ μειώνει τα επιτόκια

Η **μεγαλύτερη** κατηγορία δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο, είναι με το λεγόμενο euribor, δηλαδή με ιδιωτικό επιτόκιο που καθορίζεται από τις ευρωπαϊκές τράπεζες ως το μέσο τραπεζικό κόστος δανεισμού.

ούτως ώστε οι πιστώσεις να γίνουν φθηνότερες και να τονωθούν με αυτόν τον τρόπο οι επενδύσεις και η ζήτηση.

Έτσι και τώρα, με τη μείωση των επιτοκίων κατά 0,25% την προηγούμενη Πέμπτη στη συνεδρία της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ και συνολικά με την τρίτη συνεχόμενη από το καλοκαίρι του 2024 (συνολικά 0,75%), ο δανεισμός γίνεται φθηνότερος και δίνει έναν παραπάνω επενδυτικό «αέρα». Μέχρι και στις αρχές του καλοκαιριού του 2024 η ΕΚΤ προχώρησε σε πάνω από 10 αυξήσεις επιτοκίων, καθι-

στώντας με αυτόν τον τρόπο τις πιστώσεις πιο ακριβές και τις αποταμιεύσεις πιο αποδοτικές.

Μαζί όμως με τον επενδυτικό «αέρα» που δίνει η ΕΚΤ, δίνει και ένα μικρό «αέρα» σε δανειολήπτες που είδαν τις δόσεις των δανείων τους να ανεβαίνουν από το καλοκαίρι του 2022. Πλέον, η μείωση των επιτοκίων θα είναι κατά 0,75%, αν μιλάμε πάντα για δάνεια που έχουν ως βάση το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ. Αυτά τα δάνεια, τα οποία είναι ένας τύπος από τα τρία συνολικά που έχουν κυμαινόμενο χαρακτήρα, θα επηρεαστούν (θετικά

για τους δανειολήπτες) άμεσα, δηλαδή από την προσεχή Τετάρτη, 23 Οκτώβρη, οπότε και θα εφαρμοστεί.

Εuribor το μεγάλο κομμάτι

Η μεγαλύτερη κατηγορία δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο, είναι με το λεγόμενο euribor, δηλαδή με ιδιωτικό επιτόκιο που καθορίζεται από τις ευρωπαϊκές τράπεζες ως το μέσο τραπεζικό κόστος δανεισμού. Το μεγαλύτερο κομμάτι δανείων που έχουν δοθεί στην Κύπρο είναι μέσω αυτού του επιτοκίου, του Euribor, το οποίο είναι σε πτωτική

πορεία από τον Μάρτη του 2024 και είναι και «ευαίσθητο» σε αλλαγές. Ωστόσο, η επανατιμολόγησή του, ανά τρίμηνο, ανά εξάμηνο, ανά 9 μήνες κτλ, δηλαδή τα χρονικά ποσοστά τα οποία προκύπτουν, σχετίζονται με το τι συμφωνία δανείου έχει υπογράψει ο κάθε δανειολήπτης. Σε αυτή την κατηγορία δανείου, οπότε μειώνεται το επιτόκιο, ο κάθε δανειολήπτης βλέπει και τη δόση του δανείου του να μειώνεται στο εκάστοτε ποσοστό ανά 3, 6, 9 μήνες και ούτω καθ' εξής.

Η τρίτη κατηγορία δανείων αφορά δάνεια τα οποία έχουν δοθεί με το βασικό επιτόκιο της κάθε τράπεζας, πρακτικά, βάσει φόρμουλας της κάθε τράπεζας που συνήθως είναι συνδεδεμένο με το κόστος αποδοχής καταθέσεων. Τέτοια δάνεια ως επί το πλείστον έχει δώσει η Ελληνική Τράπεζα, γι' αυτό και δεν παρατηρήθηκαν μεγάλες διαφορές όταν αυξάνονταν συνεχώς τα επιτόκια από το καλοκαίρι του 2022 μέχρι και τον Σεπτέμβρη του 2023.

Θα ανέβει ξανά λίγο

Σύμφωνα με την ΕΚΤ ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί τους επόμενους μήνες και στη συνέχεια να μειωθεί στον στόχο στη διάρκεια του επόμενου έτους. Οι εκτιμήσεις της θέλουν, ο εγχώριος πληθωρισμός να παραμείνει υψηλός, καθώς οι μισθοί εξακολουθούν να σημειώνουν άνοδο με αυξημένο ρυθμό, ενώ ταυτόχρονα, οι πιέσεις από την πλευρά του κόστους εργασίας αναμένεται να συνεχίσουν να υποχωρούν σταδιακά, καθώς τα κέρδη θα αντισταθμίζουν εν μέρει την επίδρασή τους στον πληθωρισμό.

Η ΕΚΤ αναμένει πως η οικονομία θα ενισχυθεί με την πάροδο του

χρόνου, καθώς η άνοδος των πραγματικών εισοδημάτων θα επιτρέψει στα νοικοκυριά να καταναλώνουν περισσότερο. «Η σταδιακή εξασθένιση της επίδρασης της συσταλτικής νομισματικής πολιτικής αναμένεται να στηρίξει την κατανάλωση και τις επενδύσεις. Οι εξαγωγές αναμένεται να συμβάλουν στην ανάκαμψη καθώς θα αυξάνεται η παγκόσμια ζήτηση», σημειώνει χαρακτηριστικά.

Αξιολογούν κινδύνους

Οι κίνδυνοι σύμφωνα με την ΕΚΤ για την οικονομική ανάπτυξη εξακολουθούν να είναι καθοδικοί. Η χαμηλότερη εμπιστοσύνη θα μπορούσε να εμποδίσει την κατανάλωση και τις επενδύσεις να ανακάμψουν όσο γρήγορα αναμένεται. Αυτό, σύμφωνα με την ΕΚΤ θα μπορούσε να ενισχυθεί από πηγές γεωπολιτικού κινδύνου, όπως ο αδικαιολόγητος πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και η τραγική σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, που θα μπορούσαν επίσης να διαταράξουν τον ενεργειακό εφοδιασμό και το παγκόσμιο εμπόριο. Η χαμηλότερη ζήτηση για εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών της ζώνης του ευρώ εξαρτίας, για παράδειγμα, μιας υποτονικότερης παγκόσμιας οικονομίας, ή μιας κλιμάκωσης των εμπορικών εντάσεων μεταξύ των σημαντικών οικονομιών θα επηρέαζε ανασταλτικά την ανάπτυξη στη ζωή του ευρώ ακόμη περισσότερο.

Το επιτόκιο της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα γίνουν σε 3,25%, 3,40% και 3,65% αντιστοίχως, με ισχύ από τις 23 Οκτωβρίου 2024.

The Black Range Nutrients

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
Ενίσχυση των
αρθρώσεων

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS COMPLEX PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama PHARMACEUTICAL LTD

VITORGAN
www.pharmalead.gr

Ουραγός η Κύπρος σε ηλεκτρικά αυτοκίνητα

Νέος πόλεμος ξέσπασε με αφορμή την επιβολή από την Ε.Ε. δασμών στις εισαγωγές κινεζικών οχημάτων

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Την ώρα που καταβάλλεται προσπάθεια για ένα αύριο χωρίς ρύπους και προς τον σκοπό αυτό προωθείται η ηλεκτροκίνηση, δεν φαίνεται να παρατηρείται ιδιαίτερη αύξηση στις πωλήσεις ηλεκτρικών αυτοκινήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, η Κύπρος είχε το χαμηλότερο μερίδιο σε ηλεκτρικά επιβατικά αυτοκίνητα με μπαταρία μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. για το 2023, με μόλις 0,201% του συνόλου των επιβατικών οχημάτων στη χώρα, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat. Τα ποσοστά ήταν χαμηλά σε αρκετά από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Οι εξελίξεις μεταθέτουν για τη νέα χρονιά την είσοδο της BYD στην κυπριακή αγορά με αντιπρόσωπο τον Ομιλο Σφακιανάκη, επίσημο αντιπρόσωπο της εταιρείας και στην Ελλάδα.

Η Κύπρος είχε το χαμηλότερο μερίδιο σε ηλεκτρικά επιβατικά αυτοκίνητα με μπαταρία μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. για το 2023.

Συνολικά, 14 χώρες κατέγραψαν μερίδια κάτω του 1%, με τα χαμηλότερα να καταγράφονται στην Κύπρο, την Ελλάδα (0,209%) και την Πολωνία (0,232%). Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 2023, τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα με μπαταρία αντιστοικούσαν στο 1,7% του συνόλου των αυτοκινήτων στην Ε.Ε.

Στο μεταξύ, οι κινεζικές εταιρείες κατασκευής ηλεκτρικών αυτοκινήτων φαίνεται να κερδίζουν έδαφος στην Ευρώπη, αφήνοντας πίσω άλλες ευρωπαϊκές. Χαρακτηριστικά, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024, οι ταξινομήσεις ηλεκτρικών αυτοκινήτων από κινεζικές εταιρείες ανήλθαν συνολικά σε 70.000 μονάδες, σημειώνοντας αύξηση 26% σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2023. Την ανησυχία τους εκφράζουν οι Ευρωπαίοι κατασκευαστές αυτοκινήτων

μέσω του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Κατασκευαστών Αυτοκινήτων (ACEA) προς τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., καθώς η αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων βρίσκεται σε καθοδική τάση.

«Φρένο» στα κινεζικά

Τον «δixασμό» φαίνεται να είχε προκαλέσει προ ημερών η ψηφοφορία για την επιβολή δασμών στα εισαγόμενα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα από την Κίνα στην Ε.Ε., και αυτό γιατί, τα κράτη-μέλη δεν κατάφεραν να συγκεντρώσουν πλειοψηφία ούτε κατά, ούτε υπέρ της πρότασης. Υπέρ του μέτρου ψήφισαν 10 κράτη-μέλη, 5 κατά, ενώ 12 κράτη-μέλη απείχαν, γεγονός που δεν επέτρεψε να συγκεντρωθεί ξεκάθαρα η απαιτούμενη πλειοψηφία υπέρ της επιβολής των δασμών. Την απόφαση

έλαβε η Κομισιόν, επιλέγοντας να προχωρήσει με την επιβολή των δασμών.

Οι δασμοί

Σύμφωνα με ανακοίνωσή της η Κομισιόν έλαβε την απόφαση να προχωρήσει τελικά «στην επιβολή οριστικών αντισταθμιστικών δασμών στις εισαγωγές ηλεκτρικών οχημάτων με μπαταρίες (BEVs) από την Κίνα». Βάσει της απόφασης της Κομισιόν, η Ε.Ε. θα μπορεί να επιβάλλει δασμούς μέχρι και 45% σε κινεζικές εταιρείες, οι οποίες παράγουν ηλεκτρικά αυτοκίνητα με μπαταρία. Οι δασμοί αυτοί αναμένεται να τεθούν σε ισχύ τον Νοέμβριο και να έχουν διάρκεια πέντε χρόνια. Παράλληλα, η Κομισιόν αναφέρει ότι «η Ε.Ε. και η Κίνα θα συνεχίσουν να εργάζονται σκληρά για να διερευνήσουν εναλλακτικές

λύσεις που θα είναι πλήρως συμβατές με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), επαρκείς για την αντιμετώπιση της ζημιογόνου επιδότησης που καταγράφηκε από την έρευνα της Κομισιόν και που θα παρακολουθείται και θα είναι εφαρμόσιμη». Τα οριστικά πορίσματα της σχετικής έρευνας, η οποία κράτησε σχεδόν εννέα μήνες, όπως και η σχετική απόφαση, θα δημοσιευθούν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2024.

«Made in China» στην Ε.Ε.

Με την επίσημη απόφαση σχετικά με τους δασμούς στις εισαγωγές των ηλεκτρικών αυτοκινήτων από την Κίνα να αναμένεται έως τις 30 Οκτωβρίου, οι κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες εξετάζουν τρόπους αποφυγής των δασμών.

Η πρώτη ευρωπαϊκή μονάδα κατασκευής της BYD, κορυφαία πολυεθνική εταιρεία κατασκευής ηλεκτροκίνητων οχημάτων της Κίνας, ετοιμάζεται να ανοίξει στην πόλη Σέγκεντ –σημαντικό οικονομικό κέντρο– της Ουγγαρίας. Από τον Οκτώβριο του 2022, η BYD έχει παρουσία στην ευρωπαϊκή αγορά επιβατικών οχημάτων, ενώ μέσω τοπικών συνεργατών έχει εγκαταστήσει πάνω από 250 καταστήματα σε σχεδόν 20 χώρες στην Ευρώπη. Με τη νέα αυτή επένδυση, την κατασκευή εργοστασίου, η BYD φιλοδοξεί να κάνει ακόμη πιο αισθητή την παρουσία της στη βιομηχανία ηλεκτρικών οχημάτων στο ευρωπαϊκό έδαφος, θέτοντας νέα δεδομένα στην ηλεκτροκίνηση, καθώς θεωρείται ο βασικότερος «αντίπαλος» της Tesla.

Τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και οι σταθμοί φόρτισης στην Κύπρο

Αναφορικά με τη χρήση των ηλεκτρικών αυτοκινήτων, η κα Στόλω Πηλακούτα, Head of Business Strategy του ομίλου Πηλακούτα, αναφέρθηκε στους σημαντικούς λόγους χρήσης τους στην Κύπρο, δηλώνοντας, μεταξύ άλλων, στην «Κ»: «Πιστεύω πως το ηλεκτρικό αυτοκίνητο στην Κύπρο είναι ιδανικό μέσο μετακίνησης, λόγω της γεωμορφολογίας του νησιού και των μικρών αποστάσεων», ενώ αναφέρθηκε και στη σημαντικότητα των σημείων φόρτισης. «Με το e-Point Cyprus, μια πρωτοβουλία του Ομίλου μας που στοχεύει στην εγκατάσταση και τη δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου φορτιστών e-Point EV σε όλη την Κύπρο, συνεργαζόμαστε με διάφορους οργανισμούς και δήμους. Έτσι παρέχουμε στους οδηγούς ηλεκτρικών αυτοκινήτων εύκολα προσβάσιμες, δημόσιες θέσεις φόρτισης».

Η κινεζική πολυεθνική εταιρεία, όπως είχε δημοσιεύσει η «Κ», θα πραγματοποιούσε μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους το ντεμπούτο της στην κυπριακή αγορά – με αντιπρόσωπο τον Όμιλο Σφακιανάκη, επίσης επίσημο αντιπρόσωπος της εταιρείας και στην Ελλάδα. Ωστόσο, λόγω των νέων δεδομένων στην Ευρώπη, η είσοδος της στο νησί πρόκειται να πραγματοποιηθεί με τη νέα χρονιά. Στην προσπάθεια για αποφυγή των δασμών φαίνεται πως κινούνται και άλλες κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες. Η Chery, κινεζική εταιρεία κατασκευής αυτοκινήτων, όπως είχε γίνει γνωστό από τον Απρίλιο, θα ξεκινήσει να φτιάχνει ηλεκτρικά αυτοκίνητα στη Βαρκελώνη σε συνεργασία με την Ebro-EV Motors, μία επένδυση η οποία ξεπερνά τα 400 εκατ. ευρώ.

Εξτρεμισμός και εισοδηματική ανισότητα απασχόλησαν το LSE Alumni

Ενώ έχει δοθεί μεγάλη προσοχή στην άνοδο των πολιτικών άκρων σε πολλές χώρες, οι αυξανόμενες ανησυχίες για ζητήματα όπως η εισοδηματική ανισότητα και η φτώχεια, που συχνά αποδίδονται στους περιορισμούς του καπιταλισμού της ελεύθερης αγοράς, έχουν συμβάλει σε σημαντικές πολιτικές αλλαγές όπως φαίνεται, για παράδειγμα, στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε ανοικτή συζήτηση για τα του εξτρεισμού, της εισοδηματικής ανισότητας και της φτώχειας προχώρησαν ακαδημαϊκοί και πρώην υπουργοί σε πάνελ αποφοίτων και φίλων του London School of Economics (LSE Alumni) στην Κύπρο.

Ακαδημαϊκοί και πρώην υπουργοί απάντησαν σε ερωτήματα που αφορούν στις αιτίες και τις συνέπειες αυτού του φαινομένου.

του φαινομένου, για το αν η αποτυχία της δημοκρατίας προκαλεί την άνοδο του αριστερισμού και της δεξιάς και αν μπορεί το σημερινό σύστημα να αναθεωρηθεί, ή χρειαζόμαστε μια εντελώς νέα μορφή πολιτικής και οικονομικής διακυβέρνησης.

Ομιλητές ήταν ο καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, στο London School of Economics and Political Science, κ. Βασίλης Μοναστηριώτης, ο καθηγητής του Manchester Metropolitan University, κ. Γρηγόρης Ιωάννου, ο πρώην υπουργός Οικονομικών και υπουργός Εσωτερικών, κ. Κωνσταντίνος Πετρίδης, η τέως υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κα Άννα Κουκκίδη – Προκοπίου και ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, κ. Δημήτρης Γεωργιάδης. Η πρόεδρος του Συνδέσμου αποφοίτων του LSE Alumni, κα Ελένη Αργυρού, εξέφρασε την πρόθεση να συνεχίσει με εκδηλώσεις που θα αφορούν πολιτική και οικονομία.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Οι Ευρωπαίοι εκθέτουν στο Παρίσι

Με νέες στρατηγικές μάρκετινγκ και προσιτά ηλεκτροκίνητα μοντέλα (EV) περνούν στην αντεπίθεση οι μεγαλύτερες αυτοκινητοβιομηχανίες της Ευρώπης, σε μια προσπάθεια να αντιστρέψουν τη μειωμένη ζήτηση και να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος. Κολοσσοί όπως οι Stellantis, Renault και Volkswagen παρουσιάζουν τα νέα τους οικονομικά οχήματα στο Σαλόνι Αυτοκινήτου που ξεκίνησε στο Παρίσι, με στόχο να αντιστρέψουν την ύφεση που ξεκίνησε πέρσει, όταν οι κυβερνήσεις άρchiσαν να αποσύρουν τα κίνητρα για να εγκαταλείψουν οι οδηγοί τους κινήτρους εσωτερικής καύσης. Το εγχείρημα ωστόσο δεν είναι εύκολο. Οι Κινέζοι ανταγωνιστές με επικεφαλής την BYD και τα φθηνότερα μοντέλα τους

Πολυτελή οχήματα παρουσιάζουν στο Παρίσι αυτοκινητοβιομηχανίες από την Κίνα.

κερδίζουν ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στη Γηραιά Ήπειρο, την ώρα που οι ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες πιέζονται να πουλήσουν περισσότερα EV για να πετύχουν τους αυστηρότερους πράσινους στόχους, διαφορετικά θα επιβαρυνθούν με πρόστιμα έως και 15 δισ. ευρώ. «Το κλίμα γύρω από τα EV αυτή τη στιγμή είναι κακό, δεν υπάρχει αρκετή υποδομή φόρτισης, υπάρχει αστάθεια στις τιμές. Κάνουμε όμως το καλύτερο δυνατό», δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Renault, Λούκα ντε Μέο, με την εταιρεία να

Stellantis, Renault και Volkswagen εκθέτουν τα νέα τους οικονομικά οχήματα στο Σαλόνι Αυτοκινήτου στο Παρίσι.

βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της «μάχης» για προσιτές τιμές, αποκάλυπτοντας plug-in μοντέλα στο Παρίσι συμπεριλαμβανομένου του R4, το οποίο θα κοστίζει λιγότερο από 35.000 ευρώ. Το σόου στην Πόλη του Φωτός θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο καμπής για τις αυτοκινητοβιομηχανίες της Ευρώπης, οι οποίες αγωνίστηκαν για την παραγωγή φθηνών EV. Τα αρχικά προβλήματα ανάπτυξης λογισμικού, το υψηλό κόστος εργασίας και τα ακριβά εξαρτήματα όπως οι μπαταρίες δυσκόλεψαν σημαντικά τη βιομηχανία που για να

μείνει «εντός παιχνιδιού» επικεντρώθηκε στην πώληση μοντέλων premium. Αυτό, σε συνδυασμό με την κατάρρευση των επιδοτήσεων σε χώρες όπως η Γερμανία και η Σουηδία, εκτόξευσε τη μέση τιμή των EV πάνω από τα 45.000 ευρώ φέτος, καθιστώντας τα ηλεκτρικά μοντέλα απρόσιτα για πολλούς Ευρωπαίους.

Οι Κινέζοι κατασκευαστές, την ίδια ώρα, επιθυμούν να επεκταθούν στην περιοχή παρά την απόφαση των Βρυξελλών αυτόν τον μήνα να αυξήσουν τους δασμούς στα ηλεκτρικά τους οχήματα έως και 45%.

Η BYD θα παρουσιάσει EV και plug-in υβριδικά οχήματα στο Παρίσι τα οποία ανταγωνίζονται τα γαλλικά και γερμανικά αυτοκίνητα, καθώς και το Model Y της Tesla. Σε μια προσπάθεια να επιδείξει την τεχνολογική της ικανότητα, η BYD θα παρουσιάσει επίσης το Yangwang U8, ένα πολυτελές SUV που κοστίζει πάνω από 140.000 δολάρια. Στο ίδιο μήκος κύματος η Xpeng που συνεργάζεται με τη Volkswagen, θα παρουσιάσει το επερχόμενο σεντάν P7+, μια έκδοση αξίας 50.000 ευρώ που ανταγωνίζεται πιο ακριβά μοντέλα μεσαίου μεγέθους της BMW και της Mercedes. Ενώ μεγάλη ονόματα του κλάδου όπως η Great Wall Motor Co. και η Nio Inc. απουσιάζουν από την έκθεση, πολλές κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες έστειλαν αντιπροσώπους στο Παρίσι για να συζητήσουν πιθανές συνεργασίες με τοπικούς κατασκευαστές και αντιπροσώπους. Η Stellantis λόγω χάριν αξιοποιεί την κινεζική Leapmotor για να μειώσει το κόστος των ηλεκτρικών της αυτοκινήτων, καθώς αυξάνεται η πίεση στον διευθύνοντα σύμβουλό της, Κάρλος Ταβάρες, μετά την καταστροφική προέδοποίηση που εξέδωσε για τα κέρδη της τον περασμένο μήνα και τη σταθερά κακή απόδοση στις ΗΠΑ. Η Volkswagen δεν θα παρουσιάσει νέο ηλεκτρικό αυτοκίνητο στο Παρίσι, ενώ η BMW παρουσιάζει στο Παρίσι αρκετά μοντέλα Mini κινεζικής κατασκευής μαζί με πιο ακριβές εκδόσεις προσαρμοσμένες στις επιδόσεις, καθώς η εταιρεία θέλει να προσελκύσει νεότερους οδηγούς που επιθυμούν να στραφούν σε ηλεκτρικά μοντέλα.

BLOOMBERG

Ακρόπολη, Πλάκα και Louis Vuitton

Στους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς για πολύ πλούσιους και για αγορές ειδών πολυτελείας η Αθήνα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το ένα ρεκόρ μετά το άλλο σπάνε οι οικοί ειδών πολυτελείας στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, με τις πωλήσεις το 2023 αλλά ακόμη και το 2022, όταν η αγορά βρισκόταν υπό την επίδραση της πανδημίας, να είναι υψηλότερες από αυτές του 2019.

Μάλιστα πόλος έλξης δεν είναι πια μόνο η Μύκονος, αλλά κυρίως η Αθήνα και ευρύτερα η Αττική καθώς, εκτός από το κέντρο της πρωτεύουσας, γνωστοί οικοί ειδών πολυτελείας βρίσκονται ήδη ή ετοιμάζονται να ανοίξουν καταστήματα στην Astir Μαρίνα Βουλιαγμένης και θα ακολουθήσει στη συνέχεια η παρουσία τους και στο Riviera Galleria, το ένα από τα δύο εμπορικά κέντρα που θα βρίσκονται στο Ελληνικό.

Ενδεικτικό των νέων χαρακτηριστικών που λαμβάνει πλέον η Αθήνα είναι ότι στην ειδική έκδοση Luxury Insights - The Era of Ultra Luxe Shoppers για τις τάσεις στις αγορές tax free ειδών πολυτελείας που εξέδωσε η εταιρεία-πάροχος επιστροφής φόρου Global Blue, η Αθήνα μαζί με τη Μύκονο συμπεριλαμβάνονται στους ταχύτερα αναπτυσσόμενους προορισμούς για τους πολύ πλούσιους, όχι απλώς ως τουριστικοί προορισμοί, αλλά και ως προορισμοί για αγορές. Στην ίδια λίστα βρίσκονται τα δι-άσημα χειμερινά θέρετρα Κουρσεβέλ και Σεντ Μόριτζ, καθώς και το γνωστό νησί της Ισπανίας Ιμπιζα. Στους προορισμούς αυτούς καταγράφηκε αύξηση των εξαιρετικά πλούσιων αγοραστών κατά 56% το δωδεκάμηνο Σεπτεμβρίου 2023 - Αυγούστου

2024 σε σύγκριση με το 2019, την τελευταία χρονιά πριν από την COVID-19.

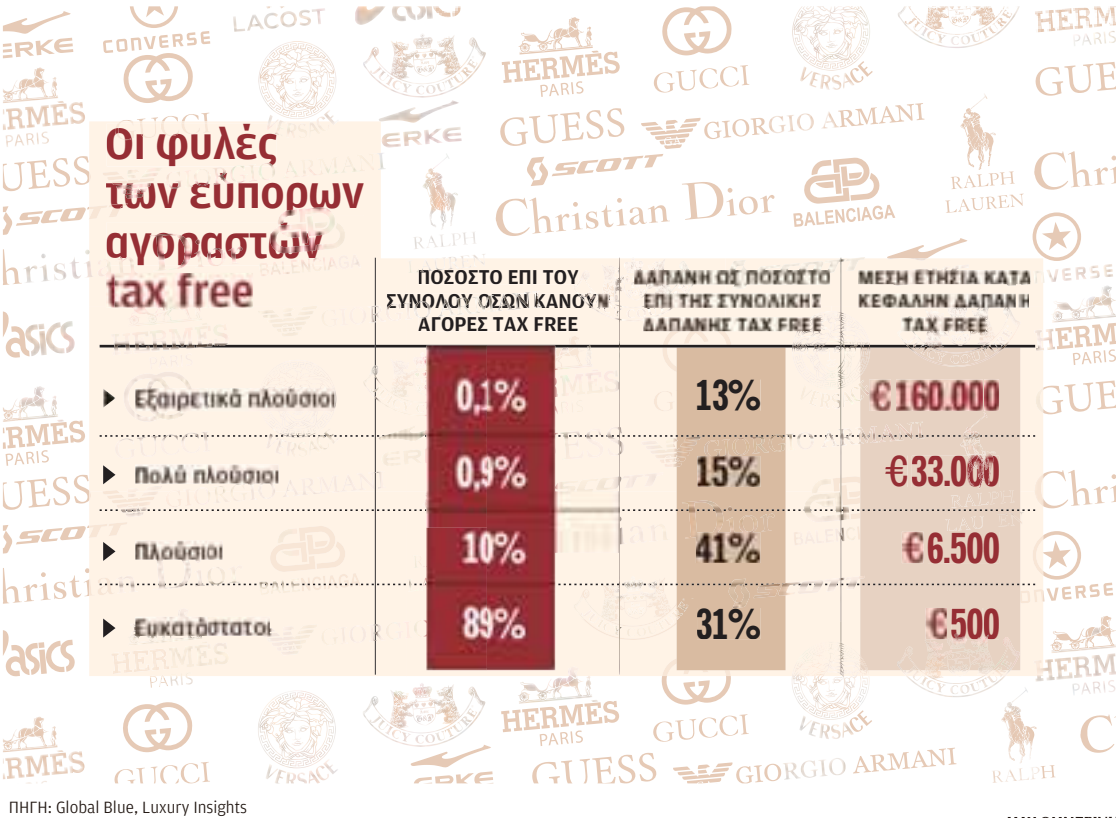
Να σημειωθεί ότι από τις 16 έως τις 19 Μαΐου 2025 στη Μύκονο θα πραγματοποιηθεί η εκδήλωση «Luxe Mykonos» με στόχο τη δικτύωση ανάμεσα σε κορυφαίους αγοραστές και οικοίς ειδών πολυτελείας, έτσι ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω το κυκλαδίτικο νησί ως προορισμός για αγορές από εξαιρετικά πλούσιους τουρίστες.

Τι εννοούμε όταν λέμε εξαιρε-

Το οκτάμηνο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024 οι συναλλαγές για tax free αγορές στην Αττική εκτινάχθηκαν κατά 40% σε σχέση με το 2023.

τικά πλούσιοι τουρίστες - αγοραστές; Μπορεί να αποτελούν μόλις το 0,1% του συνόλου όσων πραγματοποιούν αγορές tax free, οι αγορές όμως που κάνουν αντι-στοιχούν στο 13% της συνολικής αξίας αγορών tax free, ενώ η μέση ετήσια κατά κεφαλήν δαπάνη που κάνουν είναι 160.000 ευρώ.

Και εάν η Μύκονος φιλοξενεί εδώ και αρκετά χρόνια υποκαταστήματα γνωστών οίκων μόδας, ο ανερχόμενος αστέρας φαίνεται ότι είναι η Αθήνα. Στο πλαίσιο των παγκόσμιων βραβείων τουρισμού η Αθήνα αναδείχθηκε το 2024 «κορυφαίος ευρωπαϊκός προορισμός city break». Και

αυτό διότι πλέον δεν αποτελεί απλώς πέρασμα για τους τουρίστες, αλλά κύριο προορισμό και μάλιστα όλο τον χρόνο -ειδικά τους μήνες εκτός του καλοκαιριού- λόγω των καλών καιρικών συνθηκών, που ευνοούν και τις αγορές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Global Blue για τις tax free αγορές στην Ελλάδα, το οκτάμηνο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024 στην Αττική οι συναλλαγές για tax free αγορές αυξήθηκαν σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023 κατά 40%, με τη συνολική αξία τους να ενισχύεται κατά 38%. Ακόμη και

τον Αύγουστο, μήνα τον οποίο δεν επέλεγαν συνήθως οι τουρίστες για να επισκεφθούν την Αθήνα, οι συναλλαγές για αγορές tax free αυξήθηκαν κατά 19% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2023, η συνολική αξία κατά 30%, ενώ και η μέση κατά κεφαλήν δαπάνη ήταν τον φετινό Αύγουστο μεγαλύτερη κατά 10%.

Τα παραπάνω έρχονται να επιβεβαιώσουν και τα στοιχεία για την εξέλιξη των πωλήσεων στην Ελλάδα γνωστών οίκων ειδών μόδας και αξεσουάρ, πωλήσεις βεβαίως που επηρεάζονται και από τη ζήτηση των μόνιμων κατοίκων της χώρας.

Οι πωλήσεις της Louis Vuitton στην Ελλάδα αυξήθηκαν το 2023 κατά 19,3% σε σύγκριση με το 2022, φτάνοντας τα 64,84 εκατ. ευρώ, με τα καθαρά κέρδη να διαμορφώνονται σε 14,5 εκατ. ευρώ. Αύξησε πωλήσεων 12,6% σημείωσε το 2023 η Rolex Ελλάς, με τον κύκλο εργασιών να φτάνει τα 93 εκατ. ευρώ, από 82,5 εκατ. ευρώ το 2022. Οι πωλήσεις της Gucci το 2022 (τελευταία χρονιά για την οποία είναι διαθέσιμα τα οικονομικά αποτελέσματα στην Ελλάδα) ανήλθαν σε 19,09 εκατ. ευρώ, από 11,8 εκατ. ευρώ το 2019, και της Prada σε 9,18 εκατ. ευρώ, από 3,62 εκατ. ευρώ το 2019 (δεν γίνεται σύγκριση με το 2020 και το 2021 λόγω της επίδρασης της COVID-19 στις πωλήσεις).

Στα πολυκαταστήματα Attica οι πωλήσεις tax free το πρώτο εξάμηνο του 2024 κατέγραψαν ιστορικό ρεκόρ και έφτασαν να αντιστοιχούν στο 9,1% του συνολικού τζίρου.

ΠΑΜΕ ΓΗΠΕΔΟ

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΣΙΑΡΗΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ
15:00

Ανάλυση και σχολιασμός από τους:
Χρήστο Ζαβό, Πάνικο Κωνσταντίνου
και Γιώργο Σαββίδη

ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αρ. Φακέλου: ANΠ58/2024

Ημερομηνία: 05/09/2024

Το κοινό πληροφορείται ότι η ακίνητη ιδιοκτησία που περιγράφεται πιο κάτω θα πωληθεί με δημοπρασία την Κυριακή 03/11/2024 και ώρα 11:15 π.μ.

Η δημοπρασία θα γίνει στο Δήμο Λακατάμιας, Τσέρι, στον Αθλητικό Σύλλογο Τσερίου, οδός Αναγέννησης αριθμός 1, 2480 Τσέρι. Δημοπράτης είναι ο Κύπρος Κυριακίδης από Λευκωσία, 2064, οδός Βυζαντίου αρ. 21.

Περιγραφή ακίνητης ιδιοκτησίας		
1 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1902 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W1/Τμήμα 7 Τεμάχιο: 340 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 2506 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €33.300,00	30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 579 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 7414 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €99.900,00	Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €29.700,00
2 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1904 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W1/Τμήμα 7 Τεμάχιο: 342 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 2423 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €38.700,00	5 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1704 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 580 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 7321 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €91.800,00	8 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1885 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 601 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 4830 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €60.300,00
3 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1702 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 578 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 3085 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €41.400,00	6 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1705 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 581 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 4181 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €59.400,00	9 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1877 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 593 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 2457 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €28.800,00
4 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1703 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα:	7 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1883 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 599 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 2356	10 Δήμος: Λακατάμια, Τσέρι Αρ. εγγραφής: 0/1881 Φύλλο/Σχέδιο/Τμήμα: 30/46 W2/Τμήμα 8 Τεμάχιο: 597 Είδος Ακινήτου: Χωράφι Εμβαδό σε τ.μ.: 1607 Μερίδιο: Όλο Επιφ. Τιμή Πώλησης: €18.000,00

Γραπτές προσφορές μπορεί να παραδίδονται στο δημοπράτη.

Περισσότερες πληροφορίες φαίνονται στην αγγελία που τοιχοκολλήθηκε στο πιο πάνω χώρο δημοπρασίας

«Η εξουσία χωρίς την κατάχρησή της χάνει τα θέλγητρά της»*

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Η ζωή στην Ελλάδα μπορεί να συνοψισθεί με την ακόλουθη διαπίστωση: στον ιδιωτικό τομέα μπορείς να κάνεις οτιδήποτε, αρκεί να μην παραβαίνεις τον νόμο. Αντίθετα, στο Δημόσιο δεν μπορείς να κάνεις απολύτως τίποτα αν δεν προβλέπεται ρητά από τον νόμο. Τόσο απλά, αλλά ταυτόχρονα και τόσο πολύπλοκα, γιατί η ερμηνεία μπορεί να μην είναι τόσο απλή.

Σήμερα, λοιπόν, θα αναφερθώ σε δύο ιστορίες που αναδεικνύουν αυτό το θέμα και κατά την προσωπική μου άποψη δεν βοηθούν στον εκσυγχρονισμό της χώρας.

– **Οι περιορισμοί του ΕΣΡ**

Στις 18/2/2024 σε αυτή τη στήλη έγραψα ένα κείμενο με τίτλο: «Ο χαρακτήρας των Ελλήνων», όπως αποκαλύπτεται από τη συμπεριφορά τους στην οδήγηση. Αυτή ήταν η τελευταία παράγραφος:

«[...] Όταν σπουδάζα στην Αγγλία 1965-1966 η τηλεόραση εκπαίδευε με μικρά έξυπνα σποτάκια τους οδηγούς. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ένα σποτάκι όπου έδειχνε μια μεγάλη ουρά από αυτοκίνητα και κάποιον οδηγό συνεχώς να παραβιάζει την ουρά. Στο τέλος ο φακός έκανε zoom στον οδηγό και βλέπαμε ότι είχε κεφάλι... γουρουνιού! Τα λόγια περιττεύουν! Έτσι εκπαιδεύεται ο κόσμος».

Η ιδέα άρεσε στον Γιώργο Καλούδη, γενικό διευθυντή της ΜΚΟ «Συμμαχία για την Ελλάδα» και σκέφτηκε να κάνει κάτι παρόμοιο για την Ελλάδα. Βρήκε εθελοντές και δημιούργησε τα story boards για ορισμένες παραβατικές συμπεριφορές των οδηγών, στα πρότυπα του αγγλικού παραδείγματος. Τα σποτάκια κάλυπταν τις συνηθισμένες ελληνικές παραβάσεις. Παράδειγμα σε θέση ΑμεΑ, αδικαιολόγητη χρήση της ΔΕΑ, να πετάνε σκουπίδια στον δρόμο και εμπόδιο στην κυκλοφορία άλλων οχημάτων. Σε όλα τα σποτάκια η κατάληξη είναι να φαίνεται ότι ο οδηγός είναι γαίδαρος! Εμένα μου φάνηκε καλή ιδέα, έστω κι αν είναι καθυστέρημένη σε σχέση με την Αγγλία κατά 60 χρόνια. Να όμως που **«λογαριάζουμε χωρίς τον ξενόδοχο»**.

Αντί να σας περιγράψω τι συνέβη, είναι καλύτερα να αντιγράψω το μήνυμα που μου έστειλε ο **Γιώργος Καλούδης**:

«**Όπως σου είπα και στο τηλεφώνημα θέλουμε να κάνουμε μια καμπάνια για την οδική συμπεριφορά, που θα τρέξει ως κοινωνικό μήνυμα. Από το ΕΣΡ έλαβα την απάντηση, με πολύ ευγενικό τρόπο, ότι το είδε η επιτροπή αλλά μάλλον δεν βλέπουν να παίρνει έγκριση διότι φοβούνται μήπως κάποιος αντιδράσει για τον γαίδαρο και τα δικαιώματά των ζώων.** Για την καμπάνια αυτή έχουν δουλέψει ήδη εθελοντικά καταξιωμένοι επαγγελματίες από τον χώρο του animation και θα δουλέψουν επίσης εθελοντικά και επαγγελματίες του χώρου της

Στον ιδιωτικό τομέα μπορείς να κάνεις οτιδήποτε, αρκεί να μην παραβαίνεις τον νόμο. Αντίθετα, στο Δημόσιο δεν μπορείς να κάνεις απολύτως τίποτα αν δεν προβλέπεται ρητά από τον νόμο.

επικοινωνίας για την προώθησή της στα social και τα Μέσα.

Γαίδαρος, ο, θηλ. γαίδαροι κ. γαίδουρα (βλ. λ.), πλ. γαίδαροι κ. γαίδουροι, οι, ους. [<μτγν. γαϊδάριον <αραβ. gadar - gaidar], ο γαίδαρος. 1. άνθρωπος απρεπής, αγενής, ανάγωγος, αδιάντροπος, άξεστος, αγροίκος: «πρόσεξε μη φερθείς πάλι σαν γαίδαρος εκεί που θα πάμε, γιατί θα είναι όλοι καθώς πρέπει άνθρωποι». (πηγή: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας/Γ. Κάτου Λεξικό της Λαϊκής και Περιθωριακής Γλώσσας.[...])

Ομολογώ ότι δεν περίμενα αυτή την εξέλιξη. Άλλο ένα δείγμα υπερβολής που μας χαρακτηρίζει. Γιατί να θιγόνται οι φιλόζωοι όταν παρουσιάζουμε έναν παραβατικό άνθρωπο σαν γαίδαρο; Η Αγγλία ανέκαθεν ήταν μια χώρα με ανεπτυγμένη την αγάπη για τα ζώα, αλλά κανένας δεν διαμαρτυρήθηκε τότε. Τα σποτάκια ήταν πολλά και τα έβλεπα συνεχώς και ποτέ δεν αντιλήφθηκα καμία διαμαρτυρία. Μήπως το έχουμε παραζηλώσει στην Ελλάδα; Φαίνεται ότι όποιος έχει κάποια εξουσία αισθάνεται ότι πρέπει να την

Το 2010 κάναμε την απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων και μας υποχρέωσαν να την επαναλάβουμε γιατί δεν μας επέτρεπαν να ζητήσουμε τις γνώσεις των δημοσίων υπαλλήλων σε ξένες γλώσσες και τίτλους σπουδών, γιατί όταν ζητήθηκε η έγκριση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) για την απογραφή, δεν αναφέρθηκε ρητά ότι στην απογραφή θα ζητηθεί και η γνώση ξένων γλωσσών και οι σπουδές!

ασκεί με απόλυτη αυστηρότητα, φτάνοντας στην κατάχρηση.

Είπα κατάχρηση και θυμήθηκα άλλο ένα ντοκιμαντέρ από την αγγλική τηλεόραση την εποχή 1965-1966. Η εικόνα έδειχνε έναν δρόμο, ο οποίος για χιλιόμετρα ήταν ευθεία, με απόλυτη ορατότητα και προς τις δύο κατευθύνσεις. Κάπου στη μέση του δρόμου υπήρχε μια διάβαση πεζών χωρίς φανάρια. Στη διάβαση βρισκόταν ο γνωστός «lollypop man» (ο άνθρωπος που κρατάει ένα κοντάρι, το οποίο στο πάνω μέρος έχει ένα μεγάλο δίσκο με τη λέξη STOP), ο οποίος είχε μοναδικό καθήκον να βοηθάει τους μαθητές του γειτονικού σχολείου να περνούν με ασφάλεια τη διάβαση. Αυτός, λοιπόν, όσο ο δρόμος ήταν άδειος περίμενε και περίμενε μέχρι να εμφανιστεί ένα αυτοκίνητο. Τότε προχωρούσε απότομα στη μέση του δρόμου, έδειχνε το κοντάρι του με το STOP, υποχρέωνε το όχημα να σταματήσει και έκανε σήμα στα παιδιά να περάσουν τη διάβαση. Αυτό που ήθελε να αναδείξει το ντοκιμαντέρ ήταν ότι η μόνη εξουσία που διέθετε

ο lollypop man ήταν να σταματάει τα οχήματα για να βοηθήσει τα παιδιά να περάσουν. Αυτή την εξουσία φρόντιζε να την ασκεί ενεργά. Επρεπε να ταλαιπωρήσει έναν ή περισσότερους οδηγούς προκειμένου να ευχαριστηθεί για την άσκηση της δικής του εξουσίας. Το ντοκιμαντέρ έδειχνε και άλλα περιστατικά, τα οποία δεν θυμάμαι. Το μήνυμα που ήθελε να περάσει στον κόσμο ήταν ότι τέτοιες ενέργειες αποτελούν κατάχρηση στην άσκηση της εξουσίας. Βλέπετε, η βρετανική κρατική TV από τότε προσπαθούσε να εκπαιδεύει το κοινό και όχι να το αποβλακώνει.

– **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**

Η «αγαπημένη» μου Αρχή. Η σύγχρονη Ιερά Εξέταση η οποία με τη σειρά της ασκεί την εξουσία της στα πλέον ακραία όρια της. Παρά το γεγονός ότι σε προηγούμενο κείμενό μου: **«Προσωπικά δεδομένα ενυπόστα και μη» (15/9/2024)** ευθέως διατύπωσα τη θέση μου ότι ο πρόεδρος της καλύπτεται πίσω

από νομικές ασάφειες εκφράζοντας την προσωπική του άποψη, η οποία όμως διαφέρει από τις θέσεις της Αρχής, εντούτοις δεν είδα καμία απάντηση ή διάψευση. Επιπλέον έκλεισα το κείμενό μου ζητώντας απάντηση, γιατί ακόμα κι ταυτότητες δεν έχουν τον προσωπικό αριθμό και έτσι θα υποχρεωθούν πολλοί συμπολίτες να βγάλουν ξανά ταυτότητα. Απάντηση δεν δόθηκε.

Η σημερινή παρέμβασή μου θα αναδείξει τη γραφειοκρατική τυπολατρία της Αρχής, που δουλειά δεν έχει και ασχολείται με το «γένος των αγγέλων». Εξηγούμαι. Η Αρχή με την απόφασή της 2576/ 23-09-2024 (η οποία καταλαμβάνει 20 σελίδες Α4) επέβαλε πρόστιμο 50.000 ευρώ και 100.000 ευρώ στο υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για παραλείψεις στην έκδοση των νέων ταυτοτήτων. Δεν έχει κανένα νόημα να μπορούμε στις λεπτομέρειες. Αρκεί να αντιγράψω μόνο το τέλος αυτής της απόφασης για να αντιληφθείτε ότι **«η εξουσία χωρίς την κατάχρησή της χάνει τα θέλγητρά της»***.

[...] Μολονότι δεν τίθεται εν αμ-

φιβολία το κύρος των ταυτοτήτων, των οποίων η έκδοση στηρίζεται στο ισχύον σήμερα νομικό πλαίσιο, όπως περιγράφεται ως άνω, η Αρχή επισημαίνει την υποχρέωση να επικαιροποιηθεί και να κωδικοποιηθεί το νομικό πλαίσιο αναφορικά με τα στοιχεία στο νέο τύπο δελτίων ταυτότητας Ελλήνων πολιτών και της διαδικασίας έκδοσής αυτών, προκειμένου να ρυθμίζονται με ενιαίο τρόπο ζητήματα που είχαν δημιουργηθεί αφενός, από την κατάργηση σχετικών διατάξεων και αφετέρου, από την παράλληλη ισχύ διαφορετικών νομοθετημάτων, τόσο κατά την έκδοση των παλαιών, όσο και κατά την έκδοση των νέων δελτίων ταυτότητας, λαμβάνοντας υπόψη και τα όσα επιμέρους ζητήματα αναλύονται στην παρούσα Απόφαση».

Αλήθεια, κάθισαν ώρες ολόκληρες για να βγάλουν μια απόφαση 20 σελίδων, που επιβάλλει ένα πρόστιμο 150.000 ευρώ, η οποία όμως δεν διαπιστώνει τίποτα στραβό, αλλά ζητά να επικαιροποιηθεί το νομικό πλαίσιο σχετικά με το περιεχόμενο. Προσχή, δεν ζητάνε να αφαιρεθεί κάτι, αλλά απλά να διατυπωθεί πληρέστερα η απόφαση για το περιεχόμενο.

Ξέρετε ποιος είναι ο τραγέλαφος; Ακριβώς το ίδιο έκαναν όταν το 2010 κάναμε την απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων και μας υποχρέωσαν να την επαναλάβουμε γιατί δεν μας επέτρεπαν να ζητήσουμε τις γνώσεις των δημοσίων υπαλλήλων σε ξένες γλώσσες και τίτλους σπουδών, γιατί όταν ζητήθηκε η έγκριση της Αρχής για την απογραφή δεν αναφέρθηκε ρητά ότι στην απογραφή θα ζητηθεί και η γνώση ξένων γλωσσών και οι σπουδές!

***Η φράση αυτή προέρχεται από ομίλια του πασιγνώστου Θεοδόση Πελεγρίνη, ηθοποιού (ποιεί ήθος) και πρύτανη του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στις 14 Νοεμβρίου 2010, εν μέσω κρίσης. Με άλλα λόγια, η κανονική άσκηση της εξουσίας δεν έχει νοσηριδιά. Αυτά προσβέβουν και διδάσκουν ορισμένοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και περιμένουμε να πάει μπροστά αυτή η έρμη χώρα μας.**

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Βήμα αποκλιμάκωσης;

Του **δρος ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΣΑΚΙΡΗ**

Οι Ισραηλινοί από μόνοι τους μπορούν να κάνουν μεγάλη ζημιά στην ιρανική οικονομία, καταστρέφοντας τις ενεργειακές της υποδομές. Εάν συμβεί, το Ιράν είναι σαφές ότι θα αντιδράσει οργανώνοντας επιθέσεις κορεσμού εναντίον των ελαχίστων κρίσιμων ενεργειακών υποδομών του Ισραήλ.

αντιαεροπορικών πυρομαχικών με τις δυνατότητες της εγκώριας ισραηλινής αμυντικής βιομηχανίας να έχουν φτάσει στα άκρα με τα «χειρότερα να έπονται».

Αρκεί κανείς να λάβει υπόψη του ότι από την 7η Οκτωβρίου

του 2023 έως και σήμερα το Ισραήλ έχει δεχθεί και σε μεγάλο βαθμό ανακαίεται περίπου 20.000 βλήματα, πυραύλους και μαχητικά μη επανδρωμένα οχήματα. Αρκεί κανείς να συνειδητοποιήσει ότι η Χεζμπολάχ ακόμη και

τώρα χρησιμοποιεί μόλις το 10% της πυραυλικής δυνατότητας που διαθέτει, η οποία πριν από την έναρξη της ισραηλινής κλιμάκωσης τον περασμένο μήνα αριθμούσε 2.000 βλήματα ημερησίως.

Εάν ένας ιρανικός ή λιβανικός βαλλιστικός πύραυλος χτυπήσει τα δύο διυλιστήρια του Ισραήλ στην Αστόντ και τη Χάιφα ή τις πλατφόρμες παραγωγής φυσικού αερίου στη Μεσόγειο, όπως προειδοποίησε στις 4 Οκτωβρίου ο επικεφαλής των Ιρανών Φρουρών της Επανάστασης, τότε μπορεί να επιφέρει παραλυτικές επιπτώσεις στην ισραηλινή οικονομία, κάτι που αναπόφευκτα θα επηρεάσει σοβαρά και την Αίγυπτο εάν διακοπούν οι ισραηλινές εξαγωγές.

Μια τέτοια εξέλιξη θα αποσταθεροποιήσει ενεργειακά την Ανατολική Μεσόγειο και κυρίως την Αίγυπτο που αποτελεί και τον μεγαλύτερο καταναλωτή ισραηλινού αερίου. Ο βαθμός της επίθεσης του Ισραήλ στο ιρανικό ενεργειακό σύστημα θα είναι πολύ μεγαλύτερος.

Ο ένας μετά τον άλλον οι σύμμαχοι των ΗΠΑ στον Περσικό Κόλπο κλείνουν τον εναέριο χώρο τους σε ισραηλινά μαχητικά προειδοποιώντας με συνέπειες τις ΗΠΑ εάν χρησιμοποιηθούν οι αμερικανικές βάσεις που φιλοξενούνται στα εδάφη τους. Ο λόγος είναι πολύ απλός. Οι Ιρα-

νοί έχουν απειλήσει ευθέως τους γείτονές τους στη δυτική ακτή του Κόλπου ότι θα θεωρηθούν συνυπεύθυνοι ενός ισραηλινού/αμερικανικού πλήγματος που θα χρησιμοποιήσει τον εναέριο χώρο τους.

Και εδώ βρίσκεται η ουσία του ρίσκου για την παγκόσμια οικονομία. Οι Ιρανοί εμμέσως υποδεικνύουν ότι το κέντρο βάρους μιας δυνητικής τους αντιδράσης δεν θα επικεντρωθεί στην απόπειρα κλεισίματος των Στενών του Ορμούζ. Κάτι τέτοιο άλλωστε θα είναι καταστρεπτικό και για τους ίδιους, ενώ δεν διαθέτουν την αεροναυτική ισχύ για να κλείσουν τα Στενά για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Εκουν αποδείξει ωστόσο μετά την επίθεσή τους κατά της Σαουδικής Αραβίας το 2019 ότι εάν φτάσουν στο έσχατο σημείο θα στοχοποιήσουν τις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις των γειτόνων τους και αυτό είναι ένα σενάριο που κανείς δεν θα ήθελε να δει να υλοποιείται.

Ας ελπίσουμε λοιπόν ότι οι Ισραηλινοί θα (αυτο)περιορίσουν τα αντιποινα τους σε αμιγώς στρατιωτικούς ιρανικούς στόχους.

Ο δρ Θεόδωρος Τσακίρης είναι καθηγητής Γεωπολιτικής και Ενεργειακής Πολιτικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

Οι διαρροές που κατευθύνονταν από τον Λευκό Οίκο και πρωτοεμφανίστηκαν στην Washington Post περί δέσμευσης του Ισραήλ να χτυπήσει μόνο στρατιωτικούς στόχους στο Ιράν αποκλιμάκωσαν τις τιμές του πετρελαίου κατά 5,3% φέρνοντάς τους ξανά στα επίπεδα πριν από την ιρανική επίθεση με βαλλιστικών πυραύλους της 1ης Οκτωβρίου.

Η κ. Χάρις πρέπει να αισθάνεται ιδιαίτερος ικανοποιημένη, αλλά τα καλά νέα για την περιοχή και τον υπόλοιπο κόσμο σταματάνε κάπου εκεί. Μέσα σε λίγες ώρες το γραφείο του ισραηλινού πρωθυπουργού δεν επιβεβαίωσε το κλίμα των αγορών που φαίνεται να αντέδρασαν περισσότερο στα νέα της μειωμένων κινεζικής ζήτησης ως προς τη «διόρθωση» τους.

Η πραγματικότητα ωστόσο είναι πιο περίπλοκη από τις αμερικανικές προεκλογικές σκοπιμότητες. Είναι σαφές ότι οι Ισραηλινοί δεν διαδέχονταν –και οι Αμερικανοί δεν θα τους δώσουν– εκείνα τα διατηρητικά πυρομαχικά που θα μπορούσαν να κάνουν ουσιαστική ζημιά στο ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, το οποίο αναπόφευκτα πλέον οι Ιρανοί θα επιταχύνουν είτε στοχοποιηθούν είτε όχι οι πυρηνικές τους εγκαταστάσεις.

Οι ισραηλινοί από μόνοι τους

ωστόσο μπορούν να κάνουν μεγάλη ζημιά στην ιρανική οικονομία καταστρέφοντας τις ενεργειακές της υποδομές τόσο τις εσωτερικές όσο και τις εξαγωγικές. Ασκέτως ποιες από τις δύο κατηγορίες υποδομών στοχοποιηθούν το Ιράν είναι σαφές ότι θα αντιδράσει οργανώνοντας επιθέσεις κορεσμού εναντίον των ελαχίστων κρίσιμων ενεργειακών υποδομών του Ισραήλ.

Όπως επιβεβαίωσαν η ιρανική επίθεση της 1ης Οκτωβρίου και η διάτρηση του Iron Dome από τη Χεζμπολάχ κατά την επίθεση στη μεραρχία Golanι κανένα αντιαεροπορικό σύστημα

Η ιρανική επίθεση της 1ης Οκτωβρίου και η διάτρηση του Iron Dome από τη Χεζμπολάχ επιβεβαίωσαν ότι κανένα αντιαεροπορικό σύστημα δεν είναι άτρωτο.

δεν είναι άτρωτο. Η αποστολή μιας πυροβολαρχίας του αμερικανικού συστήματος μέσου βελαντικούς ΤΗΗΑΔ αναδεικνύει την αναγκαιότητα κάλυψης των κενών αεράμυνας αλλά και της στενότητας των διαθέσιμων

Οι Έλληνες πόνταραν 28,3 δισ. σε τυχερά παιχνίδια στο οκτάμηνο

Το ποσό ενισχύθηκε κατά 14,1% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Σημαντική άνοδο κατέγραψε και το οκτάμηνο του 2024 ο τζίρος της αγοράς τυχερών παιχνιδιών. Από τον Ιανουάριο έως και τον Αύγουστο, ο συνολικός τζίρος (TGR), δηλαδή η συνολική αξία των ποσών που πόνταραν οι παίκτες, διαμορφώθηκε σε 28,3 δισ. ευρώ, έχοντας ενισχυθεί κατά 14,1%, σε ετήσια βάση σύγκρισης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ), από αυτά περίπου το 70%, δηλαδή 20,1 δισ., προήλθε από το online στοιχήμα, ενώ ακολουθεί ο ΟΠΑΠ με 6,6 δισ. ευρώ. Στα επίγεια καζίνο το TGR ενισχύθηκε το οκτάμηνο, σε ετήσια βάση συγκρίσις, κατά 7%, σε 1,3 δισ. ευρώ.

Ο αναμορφωμένος συνολικός τζίρος (TGR), δηλαδή η αξία των πονταρισμών από τα οποία έχουν αφαιρεθεί τα κέρδη των παικτών, ενισχύθηκε κατά 11,1%, σε 10 δισ. ευρώ. Τμήμα των χρημάτων αυτών καταλήγει στις εταιρείες και στα κρατικά ταμεία, μέσω δικαιωμάτων και φόρων, με το υπόλοιπο να οδηγείται στους νικητές των τυχερών παιχνιδιών. Από το σύνολο του αναμορφωμένου TGR, η μερίδα των λέοντων, δηλαδή 4,5 δισ. ευρώ, προέρχεται από τον ΟΠΑΠ (πρακτορεία και παιγνιομηχανές) και ακολουθούν οι διαδραστικές εταιρείες με 4,4 δισ. (+15,7%). Στα επιγεία καζίνο, το αναμορφωμένο TGR διαμορφώθηκε σε 813,7 εκατ. ευρώ, έχοντας ενισχυθεί κατά 9,11%. Όπως προκύπτει από τα

Το 70%, δηλαδή 20,1 δισ., προήλθε από το online στοίχημα.

μεγέθς της ΕΕΕΠ, οι Έλληνες τζόγαραν ξανά περίπου 18 δισ. ευρώ, τα οποία μαζί με τα 10 δισ. ευρώ των πονταρισμάτων (από τα οποία έχουν αφαιρεθεί τα κέρδη) αθροίζουν τον συνολικό τζίρο της αγοράς.

Η αύξηση των μεγεθών της αγοράς τυχερών παιγνίων συμπαρασύρει ανοδικά και τα έσο-

δα που έχει το κράτος από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Στο οκτάμηννο, δηλαδή, τα δικαιώματα του Δημοσίου αυξήθηκαν κατά περίπου 13,5%, σε 391,4 εκατ. ευρώ, ενώ ο φόρος παικτών ενισχύθηκε κατά 18,5%, σε 250,1 εκατ. ευρώ.

Εκτιμάται ότι τη φθινή χρονιά, τα έσοδα των τυχερών παιγνίων θα εμφανίσουν νέο ρεκόρ. Κι αυτό δεδομένου ότι το σύνολο των πονταρισμάτων του ακατάμητου υπολείπεται μόλις κατά 7,7 δις., σε σχέση με το αντίστοιχο του 2023 οπότε είχε ανέλθει σε 36 δις. Εάν όμως συυπολογιστούν τα χρήματα που δαπανάστηκαν –υπολογίζονται σε

περίπου 1,7 δισ. ετησίως (έρευνα Karpa research) – σε παράνομα διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια, ο τζίρος της συγκεκριμένης αγοράς είναι πολύ υψηλότερος. Βέβαια, η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι εις βάρος των νόμιμα αδειοδοτημένων παρόχων και γι' αυτό ο Σύνδεσμος Παρόχων και Προμηθώντων Διαδικτυακών Τυχερών Παιγνίων (HGA) με επιστολή του προς τα αρμόδια υπουργεία και Αρχές ζητεί την άμεση λήψη μέτρων. Όπως αναφέρει, τα τελευταία τρία χρόνια, οι παρόχοι έχουν δαπανήσει 405 εκατ. ευρώ για εμπορική επικοινωνία, τη στιγμή που οι «πειρατές» προωθούν παράνομο στο Internet τα προϊόντα τους. «Καθημερινά διαπιστώνουμε τη δημιουργία νέων ιστοτόπων παράνομων παροχών αλλά και παράνομων προώθησης (διαφήμισης) τυχερών παιγνίων με εμφανή στόχευση στο ελληνικό κοινό, καθώς διαθέτουν παράνομο περιεχόμενο στην ελληνική γλώσσα και πολλοί από αυτούς διαθέτουν ονόματα χώρου με κατάληξη .gr. Επιπλέον έχουν αυξηθεί σημαντικά οι διαφημίσεις παράνομων τυχερών παιγνίων οι οποίες παρουσιάζουν Έλληνες, από σημεία της ελληνικής επικράτειας, να διαφημίζουν παράνομα τυχερά παιχνίδια στην ελληνική γλώσσα. Η χωρίς έλεγχο δραστηριοποίηση των παράνομων ιστοτόπων συντηρεί ένα πλαίσιο αθέμιτου ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα τη σημαντική διαφυγή κεφαλαίων προς τους ιστότοπους αυτούς», αναφέρει η HGA.

Όλο και πιο ψηφιακή γίνεται
η ελληνική αγορά πληρωμών

Το πιο δημοφιλές μέσο πληρωμών είναι η κάρτα στην Ελλάδα, καθώς το τελευταίο δωδεκάμηνο οι καταναλωτές που βασίστηκαν στις πληρωμές με κάρτα ήταν περισσότεροι από εκείνους που επέλεξαν τις πληρωμές με μετρητά. Αυτό προκύπτει από έρευνα της Payments Europe, που είναι η «φωνή» του κλάδου των πληρωμών με κάρτες στην Ευρώπη, αναφορικά με το ποίο των πληρωμών στην Ελλάδα.

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι το 68% των καταναλωτών εμπιστεύεται τις κάρτες περισσότερο από άλλες μεθόδους πληρωμών. Στις άλλες μεθόδους περιλαμβάνονται τα μετρητά, οι μεταφορές χρημάτων και η μέθοδος «αγόρασε τώρα, πληρώσε αργότερα» (buy now pay later - BNPL). Η τάση αυτή είναι ακόμη πιο έντονη στις νεότερες γενιές, οι οποίες προσελκύονται από τις ολοένα αυξανόμενες επιλογές που προσφέρουν οι ψηφιακές μέθοδοι πληρωμών. Πάνω από το 70% των Ελλήνων που ανήκουν στην γενιά των millennial και στην Gen Z προβλέπουν ότι στο επόμενο δωδεκάμηνο θα βασιστούν περισσότερο στις νέες μορφές ψηφιακών πληρωμών. Αντίστοιχα υψηλά διαμορφώνεται και η εμπιστοσύνη των εμπορών για τις πληρωμές με κάρτα, καθώς το 77% συμφωνεί ότι τα οφέλη των καρτών υπερβαίνουν τα κόστη και το 62% προτιμά να αποδέχεται ψηφιακές πληρωμές παρά πληρωμές με μετρητά. Επιπλέον, το 83% των εμπορών πιστεύει ότι θα διενεργήσει περισσότερες ψηφιακές συναλλαγές στο διάστημα του επόμενου έτους. Η ασφάλεια και η προστασία είναι τα κυριότερα κριτήρια με βάση τα οποία οι καταναλωτές και οι έμποροι επιλέγουν μεταξύ των δι-

αφορετικών μεθόδων πληρωμών. Όταν καλούνται να συγκρίνουν τις διαφορετικές επιλογές πληρωμών, τοποθετούν τις κάρτες στην πρώτη θέση, επειδή θεωρούν ότι ανταποκρίνονται καλύτερα σε αυτές τις ανάγκες. Ο Robrecht Vandormael, γενικός γραμματέας της Payments Europe, σημειώνει σε δήλωσή του ότι «η μετάβαση στις πληρωμές χωρίς μετρητά συνεχώς επιταχύνεται. Η τελευταία έρευνα δείχνει ότι το ποίό των πληρωμών στην Ελλάδα εξελίσσεται διαρκώς, με τις πληρωμές να αποκτούν ολοένα πιο ψηφιακό χαρακτήρα. Οι κάρτες εξακολουθούν να αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του ελληνικού ποσίου πληρωμών, παρέχοντας ασφάλεια, προστασία και αξιοπιστία, και διαδραματίζοντας ταυτόχρονα ενεργό ρόλο στον ψηφιακό μετασχηματισμό της αγοράς».

Το ψηφιακό ευρώ (digital euro) παραμένει σχετικά άγνωστο στην Ελλάδα, καθώς μόνο το 55% των Ελλήνων καταναλωτών γνωρίζει περί τίνος πρόκειται. Από αυτούς τους καταναλωτές, το 46% δεν είναι βέβαιο για τα οφέλη που θα μπορούσε να συνεπάγεται η χρήση του ψηφιακού ευρώ. Όσο για τους εμπόρους, ο ένας στους τρεις δεν είναι βέβαιος για το πόσο θα μπορούσε να ωφεληθεί από το ψηφιακό ευρώ, ή πιστεύει ότι δεν θα αποκόμιζε κανένα όφελος. Η μελέτη, που έγινε για λογαριασμό της Payments Europe, βασίστηκε σε έρευνα που διενεργήθηκε τον Μάιο του 2024 σε 9 ευρωπαϊκές χώρες, στην οποία συμμετείχαν 2.250 έμποροι (από τους οποίους 250 στην Ελλάδα) που δραστηριοποιούνται στους τομείς του φυσικού και του ηλεκτρονικού εμπορίου και 13.000 καταναλωτές, από τους οποίους οι 1.000 στην Ελλάδα.

NEW
PROGRAM

A Bar Song
(Topsy)
Shaboozey

Listen on DeeJay 93.5

On the Road

Κρυσταλλία Ζησιοπούλου

Καθημερινά 19:00-21:00

POWERED BY

16TH ANNUAL CHARITY WALK

I'D RATHER WALK THAN DRINK AND DRIVE

Register online now until 1.11.2024

SUNDAY 3.11.2024 - AMATHOUNTA (OPPOSITE THEAMA) - 9AM

www.dancingqueenfoundation.com

16^η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

**ΠΡΟΤΙΜΩ ΝΑ ΠΕΡΠΑΤΗΣΩ
ΠΑΡΑ ΝΑ ΠΙΩ ΚΑΙ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΩ**

Συμμετοχές μέχρι 1.11.2024

Platinum Sponsor	Gold Sponsors	Silver Sponsors	Bronze Sponsors	Media Sponsors	Supporters
FREEDOM 24	ENEOS MOTOR OIL	Ambrosia	COLUMBIA UNIVERSITY	Radio 1	ECOFORUM
tech4s	ISX	Aphrodite Hills	Terra Nova	LIFE	CMC
KAFEAO	R	HOG	Papantoniou	MINDY	mindy
ERANTE		illy	Q&SET		

facebook.com/dancingqueenfoundation

Η λειψυδρία απειλεί το 50% της παραγωγής τροφίμων

Σε κίνδυνο έως και το 8% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέχρι το 2050

Πάνω από το 50% της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων κινδυνεύει να εξαφανιστεί μέσα στα επόμενα 25 χρόνια εξαιτίας της λειψυδρίας που ολοένα και συχνότερα πλήττει ολόένα και περισσότερες περιοχές του πλανήτη.

Εξαιτίας αυτής της προϋούσας έλλειψης νερού μπορεί να χαθεί έως και το 8% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέχρι το 2050. Στις χώρες χαμηλών εισοδημάτων, η ζημιά στο ΑΕΠ μπορεί να φτάσει και στο 15% και η κατάσταση τείνει να επιδεινωθεί περαιτέρω αν δεν ληφθούν μέτρα. Στα συμπεράσματα αυτά καταλήγει μελέτη της Διεθνούς Επιτροπής για την Οικονομία του Νερού που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα και την ίδια στιγμή ο ΟΟΣΑ απευθύνει έκκληση για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας με αντικείμενο την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και γενικότερα της κρίσης γύρω από το νερό.

Όπως επισημαίνει στην έκθεσή της η Διεθνής Επιτροπή για την Οικονομία του Νερού, ο μισός πληθυσμός του πλανήτη αντιμετωπίζει ήδη πρόβλημα ανεπάρκειας νερού και αν επιδεινωθεί η κλιματική κρίση σίγουρα θα αυξηθεί το ποσοστό. Στο μεταξύ, η ζήτηση για καθαρό νερό αναμένεται

να υπερβεί την προσφορά κατά 40% προς τα τέλη της δεκαετίας που διανύουμε καθώς τα διάφορα συστήματα ύδρευσης ανά τον κόσμο υφίστανται «άνευ προηγουμένου πιέσεις», όπως χαρακτηριστικά τονίζει η έκθεση. Η Διεθνής Επιτροπή για την Οικονομία του Νερού διαπιστώνει, επίσης, πως κυβερνήσεις και εμπειρογνώμονες έχουν υποτιμήσει τον όγκο νερού που χρειάζονται οι άνθρωποι για να

Η ζήτηση για καθαρό νερό αναμένεται να υπερβεί την προσφορά κατά 40% προς τα τέλη της δεκαετίας που διανύουμε.

μπορούν να ζήσουν μια καλή ζωή. Και μόνον για τη διατήρηση της υγείας και για λόγους υγιεινής ένας άνθρωπος χρειάζεται από 50 έως 100 λίτρα νερού την ημέρα. Στην πραγματικότητα, όμως, πρέπει να καταναλώνονται περίπου 4.000 λίτρα την ημέρα ανά άτομο προκειμένου να είναι κατάλληλη η διατροφή των ανθρώπων και αξιοπρεπής η ζωή τους.

Οι επιπτώσεις έπεται από δεκαετίες καταστροφικής χρήσης της γης και κακοδιαχείρισης του νερού, σε συνδυασμό με την κλιματική κρίση, είναι εμφανείς, καθώς σχεδόν 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν έλλειψη νερού, οι καλλιέργειες πλήττονται και πόλεις βυθίζονται, ενώ ακόμη και η στάθμη των ποταμών στην κοιλάδα του Αμαζονίου (φωτογραφία) έχει πέσει στο χαμηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ.

Στις περισσότερες περιοχές του κόσμου πολλές κοινότητες δεν έχουν τη δυνατότητα να διαθέσουν τέτοιες ποσότητες νερού. Ορισμένες χώρες βρίσκονται σε καλύτερη μοίρα από άλλες καθώς επωφελούνται από την παροχή του λεγόμενου «πράσινου νερού», δηλαδή της υγρασίας του εδάφους που είναι αναγκαία για τις καλλιέργειες, έναντι του «γαλάζιου νερού», δηλαδή των υδάτων από ποταμούς και λίμνες. Περίπου οι μισές από τις βροχοπτώσεις ανά τον κόσμο προέρχονται από την υγιή βλάστηση σε οικοσυστήματα όπως τα ποτάμια και οι λίμνες από τα οποία εξατμίζεται το νερό και ανεβαίνει στην ατμόσφαιρα όπου μετατρέπεται σε νέφη. Με τον τρόπο αυτόν σχηματίζονται μεγάλα ποτάμια

υδρατμών και αυτά μπορούν να ταξιδέψουν σε μακρινές αποστάσεις για να ψυχρανθούν στη συνέχεια, να συμπυκνωθούν και τελικά να πέσουν ξανά στη γη, με τη μορφή βροχής ή χιονιού. Η Κίνα και η Ρωσία επωφελούνται εις το έπακρον από αυτά τα συστήματα κύκλου του νερού, ενώ η Ινδία και η Βραζιλία εξάγουν τον κύκλο του νερού καθώς το έδαφός τους ευνοεί τη ροή του λεγόμενου «πράσινου νερού» προς άλλες περιοχές. Ένα ποσοστό από 40% έως 60% των βροχοπτώσεων σε πολλές χώρες οφείλεται στη χρήση της γης στις γειτονικές χώρες.

Όπως επισημαίνει ο Γιόχαν Ρόκστρεμ, που συμπροεδρεύει στην εν λόγω Διεθνή Επιτροπή και συμμετείχε στη σύνταξη της σχετικής έκθεσης, «η κινε-

ζική οικονομία εξαρτάται από το κατά πόσον είναι βιώσιμη η διαχείριση των δασών στην Ουκρανία, στο Καζακστάν και στις χώρες της Βαλτικής, ενώ κάτι ανάλογο συμβαίνει στην περίπτωση της Βραζιλίας που προσφέρει ουσιαστικά καθαρό νερό στη γειτονική της Αργεντινή», ενώ υπογραμμίζει πως αυτή η αλληλεξάρτηση καθιστά σαφές ότι «πρέπει να αντιμετωπίσουμε το καθαρό νερό ως κοινό παγκόσμιο αγαθό για την παγκόσμια οικονομία». Όπως, όμως, τονίζει η μελέτη της Διεθνούς Επιτροπής για την Οικονομία του Νερού, δεκαετίες καταστροφικής χρήσης της γης και κακοδιαχείρισης του νερού, σε συνδυασμό με την κλιματική κρίση, ασκούν πρωτοφανείς πιέσεις στον παγκόσμιο κύκλο

του νερού. Ο άνθρωπος έχει παρέμβει σε αυτόν τον κύκλο του νερού στον πλανήτη για πρώτη φορά στην ιστορία, επιδεινώνοντας μια όλο και αυξανόμενη καταστροφή, που αναμένεται να έχει συνέπειες για τις οικονομίες, την παραγωγή τροφίμων και τις ανθρώπινες ζωές. «Για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία σπρώχνουμε τον παγκόσμιο κύκλο του νερού εκτός ισορροπίας», τονίζει ο Γιόχαν Ρόκστρεμ και όπως αναφέρει σε σχετικό ρεπορτάζ του το CNN, η διατάραξη του κύκλου του νερού προκαλεί ήδη εμφανείς επιπτώσεις, καθώς σχεδόν 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν έλλειψη νερού, οι καλλιέργειες πλήττονται και οι πόλεις βυθίζονται, αφού στερούνται οι υπογείες πηγές.

Ζήτημα αθέμιτου κινεζικού ανταγωνισμού θέτουν ευρωπαϊκές αεροπορικές

Ζήτημα αθέμιτου ανταγωνισμού εγείρουν οι αερομεταφορείς της Ε.Ε. ως προς τις αυξημένες πτήσεις από κινεζικές εταιρείες προς την Ευρώπη με φθηνότερο εισιτήριο, καθώς αυτές έχουν το ατού ότι μπορούν να πετάξουν μέσω του ρωσικού εναέριου χώρου, εξοικονομώντας πολύτιμες ώρες από τα ταξίδια μεγάλων αποστάσεων.

Η Air-France KLM πιέζει τη γαλλική κυβέρνηση να περιορίσει τον αριθμό των πτήσεων που μπορούν να πραγματοποιούν οι αερομεταφορείς της Κίνας προς την Ευρώπη, σύμφωνα με πηγές του Bloomberg, σε μια προσπάθεια να προστατευθούν οι ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Μεταξύ άλλων, τα αιτήματα του ομίλου αεροπορικών εταιρειών με έδρα το Παρίσι περιλαμβάνουν την πρόταση αναστολής των σημερινών δικαιωμάτων εναέριας κυκλοφορίας μεταξύ της Γαλλίας και της μεγαλύτερης οικονομίας της Ασίας.

Εν τω μεταξύ, η Deutsche Lufthansa φέρεται να πιέζει την κυβέρνηση της Γερμανίας

να αναλάβει πρωτοβουλία στην έρευνα κατά του Πεκίνου για ζητήματα στρεβλού ανταγωνισμού. Η Lufthansa έχει ήδη ανακοινώσει ότι θα περιορίσει τις υπηρεσίες της στην Κίνα, σχεδιάζοντας να καταργήσει την απευθείας καθημερινή πτήση από τη Φρανκφούρτη προς το Πεκίνο στο τέλος του μήνα, επειδή, εν μέσω ελλείψεων σε αεροσκάφη, πρέπει να χρησιμοποιεί αεροσκάφη που καταναλώνουν

Αυξημένες οι πτήσεις από αερομεταφορείς της Κίνας προς την Ευρώπη με φθηνότερο εισιτήριο.

πολλά καύσιμα και είναι παλαιότερα, γεγονός που καθιστά το δρομολόγιο ασύμφορο. Οι ανωτέρω μεθοδεύσεις αποκαλύπτουν τη διαφωνία μεταξύ των ευρωπαϊκών αερομεταφορέων σχετικά με την αντιμετώπιση του ζητήματος. Παράλληλα, έχει

Η Lufthansa πιέζει την κυβέρνηση της Γερμανίας να αναλάβει πρωτοβουλία στην έρευνα κατά του Πεκίνου για ζητήματα στρεβλού ανταγωνισμού.

ξεκινήσει μια συζήτηση σχετικά με το αν θα πρέπει να εμπλακούν οι εθνικές κυβερνήσεις ή απλώς να τεθεί το ζήτημα στις Βρυξέλλες.

Γενικότερα, η σχέση της Ευρώπης με την Κίνα διανύει μια τεταμένη περίοδο με αιχμή τις

εμπορικές εντάσεις, καθώς η Ε.Ε. έχει βάλει στο στόχαστρο τις άδικες —όπως υποστηρίζει— επιδοτήσεις και άλλες μορφές στήριξης που παρέχει το Πεκίνο στις εταιρείες του. Η Ε.Ε. επιβάλει δασμούς στα κινεζικά κατασκευής ηλεκτρικά οχήματα,

ενώ η Κίνα απειλεί να προβεί σε αντίποινα κατά των εισαγωγών μπράντι και οχημάτων μεγάλου κυβισμού.

Η διευθύνουσα σύμβουλος της KLM, Μάριαν Ριντελ, μίλησε νωρίτερα αυτόν τον μήνα, προτρέποντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναλάβει δράση κατά του «αθέμιτου» κινεζικού ανταγωνισμού.

Οι αεροπορικές εταιρείες της Ευρώπης δεν έχουν πετάξει πάνω από τη Ρωσία από την έναρξη της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία στα τέλη Φεβρουαρίου του 2022. Ο εναέριος χώρος της Ουκρανίας έχει επίσης κλείσει από τότε. Το γεγονός αυτό αποτελεί σαφές πλεονέκτημα για τις κινεζικές εταιρείες όσον αφορά το κόστος και τις ώρες των πτήσεων.

Η Lufthansa ανακοίνωσε ότι χάνει έως και μισό εκατομμύριο ευρώ για κάθε μία από τις υπό κατάργηση πτήσεις της από τη Φρανκφούρτη προς το Πεκίνο. Εν τω μεταξύ, οι τρεις μεγαλύτερες κινεζικές αεροπορικές εταιρείες έχουν εισπράξει 111,1 δισ. γουάν (15,7 δισ. δολάρια) σε επι-

δοτήσεις ή κρατικές επιχορηγήσεις που αποσκοπούν στην ενθάρρυνσή τους για τη λειτουργία αεροπορικών συνδέσεων, σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις των αερομεταφορέων.

Μετά την COVID, οι ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες άρνησαν να αποκαταστήσουν τις πτήσεις προς την Κίνα, κυρίως λόγω της ισχνής ζήτησης από την Ευρώπη προς το εξωτερικό. Ωστόσο οι κινεζικοί αερομεταφορείς πρόσθεσαν πολλές πτήσεις, πολύ περισσότερες από τα επίπεδα του 2019, και προσφέρουν ιδιαίτερα ανταγωνιστικούς αεροπορικούς ναύλους.

Μέχρι το τέλος του έτους, οι κινεζικές αεροπορικές εταιρείες εκτιμάται ότι θα κατέχουν το 75% του μεριδίου χωρητικότητας θέσεων σε όλες τις πτήσεις από και προς τη Γερμανία και τη Γαλλία προς την Κίνα, σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας αερομεταφορών Cirium. Και θα έχουν το 100% της αγοράς στα ταξίδια προς την Ιταλία και μερίδιο 95% της χωρητικότητας των πτήσεων προς το Ηνωμένο Βασίλειο.

Οι ξένοι τουρίστες «ψηφίζουν» Κρήτη και Ν. Αιγαίο

Σε μόλις δέκα δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς καταγράφεται πάνω από το ένα τρίτο των συνολικών διανυκτερεύσεων ξένων τουριστών στην Ε.Ε., σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2023, όπου περιλαμβάνονται και ελληνικά νησιά.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την επεξεργασία των στοιχείων του περασμένου έτους, που αποτέλεσε και χρονιά-ρεκόρ βάσει πολλών μετρήσεων στον τομέα του τουρισμού, οι περιοχές με τον υψηλότερο αριθμό διανυκτερεύσεων από ξένους τουρίστες ήταν τα Κανάρια Νησιά με 83,2 εκατ. διανυκτερεύσεις και οι Βαleari-

δες Νήσοι στην Ισπανία, καθώς και τα παράλια της Κροατίας.

Τη δεκάδα συμπληρώνουν οι ισπανικές περιοχές της Κατα-

Ποιες είναι οι 10 περιοχές της Ευρώπης που καταγράφουν το ένα τρίτο των συνολικών διανυκτερεύσεων.

λωνίας και της Ανδαλουσίας, το Νότιο Αιγαίο και η Κρήτη στην Ελλάδα, η ευρύτερη περιοχή του

Παρισιού, το Βενέτο στην Ιταλία και το Τυρόλο στην Αυστρία. Οι δέκα αυτές περιοχές είχαν πέρυσι το 37,6% των διανυκτερεύσεων των ξένων τουριστών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, στις 58 από τις 231 περιοχές στις οποίες χωρίζει την Ε.Ε., ο αριθμός των διανυκτερεύσεων ξένων τουριστών ήταν υψηλότερος από τον αντίστοιχο αριθμό των επισκεπτών που ταξίδευαν εσωτερικά στην εκάστοτε χώρα.

Βάσει αυτού, προκύπτει ότι η σημασία των ξένων τουριστών είναι ιδιαίτερα υψηλή σε επτά δημοφιλείς προορισμούς

της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων ορισμένων ελληνικών. Ειδικότερα, περισσότερες από 9 στις 10 διανυκτερεύσεις έγιναν από ξένους τουρίστες στις εξής περιοχές: Κρήτη (94,5%), Νησιά Ιονίου (93,6%), Νότιο Αιγαίο (92%). Εκτός της Ελλάδας, πολύ υψηλή εξάρτηση από ξένους επισκέπτες έχει ο τουρισμός της Μάλτας (93,1%), το παραλιακό κομμάτι της Κροατίας (92,5%), η Κύπρος (90,8%) και το Τυρόλο (90,7%).

Απεναντίας, οι περιοχές με το μεγαλύτερο ποσοστό τουριστών εσωτερικού το 2023 ήταν τα περικόρα του Παρισιού, οι γαλλικές Άλπεις και η Γαλλική Ριβιέρα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2023, η περιοχή με τον υψηλότερο αριθμό διανυκτερεύσεων από ξένους τουρίστες ήταν τα Κανάρια Νησιά.

Η έκταση γης όπου εμφανίζονται υπερεντατικές ελαιοκαλλιέργειες αυξάνεται τις τελευταίες δύο δεκαετίες, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύει πλέον το 7% του εδάφους της ελιάς της Ισπανίας και το 11% της παραγωγής, σύμφωνα με στοιχεία της βιομηχανίας.

Νέες, σούπερ φάρμες απειλούν τους μικρούς ελαιοπαραγωγούς

Οι υπερεντατικές μεγάλες ελαιοκαλλιέργειες επεκτείνονται σε Ισπανία και Ιταλία

Καθώς η κλιματική αλλαγή εντείνει την ξηρασία σε ολόκληρη τη νότια Ευρώπη, χιλιάδες ελαιοπαραγωγοί στην Ισπανία έρχονται αντιμέτωποι με έναν νέο και ταχέως αναπτυσσόμενο «εχθρό», που δεν είναι άλλος από τους ανταγωνιστές μεγαλοαγρότες. Παραγωγοί-μαμούθ εισβάλλουν σε μια αγορά όπου κυριαρχούσαν παραδοσιακά οι τοπικοί καλλιεργητές, αλλάζοντας τις ισορροπίες σε έναν κλάδο αξίας 14 δισ. ευρώ, γράφουν οι Financial Times. Οι «σούπερ εντατικές» επιχειρήσεις που προσπαθούν να επωφεληθούν από τις τιμές-ρεκόρ του ελαιολάδου, διαθέτουν σειρές δέντρων σε πυκνά στοιβαγμένες γραμμές κυρίως σε επίπεδες εκτάσεις κοντά σε ποτάμια ή δεξαμενές. Αυτό επιτρέπει την άρδευση –κάτι που οι περισσότεροι μικροκαλλιεργητές μπορούν μόνο να ονειρεύονται εν μέσω ξηρασίας– και τη συγκομιδή με μηχανήματα, κάτι που σημαίνει χαμηλότερο κόστος, υψηλότερη παραγωγικότητα και μεγαλύτερα κέρδη.

Η έκταση γης όπου εμφανίζονται υπερεντατικές ελαιοκαλλιέργειες αυξάνεται τις τελευταίες δύο δεκαετίες, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύει πλέον το 7% του εδάφους της ελιάς της Ισπανίας και το 11% της παραγωγής, σύμφωνα με στοιχεία της βιομηχανίας. Εξαπλώνονται επίσης βόρεια πέρα από την Ανδαλουσία και προσελκύουν κεφάλαια από μεγάλες ομάδες ελαιολάδου όπως η Innoliva και η De Prado. Οι καλλιέργειες αυτού του είδους τα πήγαν καλύτερα από τους παραδοσιακούς ελαιώνες κα-

τά τη διάρκεια της ξηρασίας, καθώς υπέστησαν λιγότερο δραστικές μειώσεις στην παραγωγή. «Η οικονομική λογική του ελαιολάδου στους ορεινούς ελαιώνες μειώνεται επειδή η παραγωγικότητα μειώνεται, κυρίως λόγω του προβλήματος της λειψυδρίας», δήλωσε ο Ινάσιο Σίλβα, πρόεδρος της Deoleo, η οποία αγοράζει από μικρούς και μεγάλους αγρότες ως ο μεγαλύτερος έμπορος ελαιολάδου στον κόσμο.

Οι μεγάλες ελαιοκαλλιέργειες έχουν επίσης πολλαπλασιάσει καθώς οι γαιοκτήμονες που ανησυχούν για την κλιμα-

Διαθέτουν σειρές δέντρων σε μεγάλες επίπεδες εκτάσεις κοντά σε ποτάμια ή δεξαμενές και έχουν δυνατότητα συγκομιδής με μηχανήματα.

τική αλλαγή, στρέφονται από τα εσπεριδοειδή, τα δημητριακά και τα ριζώδη λαχανικά στις ελιές, οι οποίες μπορούν να αντιμετωπίσουν το υδατικό στρες καλύτερα από άλλες καλλιέργειες. Η βιαστική αυτή στροφή στην ενασχόληση με την ελαιοκαλλιέργεια επιταχύνθηκε από τις υψηλές τιμές και την προοπτική για άνοιγμα νέων αγορών. Στελέχη της βιομηχανίας φλερτάρουν εκατομμύρια πιθανούς νέους καταναλωτές εκτός Ισπανίας και Ιταλίας, κυρίως στις ΗΠΑ και

στη βόρεια Ευρώπη, όπου πολλά νοικοκυριά εξακολουθούν να βασίζονται σε άλλα μαγειρικά λίπη.

Οι εντατικές ελαιοκαλλιέργειες είναι ελκυστικές για τους επενδυτές και στην Ιταλία, τη δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγό ελαιολάδου στον κόσμο, μετά την Ισπανία, καθώς εισρέουν στον κλάδο κεφάλαια από εταιρείες ιδιωτικών κεφαλαίων, όπως η DeA Capital με έδρα το Μιλάνο, ιστορικές οικογένειες οиноποιών και εταιρείες εμφιάλωσης. Η έκταση που αφιερώνεται στην ελαιοκαλλιέργεια υψηλής τεχνολογίας στην Ιταλία είναι ακόμη μικρή, καθώς αντιπροσωπεύει μόλις 15.000 εκτάρια από το 1 εκατ. εκτάρια ελαιόδεντρων. Όμως ο Μιχέλε Μπουσελέτι, γόνος οικογένειας που καλλιεργεί ελιές στην Τοσκάνη από τον 17ο αιώνα, προβλέπει ότι η Ιταλία θα ακολουθήσει το μονοπάτι των σούπερ αγροκτημάτων που χάραξε η Ισπανία. Και αυτό γιατί το κόστος παραγωγής για έναν τυπικό παραδοσιακό αγρότη ανέρχεται σε 3,80 ευρώ ανά κίλο ελαιολάδου, ενώ το κόστος σε μια τυπική σούπερ φάρμα είναι το μισό, χάρη στη μηχανοποίηση.

Ένας μεγαλοκαλλιεργητής κοντά στην Κόρδοβα, ετοιμάζεται να ξεκινήσει τη συγκομιδή ενός από τα 100 εκτάρια αγροτεμαχίων του στο τέλος Οκτωβρίου. «Με πέντε μηχανές μπορώ να κάνω όλο το κτήμα σε πέντε ημέρες», λέει. Για τη συγκομιδή της ίδιας έκτασης ορεινών ελιών, μια ομάδα 10 ατόμων θα μπορούσε να χρειαστεί 70 έως 100 ημέρες. Η ταχύτητα

έχει ένα ακόμη πλεονέκτημα. Ο καρπός για εξαιρετικό παρθένο λάδι πρέπει να προέρχεται από την πρώτη συγκομιδή του έτους, αλλά αν μείνει στο δέντρο για πολύ καιρό αλλοιώνεται. Σε ένα μέγα αγρόκτημα μπορεί κανείς να επιλέξει την ακριβή στιγμή για τη συγκομιδή. Παρά το γεγονός ότι δεν μπορούν να ανταγωνιστούν την ταχύτητα ή τις αποδόσεις, οι μικροκαλλιεργητές υποστηρίζουν ότι προσφέρουν ανώτερο προϊόν, εστιάζοντας στην ποιότητα του λαδιού, τα οφέλη που προσφέρει στην υγεία και στο μαρκετινγκ. Οι πολυφαινόλες προσδίδουν στο έξτρα παρθένο ελαιόλαδο την οξύτητα και την πικράδα που εκτιμάται στη Μεσόγειο. Παρέχουν επίσης, μαζί με το ελαϊκό οξύ, τα αντιοξειδωτικά και αντιφλεγμονώδη οφέλη που έχουν δείξει πολλές επιστημονικές μελέτες. «Ο κόσμος πρέπει να γνωρίζει ότι μια κουταλιά από το ελαιόλαδό μας μπορεί να σας απαλλάξει από τον πονοκέφαλο ή τον πόνο στις αρθρώσεις», λέει ο Χιμένες Λόπεζ, εκπρόσωπος του αγροτικού συνεταιρισμού Poniente de Granada. Οι «σούπερ καλλιέργειες», εν τω μεταξύ, χρησιμοποιούν λίγες μόνο ποικιλίες ελιάς που παράγουν λιγότερες πολυφαινόλες. Για ορισμένες νέες αγορές, πάντως, αυτό δεν αποτελεί απαραίτητα πρόβλημα. Η Deoleo διαπίστωσε ότι στους καταναλωτές των ΗΠΑ, για παράδειγμα, δεν αρέσει η ελαφριά αίσθηση καψίματος που θα περίμενε ένας Νοτιοευρωπαίος από ένα εξαιρετικό παρθένο έλαιο κορυφαίας ποιότητας.

Υδραυλικοί, ψυκτικοί οι νέοι Αμερικανοί εκατομμυριούχοι

Μια νέα γενιά εκατομμυριούχων εμφανίζεται στις ΗΠΑ και είναι οι ιδιοκτήτες μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων, που τις έχουν ιδρύσει οι ίδιοι ως υδραυλικοί, ψυκτικοί ή ως συντηρητές καλοριφέρ, συστημάτων εξαερισμού και κλιματιστικών ή και ως ηλεκτρολόγοι. Τη δημιουργεί όμως περισσότερο το ενδιαφέρον των επενδυτών που τοποθετούν σ' αυτές τα κεφάλαιά τους ή τις αγοράζουν έναντι αδρού τιμήματος και τελευταία δείχνουν όλο και περισσότερο ενδιαφέρον γι' αυτές τις μικρές επιχειρήσεις της σκληρής δουλειάς. Σύμφωνα με την εταιρεία δεδομένων PitchBook, από το 2022 έως σήμερα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια έχουν αγοράσει σχεδόν 800 εταιρείες αυτών των τομέων και ο αριθμός αυτός αφορά τις σημαντικότερες και μεγαλύτερες εξαγορές της κατηγορίας αυτής.

Στο μεταξύ έχουν αλλάξει χέρια πολλές άλλες μικρότερες οικογενειακές εταιρείες και οι εξαγορές τους δεν είναι εξίσου γνωστές.

Σχετικό ρεπορτάζ της Wall Street Journal επισημαίνει πως η νέα αυτή τάση σηματοδοτεί μια σημαντική στροφή των επενδυτών, που προσφέρουν επιταγήφιες τιμές για να αγοράσουν μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, αλλά και μια ευρύτερη αλλαγή στο επιχειρηματικό τοπίο, καθώς οι ιδιοκτήτες οικογενειακών επιχειρήσεων δεν τις μεταβιβάζουν πλέον στα παιδιά τους ή ακόμη και στο προσωπικό τους, όπως έκαναν στο παρελθόν.

Δεδομένων των υψηλών τιμών που είναι πρόθυμοι να καταβάλουν οι επενδυτές, οι ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων λένε ότι η νέα τάση προσδίδει κάποια λάμψη στην παραδοσιακά υποτιμημένη σκληρή εργασία. Μιλώντας στην αμερικανική εφημερίδα, ο Μπράιαν Ράσελ, συνεργάτης της Huron Capital του Ντιτρόιτ που επενδύει σε εταιρείες υπηρεσιών, δηλώνει χαρακτηριστικά: «Δεν χρειάζεται να πάτε στη Σίλικον Βάλλει για να έχετε μια επιτυχημένη καριέρα και επιχειρηματικές ευκαιρίες».

Ο Τεντ Πολκ, διευθυντικό στέλεχος της επενδυτικής Capstone Partners, επισημαίνει πως πριν από μια δεκαετία οι 9 από τους 10 ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων αναζητούσαν ενδιαφερόμενο αγοραστή για την εταιρεία τους προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν. Σήμερα, αντιθέτως, όλο και περισσότεροι δεν θέλουν να εγκαταλείψουν και περίπου ένα τρίτο δηλώνουν ότι θέλουν να παραμείνουν ενεργοί στην εταιρεία τους ώστε να μπορέσουν

να την αναπτύξουν με τη βοήθεια των επενδυτών. Όπως τονίζει ο Πολκ, που έχει κλείσει συμφωνίες αγοράς τέτοιων επιχειρήσεων έως και άνω των 200 εκατ. δολαρίων, τονίζει πως οι μικροί αυτοί επιχειρηματίες «βλέπουν πως όσα μπορούν να κάνουν μόνοι τους δεν είναι

Είναι ιδιοκτήτες μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων και προσελκύουν τώρα το ενδιαφέρον επενδυτών.

παρά ένα μικρό τμήμα όσων θα μπορούσαν να κάνουν αν έχουν κάποιον επενδυτή πίσω τους» και ιδιαίτερος αν αυτός ο επενδυτής υπόσχεται πως θα τους βοηθήσει «να εξαγοράσουν εκείνη την εταιρεία». Στο μεταξύ, ωφελούνται και οι υπάλληλοι των μικρών εταιρειών, όπως επισημαίνει ο Γκράχαμ Γουίβερ, ιδρυτής της επενδυτικής Alpine Investors, που αναφέρει ότι οι τεχνικοί στις εταιρείες κλιματιστικών, συντήρησης, εξαερισμού και θέρμανσης που εξαγόρασε η εταιρεία του πήραν αύξηση 20% μέσα στο πρώτο έτος μετά την εξαγορά της επιχείρησης από μισθούς, μπόνους και προμήθειες.

Οι επενδυτές έχουν εφαρμόσει αυτή τη στρατηγική σε πολλούς και διάφορους κλάδους, από τις εταιρείες πλυντηρίων αυτοκινήτων μέχρι τους οικους ευηνρίας. Με τη στρατηγική αυτή έχουν κατορθώσει να δημιουργήσουν μεγαλύτερες εταιρείες και να διευρύνουν τα περιθώρια κέρδους τους. Οι επικριτές αυτού του μοντέλου επένδυσης, πάντως, υπογραμμίζουν πως οδηγεί σε υψηλότερες τιμές για τους καταναλωτές και μείωση του ανταγωνισμού. Δεν λείπουν, πάντως, και οι πολύ αιτιόδοξοι που εκτιμούν ότι οδηγεί σε βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.

Αλμα της ανεργίας των πτυχιούχων στην Ινδία

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, μια εκπαιδευτική επανάσταση έλαβε χώρα σε μεγάλα κομμάτια του αναπτυσσόμενου κόσμου. Χιλιάδες κολέγια εμφανίστηκαν σε μικρές και μεγάλες πόλεις. Αγρότες, εργάτες και βοσκοί μάζεψαν τα χρήματά τους για να σπουδάσουν τα παιδιά τους, που ονειρεύονταν να γίνουν δικηγόροι, μηχανικοί και διπλωμάτες.

Όμως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν έτσι. Οι οικονομίες αυτές έχουν τώρα μια «θάλασσα» από πανεπιστημιακούς αποφοίτους, αλλά δεν δημιουργούν αρκετές θέσεις λευκού κολάρου για να τους απασχολήσουν. Στρατιές από πτυχιούχους νέους είναι τώρα άνεργοι και αγανακτισμένοι, με αποτέλεσμα η ανάπτυξη αυτής της αναδυόμενης μεσαίας τάξης να βαλτώνει. Το ποσοστό της ανεργίας

στις αναδυόμενες χώρες για νέους με πανεπιστημιακή μόρφωση είναι διπλάσιο έως τριπλάσιο σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη στις ανεπτυγμένες οικονομίες, σημειώνει η Wall Street Journal, επικαλούμενη στοιχεία

Στρατιές από νέους με πτυχίο που δεν βρίσκουν δουλειά στις αναπτυσσόμενες χώρες.

του Παγκόσμιου Οργανισμού Εργασίας (ILO).

Στις χώρες χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων, πάνω από το ένα πέμπτο των ατόμων κάτω των 30 ετών με μεταδευτεροβάθμια μόρφωση είναι άνεργο.

Μάλιστα, σε αυτές τις χώρες, οι νέοι με πτυχίο έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να είναι άνεργοι από εκείνους που έχουν βασική εκπαίδευση.

Το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι πολλά από τα νέα κολέγια είναι χαμηλής ποιότητας. Έτσι, βγάζουν πτυχιούχους που στοχεύουν σε θέσεις εργασίας υψηλού προεστί, χωρίς ωστόσο να έχουν τις δεξιότητες που ψάχνουν οι επιχειρήσεις.

Οι απογοητευμένοι απόφοιτοι μεταναστεύουν στο εξωτερικό, κάποιες φορές ακόμη και παράνομα. Το 2022, το 36% των μεταναστών ηλικία 25-64 ετών που εισήλθαν παράνομα στις ΗΠΑ είχε πανεπιστημιακό πτυχίο, από 17% το 2007.

Άλλοι μένουν στην πατρίδα τους αλλά καθυστερούν τον γάμο και την απόκτηση παιδιών, συμβάλλοντας στο δημογραφικό

πρόβλημα που επιβαρύνει την παγκόσμια ανάπτυξη. Επειτα από μεγάλα διαστήματα ανεργίας, πολλοί απόφοιτοι συμβιβάζονται με χαμηλόμισθες θέσεις στο λιανεμπόριο ή σε παρόμοιες δουλειές.

Στην Κίνα, για παράδειγμα, η νεανική ανεργία διαμορφώνεται γύρω στο 15%.

Ανάμεσα στις χώρες όπου το πρόβλημα αυτό είναι εντονότερο είναι η Ινδία. Εκεί, μια πρωτοφανής ανάπτυξη της ανώτατης εκπαίδευσης κατά τα 20 τελευταία χρόνια έχει τριπλασιάσει το μερίδιο των νέων που κατέχουν πανεπιστημιακό πτυχίο. Το 2022, το 29% των Ινδών αποφοίτων κάτω των 30 ετών ήταν άνεργοι. Το ποσοστό αυτό είναι τριπλάσιο από το ποσοστό ανεργίας ανάμεσα στους Ινδούς που δεν έχουν ούτε βασική εκπαίδευση.

Στην Ινδία, μια πρωτοφανής ανάπτυξη της ανώτατης εκπαίδευσης κατά τα 20 τελευταία χρόνια έχει τριπλασιάσει το μερίδιο των νέων που κατέχουν πανεπιστημιακό πτυχίο.

Αυξήθηκαν κατά 7,6% τα ενοίκια στην Αττική

Ακριβότερο το κέντρο της Θεσσαλονίκης από το κέντρο της Αθήνας – Οι φθηνότερες και οι ακριβότερες περιοχές στις δύο πόλεις

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Ακριβότερα σε σχέση με το κέντρο της Αθήνας είναι πλέον, κατά μέσον όρο, τα ενοίκια των κατοικιών στον δήμο της Θεσσαλονίκης, παρότι και στις δύο περιπτώσεις οι αυξήσεις είναι δεδομένες τον τελευταίο χρόνο. Σύμφωνα με την τελευταία ετήσια έκθεση της RE/MAX Ελλάς, η μέση τιμή ενοικίασης στον δήμο της Θεσσαλονίκης διαμορφώνεται σε 9,2 ευρώ/τ.μ., έναντι 8,8 ευρώ/τ.μ. στο κέντρο της Αθήνας και 8,5 ευρώ/τ.μ. συνολικά στο λεκανοπέδιο της Αττικής (7,2 ευρώ/τ.μ. συνολικά στην περιφέρεια της Θεσσαλονίκης). Πρόκειται για ένα ακόμα δείγμα των στρεβλώσεων που προκαλούνται σε διάφορες περιοχές της χώρας, ιδίως όμως στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, εξαιτίας της μεγάλης έλλειψης διαθέσιμων διαμερισμάτων.

Με βάση την έρευνα, στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης η μέση τιμή αγγίζει τα 10,9 ευρώ/τ.μ., στη Νέα Παράλια τα 10 ευρώ/τ.μ. και στην Ανώ Πόλη τα 9 ευρώ/τ.μ., ενώ ακριβότερη είναι η περιοχή της Παλιάς Παράλιας με 14,8 ευρώ/τ.μ. Αντιστοίχως, μεταξύ των περιοχών του κέντρου της Αθήνας, 9,4 ευρώ/τ.μ. νοικιάζονται τα σπίτια στα Εξάρχεια, 9 ευρώ/τ.μ. στο Κουκάκι, 6,5 ευρώ/τ.μ. στην Κυψέλη, 9 ευρώ/τ.μ. στους Αμπελοκήπους, αλλά και 14 ευρώ/τ.μ. στο Κολωνάκι.

Η έλλειψη ακινήτων είναι τέτοια, όμως, ώστε σε περιοχές όπως τα Εξάρχεια ή του Ζωγράφου (επίσης 9,4 ευρώ/τ.μ.) τα ενοίκια αγίζουν τιμές ανάλογες των περιο-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το Κολωνάκι (14 ευρώ/τ.μ.) και η Παλιά Παράλια στη Θεσσαλονίκη (14,8 ευρώ/τ.μ.) έχουν τις υψηλότερες τιμές.

χών των βορείων και των νοτίων προαστίων. Για παράδειγμα, ίδιες τιμές ενοικίασης, δηλαδή 9,4 ευρώ/τ.μ., καταγράφονται στο Χαλάνδρι και στον Χολαργό (9,3 ευρώ/τ.μ.), ενώ σε άλλες, όπως η Αγία Παρασκευή, η μέση τιμή ενοικία-

σης είναι ακόμα χαμηλότερη, μια και δεν ξεπερνά τα 8,5 ευρώ/τ.μ. Ασφαλώς στις περιοχές αυτές η μέση επιφάνεια των διαθέσιμων ακινήτων είναι μεγαλύτερη κι επομένως συνολικά το ενοίκιο θα είναι υψηλότερο, ωστόσο είναι εμφανές ότι για κάποια σημεία του κέντρου το κόστος του ενοικίου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των ακινήτων είναι πολύ υψηλό.

Συνολικά, στα βόρεια προάστια της Αττικής το μέσο ενοίκιο διαμορφώνεται σε 9,6 ευρώ/τ.μ., στα νότια προάστια σε 10,10 ευρώ/τ.μ., στα δυτικά σε 6,8 ευρώ/τ.μ., στον Δήμο Πειραιά και στις όμορες πε-

ριοχές σε 7,2 ευρώ/τ.μ. και στο υπόλοιπο του νομού Αττικής σε 8,4 ευρώ/τ.μ.

Στο σύνολο της χώρας, σύμφωνα με την ανάλυση της RE/MAX Ελλάς, κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους η μέση αύξηση των ενοικίων διαμορφώνεται σε 5,6%, δείγμα ότι δεν ακολουθούν όλες οι πόλεις τις μεγάλες αυξήσεις που παρατηρούνται στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη. Στην Αττική η αύξηση αγγίζει το 7,6%, ενώ συνολικά στη Θεσσαλονίκη το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται σε 4,3%, κυρίως λόγω της χαμηλότερης ζήτησης σε κάποιες πε-

ριοχές της πόλης που παραμένουν ακόμα προσίτες. Για παράδειγμα, στη Δυτική Θεσσαλονίκη η μέση τιμή δεν ξεπερνά τα 5,7 ευρώ/τ.μ. Στην περιφέρεια της χώρας τα ενοίκια έχουν αυξηθεί μόλις κατά 4,4%.

Όπως αναφέρει η RE/MAX Ελλάς, πανελλαδικά οι ενοικιαστές δείχνουν προτίμηση σε ακίνητα ηλικίας 20 ετών και άνω. Ειδικότερα, στην Αττική οι περισσότεροι ενοικιαστές επιλέγουν ακίνητα με εμβαδόν από 76 έως 150 τ.μ., ενώ στην Θεσσαλονίκη η προτίμηση αφορά κυρίως ακίνητα έως 75 τ.μ. Στην υπόλοιπη Ελλάδα οι ενοικια-

στές δείχνουν προτίμηση κυρίως σε ακίνητα μικρότερης επιφάνειας, εμβαδού έως 50 τ.μ.

Ειδικά όσον αφορά την Αττική, το 2024 οι ενοικιαστές έκαναν στροφή σε μεγαλύτερης επιφάνειας ακίνητα, με τους 57 στους 100 ενοικιαστές να δείχνουν προτίμηση σε ακίνητα από 76 έως 150 τ.μ. Συγκεκριμένα, στα δυτικά και βόρεια προάστια καθώς και στον Πειραιά επιλέχθηκαν ακίνητα από 76 τ.μ. και άνω. Στα νότια προάστια, με κυρίαρχη περιοχή τη Γλυφάδα, οι ενοικιαστές προτίμησαν ακίνητα άνω των 150 τ.μ. Αναφορικά με την παλαιότητα, στο κέντρο, σε όλα τα προάστια της Αθήνας και στον Πειραιά το 75% των ακινήτων που ενοικιάστηκαν ήταν 20 ετών και άνω, ενώ μόλις οι 3 στους 100 ενοικιαστές επέλεξαν νεόδμητα ακίνητα κάτω των 5 ετών.

Αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ακινήτων, για τους 84 στους 100 ενοικιαστές βασικό κριτήριο είναι να υπάρχει ασανσέρ και για περισσότερους από 70 στους 100 να είναι ανακαινισμένο με νέα κουφώματα αλουμινίου. Αντιθέτως, χαρακτηριστικά όπως ο τύπος της θέρμανσης δεν απασχολούν ιδιαίτερα τους ενοικιαστές, καθώς φαίνεται να επικεντρώνονται περισσότερο σε άλλες ανέσεις και αναβαθμίσεις.

Επίσης, από τα στοιχεία του δικτύου της RE/MAX Ελλάς προκύπτει ότι οι τιμές των ενοικίων επηρεάζονται σημαντικά από ποιοτικούς παράγοντες, όπως είναι η εγγύτητα του ακινήτου σε μέσα μαζικής μεταφοράς, η ύπαρξη ασανσέρ, η ανακαίνιση που έχει υποστεί, καθώς και άλλες παροχές.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ποια ακίνητα βρίσκονται σήμερα σε πρώτη ζήτηση;

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις, οι οικονομικές εξελίξεις και οι προσωπικές περιστάσεις του κόσμου καθορίζουν ποιες κατηγορίες ακινήτων βρίσκονται σε πρώτη ζήτηση.

Το βλέπουμε εδώ και αρκετό διάστημα πως η μεγαλύτερη υποκατηγορία οικιστικών προτάσεων είναι αυτή των διαμερισμάτων, η οποία πλέον φλερτάρει με ένα μέσο όρο κόστους απόκτησης της τάξης των €300.000. Το αντίστοιχο κόστος επένδυσης πριν από 30 μήνες ήταν γύρω στις €250.000. Μια από τις ουσιαστικές διαφορές του τότε με το σήμερα, είναι πως τότε η Λευκωσία και η Λεμεσός ήταν οι ακριβές περιοχές, με τις υπόλοιπες επαρχίες να βρίσκονται περίπου στο 50% με 60% αυτών

Η ζήτηση μεταχειρισμένων οικιστικών προτάσεων και η ανακαίνιση/μετατροπή τους είναι μια σοβαρή επιλογή που κερδίζει έδαφος.

των αριθμών σε σχέση με τις δύο ακριβές επαρχίες για παρόμοιου τύπου διαμερίσματα. Σε αντίθεση, σήμερα, οι τρεις άλλες επαρχίες μειώσαν την ψαλίδα ανεβάζοντας αισθητά τους μέσους όρους τους εντός ενός περιθωρίου της κλίμακας του 15% - 30%.

Για παράδειγμα, λέγαμε πριν από 2,5 χρόνια πως η Λάρνακα είχε μπει δειλά – δειλά στο ραντάρ αρκετών ανθρώπων προερχόμενων τόσο από Λευκωσία όσο και από Λεμεσό, οι οποίοι συγκρίνονταν τις τιμές αγοράς αλλά και ενοικίασης διαμερισμάτων την έβρισκαν αρκετά πιο συμφέρουσα ακόμη συνυπολογίζοντας και το κό-

Η μεγαλύτερη υποκατηγορία οικιστικών προτάσεων είναι αυτή των διαμερισμάτων, η οποία πλέον φλερτάρει με ένα μέσο όρο κόστους απόκτησης της τάξης των €300.000.

στος καθημερινού ταξιδιού από και προς τον χώρο εργασίας τους. Αυτό ισχύει και σήμερα σε κάποιο βαθμό, παρόλο που το κόστος καυσίμων είναι ανασταλτικός παράγοντας. Παράλληλα, όμως, εξελίχθηκε σαν η αγαπημένη πόλη των Λιβανέζων και των Ισραηλινών, με αποτέλεσμα τα αποθέματα μονάδων να εξαντλούνται και η νέα προσφορά να μην προλαβαίνει να ικανοποιήσει τη ζήτηση. Σαν αποτέλεσμα οι τιμές ανέβηκαν με γρήγορους ρυθμούς, μειώνοντας την ψαλίδα με τη Λευκωσία και τη Λεμεσό.

Η επόμενη κατηγορία αυξημένου ενδιαφέροντος είναι πλέον με

τον πιο επίσημο τρόπο αυτή της ημιανεξάρτητης κατοικίας. Ενώ πριν 30 μήνες αυτή έπαιζε μεταξύ των €230.000 και των €470.000 σε ό,τι αφορά στο αρχικό κόστος επένδυσης, σήμερα η αντίστοιχη κλίμακα ανέβηκε κατά 15% - 20%. Και πάλι τόσο η Λευκωσία όσο και η Λεμεσός βρίσκονται στα ψηλά σκαλοπάτια της κλίμακας ακολουθούμενες από τη Λάρνακα και τις άλλες επαρχίες. Εδώ η ψαλίδα διαφοροποιήσης φαινομενικά είναι πιο μικρή, αλλά κάτι τέτοιο δεν ισχύει σε πραγματικούς όρους και η κύρια αιτία εξηγείται πιο κάτω.

Στις πιο «φθηνές» οικιστικές λύσεις, οι κατηγορίες επένδυσης

είναι πιο διακριτές μεταξύ τους. Δηλαδή, πιο εύκολα μπορούμε να διακρίνουμε σε ποιους απευθύνεται το προϊόν. Όσο το κόστος επένδυσης αυξάνεται, τόσο πιο γκριζό γίνεται το τοπίο. Για παράδειγμα, ένα διαμέρισμα το οποίο πωλείται προς €450.000 στη Λεμεσό ή μια κατοικία η οποία πωλείται προς €550.000 στη Λευκωσία, απευθύνεται τόσο σε ξένους όσο και ντόπιους. Κατά αναλογία, μια κατοικία η οποία πωλείται προς €450.000 στη Λάρνακα απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε ξένους και δευτερευόντως σε ντόπιους. Αν όμως για παράδειγμα, ο Λευκωσιότης επιλέξει να ζήσει Λάρνακα, τότε

το «άπιαστό» του όνειρο στη Λευκωσία μπορεί να πραγματοποιηθεί στη Λάρνακα.

Όπως είχαμε προβλέψει πριν από μερικά χρόνια, η ζήτηση μεταχειρισμένων οικιστικών προτάσεων και η ανακαίνιση/μετατροπή τους είναι μια σοβαρή επιλογή που κερδίζει έδαφος. Οι κυριότεροι λόγοι που κάποιοι επιλέγουν αυτή τη λύση είναι πρώτιστα η χαμηλότερη τιμή αγοράς, δεύτερον η μη επιβάρυνση με ΦΠΑ, τρίτον τα μεγαλύτερα εμβαδά που συνήθως έχουν σε σχέση με τα σύγχρονα και τέταρτον η ευχέρεια ανακαίνισης στα προσωπικά γούστα του κάθε ιδιοκτήτη.

Η κατηγορία των εν δυνάμει ιδιοκτητών που επιλέγουν να αγοράσουν ένα τεμάχιο γης ή ένα οικοπέδο για να κτίσουν οι ίδιοι το σπίτι τους έχει σχεδόν εκλείψει. Περιορίζεται δυστυχώς μόνο σε άτομα με μεγάλη οικονομική επιφάνεια, που δύσκολα θα βρουν κάτι που τους προσφέρεται έτοιμο από developers και αποφασίζουν να μουν στην περιπέτεια του να κτίσουν από μόνοι τους.

Δυστυχώς, και το λέω με παρρησία, όπως εξελίχθηκε η αγορά μας με τους ψηλούς συντελεστές ΦΠΑ, με τις απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης, με τις απαιτήσεις χρηματοδότησης, με το ψηλό κατασκευαστικό κόστος, με τα ανεπαρκή κρατικά προγράμματα στήριξης –για να αναφέρω μόνο μερικά– η πλειονότητα της ζήτησης διοχετεύεται σχεδόν κατά αποκλειστικότητα στις αγκάλες των επιχειρηματιών ανάπτυξης γης.

Τέλος, η άλλη κατηγορία που αυτή την περίοδο έχει σοβαρή έλλειψη προσφοράς είναι αυτή των σύγχρονων γραφειακών χώρων. Η Λεμεσός αυτή τη στιγμή έχει το σοβαρότερο προϊόν εμειδίχ την τελευταία δεκαετία ελκύει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και προσαρμοστική. Η Λάρνακα τώρα άρχισε να ξυπνά και είναι ενδιαφέρον να δούμε πόσο θα αναπτύξει αυτό τον τομέα που μέχρι τώρα είναι ανύπαρκτος.

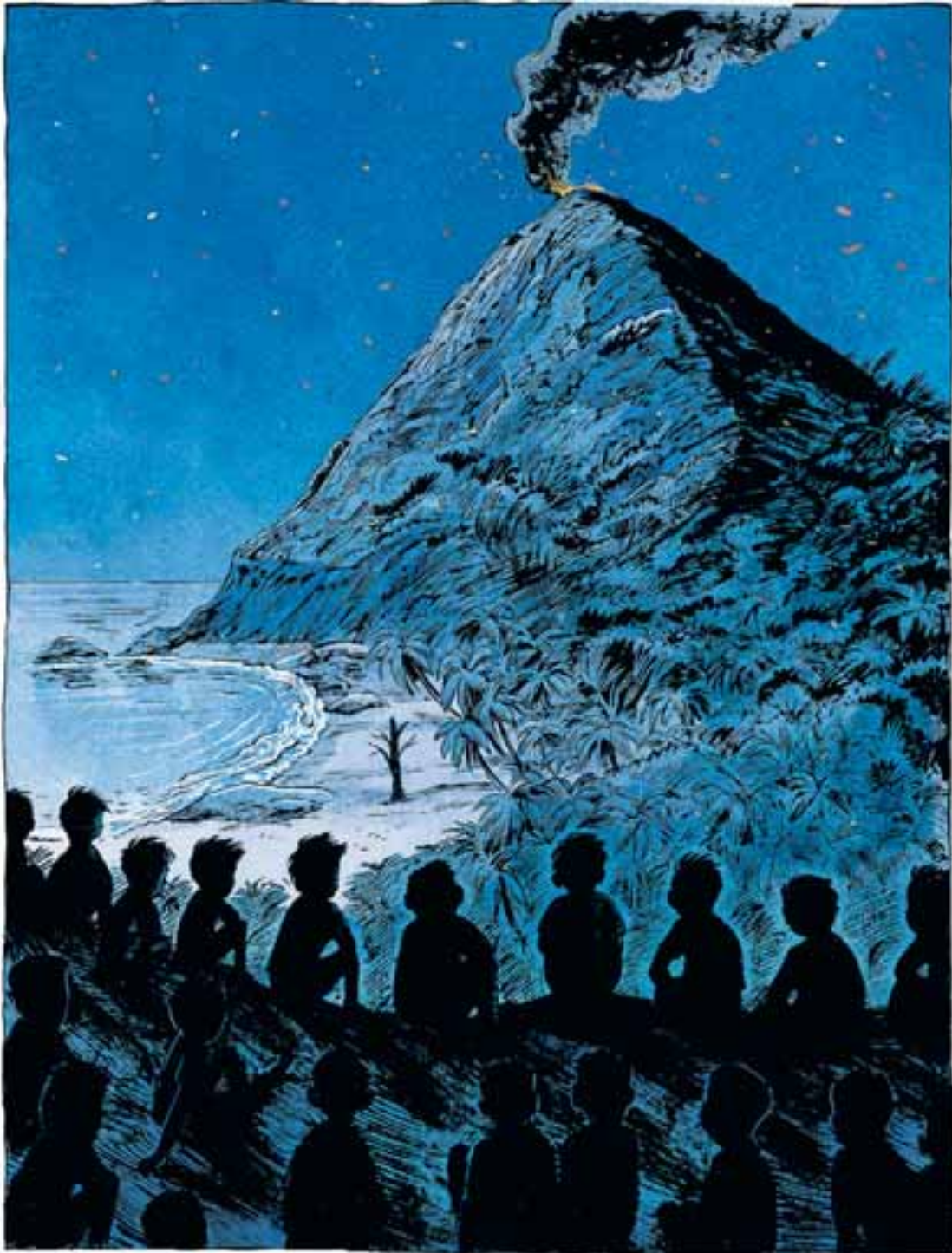
Η Λευκωσία, έχοντας ζήσει μια εκτεταμένη περίοδο «ανομβρίας» στην έλλοψη νέων επιχειρήσεων, έμεινε αρκετά πίσω στην προσφορά νέων σύγχρονων γραφειακών αναπτύξεων. Το τελευταίο διάστημα βλέπουμε να αναγεννιέται σιγά-σιγά, κάτι που ευχόμαστε να συνεχίσει.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Τρία καρέ από το γκράφικ νόβελ «Αρχοντας των μυγών», που δημοσιεύονται αποκλειστικά στην «Κ». Φέτος συμπληρώνονται 70 χρόνια από την κυκλοφορία του βιβλίου του Γκόλντινγκ και το γκράφικ νόβελ από την Αϊμέ ντε Γιον έχει κυκλοφορήσει από τον Σεπτέμβριο σε 35 χώρες με μεγάλη επιτυχία. Θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά, από τις εκδόσεις Διόπτρα, στις 23 Οκτωβρίου (κάτω).

Η εικονογράφηση μιας δυστοπίας

Η Αϊμέ ντε Γιον περιγράφει τις προκλήσεις της μεταφοράς του «Αρχοντα των μυγών» σε γκράφικ νόβελ

Συνέντευξη στον **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ**

Το 1954, ο Άγγλος συγγραφέας Ουίλιαμ Γκόλντινγκ κάνει το ντεμπούτο με τον «Αρχοντα των μυγών», ένα από τα «τρομερά» βιβλία της παγκόσμιας λογοτεχνίας, με πρωταγωνιστές μια παρέα σχολειαρόπαιδων που ναυαγούν σε ένα ερμητικό νησί. Σηματοδοτώντας τα 70 χρόνια από την αρχική έκδοση, η Αϊμέ ντε Γιον (Aïmé de Jongh), μια βραβευμένη και γεμάτη περγαμνές Ολλανδή εικονογράφος και animator, μας το προσφέρει στη μορφή ενός γκράφικ νόβελ μεγάλης μασστρίας, που τιμά το πρωτότυπο υλικό και του δίνει μια νέα ζωή. Έχοντας κυκλοφορήσει τον Σεπτέμβριο σε 35 χώρες με μεγάλη εκδοτική επιτυχία, αναμένεται και η ελληνική του έκδοση, στις 23 Οκτωβρίου, από τις εκδόσεις Διόπτρα. Σε μια αποκλειστική προδημοσίευση, παρουσιάζουμε μερικές από τις εντυπωσιακές εικόνες της επερχόμενης έκδοσης και κάνουμε μια συζήτηση με τη δημιουργό τους.

— Ποια είναι η προσωπική σας σχέση με τον «Αρχοντα των μυγών»; Πώς νιώσατε αναλαμβάνοντας την απόδοσή του σε γκράφικ νόβελ;

— Διάβασα το βιβλίο στο σχολείο, στα 14 μου, όταν στα μαθήματα αγγλικών μάς ζητήθηκε να διαλέξουμε ένα κλασικό αγγλικό μυθιστόρημα και να γράψουμε γι' αυτό μια ανάλυση. Διάλεξα τον «Αρχοντα των μυγών» γιατί

ήταν μια αρκετά λεπτή έκδοση — μου φαινόταν τέλεια ιδέα, γιατί έτσι θα γλιτώνω χρόνο! Το βιβλίο αυτό, όμως, παραπλανά: μπορεί να είναι σύντομο, αλλά έχει τεράστιο αντίκτυπο. Δεν περίμενα ότι θα ήταν ένα τόσο εφιαλτικό, βίαιο μυθιστόρημα. Και οι περιγραφές ήταν τόσο καλοδουλεμένες, τόσο οπτικά γραμμένες. Ενιωθα λες και είχα δει ταινία! Το λάτρεψα, και παραμένει ακόμη ένα από τα αγαπημένα μου μυθιστορήματα, επηρεάζοντας και τη δουλειά μου: στο ντεμπούτο μου, το γκράφικ νόβελ «The Return of the Honey Buzzard», είχα παρόμοια θεματολογία. Και ναι, σίγουρα ένιωσα τρομοκρατημένη, έχοντας πάρει στα χέρια μου ένα κλασικό έργο, ενός μεγάλου συγγραφέα, για να το αποδώσω με τη ματιά μου. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό και πολύ δημοφιλές βιβλίο: αμέτρητοι γνωρίζουν απ' έξω τις σκηνές του, πολλές από τις οποίες έχουν γίνει εμβληματικές.

— Ο τρόπος σχεδίασής σας είναι χαμαιλεοντικός. Μπορείτε να αλλάξετε το στυλ σας μεταξύ διαφορετικών πρότζεκτ ή ακόμη και εντός του ίδιου έργου.

— Αυτό είναι αλήθεια. Δουλεύοντας σε στούντιο κινουμένων σχεδίων ως animator, έπρεπε να προσαρμόζομαι στο στυλ σχεδίασής του σκηνοθέτη. Αυτό με έμαθε να αλλάζω τα σχέδιά μου για κάθε έργο — το να είμαι ευέλικτη ήταν απλώς μέρος της δου-

«Οι προηγούμενες προσαρμογές του «Αρχοντα των μυγών» έγιναν από άνδρες και τώρα, επιτέλους, έχουμε την οπτική μιας γυναίκας», λέει η Αϊμέ ντε Γιον.

Το βιβλίο του Ουίλιαμ Γκόλντινγκ παραπλανά: μπορεί να είναι σύντομο, αλλά έχει τεράστιο αντίκτυπο. Δεν περίμενα ότι θα ήταν ένα τόσο εφιαλτικό, βίαιο μυθιστόρημα.

λειάς μου. Στα κόμικς, αυτό βοηθάει πολύ στο να τονίσεις ένα συναίσθημα, όπως η αθωότητα ή ο τρόμος.

— Οντως, στον «Αρχοντα των μυγών», οι σεκάνς που είναι έντονες σε συναισθήματα, αυτές του ονείρου ή της βίας, ξεχωρίζουν σε εικονογραφικό στυλ από την υπόλοιπη ροή της ιστορίας. Αντιμετωπίζονται σαν μικρά έργα τέχνης.

— Για μένα, κάθε καρέ είναι ένα έργο τέχνης από μόνο του. Πρέπει όμως να λειτουργεί και μέσα στη σελίδα. Αυτή είναι η ομορφιά των κόμικς! Σε μια ταινία βλέπουμε μόνο ένα καρέ τη φορά, αλλά στα κόμικς μπορούν να υπάρχουν πολλές εικόνες σε μια σελίδα. Μπορώ να επιβραδύνω τον χρόνο ή να τον επιταχύνω, ή να εκπλήξω τον αναγνώστη με την επιλογή των εικόνων μου.

— Ο τρόπος που σχεδιάζετε και σκηνοθετείτε τις ιστορίες σας μοιάζει σαν φόρος τιμής σε μερικούς από τους προσωπικούς σας «ήρωες» από το σύμπαν των κόμικς — τόσο από την Ιαπωνία όσο και από την Ευρώπη. Το άνοιγμα ενός κεφαλαίου του βιβλίου, μια πανοραμική σκηνή στη ζούγκλα, φέρνει στον νου τον Moebius.

— Πράγματι, αγαπώ πολύ τη δουλειά του Moebius, νομίζω ότι είναι ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες στην ιστορία των κόμικς. Οι γονείς μου αγόρα-

ζαν τα κλασικά ευρωπαϊκά κόμικς όπως ο Τεν-Τεν, τα οποία, ως μικρό παιδί, απολάμβανα. Σύντομα όμως τα manga βρήκαν τον δρόμο τους προς την Ευρώπη και άρχισα να θαυμάζω καλλιτέχνες όπως ο Κατσουχίρο Οτόμο, ο δημιουργός του «Akira». Ένας από τους αγαπημένους μου Αμερικανούς κομίστες είναι ο Γουίλ Αϊσνερ, ο οποίος σχεδίασε τις πιο εφευρετικές διατάξεις σελίδων, όλες σε μαύρο και άσπρο.

— Σε όλο σας το έργο υπάρχει ένα μοτίβο: οι μελέτες χαρακτήρων με έμφαση στο συναισθηματικό, στο τραύμα, στην ψυχολογία ή στις σχέσεις.

— Πραγματικά, μου αρέσει να γράφω για τις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά και την ιστορία και τη μετανάστευση. Όλα αυτά τα θέματα έρχονται φυσικά μέσα στη δουλειά μου. Προέρχομαι από οικογένεια μεταναστών και οι περισσότεροι φίλοι και η οικογένειά μου ζουν σε διαφορετικές χώρες: μου αρέσει να παρατηρώ πώς διαφέρουν, πώς μοιάζουν, ποιες είναι οι ζωές και οι σχέσεις τους.

— Το 2017 βρεθήκατε στην Ελλάδα, δουλεύοντας ως graphic journalist στον προσφυγικό καταυλισμό στη Λέσβο. Το αποτέλεσμα ήταν το κόμικ «Europe's Waiting Room». Μπορείτε να μας πείτε για την εμπειρία σας στην Ελλάδα και το έργο αυτό;

— Ως καλλιτέχνις, μπόρεσα να παρατηρήσω και να ζωγρα-

φίσω τους προσφυγικούς καταυλισμούς από μέσα και να δημιουργήσω μια νέα, δική μου προοπτική. Μπόρεσα να δω πώς αντιμετωπίζει η Ευρώπη τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και, ομολογώ, αυτό που είδα ήταν άσχημο. Ελπίζω ότι οι ζωγραφίες μου από την καθημερινή ζωή στους καταυλισμούς να δείχνουν ότι οι άνθρωποι εκεί είναι άτομα με τη δική τους ιστορία, τα δικά τους όνειρα, τις δικές τους φιλοδοξίες.

— Ο Γκόλντινγκ συχνά λάμβανε την εξής ερώτηση: γιατί δεν συμπεριέλαβε κανένα κορίτσι στο μυθιστόρημά του; Τώρα, 70 χρόνια μετά, μια γυναίκα εικονογραφεί μια ιστορία αντρών.

— Ναι, και νομίζω αυτό είναι που κάνει τη διασκευή ενδιαφέρουσα. Οι προηγούμενες προσαρμογές του «Αρχοντα των μυγών» έγιναν από άνδρες και τώρα, επιτέλους, έχουμε την οπτική μιας γυναίκας. Και ενώ μου πέρασε από το μυαλό, αποφάσισα ότι δεν θα ήταν καλή ιδέα να συμπεριλάβω κορίτσια στην εκδοχή μου. Προφανώς, υπάρχει λόγος που ο Γκόλντινγκ επέλεξε αγόρια. Πολέμισε στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατά τη διάρκεια της D-Day, εκεί όπου τα αγόρια πολεμούν με τα αγόρια. Οι εμπειρίες του τον οδήγησαν σε αυτό το μυθιστόρημα, που είναι ένα σχόλιο πάνω στο πώς οι άνδρες θέλουν να ξεκινούν και να κάνουν πολέμους.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

20.10 - 26.10.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ρεσιτάλ για πιάνο

Το Ίδρυμα Τεχνών Φάρος διοργανώνει ρεσιτάλ για πιάνο με τον διεθνούς φήμης πιανίστα Yevgeny Sudbin. Καταξιωμένος για την άψογη τεχνική και τη δεξιοτεχνία του, το συναισθηματικό του βάθος και τη διάσησή του, ο Yevgeny Sudbin επιστρέφει στην Κύπρο μετά από έξι χρόνια για μια μοναδική συναυλία. Ο Sudbin θα δώσει άλλη μια αζεπέραστη ερμηνεία, σε έργα των Λιστ, Σκριάμπιν, Σκαρλάτι, Σοπέν, Ντεμπισί, και Σεν-Σανς. The Shoe Factory, Ερμού 304, Λευκωσία. Πέμπτη 24 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22663871, www.pharosartsfoundation.org**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ομήρου Οδύσσεια από τον ΘΟΚ

Μια περιπλανητική ζωή γεμάτη εμπόδια, πειρασμούς και εκπλήξεις θα ζωντανέψει από τον Οκτώβριο στη Σκηνή 018 του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου. Ο Παναγιώτης Λάρκου σκηνοθετεί και διασκευάζει την Ομήρου Οδύσσεια του Μιχάλη Γκανά, ενός από τους σημαντικότερους σήμερα Έλληνες ποιητές, προσεγγίζοντας με ζωντάνια και χιούμορ τη νεανική και σύγχρονη επαναφήνηση της κλασικής ομηρικής ιστορίας του γυρισμού του Οδυσσέα στην πατρίδα του. Φέρνει τον γνωστό μύθο κοντά στους μικρούς θεατές, διατηρώντας παράλληλα την αίσθηση της επιικής αφήγησης και της ανθρώπινης διάστασης των ηρώων του. Κάθε ραψωδία και μια ιστορία, κάθε γράμμα της αλφαβήτας και μια περιπέτεια. Διασκευή-Σκηνοθεσία:

Παναγιώτης Λάρκου, σκηνικά-κοστούμια: Εδουάρδος Γεωργίου, μουσική: Δημήτρης Σπύρου, σίχοι τραγουδιών: Παναγιώτης Λάρκου-Δημήτρης Σπύρου, χορογραφία-κίνηση: Παναγιώτης Τοφή, σχεδιασμός φωτισμού: Γεώργιος Κουκουμάς, μουσική διδασκαλία: Αλέξ Παναγή, βοηθός σκηνογράφου-ενδυματολόγου: Μόνικα Χατζηβασιλείου. Παιζουν: Μιχάλης Καζάκας, Ηλιάννα Κάκκουρα, Ελένη Καλαφάτη, Μαρία Μασώνου, Ονησίφορος Ονησιφόρου, Χριστίνα Παπαδοπούλου, Αντρέας Πασιάς, Ανατολή Τσακαλίδου, Άγγελος Χατζημιχαήλ. Παραστάσεις στη Λευκωσία: Θέατρο ΘΟΚ, Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης, από 20 Οκτωβρίου, Κυριακές, ώρα 10:30 π.μ. **Πληροφορίες Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλέφωνο 7777217, www.thoc.org.cy**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

AEI Film Festival

Επιστρέφει το AEI Film Festival, αυτή τη φορά στο Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας (CVAR), από τις 26 Οκτωβρίου και μέχρι τις 3 Νοεμβρίου 2024. Το 7ο AEI Film Festival θα προσφέρει στους λάτρεις του ντοκιμαντέρ εννέα ημέρες ποιητικών ταινιών από όλο τον κόσμο. Το Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού και Ιστορικού Ντοκιμαντέρ (AEI Film Festival) θα πραγματοποιηθεί στο Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας (CVAR), που βρίσκεται στην οδό Ερμού, στην εντός των τειχών πόλη της Λευκωσίας. Η διοργάνωση, για άλλη μια φορά, αναμένεται ότι θα ελκύσει εκατοντάδες φίλους του ντοκιμαντέρ και επιπλέον καλλιτέχνες, δημιουργούς και μέλη της κριτικής επιτροπής από την Κύπρο και άλλες χώρες. Είναι δεδομένο ότι τις εννέα ημέρες του AEI Film Festival, η παλιά πόλη της Λευκωσίας θα είναι το επίκεντρο προσέλευσης δεκάδων ανθρώπων των γραμμάτων και των τεχνών. **Πληροφορίες www.aei-filmfestival.org**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Κι αν το «θηρίο» δεν είμαστε εμείς;

Μετακόμισε στην Αμερική από τη Γαλλία στα εννιά της, μαζί με τους γονείς της, γιατί οι κλιματολογικές συνθήκες είχαν γίνει αόρηπτες. Φοβόντουσαν. Όταν έφτασαν στις ΗΠΑ ξέσπασε ο Εμφύλιος. Εφυγαν κι από εκεί και πήγαν στην Κίνα για 9 χρόνια. Η κάπως άχρωμη, αλλά με ανθρώπινο ήχο, φωνή της τεχνίτης νοημοσύνης υποβάλλει τα ερωτήματα στη νεαρή Γκαμπριέλ, η οποία βρίσκεται «εκεί» (απροσδιόριστο πού) σε αναζήτηση δουλειάς. Βρισκόμαστε στο 2044. Είναι μια από τις τρεις χρονολογίες που έχει επιλέξει ο Γάλλος σκηνοθέτης Μπερτράν Μπονέλο για τους δύο ήρωες της ταινίας του «Το θηρίο», που προβάλλεται στις αίθουσες (εμπνευσμένο από τη νουβέλα του Χένρι Τζέιμς «Το θηρίο στη ζούγκλα»).

Μια γυναίκα και ένας άνδρας (η Λεά Σεϊντού και ο Τζορτζ Μακάι) συναντιούνται το 1910, το 2014 και το 2044, ζώντας έναν διαρκώς ανεκπλήρωτο έρωτα.

Η ταινία, γοητευτική και περίπλοκη, ένα κράμα επιστημονικής φαντασίας, υπαρξιακού φόβου για το ανεξερεύνητο του ανθρώπινου πεπρωμένου, του χρόνου, της μνήμης και των ερωτικών σχέσεων, είναι οπτικά πλούσια και (αναπόφευκτα ίσως) ελλειπτική στο ύψος της. Αλλού ο θεατής ακολουθεί υπνωτισμένος, αλλού μένει απαθής και υπερδεδμένος. Αυτό το σταυρόλεξο εποχών και υπαινικτικών διαθέσεων ανοίγει, σε μια σκηνή του, ένα διάλογο με έναν υπολογιστή/ρομπότ (!) που δεν βλέπουμε, μόνο ακούμε. Στο δυστοπικό 2044, η «συνέντευξη» ανάμεσα στην ΑΙ και στη νεαρή γυναίκα, που αναζητάει μια δουλειά στην οποία «να νιώθει χρήσιμη», έχει στοιχεία από σκέψεις και εικόνες ενός μέλλοντος που ήδη μας αγγίζει. Μεταφέρουμε αποσπάσματα: «Δώστε μου έναν καλό λόγο

Ενας διάλογος ανάμεσα

στην ΑΙ και σε νεαρή γυναίκα, που αναζητάει μια δουλειά στην οποία «να νιώθει χρήσιμη», περιγράφει ένα μέλλον ήδη παρόν.

να σας βοηθήσουμε να βρείτε μια άλλη δουλειά», λέει η ΑΙ. «Είμαι ευφυής, μπορώ να κάνω πολλά πράγματα», απαντά η Γκαμπριέλ. – Ξέρετε, σήμερα, η ευφυΐα είναι το μόνο που δεν υπάρχει σε έλλειψη. – Από την ευφυΐα στην οποία αναφέρεστε λείπει η ανθρωπιά. – Η ευφυΐα στην οποία αναφέρομαι έσωσε την ανθρωπότητα. – Μιλώ για ανθρωπιά με την έννοια της ανθρωπίνης παρουσίας. – Η τεχνητή νοημοσύνη έχει γίνει υπεύθυνη και δίκαιη. Και, συνεπώς, ανθρωπίνη. Είναι τεράστια πρόδοος. – Είλικρινά, θεωρώ δύσκολο να μιλάμε για πρόοδο με 76% ανεργία και 20% μηχανική δουλειά. Μας λένε «άχρηστους». Δεν ξέρω αν κατανοείτε την περιφρόνηση (...). – Βλέπετε με υπερβολικό συναισθηματισμό κάποιες εργασίες. Προς το παρόν θα ασχολείστε με κάτι που δεν θα σας επηρεάζει συναισθηματικά. – Πρέπει να επιλέξω ανάμεσα σε δουλειά και συναισθημα;

– Για κάποιες εργασίες, ναι. Ειδικά για όσες απαιτούν ευθύνη και σκέψη. Σήμερα δεν υπάρχουν οι μεροληπτικές αποφάσεις κάποιου εκνευρισμένου ή καταθλιπτικού. Επανακτίσете την ψυχραιμία σας. – Δεν ξέρω αν αυτό είναι καλό. – Θέλετε να ξαναζήσετε ό, τι και το 2025; Τα ίδια δράματα; (...) Μην γίνεστε παρανοϊκή ή, ακόμα χειρότερα, συναισθηματική. Όλα αυτά είναι πολύ πρόσφατα, εξ ου και η καχυποψία σας. Αλλά ο εργαζόμενος θα προσαρμόζεται, όπως το έκανε πάντα. Σας προτείναμε ήδη να ερευνήσετε ξανά τις προηγούμενες ζωές σας για να καθαρίσετε το DNA σας και αρνηθήκατε... Κάνει τα συναισθήματα πιο γαλήνια...

Τη συμβουλή της ΑΙ θα ακολουθήσει, τελικά, η υποψήφια εργαζόμενη. Από εκεί και πέρα αναλαμβάνει η τέχνη του κινηματογράφου να μεταγράψει το σενάριο σε πλάνο. Δεν είναι η πρώτη φορά που η επιστημονική φαντασία προσπαθεί να βρει έναν τρόπο να «ρυθμίσει» τη μνήμη και το συναισθημα. Να αφαιρέσει τα εγγεγραμμένα στο υποσυνείδητο τραύματα. Το έχουμε συναντήσει επανειλημμένως, με διάφορους τρόπους, και στο σινεμά και στη λογοτεχνία. Το «Θηρίο» του Μπονέλο αγγίζει το θέμα της εργασίας. Τι θα σημαίνει «εργαζόμενος» σε μερικές δεκαετίες από σήμερα; Τι θα θεωρείται δεξιότητα και τι αναπτήρα; Το «θηρίο» που μας απειλεί είναι ακόμη ελλειμματικό, ατελές και προβληματικό. Το αναγνωρίζουμε γιατί είναι Ανθρώπινο, μας μοιάζει...

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Κώστας Λάβδας: «Hasta» στην γκαλερί Stand

Η **γκαλερί** Stand in Line παρουσιάζει ατομική έκθεση έργων του Έλληνα σύγχρονου εικαστικού, με τίτλο «Hasta». Ο ιστορικός τέχνης, Γιώργος Μιλωνάς, γράφει για τον Κώστα Λάβδα και την έκθεσή του πως οι χαρακτήρες του Λάβδα δεν απευθύνονται στη διανόηση, κυριολεκτικά σε αρπάζουν, σου μιλάνε ως το μεδούλι, γιατί ξεγυμνώνονται είτε με διακριτικό είτε με πιο οξύ τρόπο. «Προβάλλουν στα μάτια μας σε κατάσταση οριακή, αποκαλύπτονται μόλις ένα βήμα προτού συμβεί το “μοιραίο”. Λυτρωτικό ή όχι, το τέλος επαφίεται στο βλέμμα του θεατή» και συνεχίζει: «“Hasta” τιλοφορεί την έκθεση ο ζωγράφος, που σημαίνει “μέχρι”, παραπέμποντας με

πικρή ειρωνεία στην περίπτωση φράση του Τσε Γκεβάρα “Hasta la Victoria siempre” (Μέχρι την τελική νίκη). Ο ζωγράφος δεν ορίζει ούτε ποια είναι η νίκη, ούτε πώς θα έρθει. Ο άνθρωπος ορίζεται από τη χρονική απροσδιοριστία της συμπεριφοράς του – απροσδιοριστία που δεν γνωρίζει τέλος και θάνατο». Ο Κώστας Λάβδας γεννήθηκε το 1980. Σπούδασε γραφικές τέχνες. Μαθήτευσε στη ζωγραφική δίπλα στους: Μ. Λαουράκη, Δ. Τζοβάρα, Γ. Λαγάνη, Γ. Κόρδη και Χρ. Κεχαγιόγλου. Stand in Line - Art Space, Μετοχίου26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης ως 8 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000, standinlineartspace@gmail.com**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Starlight 1

Η **διόσημη** βιολίστρια συνεργάζεται με τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και τη μαέστρο Ζωή Τσόκανου για να ερμηνεύσει το εμβληματικό Κοντσέρτο για βιολί σε Μι ελάσσονα του Mendelssohn, σε μια βραδιά που περιλαμβάνει επίσης δύο άλλα αριστουργήματα του ρομαντισμού: το έργο Die schöne Melusine του Mendelssohn, εμπνευσμένο από ένα δημοφιλή μύθο της μεσαιωνικής ευρωπαϊκής λαογραφίας, και τη Συμφωνία αρ. 3 της Louise Farrenc. Η Γαλλίδα συνθέτρια, που τη θαύμαζαν γίγαντες όπως ο Schumann και ο Berlioz, μας χάρισε μια συμφωνία τόσο εντυπωσιακά ενεργητική και δομικά σφιγμένη, όσο οποιοδήποτε

ποτε συμφωνικό έργο του Mendelssohn ή του Schumann. Η εξερεύνηση αυτού του άδικα παραμελημένου κομματιού εξελίσσεται σε πραγματική απόλαυση. Συναυλίες: Λευκωσία: Πέμπτη 24 Οκτωβρίου, Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου και Λεμεσό την Παρασκευή 25 Οκτωβρίου, Πατίτκειο Δημοτικό Θέατρο. Ώρα έναρξης συναυλιών 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22463144, www.cyso.org.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

Celebration

Η **Open Arts** ξεκινάει τη νέα θεατρική περίοδο με το έργο του Χάρολντ Πιντέρ «Celebration», σε σκηνοθεσία Αθηνάς Κάσιου. Ο Πιντερ, με ένα εμμηρηστικά κωμικό και ταυτόχρονα σκοτεινό έργο, ασκεί απερίφραστα την αμείλικτη κοινωνικοπολιτική κριτική του στις ισχυρές δυτικές κοινωνίες που ευημερούν εις βάρος των ασθενέστερων, πολιτικά και οικονομικά, κρατών της γης. Ταυτόχρονα σπλητεύει την πνευματική ένδεια, σ' έναν κόσμο που καταρρέει κάτω από το βάρος της παγκοσμιοποίησης και της υγυαλιτερής επιφάνειας, επιδεικνύοντας τη χυδασιότητα και τη βαθιά ανηθικότητα που χαρακτηρίζει το σήμερα. Παιζουν:

Θανάσης Γεωργίου, Σοφία Καλλή, Έλενα Καλλινίκου, Ανδρέας Κούτσουμπας, Χριστίνα Παπαδοπούλου, Αντρέας Παπαμιχαλόπουλος, Αλέξανδρος Παρίσης, Λένια Σορόκου, Σπύρος Σταυρινίδης. Παραστάσεις 17, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 27 Οκτωβρίου και 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21 Νοεμβρίου. SPACE, Κωστή Παλαμά 12, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99125833 /99461186.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ω! Τι έκπληξη: Ξανά για τα Βραβεία Λογοτεχνίας...

Για ακόμη μία χρονιά τα Λογοτεχνικά Βραβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας συζητήθηκαν, όχι τόσο για την ποιότητα των έργων που βραβεύτηκαν, ούτε για το τι κομίζουν στα λογοτεχνικά μας πράγματα τα έργα, αλλά λόγω της μη ύπαρξης βραβευμένου μυθιστορηματος και δοκιμίου. Έχει συμβεί και άλλες φορές να μη βραβευθεί κάποιο έργο σε κατηγορίες, και κάθε φορά έχουμε τα ίδια και τα ίδια.

Πιο συγκεκριμένα, στον οριστικοποιημένο κατάλογο υποψηφίων έργων για τα Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας για εκδόσεις 2023 στην κατηγορία «Μυθιστόρημα» υπήρχαν 32 έργα. Στη βραχεία λίστα βρέθηκαν πέντε μυθιστορήματα. Στην κατηγορία «Μελέτη/Δοκίμιο για τη λογοτεχνία» κατατέθηκαν πέντε έργα και στη βραχεία λίστα είχαμε δύο.

Αυτό που κάνει επίσης εντύπωση είναι οι συζητήσεις για τα βραβεία στην αρένα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπου από τη μία δίνουν και παίρνουν τα συγκαρτητήρια σε όσες και όσους βραβεύτηκαν ή μπήκαν στη βραχεία λίστα και από την άλλη τα παράπονα εκείνων που δεν είδαν το βιβλίο τους να ξεχωρίζει, τα σχόλια εκείνων που ανακαλύπτουν την τακινόπιτα, σχετικά με πτυχές των βραβείων και πέφτουν από τα σύννεφα, όταν βλέπουν για παράδειγμα πως δεν υπάρχει

κατηγορία «Θεατρικό έργο», αρχίζοντας μια συζήτηση για το πόσο πίσω είμαστε και πόσο κρίμα είναι... και γενικώς. Ουδείς σκέφτηκε ότι ποτέ δεν υπήρχε τέτοια κατηγορία, τουλάχιστον τα τελευταία και εγώ δεν ξέρω πόσα χρόνια; Τώρα γιατί το ξανασυζητάμε δημοσίως; Έχουμε και το φαινόμενο του κραζιματος των βραβείων, ενώ δεν γνωρίζουμε ακριβώς πώς λειτουργούν οι βραβεύσεις, και εν γένει τον κανονισμό που διέπει τα Λογοτεχνικά Βραβεία. Γενικώς, γκρίνια πολλή και ουσία μηδέν. Μικροπολιτικές και ανούσιες συζητήσεις για να γίνεται λόγος... άλλωστε για λόγο... τεχνία μιλάμε.

Αλλά για να επιστρέψω στο ζήτημα της μη βράβευσης με την επεξήγηση ότι «κανένα από τα υποψήφια έργα δεν συγκέντρωσε την πλειοψηφία». Απλώς πως δεν κατέστη δυνατόν να υπάρξει πλειοψηφία. Τόσο απλά. Δεν συμφωνούν τα πέντε βραβεία, δεν βραβεύουν, και ας το πάρει ο καθένας και η καθεμιά όπως θέλει. Ακούγεται λογικό, αλλά δεν είναι. Τουλάχιστον κατά την άποψή μου, διότι έτσι ακούγεται πως όλα είναι θέμα θέσης, πιστεύω πως το τώδε έργο πρέπει να βραβευτεί και αυτό είναι και κανένα άλλο και κανείς και τίποτε δεν με μετακινεί από αυτό που προαποφάσισα. Θα μου πείτε, μα είναι απαραίτητο να βραβευτεί ένα έργο οπωσδήποτε;

Όχι απαραίτητα, αλλά θα πρέπει να είναι όλα τόσο χάλια, που να μην αξίζει να συμπεριληφθεί καν στη βραχεία λίστα. Τότε ναι, η επιτροπή όμορφα και ωραία, λέει πως επειδή κανένα έργο δεν πληροί τα κριτήρια για βράβευση, δεν προχωρώ σε καταρτισμό βραχείας λίστας. Διαφορετικά είναι σαν να λες, είστε καλοί, αλλά όχι και τόσο καλοί για να πάρετε και βραβείο. Όταν φτιάξεις και ανακοινώσεις και βραχεία λίστα και μετά δεν βραβεύσεις κανένα είναι περίεργο. Υποτίθεται πως στη βραχεία λίστα έχουν καταλήξει τα καλύτερα... αλλά κανένα δεν είναι άξιο για βράβευση. Από την άλλη, βγαίνουμε και χαριετιζουμε για τους συγγραφείς μας που μεταφράζονται, και βραβεύονται εκτός Κύπρου, αλλά εδώ δεν συγκεντρώνουν την πλειοψηφία.

Έγγραφα τον Μάιο του 2024: «Σίγουρα, το ξεοσκάρτημα θα γίνει με συνοπτικές διαδικασίες [σ.σ. των 155 έργων] από τα μέλη τα ίδια με ό,τι αυτό συνεπάγεται. [...] Επίσης, δεν ξέρω αν είναι χρήσιμο να αυτοπροτείνεται ο συγγραφέας για βράβευση, μου φαίνεται παράλογο, αν και το κατανοώ, άνθρωποι είμαστε με πόθους, όπως παράλογο μου φαίνεται να μπαίνουν περισσότερα του ενός βιβλία από τον ίδιο συγγραφέα, τόσο στην ίδια κατηγορία όσο και σε διαφορετικές, αλλά και η ευκολία της

αυτοέκδοσης... [...]». Επίσης, είμαστε σίγουροι ότι για την κατηγορία Μελέτη (μονογραφία)/Δοκίμιο για τη Λογοτεχνία πληρούνται οι προϋποθέσεις του Κανονισμού, Α', 4, που λέει ότι πρέπει οι μελέτες που θα υποβληθούν να αφορούν στη λογοτεχνία της Κύπρου;» και εκλέινα: «Κλείνοντας, προβλέπω πως για ακόμη μία χρονιά θα έχουμε τα καθεπερινά ζητήματα σχετικά με τα Βραβεία Λογοτεχνίας και για κανένα μήνα θα απασχολήσει το βιβλίο τη δημόσια συζήτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης... και στα καφέ όπου συκνάζουν λογοτέχνες/ιδες...». Αλλά και παλαιότερα. Αντιγράφω από το σχετικό άρθρο μου που δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2018, έξι χρόνια πριν: «Οπωσδήποτε, η βράβευση είναι σημαντική, όταν μάλιστα προέρχεται από μία επιτροπή των Πολιτιστικών Υπηρεσιών που είναι πάντα απ' όλους και πέρα από κάθε λογοτεχνικό μπανκέτο ή θα έπρεπε να είναι. Οπότε είναι σημαντικό να ξέρουμε όλοι γιατί δεν δόθηκαν βραβεύσεις σε δύο πολύ σημαντικές κατηγορίες. Διότι κάθε φορά οι παροικούντες τη λογοτεχνική Κύπρο, αλλά και αλλαχού παρεπιδημούντες αναρωτιούνται, κάθε χρόνο νέες απορίες, κάθε χρονιά μοιάζει με τη χρονιά της Μαρμώτας».

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Μύηση στην οδύνη της απώλειας

Προδημοσίευση από το νέο μυθιστόρημα του Αρν Αλεξανδρή – μια πολύκλωνη αφήγηση για τη γενιά των τριαντάρηδων

Το «**Τρία επί ψυχής**», το νέο μυθιστόρημα του Αρν Αλεξανδρή, τακτικού αρθρογράφου της «Κ», είναι οι πολλές ιστορίες των σπιρινών τριαντάρηδων και της μύησης τους στην απώλεια. Είναι η ιστορία της Ανι, η οποία, κλείνοντας τα τριάντα, καταφέρνει να πάρει μια απόφαση και αυτή είναι να αλλάξει δουλειά, στοιχειωμένη ακόμη από τον θάνατο του παιδικού της φίλου.

Είναι επίσης και η ιστορία του Φίλιππου Κάππα, του παιδικού φίλου της Ανι που έχασε τη ζωή του στα 16 του. Ο τόσο πρόωρα νεκρός νέος γίνεται στη μνήμη όλων ένα ακόμη χαμένο στοιχείο της ζωής – ίσως και των δικών τους ζωών.

Τέλος, το μυθιστόρημα επικεντρώνεται και στην τραγική φιγούρα της μητέρας του Φίλιππου Κάππα, η οποία είναι απολύτως πεπεισμένη ότι ο γιος της έπεσε θύμα δολοφονίας.

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο και η «Κ» προδημοσιεύει σήμερα ένα απόσπασμα.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Κατά τις δώδεκα, στην ταράτσα υπήρχε ακόμα πολύς κόσμος. Όσοι λογιζόνταν ως περαστικοί ή «φίλοι του τζάμπα» είχαν αναχωρήσει για την επόμενη δωρεάν βραδινή τους συγκίνηση, έτσι στο πάρτι

είχαν μείνει κατά το πλείστον άτομα που η Ανι μέσες άκρες γνώριζε. Παράλληλα με τη μουσική –χαμηλών τόνων αλλά αρκετά ερεθιστική– η Δάφνη είχε κανονίσει προβολές βίντεο στους τοίχους των παρακείμενων πολυκατοικιών: επρόκειτο

«**Λοιπόν, ξεκινάω εγώ φέτος. Λοιπόν, πήρα μία απόφαση. Αποφάσισα λοιπόν να παραιτηθώ από τη δουλειά. Είχε πει τρεις φορές «λοιπόν»· κατάλαβε ότι οι εξομολογήσεις την άγχωναν.**

κυρίως για σκηνές από αγαπημένα της βίντεο κλιπ και ταινίες στις οποίες απέδιδε θρησκευτική αξία (το Πέρυσι στο Μάριεμπαντ τιμήθηκε ιδιαίτερα). Για τον σκοπό αυτό είχε προμηθευτεί δύο προτζέκτορες από «έναν φίλο της σκηνοθέτη»· η επαγγελματική ιδιότητα του φίλου πρέπει να είχε μεγάλη σημασία, γιατί την επαναλάμβανε συνέχεια: «Ο φίλος μου, ξέρεις, ο σκηνοθέτης, μου έμαθε ότι τα πάντα είναι θέμα παράστασης και αναπαράστασης» ή «αυτή είναι μια μεγάλη αλήθεια για τη ζωή και την τέχνη, που διδάχτηκα από έναν

φίλο, ξέρεις, τον σκηνοθέτη». Σε κάθε επανάληψη η Ανι και ο Μπάντι κοιτούσαν ο ένας τον άλλο απορημένοι σαν να λένε, «εντάξει, σκηνοθέτης είναι, δεν εφνύρε και το αντιδοτο της καράφλας». Φωναχτά βέβαια δεν δήλωναν τίποτα επ' αυτού, αντιθέτως προσποιούνταν τους εντυπωσιασμένους όσο τους επέτρεπε ο αυτοσεβασμός τους.

Οι καλεσμένοι πάντως έδειχναν να απολαμβάνουν τις βίντεοπροβολές –πολλοί εξ αυτών τραβούσαν αδιάκοπα φωτογραφίες του εαυτού τους μπροστά στις ριπές του προτζέκτορα για

χάρη του ρομαντικού οπτικού εφέ που παρήγε η μείξη του βίντεο με τη σκιά τους–, ενώ οι γείτονες υπήρξαν πρωτοφανώς ήρεμοι και συγκαταβατικοί, αν εξαιρέσει κανείς έναν κύριο που βγήκε στο μπαλκόνι του με το βρακί προκειμένου να διαμαρτυρηθεί για τον θόρυβο και τις φωταψίες που δεν τον άφηναν να κοιμηθεί. Γεμάτος ενοχές, ο Μπάντι επισήμανε πως, πράγματι, ο θόρυβος και οι φωταψίες υποβαθμίζουν την ποιότητα του ύπνου και σε βάθος χρόνου μπορούν να συμβάλουν σε πλήθος νευρολογικών διαταρακών.

Η βίαιη εισβολή του θανάτου στις ζωές τριαντάρηδων και τα σημάδια που αφήνει στην ψυχή τους συχνά καθορίζουν το μέλλον τους. Το βιβλίο του Αρν Αλεξανδρή κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Σύντομα, η Ανι, η Δάφνη και ο Μπάντι βρέθηκαν ξανά στις ξαπλώστρες τους για την ώρα των εξομολογήσεων. Οι εξομολογήσεις ήταν ένα ακόμα γενεθλιακό έθιμο, σύμφωνα με το οποίο οι τρεις τους όφειλαν να αποκαλύψουν μία σημαντική εξέλιξη από την επικαιρότητα της ζωής τους. Ο Μπάντι και η Δάφνη έπαιρναν πολύ στα σοβαρά αυτή τη στιγμή και, κατά έναν περιεργο τρόπο, είχαν πάντα κάτι σημαντικό να αποκαλύψουν. Η Ανι, από την άλλη, σπανίως είχε κάτι αξιοσημείωτο να παραθέσει, εξ ου και πολλές φορές στο πα-

ρελθόν χρειάστηκε να επινοήσει κάποια ιστορία – όπως τότε που τους είπε ότι ήταν ερωτευμένη με τον υδραυλικό της. Ακόμα αναρωτιόταν ποια διασολεμένη ανασφάλεια την είχε οδηγήσει σε ένα τόσο ανόητο ψεύδος· για να μην εκτεθεί, χρειάστηκε μετά να σκαρφιστεί και ένα αποτυχημένο ραντεβού με τον ανύπαρκτο υδραυλικό, για να βάλει την απαραίτητη ταφόπλακα σε ένα φανταστικό ειδύλλιο στο οποίο Δάφνη και Μπάντι είχαν επενδύσει πολλά.

Φέτος όμως είχε επιτέλους κάτι να πει: δεν θα μιλούσε βέβαια για τα όνειρά της με τον Φίλιππο Κάππα ή για τις αμφιλεγόμενες συναντήσεις με τη μητέρα του. Αυτά η Δάφνη και ο Μπάντι δεν ήθελαν να τα ακούνε και η Ανι δεν είχε καμία διάθεση να τα κοινοποιήσει με το ζόρι. Αλλωστε, καθόλου δεν επιθυμούσε να τη λυπούνται ή να τη θεωρούν παράξενη (ήξερε ότι τη θεωρούσαν ήδη και δεν ήθελε να προσθέσει επιχειρήματα στο ανομολόγητο κατηγορητήριο της παραξενιάς). Η απόφασή της να παραιτηθεί ήταν το πιο αρμόζον υλικό εξομολόγησής. Πήρε τον λόγο πρώτα:

«Λοιπόν, ξεκινάω εγώ φέτος. Λοιπόν, πήρα μία απόφαση. Αποφάσισα λοιπόν να παραιτηθώ από τη δουλειά». Είχε πει τρεις φορές «λοιπόν»· κατάλαβε ότι οι εξομολογήσεις την άγχωναν περισσότερο απ' ό,τι θα έπρεπε.

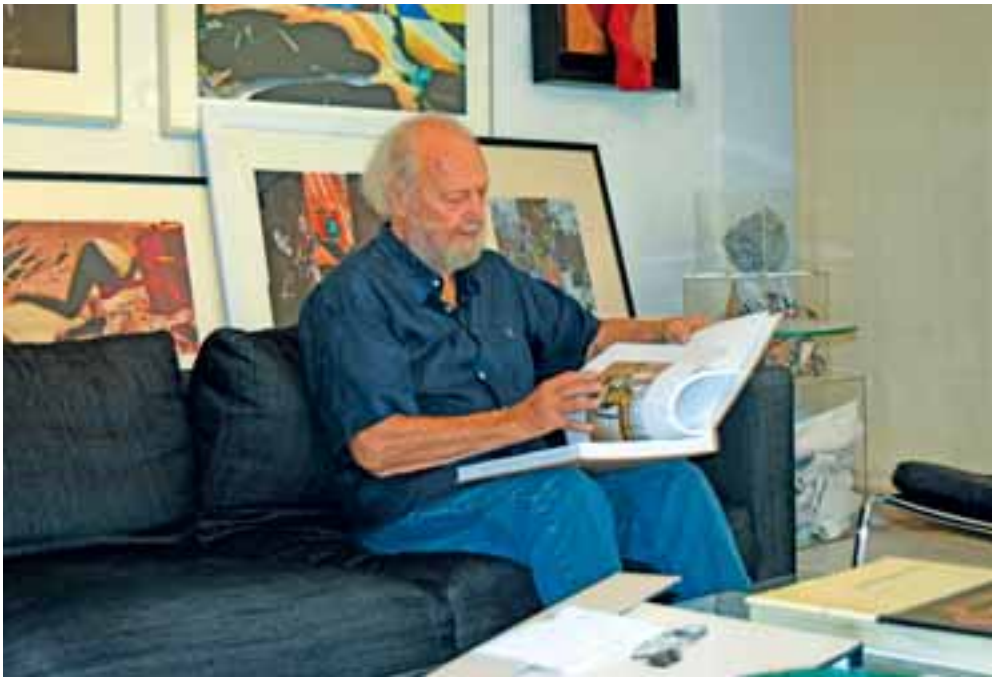
OPENING
25.10

LARNACA

Christmas

LAND

EUROPE
SQUARE
LARNACA

«Πέντε ή έξι χρονών ο Νίκος Κουρούσις είδε στο Μίτσερό ένα εικονογραφημένο βιβλίο: «Ήταν ένα μεγάλο βιβλίο, εικονογραφημένο. Και μου έκανε εντύπωση. Ήταν μια έκπληξη για μένα».

Δεν θα κάνω κάτι που είναι του σήμερα, του χτες και του αύριο

Ο Νίκος Κουρούσις μιλάει στην «Κ» με αφορμή την έκθεσή του στην Alpha C.K. Art Gallery, με τίτλο «Υλη, χώρος, χρόνος»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΗΧΗ

Συνάντησα τον Νίκο Κουρούσι στο σπίτι του, το οποίο λειτουργεί και ως στούντιο, στο κέντρο της Λευκωσίας, με αφορμή τη νέα του έκθεση στην Alpha C.K. Art Gallery, με τίτλο «Υλη, χώρος, χρόνος», η οποία εγκαινιάστηκε την Παρασκευή 18 Οκτωβρίου και περιλαμβάνει δεκατέσσερα νέα επιτοίχια και επιδαπέδια γλυπτά. Πέντε ή έξι χρονών ο Νίκος Κουρούσις είδε στο Μίτσερό ένα εικονογραφημένο βιβλίο: «Ήταν ένα μεγάλο βιβλίο, εικονογραφημένο. Και μου έκανε εντύπωση. Ήταν μια έκπληξη για μένα. Και νομίζω ότι εκείνη η εμπειρία, εκείνο το φως που είδα, εκείνη τη στιγμή ήταν πολύ σημαντικό. Με καθόρισε» μου λέει, όπως και η εμπειρία να παρακολουθεί τον πατέρα του να σκαλίζει το ξύλο, να χειρίζεται τα εργαλεία του.

Αυτές οι εξ απαλών ονύχων εικόνες, όπως και ο χώρος των Μεταλλείων του Μίτσερού έδωσαν εν αγνοία του στον τότε χρόνο και χώρο την ιδέα της ύλης. Τον ρωτώ για τον τίτλο της έκθεσης: «Υλη, χώρος, χρόνος», λοιπόν, τρεις λέξεις, τρεις έννοιες, και μου λέει πως είναι τρία πράγματα που συνυπάρχουν για να δημιουργηθεί ένα έργο τέχνης. Και τι χρειάζεται για να δημιουργηθεί ένα έργο, τον ρωτώ: «Χρειάζεται ένα μέσο. Πρέπει να εκφραστεί με κάποια μέσα. Πρώτα έρχεται η ιδέα, και μετά είναι το υλικό με το οποίο δημιουργείται, και φτάνουμε στην ολοκλήρωσή του». Αναλόγως της ιδέας και του τι έχετε στο μυαλό σας, τον ρωτώ, επιλέγετε και το υλικό; «Δεν έχω περιορισμό στα μέσα. Τα υλικά είναι εκείνα που εκφράζουν την έμπνευση του έργου και μπορεί να είναι οποιοδήποτε υλικό». Σκετίζονται η ιδέα με την επιλογή του υλικού. Δηλαδή θα επιλέγατε μια πέτρα για κάτι πιο σκληρό, γυαλί, για κάτι... «Όχι, δεν έχει σχέση με τη σκληρότητα, είτε την πλαστικότητα» μου απαντά αμέσως: «Το μέσο επιλέγεται ανάλογα και με τη διάθεση που έχω τη δεδομένη στιγμή. Μπορεί να χρησιμοποιήσω την πέτρα για ένα έργο διάφανο, σαν αντίθεση».

Τι σημαίνει χρόνος στην τέχνη και για εσάς ως δημιουργό, είναι η επόμενη μου ερώτηση: «Ο χρόνος σημαίνει και το διαχρονικό, ένα έργο που στέκει στον χρόνο. Κατ' αρχήν είναι ο χρόνος της δημιουργίας του και

μετά πόσο αντέχει στον χρόνο» και μου εξηγεί τι εννοεί για την αντοχή με παραδείγματα δύο έργων του, στη Λευκωσία και στο Αεροδρόμιο Λευκωσίας, τα οποία εξαφανίστηκαν από αδιαφορία των υπεύθυνων της περιοχής. Μάλιστα, εκείνο στο Αεροδρόμιο ήταν το πρώτο γλυπτό που είχε σχέση με το πρόβλημα της Κύπρου. Άρα αν δεν υπάρχει το έργο, όπως τα δύο αυτά, παύει να υπάρχει... Αν ξαναφτιαχτεί, έχει νέα ζωή, δημιουργείται ένα νέο έργο; Λέω: «Νέο έργο όχι, διότι είναι μια επανάληψη του προηγούμενου. Αναδημιουργείται».

Μιλώντας για τον χρόνο, σκέφτομαι ότι ο Νίκος Κουρούσις θεωρείται από τους θεμελιωτές της σύγχρονης κυπριακής τέχνης, αποδέχστε αυτόν τον τίτλο: «Δεν με έχει απασχολήσει ποτέ αυτό το θέμα. Δημιουργώ

«Το μέσο επιλέγεται ανάλογα και με τη διάθεση που έχω τη δεδομένη στιγμή. Μπορεί να χρησιμοποιήσω την πέτρα για ένα έργο διάφανο, σαν αντίθεση».

έργα, τα οποία με εμπνέουν. Μετά απλώς παραμένω θεατής τους». Από τι εμπνέεστε, κύριε Κουρούσι; «Απ' όλα όσα συμβαίνουν γύρω μου, στον μικρό κόσμο και στον μεγάλο κόσμο που λέμε», και μπαίνουμε έτσι στην έννοια του χώρου: «Έχω ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο, όταν μιλάω για χώρο εννοώ τον παγκόσμιο χώρο». Εμπνέεστε απ' όσα συμβαίνουν γύρω σας... εικαστικά ακολουθείτε και δημιουργείτε αναλόγως της επικαιρότητας ή περιμένετε να κατασταλάξει κάτι μέσα σας: «Όχι, η επικαιρότητα αν δεν κωνευτεί μέσα μου, δεν έχει σημασία, δεν θα κάνω κάτι που είναι του σήμερα, του χτες και του αύριο. Είναι σημαντικός ο χρόνος σε πολλά επίπεδα». Υπάρχει κάτι που σας απασχολεί περισσότερο για να καταπαστείτε καλλιτεχνικά; «Είναι όλα συνδυασμένα. Όλα όσα συμβαίνουν γύρω μου με ενδιαφέρουν».

Η εικαστική γλώσσα

Για τη νέα έκθεσή του ο Νίκος Κουρούσις μου λέει: «Η σειρά

έργων που δημιούργησα γι' αυτή την έκθεση είναι αφιερωμένη στους αρχαίους φιλοσόφους. Πάντοτε είχα επαφή με φιλοσόφους που επηρέασαν τον τρόπο σκέψης μου» και συμπληρώνει πως η βάση των έργων της έκθεσης είναι η γεωμετρία. Τον ρωτώ τι έχει κερδίσει από τη μελέτη της φιλοσοφίας, την αίσθηση του χώρου, την αίσθηση του χρόνου, όπως και ο τίτλος της έκθεσης; «Μου έχουν δώσει την αίσθηση της ύπαρξής μου. Της ολοκλήρωσής μου ως ατόμου».

Η δημιουργία ενός έργου είναι μία βιωματική διαδικασία... Είναι μια διαδικασία που ολοκληρώνεται έναν κύκλο. Μετά ξεκινάει πάντα κάτι καινούργιο ή κάτι που χτίζεται πάνω στην εικαστική γλώσσα

που έχει αναπτύξει ο δημιουργός: «Χτίζεται συνέχεια. Πάντοτε υπάρχει μια συνέχεια σε αυτά που κάνω. Αν δείτε τη δουλειά μου πριν από 10-20 χρόνια θα δείτε ότι η γραφή μου είναι η ίδια. Το έργο αναπτύσσεται... Άρα δεν νιώθετε την ανάγκη να κάνετε κάτι εντελώς διαφορετικό ή κάτι εντελώς καινούργιο απλώς για να είστε σύγχρονος. Το καινούργιο πηγάζει από την ιδέα. Οι καταστάσεις αλλάζουν. Εξελίσσονται όλα γύρω μου, αλλά η εικαστική γλώσσα μου παραμένει η ίδια». Επιστρέφω στα μέσα που ο καλλιτέχνης χρησιμοποιεί: «Έχω μια ελευθερία στα μέσα, στις φόρμες, στο σχήμα, στο χρώμα. Όλα αυτά είναι μια ελευθερία που έχω, για να

«Η σειρά έργων που δημιούργησα γι' αυτή την έκθεση είναι αφιερωμένη στους αρχαίους φιλοσόφους. Πάντοτε είχα επαφή με φιλοσόφους που επηρέασαν τον τρόπο σκέψης μου».

«Η επικαιρότητα, αν δεν κωνευτεί μέσα μου, δεν έχει σημασία, δεν θα κάνω κάτι που είναι του σήμερα, του χτες και του αύριο. Είναι σημαντικός ο χρόνος σε πολλά επίπεδα» λέει ο Νίκος Κουρούσις στην «Κ».

εκφράσω την ιδέα μου, δεν έχω περιορισμούς».

Θεατής και καλλιτέχνης

Πώς γίνεται να αφορά τον θεατή το έργο, ρωτώ τον Νίκο Κουρούσι: «Ο θεατής ανάλογα με την παιδεία του επικοινωνεί ή δεν επικοινωνεί με το έργο ενός καλλιτέχνη. Είναι θέμα παιδείας. Είναι μια γλώσσα που μαθαίνεται, βιώνεται. Αν δεν έχεις ασχοληθεί καθόλου δεν επικοινωνείς. Χρειάζεται και ο θεατής που επικοινωνεί με το κάθε έργο να είναι ώριμος». Ποια είναι όμως η ευθύνη του καλλιτέχνη απέναντι στον θεατή ή δεν έχει καμία ευθύνη; «Για μένα δεν έχει καμία ευθύνη απέναντι στον θεατή, ως καλλιτέχνης έχω ευθύνη απέναντι στις ιδέες μου, στο έργο που θέλω να κάνω, στις τελειότητά του ή στις ατέλειές του». Ο

«Το καινούργιο πηγάζει από την ιδέα. Οι καταστάσεις αλλάζουν. Εξελίσσονται όλα γύρω μου, αλλά η εικαστική γλώσσα μου παραμένει η ίδια».

καλλιτέχνης δεν οφείλει να είναι όσο το δυνατόν πιο ανοικτός προς τον θεατή, όμως; «Για μένα όχι. Ο θεατής είναι μια γενική έννοια. Εξαρτάται πάντα πόσο μυημένος είναι ο θεατής στην οποιαδήποτε εικαστική γλώσσα. Αν δεν είσαι μυημένος στα εικαστικά, στην τέχνη και είσαι “τυφλός”, δεν θα επικοινωνήσεις εύκολα» και συμπληρώνει «Τώρα με τη σύγχρονη τέχνη όπου όλα αλλάζουν, πρέπει κάποιος να παρακολουθεί τις εξελίξεις, να είναι ενημερωμένος για το τι συμβαίνει γύρω από την τέχνη. Δηλαδή είναι ένα μάθημα που μαθαίνεις». Δεν υπάρχει ο κίνδυνος να καταστήσει την τέχνη ελιτιστική, δηλαδή μόνο για όσους ξέρουν. «Κατά τη γνώμη μου όχι. Ο καλλιτέχνης πρέπει να κάνει αυτό που πιστεύει, εγώ τουλάχιστον κάνω αυτό που νιώθω, όπως εμπνέομαι και το δημιουργώ και το εκθέτω στον κόσμο, με μια γλώσσα δική μου... Το τελικό αποτέλεσμα είναι διεργασίες εσωτερικές του ανθρώπου που δημιουργεί και δημιουργεί με τον

δικό του τρόπο, με τη δική του έκφραση, μέσα από εμπειρίες. Αυτό είναι το πιο σημαντικό. Αν το κατανοήσει κάποιος ή αν δεν το κατανοήσει δεν είναι ευθύνη του καλλιτέχνη».

Παρατηρώ στον κ. Κουρούσι ότι προτιμάει στα έργα του το κόκκινο χρώμα. Το βαθύ κόκκινο είναι κάτι που σας χαρακτηρίζει ως καλλιτέχνη, του λέω... «Ναι, μου αρέσει το κόκκινο. Δεν το ανέλυσα ποτέ». Έρχεται μάλλον αυθόρμητο του λέω, τι σημαίνει όμως αυθόρμητο στην τέχνη; «Υπάρχουν καλλιτέχνες που εκφράζονται μόνο αυθόρμητα, όπως νιώθουν εκείνη τη στιγμή... εσείς έχετε λειτουργήσει αυθόρμητα ποτέ ως καλλιτέχνης; «Όχι». Χρειάζεστε ύλη, χώρο, χρόνο... «Ναι. Μία φορά έχω κάνει κάτι αυθόρμητο. Ήταν με αφορμή την επίθεση Ισραηλινών στον καταυλισμό Σάμπρα και Σατίλα στον Λίβανο», που και πάλι όπως μου εξηγεί η πρώτη αυθόρμητη αντίδρασή του, έδωσε τη βάση του έργου, αλλά λειτουργήσε η άλλη διάστασή του, εμπνέεται από τον κόσμο γύρω του, αλλά χρειάζεται και το χρώμα. «Ναι, εκείνη τη στιγμή ήταν η δική μου σωματική ένταση, η πνευματική αντίδρασή μου, έκανα αυτή την πράξη για να απελευθερωθώ από τούτη την κατάσταση. Ήταν μια δική μου απελευθέρωση. Την άλλη ημέρα λειτουργήσε το βλέμμα μου και άρχισα να σκέφτομαι και οπτικά. Σιγά-σιγά δημιουργήσα ένα έργο το οποίο είναι στο μουσείο μου στο Μίτσερό και είναι αφιερωμένο στους Παλαιστίνιους».

Δράττομαι της ευκαιρίας και τον ρωτώ ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη στα σύγχρονα ζητήματα. Πρέπει να έχει ρόλο ακτιβιστικό, καταγγελτικό: «Ο ρόλος του καλλιτέχνη είναι να μπορεί να μεταφράζει τις εμπνεύσεις του σε δημιουργία, είτε σε χαρτί είτε σε γλυπτό, κ.λπ. και να το παρουσιάζει στον κόσμο και να επικοινωνεί με αυτό». Κλείνοντας την κουβέντα μας τον ρωτώ: Ποιο είναι το μεγαλύτερο δώρο που σας έχει προσφέρει η Τέχνη; «Μου έχει προσφέρει εμπειρίες, βιώματα και ακόμα αναζητώ την Ιθάκη μου, για να θυμηθώ τον Καβάφη».

Πληροφορίες: Alpha C.K. Gallery, Νίκος Κουρούσις, «Υλη, χώρος, χρόνος», Alpha C.K. Art Gallery, Μακαρίου και Παπανικολή, Λευκωσία. Διάρκεια έως 2 Νοεμβρίου.

Ερωτας στα χαρακώματα του Εμφυλίου

Η ιστορία των καθημερινών ανθρώπων μπλέκει με την Ιστορία της Ελλάδας στο νέο μυθιστόρημα του Στέφανου Δάνδολου

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΝΔΟΛΟΣ
Τα απδόνια της σιωπής
εκδ. Ψυχογιός, σελ. 529

Της **ΤΕΣΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ**

Από τις 12 Οκτωβρίου 1944, την ημέρα της Απελευθέρωσης της Αθήνας από τους ναζί μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 1944 και την κορύφωση των Δεκεμβριανών είναι ο χωροχρόνος τον οποίο επιλέγει ο Στέφανος Δάνδολος για καμβά του νέου του μυθιστορήματος, στον οποίο φιλοτεχνεί τα σπαράγματα της ιστορικής μνήμης και της ανθρώπινης διάστασης του παρελθόντος. Η λήξη του πολέμου φέρνει μια νέα, πέτρινη εποχή, με τους Έλληνες να γυρεύουν «ο καθένας τη δική του πατρίδα». Ο Στέφανος Δάνδολος αφουγκράζεται τους ήρωές του για να καταλάβει ποια πατρίδα γυρεύει ο καθένας και στήνει ένα αφηγηματικό σκηνικό για να μιλήσει για τον εκκωφαντικό ήχο που κάνουν τα απδόνια της σιωπής, όταν έντρομα κοιτάζουν το φως της νέας χαραυγής να σβήνει και καταθέτοντας ένα κοινωνικό, ιστορικού πλαισίου, μυθιστόρημα, συνδυάζοντας τον ρεαλισμό με ρομαντικά στοιχεία, για να αφηγηθεί την ιστορία μιας εποχής βαθιά αντιφατικής.

Μελετώντας ταυτόχρονα την ανθρωπογεωγραφία της συγκεκριμένης εποχής, ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να κατανοήσει καλύτερα με ποιον τρόπο οι άνθρωποι κατάφεραν τότε να

αντιμετωπίσουν τη συλλογική μοίρα του τόπου. Πώς από τους ξέφρενους πανηγυρισμούς μιας απελευθερωτικής λύτρωσης πέρασαν μόλις λίγες ημέρες μετά στον ολέθριο ζόφο του εμφυλίου, με τα αδελφοκτόνα έκτροπα να καθορίζουν, έκτοτε και για πάντα, ένα τραύμα που ακόμη και σήμερα δεν έχει πάψει να απασχολεί τους κατοίκους αυτής της χώρας, αφού σηματοδότησε συμπεριφορές και νοοτροπίες, διαμάχες και έντονους διαξίφισμούς για σειρά ετών.

Ο συγγραφέας επιλέγει μια γλωσσική αισθητική γεμάτη σθένος αλλά και λυρισμό, ένταση και γλυκύτητα και δημιουργεί εικόνες κινηματογραφικής δύναμης και ακρίβειας.

Ανάμεσα σε δεξιούς και αριστερούς, που βίαια διεκδικούν τον σαφή προσανατολισμό της νέας εποχής, υπάρχουν άνθρωποι, όπως ο κύριος Αριστείδης, ο υποδειγματικός σερβιτόρος του εμβληματικού καφενείου του Ζαχαράτου στην Αθήνα, οι οποίοι επιμένουν να αποζητούν μια άλλη πατρίδα, γεμάτη φως και ενάργεια, πέρα από κομματικές, ιδεολογικές και πολιτικές ταυτότητες, μια πατρίδα που προσδιορίζεται από την ανάγκη του αν-

θρώπου να ισορροπήσει μακριά από την πόλωση, στο ξέφωτο της αγάπης. Από εκεί θα αναζητήσει την Ευδοξία του, η οποία ζει στη Γλυφάδα, μια γυναίκα σιωπηλή, που αντιπροσωπεύει τον προσωπικό του παράδεισο, αυτόν του ανεκπλήρωτου έρωτα, και θα διασχίσει την πυρίνη κόλαση μιας Αθήνας που φλέγεται κυριολεκτικά, για να βρεθεί κοντά της.

Ο Δάνδολος στήνει μια Ιθάκη και καλεί τον ήρωά του, ως άλ-

λος Οδυσσέας, να καταφέρει να τη φτάσει, για να βρει την Πηνελόπη του. Μια Ιθάκη, που εικόσι ένα χρόνο τον καλεί με την ίδια πάντοτε ένταση. Ωστόσο, δεν αφηγείται απλώς μια ερωτική ιστορία αυτοθυσίας και λύτρωσης. Ο έρωτας είναι το πρόσχημα για μια διαρκή αναζήτηση των προσωπικών ορίων που θέτει ο άνθρωπος στην προσπάθειά του να επιβιώσει σε καιρούς κατά τους οποίους η Ιστορία συνθλίβει τη ζωή του,

Οι εορτασμοί που ακολούθησαν τη 12η Οκτωβρίου 1944, όταν η Αθήνα απελευθερώθηκε από τη ναζιστική κατοχή (αριστερά), σημαίνουν την έναρξη του μυθιστορήματος, που εκτυλίσσεται έως την κορύφωση των Δεκεμβριανών.

ενίοτε ανελέητα. Κι ενώ πραγματεύεται την πορεία ενός λαού σε ακραίες περιστάσεις, όταν δηλαδή σχοινοβατεί πάνω από το ορφικό μεταίχμιο της ύπαρξης, ο Δάνδολος καταφέρνει να διατηρήσει τον έλεγχο, να μην πάρει μια συγκεκριμένη θέση αλλά να οδηγήσει τον αναγνώστη στο δικό του μονοπάτι προσωπικής αναζήτησης για τα αίτια και τα αιτιατά της αφανιστικής πρακτικής που συγκλόνισε την Ελλάδα, με τη βεβαιότητα πως

εκείνο που μετράει δεν είναι η μεγάλη Ιστορία, αλλά η μικρή ιστορία των ανθρώπων, το μέτρο της ανθρωπιάς και η ανάγκη να διατηρηθεί στο διηνεκές.

Προσωπικότητες της εποχής

Παράλληλα με τους μυθολογικούς ήρωες, από το μυθιστόρημα του Δάνδολου περνούν μεγάλες προσωπικότητες της εποχής, όπως ο Ελύτης, η νθοποιός Ελένη Παπαδάκη, ο Βεάκης, ο Τσώρτσιλ. Ετσι, χάρη στην έρευνα του συγγραφέα αναβιώνουν με κάθε λεπτομέρεια τα χρόνια εκείνα, αναδημιουργείται η στοχευμένη εμβληματική ατμόσφαιρα και προσδίδεται ένας νοσταλγικός τόνος στην αφήγηση.

Όπως σε όλα τα έργα του, ο Στέφανος Δάνδολος επιλέγει μια γλωσσική αισθητική γεμάτη σθένος αλλά και λυρισμό, ένταση και γλυκύτητα και δημιουργεί εικόνες κινηματογραφικής δύναμης και ακρίβειας. Παράλληλα, χρησιμοποιεί τις ιστορικές πηγές, συχνά τις εντάσσει ατόφειες στο κείμενο, και με ευρηματικότητα αναδεικνύει το ιστορικό περιθώριο και τον καθοριστικό του ρόλο στην εξέλιξη του έργου του. Με αρμονικότητα και ευαισθησία και ταυτόχρονα με συναίσθηση της συγγραφικής ευθύνης και δεξιότητας, ο Στέφανος Δάνδολος υπογράφει ένα ακόμη σημαντικό μυθιστόρημα για τη διαχείριση του παρελθόντος και της ιστορικής μνήμης.

#Nicosia2030 Υποψήφια για
Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024

**MAYKEL BLANCO Y SU
SALSA MAYOR**

23|10|2024

Διοργανωτές
Organisers:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

Χορηγός επικοινωνίας
Media sponsor:

ΓΙΩΤΑ ΝΕΓΚΑ

Με τα τραγούδια
σ' ονειρεύομαι

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ

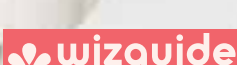
Δευτέρα
4.11.2024
Πατίτχειο Δημοτικό
Θέατρο Λεμεσού
Ωρα έναρξης 8.30 μ.μ.

Τρίτη
5.11.2024
Δημοτικό Θέατρο
Στροβόλου
Ωρα έναρξης 8.30 μ.μ.

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

7777 7040

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ

Ταμάρα ντε Λέμπιτσκα

Εμβλημα της μεσοπολεμικής αρ ντεκό, η ζωγραφική της Πολωνής Ταμάρα ντε Λέμπιτσκα (1898-1980) είναι κομμάτι της διεθνούς εικονογραφίας. Η νέα έκθεση έργων της μας οδηγεί στο Σαν Φρανσίσκο και στο Μουσείο Καλών Τεχνών de Young, όπου η παρουσίαση των έργων της θα προκαλεί πλήθη ως τον Φεβρουάριο του 2025. Απαθανάτισε το πνεύμα μιας κοσμοπολίτικης μεγαλοαστικής κοινωνίας στο Παρίσι του 1925-1935, με εμιγκρέδες, αριστοκράτες, κοινωνικούς αναρριχητές και διανοούμενους.

ΒΟΛΦΣΜΠΟΥΡΓΚ

Λεάντρο Ελριχ

Ο 51χρονος Αργεντινός δημιουργός Λεάντρο Ελριχ έχει μετατρέψει το Μουσείο Τέχνης της πόλης Βόλφσμπουργκ της Γερμανίας, στην κάτω Σαξονία, σε έναν σουρεαλιστικό κόσμο παίζοντας με τις έννοιες της προοπτικής και της βαρύτητας. Οι εγκαταστάσεις του, που αγγίζουν τους νόμους της Φυσικής, διερευνούν νέες ερμηνείες ανάμεσα στην επιστήμη, στην τεχνολογία, στο Διάστημα και στη μετανάστευση. Είναι μια σπουδή πάνω στη διαρκή κίνηση, με αξιοποίηση της ψευδαισθητικής προσέγγισης.

ΒΟΝΝΗ

Ο κόσμος της φαντασίας

Η έκθεση του Αμερικανού εικαστικού Μαρκ Ντίον στην Πινακοθήκη της Βόννης εξασφαλίζει είσοδο σε έναν οργιαστικό κόσμο φαντασίας. Ο Ντίον εμπνέυστηκε από τα 70.000 αντικείμενα των συλλογών του Μουσείου Παιχνιδιών του Βερολίνου και δημιούργησε ένα πολυθεματικό έργο σαν εγκατάσταση, αρθρωμένο από παιχνίδια και κρυφούς θησαυρούς, αρκουδάκια, κούκλες, τρενάκια, τοπία μνήμης, με στοιχεία γκροτέσκ και δυνατότητες αιφνιδιασμού. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 9 Φεβρουαρίου.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Λούσιαν Φρόιντ, τα σχέδια

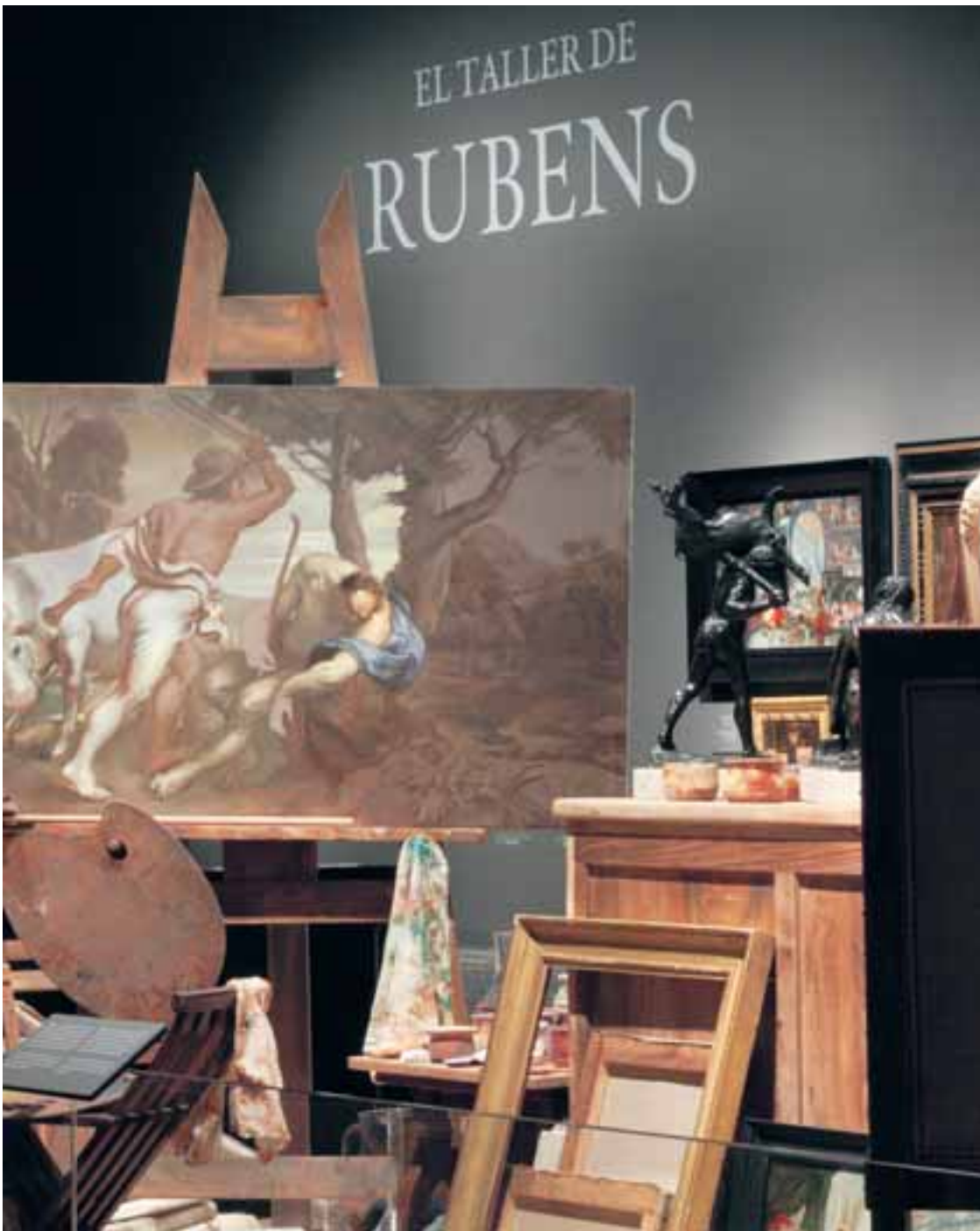
Στο Μουσείο Βικτόρια και Άλμπερτ του Λονδίνου, μία από τις εκθέσεις που παρουσιάζονται αυτήν την εποχή είναι αυτή των σχεδίων του Λούσιαν Φρόιντ. Ορισμένα παρουσιάζονται για πρώτη φορά και, αφενός, αποκαλύπτουν τις σπουδές του Φρόιντ και την εξαιρετική δεξιοτεχνία του και, αφετέρου, δείχνουν τη δύναμη της μακράς συνεργασίας του Φρόιντ με τον εξαιρετικό χαράκτη Μαρκ Μπαλακιάν (1938-2017). Αυτοπροσωπογραφίες, σκύλοι, καρέκλες, πρόσωπα, νεκρές φύσεις...

ΠΑΡΙΣΙ

Χάρολντ Ανκαρτ

Η έκθεση του 44χρονου Βέλγου καλλιτέχνη, με βάση τη Νέα Υόρκη, Χάρολντ Ανκαρτ είναι ένα από τα εικαστικά γεγονότα στο Παρίσι. Είναι μια έκθεση στην Gagosian (4 rue de Ponthieu, έως τις 20/12), όπου ο Ανκαρτ ξεδιπλώνει μια συνομιλία με τα αρχετυπικά του σύμβολα, τα δέντρα, τους λειμώνες και τους ορεινούς όγκους, αντλώντας από τις διδαχές του μεταϊμπρεσιονισμού και του αφηρημένου εξπρεσιονισμού. Τα έργα του γίνονται σπουδές πάνω στη φόρμα και στο χρώμα.

Το δωμάτιο του Ρούμπενς όπως έχει εγκατασταθεί στο μουσείο του Πράδο στη Μαδρίτη.

Το εργαστήρι του Ρούμπενς στήθηκε στο μουσείο του Πράδο

Ένας κόσμος βαπτισμένος στο πνεύμα του Ρούμπενς έχει στηθεί ως ξεχωριστή έκθεση στο μουσείο του Πράδο στη Μαδρίτη. Στην Αίθουσα 16B, στο κτίριο Villanueva και ως τις 16 Φεβρουαρίου 2025, με χορηγία του δήμου της Μαδρίτης, η έκθεση περιλαμβάνει πάνω από 30 έργα, ορισμένα του ίδιου του Ρούμπενς, άλλα των βοηθών του και κάποια ως αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ τους.

Είναι μια αναπαράσταση σχεδόν θεατρική που βασίζεται σε τεκμήρια έρευνας, αλλά αποσκοπεί να δώσει ρόλο πρωταγωνιστικό στη δύναμη της ατμόσφαιρας. Βεβαίως, ο επισκέπτης έχει πολλαπλώς να ωφεληθεί, καθώς η έκθεση επιθυμεί να αποκαλύψει τον τρόπο που οι μεγάλοι καλλιτέχνες του 1600 στη δυτική Ευρώπη δούλευαν τα έργα τους στο εργαστήρι, με τη συνδρομή πολλών συνεργατών, βοηθών και ανερχόμενων ζωγράφων. Ένας κόσμος κινητικός, πολύσημος και ρευστός, που μας κληροδότησε έργα υψηλής αξίας, που ως σήμερα αποτελούν συνεκτικά σημεία αναφοράς του πολιτισμού.

Αυτή η επικοινωνία με το σύγχρονο κοινό γίνεται, στην περίπτωση του Πράδο, μέσα από το έργο και την προσωπικότητα του Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς (1577-1640). Η αναπαράσταση του εργαστηρίου του Ρούμπενς δεν εξαντλείται φυσικά μόνο στα έργα που συνθέ-

τουν τη συγκεκριμένη έκθεση, αλλά εκτείνεται και συμπεριλαμβάνει όλα τα υλικά αντικείμενα που ήταν απαραίτητα για τη λειτουργία της ζωγραφικής πράξης: καμβάδες και καβαλέτα, πινέλα, χρώματα, διαλύτες, παλέτες, αναδευτήρες, καθώς και μια σειρά από προσωπικά αντικείμενα που παραπέμπουν στον ίδιο τον ζωγράφο, όπως ένας μανδύας και ένα καπέλο, εμπνευσμένα από τις προσωπογραφίες του ίδιου.

Η έκθεση ενισχύεται και από ένα βίντεο που δείχνει τον τρόπο με τον οποίο ο Ρούμπενς και οι βοηθοί του δημιουργούσαν ένα έργο, απομακρύνοντας την ιδέα του μοναχικού και απομονωμένου καλλιτέχνη.

Ο Ρούμπενς και οι συν αυτό λογίζονται πλέον ως προάγγελοι της νεωτερικότητας στη ζωγραφική τόσο ως θεματογραφία και επεξεργασία επιμέρους θεμάτων όσο και ως τελετουργία της ζωγραφικής δημιουργίας. Εισερχόμαστε με την έκθεση αυτή σε ένα πλήρες εργαστήρι ενός ζωγράφου στην αυγή των νεότερων χρόνων. Ο Ρούμπενς ως ένας καλλιτέχνης Early Modern. Αλλωστε, η ιδέα αυτή δεν είναι ξέχωρη από την αντίληψη πολλών ιστορικών της τέχνης, του ντιζάιν, αλλά και των ιδεών πως τα σπαράγματα της νεωτερικής ιδέας του ανθρώπου βρίσκονται στον 17ο αιώνα. Απλώς η γενίκευση της νεωτερικότητας συνέβη έναν αιώνα αργότερα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο Φραντς Κάφκα δεν υπήρξε ποτέ

Ο Κάφκα δεν υπήρξε ποτέ. Ίσως μονάχα μέσα στο κεφάλι μας. Είναι σαν ήρωας μυθιστορήματος ή διηγήματος – μια επινόηση, με άλλα λόγια. Δεν υπήρξε ποτέ στ' αλήθεια, σε αντίθεση με τους χαρακτήρες των ιστοριών του, μυθιστορημάτων και διηγημάτων, που παραμένουν έως σήμερα αόρατα υπαρκτοί.

Τον Κάφκα τον επινόησε ο φίλος του Μαξ Μπροντ. Τον έκανε άγιο, αλλά ευτυχώς η τεχνητή αυτή αγιοσύνη δεν μόλυνε τα γραπτά του. Τον Κάφκα τον επινόησε ο Ορσον Ουέλς, όταν τον έντυσε με τη μορφή του Αντονι Πέρκινς και τον έβαλε να τρεκλίζει μέσα από κλειστοφοβικά γραφεία, που του φέρνουν ζάλη και ναυτία. Ένα χρόνο μετά το «Ψυχώ», λοιπόν, ο Πέρκινς ξυπνάει στο κρεβάτι του το πρωί και συλλαμβάνεται για ένα λόγο που δεν κατονομάζεται ποτέ. Ο

«Δεν είμαι παρά ένας μελαγχολικός τύπος που τον αρέσει να γελάει ακριβώς όπως όλοι οι μελαγχολικοί τύποι».

Γιόζεφ Κ. δεν ρωτάει ποτέ γιατί είναι ένοχος. Είναι ήδη ένοχος. Γεννήθηκε ένοχος.

Τον Κάφκα τον επινόησε και ο Στίβεν Μπέρκοφ, ντύνοντάς τον αυτός με τη μορφή του Τιμ Ροθ επάνω στη σκηνή του θεάτρου – ένας νεότατος, ευκίνητος Τιμ Ροθ, προτού τον «τσιμπήσουν» ο Γκρίναγουεϊ και ο Ταραντίνο, ένας Τιμ Ροθ που επιδίδεται σε ακροβατικά σπαρτακτικές απόγνωσες, υποδυόμενος έναν άνθρωπο που ξυπνάει στο κρεβάτι του μεταμορφωμένος σε ένα τερά-

Ο Αντονι Πέρκινς ως Γιόζεφ Κ. στη «Δίκη» του Κάφκα, όπως τη μετέφερε στο σινεμά, το 1961, ο Ορσον Ουέλς.

στιο μαμουί. Γκρέγκορ Σάμσα, βρήκες τον ιδανικό σου σώσια.

Ένας άλλος Ροθ επινόησε τον δικό του Κάφκα. Ο Φίλιπ, αυτή τη φορά, φαντάστηκε κάποτε ότι ο Κάφκα δεν πέθανε ποτέ πρόωρα το 1924, εκατό χρόνια πριν, και δεν αφανίστηκε, όπως οι αδελφές του, στο Αουσβιτς, αλλά διέφυγε έγκαιρα στην Αμερική. Ο «Δρ Κάφκα», λοιπόν, διδάσκει γίνιτις στον πιστορικά Φίλιπ Ροθ, στο Νιούαρκ της δεκαετίας του '40, και είναι ένας περιζήτητος εργένης. Τόσο που ο πληθωρικός πατήρ Ροθ να τον προξενέψει στην ανύπαντρη κουνιάδα του.

Και, ω του θαύματος, στην αρχή το ειδύλλιο είναι γεμάτο υποσχέσεις. Όμως, πολύ γρήγορα, ο Δρ Κάφκα αποφεύγει να τη βλέπει: προτιμά να της στέλνει άπειρες επιστολές – η σχέση είναι μια μη σχέση, όπως ήταν σχεδόν όλες οι σχέσεις του Κάφκα

με τις γυναίκες. Ο Κάφκα αυτή τη φορά εμφανίζεται σαν ήρωας κωμωδίας αμερικανοευρωπαϊκής.

Στο γκράφικ νόβελ που πρόκειται να κυκλοφορήσει εντός των ημερών από τις εκδόσεις Οξύ – οι ενδιαφερόμενοι ας ανατρέξουν στο διεξέλιδο 14-15 του σημερινού ενθέτου και θα καταλάβουν τι εννοεί ο κύριος Γκρι –, ο Κάφκα είναι πλέον και κάτι σαν ήρωας «κόμικς».

Το έξοχο αυτό γκράφικ νόβελ επιβεβαιώνει με πολλούς τρόπους στον κύριο Γκρι την αγαπημένη του ατάκα από τον Κάφκα, όπως τη διέσωσε ο Γκούσταβ Γιάνουχ στις περιφημες «Συζητήσεις με τον Κάφκα». Ιδού, για πολλοστή μάλλον φορά, η αποστροφή του φανταστικού αυτού τύπου – του Κάφκα ντε: «Δεν είμαι παρά ένας μελαγχολικός τύπος που του αρέσει να γελάει: ακριβώς όπως όλοι οι μελαγχολικοί τύποι».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Μπίχνερ 211

Για τα γενέθλια του Γκέοργκ Μπίχνερ, που γεννήθηκε στις 17 Οκτωβρίου του 1813, έκλεψα τον «Ταχυδρόμο της Εσπς». Κυκλοφόρησε πέρυσι από τις εκδόσεις Πόλις.

Τα βιβλία του Μπίχνερ τα κλέβεις. Δεν τ' αγοράζεις. Δεν γίνεται ν' αγοράσεις την, σαν λάμα μαχαιριού, ιστορία του Βόιτσεκ. Ούτε το ανάπτυγμα της απόγνω-σps του Λεντς στα βουνά. Ούτε βέβαια ένα θεατρικό με την ατάκα: «Η ανάσα ενός αριστοκράτη είναι ο ρόγχος της ελευθερίας».

Εγινε λοιπόν κάποιο λάθος. Ο «Ταχυδρόμος» –ή μήπως καλύτερα «Αγγελιοφόρος» ή «Κήρυκας»– δεν έπρεπε να κυκλοφορήσει από έναν σοβαρό εκδοτικό οίκο. Αφού δεν πρόκειται για βιβλίο. Αλλά για προκήρυξη: «Τι είναι τα Συντάγματα στη Γερμανία; Τιποτ' άλλο παρά άχυρα απ' όπου οι ηγεμόνες έχουνε αλωνίσει τους σπόρους για τον εαυτό τους». Τέτοιες σελίδες τις βρίσκεις λερωμένες στον σκουπίδο-τενεκέ ή κρυμμένες στη γιάφκα κάποιας οργάνωσης. Αλήθεια, ποιος τολμά να γράφει έτσι;

Θραύσματα εφιάλτη

Πάντα έβλεπα τον Μπίχνερ σαν έναν άντρα με μικρό σώμα και τεράστιο κεφάλι. Για παράδειγμα, ο «Βόιτσεκ» δεν είναι παρά τα θραύσματα από ένα όνειρο (ή εφιάλτη) που έχει κατακλύσει το κεφάλι ενός στρατιώτη καθώς ακολουθεί τον ίδιο του τον εαυτό σε μια πορεία από τον λόχο στη λίμνη. Και στον «Λεντς» διαβάζουμε πτυχές ενός κρανίου που έχει κατακυλήσει στις πιο από-κρημνες πλαγιές: «Δεν του έμνε τίποτα».

Ο Μπίχνερ ήταν είκοσι ενός όταν συνέταξε το φυλλάδιο της «Εσπς». Δεν θα ζούσε πολύ καιρό ακόμα. Ούτως ή άλλως, δεν έχει σημασία πόσο ζεις. Αλλά πόσο πυκνά ή αραιά ζεις. Αφησε τρία τέσσερα γραπτά, στο όριο της εξαφάνισης, εκεί που τίποτα δεν ανιχνεύεται από την εξουσία. Τα γραπτά πρέπει να είναι άπαστα από τα χέρια της αστυνομίας, να κρύβονται στον «υπόκοσμο της γλώσσας». Αλλιώς δεν γίνεται δουλειά.

Νομίζω πως αυτό είναι το στοιχείο που χωρίζει τους συγ-

Γραμματόσημο που εκδόθηκε στη Δυτική Γερμανία το 1963 για να τιμήσει τα 150 χρόνια από τη γέννηση του Γερμανού δραματουργού και συγγραφέα Γκέοργκ Μπίχνερ. Τα γενέθλιά του ήταν στις 17 Οκτωβρίου.

Το γράψιμό του ήταν κοφτερό, απότομο, αποσπασματικό, σαν σφηνωμένα κομμάτια ενός γυαλιού που έχει κατασκευαστεί στο κατώτατο σημείο της γραφής, εκεί που οι λέξεις τρίβονται με την καθημερινότητα και όχι με τα λεξικά.

γραφείς σε δύο κατηγορίες. Υπάρχουν συγγραφείς που ξέρουν γραμματική και συγγραφείς που ξέρουν από απελπισία. Το γεγονός πως βιώνουμε μια κατ' εξακολούθησιν αναγνωστική απογοήτευση οφείλεται στην έλλειψη αιχμής που χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των βιβλίων που εκδίδονται, που είναι «απαλά σαν ρόδα».

Αρκεί να διαβάσεις μισή αράδα απ' το πρωτόλειο του Μπίχνερ, πολιτικά αφελές, όπως αρμόζει σ' έναν σπουδαίο συγγραφέα, και η μικρή διαπίστωση γίνεται πιο πικρή. Η απόσταση ανάμεσα στο ακάθι και το ροδοπέταλο είναι τεράστια, μια άβυσσος.

Οχι. Ο «Ταχυδρόμος της Εσπς» δεν είναι η «πολιτική εκδήλωση του λογοτεχνικού προγράμματός του», όπως ισχυρίζεται στο επίμετρο ο Θόδωρος Παρασκευόπουλος που μετέφρασε το φυλλάδιο. Ο Μπίχνερ δεν είχε πρόγραμμα. Πρόγραμμα δεν είναι να πετάς πίσω σου μια δεσμίδα μουντζουρωμένα φύλλα, μέχρι να την κάψει ο άνεμος. Πρόγραμμα δεν είναι να γράφεις, βουλώνοντας με χαρτί τις παιδικές πληγές σου. Πρόγραμμα δεν είναι να γαντζώνεσαι από το γραπτό σου, ενώ αυτό σε γδέρνει.

Υπήρχαν εποχές που δεν ήταν όλα προγραμματισμένα. Ξαν να το έχουμε ξεχάσει αυτό. Ο Μπίχνερ στεκόταν ενάντια σε κάθε πρόγραμμα, σε κάθε φιλο-λογία, σε κάθε σινάφι ή υψηλή κάστα, σε κάθε εκδοχή δύναμης: «Τι τρομερό πράγμα είναι αυτό – το κράτος;». Μας έμαθε, όσο λίγοι συγγραφείς, να είμαστε δύσπιστοι απέναντι στην εξουσία.

Το γράψιμό του ήταν κοφτερό, απότομο, αποσπασματικό, σαν σφηνωμένα κομμάτια ενός γυαλιού που έχει κατασκευαστεί στο κατώτατο σημείο της γραφής, εκεί που οι λέξεις τρίβονται με την καθημερινότητα και όχι με τα λεξικά. Εκεί που φοβόνται

να πάνε οι περισσότεροι συγγραφείς. Επειδή ξέρουν πως δεν θα ξαναγυρίσουν: «Οι λέξεις που θα σωθούν είναι οι μικρές σαν χαλίκια λέξεις».

Λίστες φόρων

Δεν καταλαβαίνω πώς ένα κείμενο, είκοσι περίπου σελίδες, με λίστες φόρων, εξόδων και αφορισμών που αναφέρονται στο Μεγάλο Δουκάτο της Εσπς, μπορεί να είναι ταυτόχρονα δύο διαφορετικά πράγματα: επιθετικά πολιτικό και επικίνδυνο ποιητικό. Ίσως επειδή είναι το ίδιο. Ποτέ δεν είχα φανταστεί πως ο ακέ-ραιο αριθμός «1.551.502» θα μου φαινόταν τόσο ποιητικός. Ούτε η λέξη «κορμί» τόσο πολιτική: «Ο ιδρώτας από το κορμί μας είναι το αλάτι των πλουσίων».

Με τα παράνομα αντίτυπα, κρυμμένα σ' ένα ζευγάρι μπότες, στη φόδρα ενός παλτού ή σε μια κονσέρβα μπιζέλια, το κείμενο του Μπίχνερ –που γεννήθηκε πριν από ακριβώς 211 χρόνια– κατάφερε να επιβιώσει μέχρι σήμερα, μαζί με τα υπόλοιπα χαρτιά του. Κι εγώ το έκλεψα. Δεν γινόταν αλλιώς. Αν και η αλήθεια είναι πως το είχα ήδη πληρώσει. Και με το παραπάνω. «Αμίν», η τελευταία λέξη του φυλλαδίου. Μα και του άρθρου. Αμίν.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΧΑΡΙΣ Β.

Ζει στα Εξάρχεια, τα οποία αγαπά ιδιαίτερα, μαζί με τις δύο γάτες της. Ασχολείται επαγγελματικά με το marketing και το νέο της βιβλίο με τίτλο «Εδώ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ανεμόλογο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Για ευχαρίστηση το «Ερώτας στον καιρό της ειρηνείας» της Αγ-γέλας Καστρινάκη και για έρευνα «Το Ξεν και η τέχνη συντήρησης της μοτοσικλέτας» από τον Ρόμπερτ Μ. Πίρσονγκ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Πως η αλλαγή, όσο απλό και να ακούγεται, είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής, δεν είναι κάτι καλό ή κακό, απλά υπάρχει.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Το «Η τύφλωση» του Κανέτι. Δεν το ολοκλήρωσα. Ίσως συμβεί κάποτε.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Ζεστός καφές στο κρεβάτι, φθινοπωρινό πρωί Σαββατοκύριακου και οι γάτες να γουργουρίζουν, ή σε καφέ της γειτονιάς. Soundtrack και στις δύο περιπτώσεις (από ηχείο

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΧΗ

στην πρώτη, από ακουστικά στη δεύτερη) ο δίσκος Evermore της Τέιλορ Σουίφτ.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;

Πολλά! Πρώτο στη λίστα, από την Κόλιν Χούμπερ το «Τελειώνει με εμάς».

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Σε φυσικό επίπεδο μπορεί να είναι η μυρωδιά του, σε «γενικό - πνευματικό» ότι είναι σχεδόν η μοναδική σταθερά μου από όταν τελείωσα το σχολείο και σε «ειδικό - πνευματικό» πως είναι ικανό να μου θυμίσει την έννοια του ενθουσιασμού. Δεν το βρίσκω και αμελλίπετο στις μέρες μας.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;

«Περί ανθρώπων» από Τζούλι Τσε.

Ποια είναι η σχέση σας με το άγνωστο;

Συνήθως τραγική, στις καλές μου μέρες απλά υποφερτή.

Τι μηνύματα μεταφέρει το «Εδώ» στους αναγνώστες;

Αν θέλετε μπορώ να σας μιλήσω για τον σκοπό του και να αφήσουμε το μήνυμα -αν και εφόσον υπάρξει- για τους αναγνώστες. Το «Εδώ» είναι ένας τόπος όπου μεταξύ άλλων το φυσικό περιβάλλον ανά πάσα στιγμή μπορεί να αλλάξει, πετώντας κάποιον έξω από τον κοινό χωρο-χρόνο. Όσοι βρίσκονται «Εδώ» επιθυμούν δικαίως την προσωπική τους εξέλιξη, όσο είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τις διαφορετικές πλευρές και εκδοχές τους. Αυτές έχουν σάρκα και οστά, είναι πανομοιότυπες με εκείνους και αλληλοεπιδρούν μαζί τους καθημερινά σε μια σχέση άλλες φορές τοξική και άλλες ευεργετική. Σκοπός λοιπόν του βιβλίου είναι να καλωσορίσει τους αναγνώστες σε ένα «roller coaster» ταξίδι ενδοσκόπησης.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Αποδίδοντας τον Καβάφη στη διαχρονική παρακμή

PETER JEFFREYS
Στο κάδρο της παρακμής, Φανταστικά πορτρέτα του Κ.Π. Καβάφη
μτφρ.: Λαμπρινή Κουζέλη, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 348

Αν φανταστούμε την ανάγνωση του ποιήματος σαν πόση κρασιού ή τσαγιού, εύκολα θα φανεί ότι αν λείψει το άρωμα που αναδίδεται μέσα από το φλιτζάνι ή το ποτήρι, θα αφανιστεί μεγάλο μέρος της απόλαυσης. Η ερμηνευτική-κριτική προσέγγιση, που κάθε αναγνώστρια/ης καλλιέργει αυτοτελώς, συμβάλλει στο άρωμα. Για να κερδίσουμε όμως περισσότερο άρωμα, ανατρέχουμε και σε μελέτες που φωτίζουν το ποίημα μέσα στα σύνθετα, κάθε φορά, συμφραζόμενά του. Στη σειρά «Θεωρία και Κριτική της Λογοτεχνίας», που διευθύνει ο Νάσος Βαγενάς στις ΠΕΚ, έρχεται η υπό συζήτηση μελέτη του πανεπιστημιακού Peter Jeffreys (Παναγιώτη Τσαφάρá) να συστήσει –πολύ απολαυστικά!– τον Καβάφη ως παγκόσμιο ποιητή.

Για να το πετύχει αυτό ο Jeffreys μας δίνει, υπό πολλές οπτικές γωνίες αλλά με συστηματική και αφηγηματική συνέπεια ως προς την εστίαση, το «κάδρο» της καθαφικής ποίησης που, κατά τη γνώμη του, δεν είναι άλλο

από το κάδρο της παρακμής ως σημαντικού ρεύματος στον πολιτισμό και την τέχνη του 19ου αιώνα, ιδίως στην εκδοχή του της βικτωριανής Αγγλίας. Όπως και ο ίδιος επισημαίνει, η προσέγγιση του Καβάφη ως ποιητή της παρακμής δεν είναι άγνωστη στα γράμματα.

Η διαφορά είναι ότι ο Jeffreys αφενός θεωρεί την παράμετρο αυτή κυρίαρχη ως προς τη συγκρότηση της καθαφικής ποιητικής· αφετέρου, και αυτό είναι ίσως το πιο ενδιαφέρον, προτείνει τη συγκεκριμένη διάσταση του καθαφικού έργου ως το κλειδί που εξηγεί και τη μακροβιότητα, προπάντων δε την εντυπωσιακή στις μέρες μας, επιδραστικότητα του Καβάφη σε παγκόσμιο επίπεδο. Αν δηλαδή αντιληφθούμε τον Καβάφη ως Ευρωπαίο ποιητή της βικτωριανής αυτοκρατορίας, σε στενή συνομιλία με τη ζωγραφική, την ποίηση αλλά και την κριτική σκέψη της παρακμής, υποστηρίζει, θα καταλάβουμε τότε γιατί η ση-

μερινή εποχή που βγαίνει, κατά κάποιον τρόπο, από τα σπλάχνα εκείνης της περιόδου και εμφανίζει, επιπλέον, επαναλαμβανόμενα τα χαρακτηριστικά εκείνης, είναι «η» εποχή του Καβάφη.

Μεγάλο βάρος στη μελέτη του Jeffreys αποδίδεται στην εικονοποιητική (όχι, π.χ., στη θεατρική-επιτελεστική) διάσταση της καθαφικής ποίησης, που ο συγγραφέας επιχειρεί να φωτίσει ως συνομιλία με την προραφανλική ζωγραφική. Για να το πετύχει αυτό, αφενός ζωντανεύει γλαφυρά τη στενή σύνδεση των ευρωπαίων ελληνι-

κών οικογενειών του ευρύτερου καθαφικού κύκλου με τους ζωγράφους και τα έργα τους· αφετέρου, καταδύεται σε συγκεκριμένους πίνακες «διαβάζοντας», ακολουθώντας, καθαφικά ποιήματα υπό το φως τους. Μαζί με τους ζωγράφους, κομβικό ρόλο στην ανάλυσή του παίζει η, κατά τη γνώμη του, στενή συνομιλία του Καβάφη με τον σημαντικό βι-

κτωριανό διανοούμενο Ουόλτερ Πέιτερ (1839-1894), ιδίως ως προς την «ιστορικοποιητική ευαισθησία», τον τρόπο δηλαδή του Καβάφη να χρησιμοποιεί ή και να επινοεί αρχαία πορτρέτα, για να μιλήσει για τη δική του εποχή. Να σημειώσουμε δύο ακόμη σημαντικά χαρακτηριστικά αυτού του καλογραμμένου και καλομεταφρασμένου βιβλίου: πρώτον, τα επιμέρους κεφάλαια, που εκτός από τους προραφανλίτες και τον Πέιτερ πραγματεύονται ακόμη τον Μποντλέρ, τον Μορέας και πλήθος άλλων ερεθιστικών καθαφικών συσχετίσεων, διαβάζονται και αυτοτελώς, χωρίς καθόλου να μειώνεται η αξία του κεντρικού επιχειρήματος. Δεύτερον, ο νομπίτλος του βιβλίου θα πρέπει, νομίζω, να διαβαστεί αμφίσημα. «Φανταστικά» είναι τα ποιητικά πορτρέτα που φιλοτεχνεί ο Καβάφης, αφού αυτός ακολουθεί την πειτερική συνταγή και ξαναδιαβάζει παρακμιακά την παλιά ιστορία, ιδίως τη ρωμαϊκή και τη βυζαντινή. Αλλά «φανταστικά» είναι, κατά κάποιον τρόπο, και η ερμηνευτική προσέγγιση που ο Jeffreys μας προτείνει, αφού και ο ίδιος «φιλοτεχνεί» καθαφικές αναγνώσεις στο κάδρο μιας σημαντικής παρακμής.

Ανδρονίκη Λαοθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Το Σίνε Βόλος, κτήριο του κυπριακού Μοντερνισμού, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Φώτη Κολακίδη, ονοματοδότησε μια ολόκληρη περιοχή. Σήμερα στεγάζει μεγάλη υπεραγορά, και στον άλλοτε θερινό Σίνε Βόλος υπάρχει χώρος στάθμευσης.

Η γειτονιά έχει τη δική της ιστορία...

Το Σίνε Βόλος, σήμα κατατεθέν μιας ολόκληρης περιοχής και αφορμή για ένα φεστιβάλ που στο κέντρο του βρίσκεται ο άνθρωπος

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πάρκα πολύ κοντά στο πάρκο του Σίνε Βόλος, εκεί είχα δώσει ραντεβού με την Έλενα Αγαθοκλέους, προκειμένου να μιλήσουμε για το φεστιβάλ «Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος», που παρουσιάζει το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ. Η Έλενα είναι επιμελήτρια του φεστιβάλ, το οποίο συν-σχεδιάζει με την Κωνσταντίνα Peter, τον Θόδωρη Κούρο και την Ελένη Πασιά. Στο τριήμερο φεστιβάλ του Μίτος έχουν προγραμματιστεί πολλές και διαφορετικές εκδηλώσεις που εμπλέκουν τη γειτονιά, ενεργοποιώντας τις βασικές περιοχές της, όπως το Πάρκο του Σίνε Βόλος, το Κέντρο Ενασχόλησης Ενηλίκων, την αυλή του Κοινωνικού Παντοπωλείου, το parking της υπεραγοράς Σκλαβενίτη.

Ήταν νωρίς το απόγευμα, και δεν είχε ακόμη κόσμος, σύντομα όμως αρκετά παιδιά, νεαροί γονείς με τα παιδιά τους, καθώς και ενήλικες άρχιζαν να γεμίζουν το πάρκο. Μετά από λίγο εμφανίστηκε και η Έλενα, καθίσαμε στο αναψυκτήριο του πάρκου, έχοντας απέναντί μας το Σίνε Βόλος, ή μάλλον το οικοδομικό τετράγωνο επί του οποίου κάποτε υπήρχε το περίβλοπο σινεμά του Αντώνη Βόλου, το οποίο είχε αρχίσει να λειτουργεί περίπου το 1950. ουσιαστικά επρόκειτο για δύο κινηματογράφους, έναν χειμερινό και έναν θερινό. Σήμερα ο θερινός έχει κατεδαφιστεί, και στο σημείο λειτουργεί χώρος στάθμευσης, ενώ στο κτήριο που στέγαζε τον χειμερινό (σε σχέδια του αρχιτέκτονα Φώτη Κολακίδη και θεωρείται χαρακτηριστικό δείγμα κυπριακού Μοντερνισμού) λειτουργεί μεγάλη υπεραγορά. Από την εφημερίδα «Παρατηρητής» της Λεμεσού, το 1959, το Σίνε Βόλος είχε ήδη περάσει στα χέρια του επιχειρηματία Μαλακάσα, ο οποίος χαρακτηριζόταν ως «ρηξικέλευθος» και η «νέα» συνοικία του Αγίου Ιωάννη αριθμούσε περίπου 1.700 κατοίκους.

Ξεκινάμε τη συζήτηση μας με την Έλενα, έχοντας ήδη περιηγηθεί για λίγο στο πάρκο για το φεστιβάλ και τη φιλοσοφία του. Γιατί «Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος» τη ρωτώ, «Πρώτα απ' όλα είναι το σπίτι μου σε αυτή την περιοχή...», μου λέει, «έξικινά από μια προσωπική ανάγκη για να συνδεθώ με τον τόπο. Άλλωστε εδώ και κάποια χρόνια, με τον Μίτο κάνουμε community based project, αναπτύσσουμε διάφορες μεθοδολογίες και εν τέλει δημιουργούμε πολυφωνικές πλατφόρμες» και συνεχίζει: «Το φεστιβάλ είναι μια πρώτη αφορμή, η γειτονιά του Σίνε Βόλος είναι μια ευκαιρία να ξεκινήσουμε να εφαρμόζουμε κάποιες διαθεματικές πρακτικές». Όσο για τη γειτονιά που μεγάλωσε και εξακολουθεί να ζει, μου λέει πως έχει χαρακτηριστικά τη συγκινούν: «Πρώτα απ' όλα πρόκειται για μια φτωχή στη δημιουργία της γειτονιά, λαϊκή. Η δημιουργία της οφείλεται και στη βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής του Καρνάγιου, των Τσιφλικουδιών. Έφεραν και τους εργάτες και ξεκίνησαν να έττοι έναν έντονο κύμα μετανά-

Φέτος περισσότερο συνδεόμαστε, φέρνουμε και τα δικά μας δίκτυα συνεργατών, για να δοκιμαστούμε. Ο πολιτισμός δεν είναι μόνο η τέχνη όπως την εννοούμε, αλλά και το φαγητό, και η μουσική, και η τζιμπούλα, πράγματα τα οποία για μένα έχουν απόλυτη σημασία» λέει η Έλενα Αγαθοκλέους.

“

«*Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος*» είναι ένα ανθρωποκεντρικό φεστιβάλ, όπου δημιουργείται ένα αρχείο με ανθρωπολογικό και κοινωνιολογικό ενδιαφέρον.

στευσης. Και από την Πάφο αλλά και από την επαρχία της Λεμεσού. Οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής ήταν φτωχοί άνθρωποι. Στην πορεία, και μετά το 1974 ξεκινούν και έρχονται ως κάτοικοι πια της περιοχής πρόσφυγες και στη συνέχεια άνθρωποι και οικογένειες με μεταναστευτική καταγωγή, οι χαμηλότερες τάξεις φυσικά. Άρα συνεχίζει να είναι μια ταλαιπωρημένη γειτονιά, φτωχογειτονιά. Φυσικά στην περιοχή ζούσαν και πάρα πολλοί Τουρκοκύπριοι, με πολύ καλές σχέσεις με τους Ε/κ». Σήμερα η συνοικία ζει σε άλλους ρυθμούς, μου λέει η Έλενα, φεύγουν οι κλασικές μονοκατοικίες της περιοχής και έρχονται πολυκατοικίες, νέες οικογένειες με παιδιά ή πιο νέοι άνθρωποι... «με το σημερινό κόστος της ζωής αλλάζει η συνοικία, στην εξίσωση βάζω και την ανάπτυξη της Μαρίνας Λεμεσού, το τι συμβαίνει με τους Ρώσους, τους επενδυτές, τις πολυεθνικές... πώς ξεκινά το βλέμμα και έρχεται και σε αυτήν την περιοχή. Δηλαδή, νέες ταυτότητες, νέες δυναμικές».

Άρα είναι σημαντικό να έλθουν οι πολιτιστικές δράσεις, να έλθει ο πολιτισμός, να έλθει να

Το σημαντικό για την Έλενα Αγαθοκλέους είναι να συναντηθεί η γειτονιά, και αυτός είναι ο στόχος του φεστιβάλ, στον πυρήνα του.

ακουμπήσει αυτούς τους ανθρώπους, αναφέρω στην Έλενα. «Φέτος κάνουμε υβριδικά κάποιες συμμετοχικές δράσεις, γιατί η συμμετοχή έχει και πολλή διαδικασία και χρειάζεται και μια ωρίμανση. Δηλαδή ακόμα και το συμμετοχικό γέφυμα που βάζουμε φέτος, θα το κάνουμε δειλά, και σε έναν περιορισμένο αριθμό για να το δοκιμάσουμε. Ευελπιστούμε ότι του χρόνου, αφού αναπτύξουμε τα δίκτυά μας και τη σχέση μας με τους κατοίκους, γιατί έχουμε και άλλα σχέδια μετά για τη γειτονιά, να το διευρύνουμε» και μου εξηγεί πως φέτος, στην πρώτη του εκδοχή το φεστιβάλ: «Φέτος περισσότερο συνδεόμαστε, φέρνουμε και τα δικά μας δίκτυα συνεργατών, για να δοκιμαστούμε. Οπωσδήποτε ο πολιτισμός δεν είναι μόνο η τέχνη όπως την εννοούμε, αλλά και το φαγητό, και η μουσική, και η τζιμπούλα, πράγματα τα οποία για μένα έχουν απόλυτη σημασία» και συμπληρώνει: «Προσπαθούμε να δημιουργήσουμε και κάποιες δράσεις, as έλθει ο κόσμος είτε είναι κάτοικοι της γειτονιάς, είτε είναι άλλοι επισκέπτες, να βρεθούμε λίγο, να συζητήσουμε τι

πρέπει να κρατήσουμε, τι πρέπει να βελτιώσουμε». Αντιλαμβάνομαι, λέω στην Έλενα, ότι αυτό το project δεν είναι αμιγώς πολιτιστικό, με την έννοια του πολιτιστικού που έχουμε συνήθισι. Είναι ένα ανθρωπολογικό, κοινωνιολογικό project, το οποίο ντύνεται με παράλληλες δράσεις που θα σας διευκολύνουν στο να εξάγετε όλες τις ιστορίες. «Στη δεύτερη φάση, αυτοί οι άνθρωποι ίσως να έρθουν πιο κοντά. Γιατί μπορεί να γεννηθεί κάτι, ένα θεατρικό, μια performance, μια μουσική ακόμα. Μπορεί να γεννηθεί κάτι από αυτό το πρωτογενές. Κάλεσα τον Νεκτάριο Θεοδωρό, τη Λουκία Πιερίδου, να επιμεληθούν το υλικό, να το μελετήσουν. Είναι ελεύθεροι να κάνουν ό,τι θέλουν. Άρα ένα μικρό παραθυράκι ήδη δημιουργείται».

Φωνή σε όλους

Συνεχίζουμε να συζητάμε με την Έλενα για τη γειτονιά, τον κόσμο της, και πώς αυτός είναι στο επίκεντρο του φεστιβάλ: «Θέλουμε όλο τον κόσμο της γειτονιάς, παλιούς και νέους κατοίκους, τους Τ/κ κατοίκους που ζουν σήμερα στην Κερύνεια. Θέλουμε να δώ-

“

Είναι απόλυτα πολιτικό, γιατί έχει και την ηθική, και τα όρια, και τον ασφαλή χώρο που θέλουμε να δημιουργήσουμε, και ότι όλοι είναι ευπρόσδεκτοι.

σουμε φωνή σε ανθρώπους που δεν έχουν το βήμα για να πουν την ιστορία τους, έχοντας πάντοτε κι εμείς κατά νου και το ηθικό κομμάτι ψηλά στις προτεραιότητές μας. Δεν θα πούμε απλώς για να την πούμε μια juicy ιστορία». Το αρχείο που επιχειρείτε να δημιουργήσετε πώς μπορεί να αξιοποιηθεί, ρωτώ την Έλενα: «Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για καλλιτεχνικές δουλειές, αλλά και η ίδια η κοινότητα να συμμετάσχει σε μελλοντικά σε ένα καλλιτεχνικό πρότζεκτ».

Οι εκδηλώσεις του φεστιβάλ είναι ανθρωποκεντρικές, και στην ουσία τους αμιγώς πολιτικές, χωρίς όμως να γίνονται σημαίες για κάτι πιο στενό, παρατηρώ στην Έλενα, η οποία μου απαντά: «Είναι απόλυτα πολιτικό, γιατί έχει και την ηθική, και τα όρια, και τον ασφαλή χώρο που θέλουμε να δημιουργήσουμε, και ότι όλοι είναι ευπρόσδεκτοι». Ρωτώ την Έλενα αν φοβάται ότι μπορεί να πέσουν στην παγίδα της αισθητικοποίησης της κατάστασης, μιας περιοχής που έχει τα δικά της εγγενή προβλήματα, διότι υπάρχει περίπτωση να κουβαλάμε όλοι μας το προνόμιό μας, της επισημαίνω:

«Καθόλου» μου απαντάει: «Προσπαθούμε να ενεργοποιήσουμε τα μέτωπα της γειτονιάς ακόμα και ως χώρος. Στο επίκεντρό μας είναι η περιοχή και οι κάτοικοί της και πώς θα τους ενεργοποιήσουμε, με δράσεις, εργαστήρια, ρωτώντας τους κατοίκους τι θέλουν». Μου εξηγεί πως θέλουν όλα να έχουν θετικό πρόσημο.

Απενεχοποίηση της τέχνης

Στον χώρο του άλλοτε θερινού Σίνε Βόλος, στο πλαίσιο του φεστιβάλ, και σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη, θα προβληθεί η ταινία του Αλέκου Σακελλάρου «Η κόρη μου η Σοσιαλιστρία», με την Αλίκη Βουγιουκλάκη, στέκομαι λίγο στην επιλογή αυτή, και η Έλενα είναι ξεκάθαρη στην απάντησή της: «Ούτε πόλεμος, ούτε το ένα ούτε το άλλο. Μέσα στον σχεδιασμό του φετινού φεστιβάλ όλα όσα συμβαίνουν έχουν την ίδια αξία και έχουν από εμάς την ίδια προσοχή». Επιμένω, κάνοντας κάποιου είδους πολιτιστική αντιπολίτευση και τη ρωτώ αν φοβάται τον υποβιβασμό σε κάτι πολύ πιο λαϊκό... ή δεν σε ενδιαφέρει;... «Δεν με ενδιαφέρει καθόλου, ειλικρινά» και συνεχίζει: «άλλωστε αν είναι αυτό που χρειάζεται η γειτονιά για να συναντηθεί, αυτό θα κάνουμε» και μου εξηγεί: «Πριν από την προβολή της ταινίας θα έχουμε τον περίπατο με τον αρχιτέκτονα Φειδία Παυλίδη, για να μάθουμε για τη γειτονιά, μετά θα γίνει προβολή ενός βίντεο τεσσάρων λεπτών, από τα παιδιά του 18ου Δημοτικού Σχολείου. Θα δείξουμε το ντοκιμαντέρ «Η Κλαίρη τι κάνει;», της Χρύσας Τσελέπη, που περιγράφει τη σχέση μιας κόρης και μιας μάνας η οποία πάσχει με άνοια, και την καθημερινότητά τους μέσα σε ένα διαμέρισμα στη Θεσσαλονίκη, και θα ακολουθήσει συζήτηση...». Αισθάνομαι πως η Έλενα μου έχει ήδη απαντήσει, ό,τι χρειάζεται για τη γειτονιά, όντως, για όλους και χωρίς αποκλεισμούς.

Κλείνω τη συζήτησή μας με την Έλενα, με την ερώτησή: Και από όλα αυτά τι ελπίζεις να μείνει; «Τούτο είναι το πιο μικρό-μεγάλο μου βάσανο, γιατί επειδή έρχομαι και από τον χώρο των παραστατικών τεχνών, που είναι αέρας κοπανιστός, υπάρχει μια ανάγκη, η ενέργεια να επενδύεται και κάπου που να μπορείς τη δεις. Και γι' αυτό και πρότεινε και στους συνεργάτες μου να ξεκινήσουμε τη δημιουργία του αρχείου ιστοριών της γειτονιάς» και συμπληρώνει: «Το φεστιβάλ ως συμβεί, όπως είναι να συμβεί, δημιουργούμε μια πλατφόρμα και ελπίζουμε να συνεχιστεί». Φυσικά, η Έλενα μου λέει πως φοβάται την ασυνέχεια και ως πιο μεγάλη πρόκληση, τόσο για το φεστιβάλ αυτό, όσο και για τη δουλειά της στις παραστατικές τέχνες είναι η βιωσιμότητα.

Φεστιβάλ «Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος», 25, 26 και 27 Οκτωβρίου, από το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ. Το φεστιβάλ υλοποιείται σε συνεργασία με το τμήμα Σπουδών Επικοινωνίας και Διαδικτύου του ΤΕΠΑΚ.

Η γυναίκα που δεν φοβήθηκε τον αγιατολάχ

Η Ζάχρα έμαθε από μικρή πως είναι κατάρρα να είσαι γυναίκα στο Ιράν

DELPHINE MINOVI
Ελευθερη
μτφρ.: Γιάννα Σκαρβέλη
εκδ. Μίνωας, 2024, σελ. 152

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Ανεπιτήδευτος και ειλικρινής εσωτερικός μονόλογος, σπαρακτικό ημερολόγιο, αναστεναγμός, κραυγή, αυτό το βιβλίο μιλάει στην καρδιά και στο μυαλό μας σαν να μην ήταν λέξεις, αλλά εικόνα: μοιάζει με μια πλούσια τοιοχογραφία, που μπορείς μεν να την κοιτάξεις κομμάτι κομμάτι, μα που αρπάζει όλη μαζί τη ματιά σου και την κυριεύει. Είχαμε καιρό να διαβάσουμε κάτι τόσο μικρό σε έκταση μα και τόσο δυνατό ταυτόχρονα – ένα βιβλίο-σύνθημα, που δεν σε αφήνει να το κλείσεις πριν φτάσεις στην τελευταία του λέξη, ακόμη κι όταν συναισθηματικά νιώθεις αδύναμος και η όρασή σου θολώνει από τα δάκρυα.

Είναι η ιστορία ενός κοριτσιού, της Ζάχρα, που είχε την ατυχία να γεννηθεί στο Ιράν, μια χώρα που ο μισός της πληθυσμός είναι σκλάβοι: όλες οι γυναίκες. Η Ζάχρα, παρά τα δεκάξι της χρόνια,

το ξέρει καλά: το να έχεις γεννηθεί γυναίκα στο Ιράν είναι κατάρρα· είσαι κατώτερη, δεν έχεις δικαιώματα και λόγο και καθημερινά υφίστασαι προσβολές, βία και διακρίσεις από τους πάντες, από όλους τους άνδρες, από τον πατέρα σου μέχρι τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη.

Ωστόσο η Ζάχρα, που η μητέρα της κρυφά τη φωνάζει Μπαντζένς («Πονηρή»), δεν θα το βάλε κάτω. Από μικρή θα επαναστατεί και θα κάνει ό,τι μπορεί για να μη νιώθει διαρκώς πτημένη. Θα αφήνει να ξεφεύγει μια φράντζα από τη μαντίλα της, θα βλέπει απαγορευμένα βίντεο με δυτικά τραγούδια στο YouTube, θα αγοράζει δεκάδες VPN για να ανοίγει λογαριασμούς στα social media και να παρακολουθεί ειδήσεις, θα συνομιλεί διαδικτυακά με συνομήλικά της κορίτσια σε όλο τον κόσμο, θα γίνει κολλητή φίλη με μια goth ομοφυλόφιλη κοπέλα που ζει στη Νότιο Κορέα, θα μάθει να κάνει τατουάζ στις φίλες της, θα κλέβει κραγιόν από τη μητέρα της –που ίσως επιτηδες δεν της τα κρύβει...– για να το δοκιμάσει κλειδωμένη στο δωμάτιό της, θα διαβάσει Σιμόν ντε Μποβουάρ

Αστυνομικοί με δίκυκλα επιτίθενται σε γυναίκες που διαμαρτύρονται για τον φόνο της 22χρονης Μαχσά Αμινί από τη διαβόητη Αστυνομία Ηθών, τον Σεπτέμβριο του 2022. Οι Αρχές του Ιράν, χωρίς τον παραμικρό δισταγμό, κατέπνιξαν το κίνημα «Γυναίκα, ζωή, ελευθερία» στο αίμα.

Όταν όλοι οι άνδρες – από τον πατέρα σου μέχρι τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη της χώρας– σε μισούν, η επανάσταση είναι ο μόνος δρόμος.

και Χάνα Αρεντ, θα ακούει Τέιλορ Σουίφτ και Κ-ποπ, θα βρίζει και θα καταριέται τους μουλάδες στα πάρτι με τις συμμαθήτριάς της, θα μισεί με πάθος αυτή τη μεσαιωνική αλυσίδα απαγορεύσεων που κάνει τις γυναίκες να νιώθουν και να ζουν σαν ζώα. Θα χειραφετηθεί και θα περιμένει μια

σπίθα για να ανάψει ολόκληρη και να φωτίσει τη γενιά της.

Η Μαχσά Αμινί

Δεν θα έρθει μια σπύθα, αλλά μια πυρκαγιά. Η ιστορία της Ζάχρα/Μπαντζένς είναι μια πέρα για πέρα αληθινή ιστορία. Παραθέτουμε συνοπτικά τα γεγονότα: Η 22χρονη Μαχσά Αμινί από το ιρανικό Κουρδιστάν δολοφονείται στα χέρια της διαβόητης Αστυνομίας Ηθών στην Τεχεράνη στις 16 Σεπτεμβρίου 2022, γιατί δεν φορούσε «σωστά» τη μαντίλα της. Ήδη την επομένη ξεσπούν βίαιες διαδηλώσεις, που σταδιακά εξαπλώνονται σε όλη τη χώρα. Επί τρεις ολόκληρους μήνες Ιρανοί σχεδόν κάθε ηλικίας και κοινωνικού στρώματος βγαίνουν στους

δρόμους για να κραυγάζουν την αγανάκτησή τους. Το καθεστώς αντιδρά με πρωτοφανή σκληρότητα: τουλάχιστον 500 άνθρωποι δολοφονούνται στη διάρκεια των αντικυβερνητικών διαδηλώσεων (σύμφωνα με ακτιβιστικές οργανώσεις οι νεκροί είναι πολλαπλάσιοι). Οι κινητοποιήσεις συνοδεύονται από εκδηλώσεις πολιτικής ανυπακοής και συμβολικές ενέργειες διαμαρτυρίας: διαδηλώτριες πετούν τα τουρμπάνια των μουλάδων στο έδαφος, ρίχνουν κόκκινη μπογιά στα σιντριβάνια που έτσι φαίνεται ότι αναβλύζουν αίμα, μαθήτριες και φοιτήτριες βγάζουν τις μαντίλες τους και τις καίνε δημόσια κ.λπ. Οι δεκάδες καταδίδες σε θάνατο με διαδικασίες-εξπρές και οι

Η ηρωίδα της Ντελφίν Μινουί τολμάει το αδιανόητο για την κοινωνία στην οποία ζει. Φοράει κραγιόν, αφήνει τη φράντζα της να εξέχει από το χιτζάμ, ακούει Τέιλορ Σουίφτ και Κ-ποπ και διαβάζει Σιμόν ντε Μποβουάρ.

επακόλουθες εκτελέσεις προκαλούν σφοδρές αντιδράσεις. Το καθεστώς –μια από τις πιο στυγνές δικτατορίες στην ανθρώπινη Ιστορία– έχει απέναντί του ακόμη και την πλειονότητα των ανδρών. Το κίνημα διαμαρτυρίας «Γυναίκα, ζωή, ελευθερία» κατεστάλη άγρια, αλλά υπάρχει ακόμη εντός και εκτός συνόρων. Μέχρι και σήμερα χιλιάδες Ιρανές αψηφούν τους «ιερούς» κανόνες και δεν φορούν χιτζάμ στον δρόμο, θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους. Σαν τη Ζάχρα/Μπαντζένς. Που η ιστορία της θα φτάσει στο αποκορύφωμά της το Σάββατο 24 Οκτωβρίου 2022, κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης στην οποία παίρνουν μέρος οι περισσότερες μαθήτριες της όμορφης πόλης της, της Σιράζ. Με προτάσεις κοφτές και πυκνές, σαν στιχάκια ραπ τραγουδιού, η έφηβη πρωταγωνίστρια αυτού του συγκλονιστικού, συγκινητικού και τραγικού βιβλίου, ενός κειμένου γεμάτου ομορφιά και δύναμη, θα μιλήσει εξ ονόματος των γυναικών του Ιράν, αλλά και κάθε γυναίκας που παλεύει για ισότητα και ελευθερία.

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD

THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 21:00

LES TROIS MOUSQUETAIRES – MILADY
/ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΕΣ – ΜΙΛΑΙΔΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Ο Ντ' Αρτανιάν προσπαθεί να σώσει την αγαπημένη του Κονστανς, που έχει απαχθεί. Αλλά, καθώς έχει κηρυχθεί πόλεμος και ο Άθος, ο Πόρθος και ο Άραμς έχουν πάει στο μέτωπο, ένα μυστικό από το παρελθόν έρχεται να διαλύσει παλιές συμμαχίες.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

#Nicosia2030

Υποψήφια για Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024

PINA BAUSCH THE RITE OF SPRING / PHILIPS 836 887 DSY GERMAINE ACOGNY HOMAGE TO THE ANCESTORS

28, 29, 31/10 & 01, 02/11/2024

Διοργανωτές
Organisers:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia City Art

Χορηγός επικοινωνίας
Media sponsor:

LOVE 100.7 FM
98.1 & 105.7

Ο έρωτας σε μια ανελέητη κλεψύδρα

Ενα ζευγάρι, μια ασθένεια και άπειρα «σ' αγαπώ» που πρέπει να ειπωθούν

Ζούμε τη στιγμή ★★½

ΔΡΑΜΑ (2024), 107'

Σκηνοθεσία: Τζον Κρόουλι

Ερμηνείες: Αντρίου Γκάρφιλντ, Φλόρενς Πιου

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Δύο από τους πιο ταλαντούχους ηθοποιούς στο σύγχρονο Χόλιγουντ, η Φλόρενς Πιου και ο Αντρίου Γκάρφιλντ, πρωταγωνιστούν στη δραματική ιστορία του βραβευμένου Τζον Κρόουλι («Μπρούκλιν», «Η καρδερίνα») με κεντρικό θέμα τον χρόνο που έχουμε στη ζωή, τα όριά του και πώς θα τον αξιοποιήσουμε.

Μετά μια αναπάντεχη συνάντηση, η σέφ Αλμουτ και ο πρόσφατα χωρισμένος Τομπάιους ερωτεύονται γρήγορα και με πάθος. Η σχέση τους πηγαίνει από χαλαρή σε σοβαρή και ακόμη πιο σοβαρή όταν μια δυσάρεστη ανατροπή, ένα πρόβλημα υγείας, θα αναστατώσει την κοινή πορεία τους και έτσι οι δυο τους θα μάθουν να απολαμβάνουν το κάθε λεπτό πριν έρθει το κακό. Αλλά η ταινία αποφεύγει να εστιάσει μόνο στο ψυχικό βάρος που προκαλεί μια ασθένεια. Αντιθέτως, επικεντρώνεται στην έννοια του χρόνου.

Με τη σημασία του χρόνου ασχολήθηκε το 2013 και ο Ρίτσαρντ Κέρτις στο φιλμ «Όσα φέρνει ο χρόνος», με αρκετά σημεία του «Ζούμε τη στιγμή» να το θυμίζουν.

Με μια πρώτη ματιά, το σενάριο του Βρετανού θεατρικού συγγραφέα και σεναριογράφου Νικ Πέιν μοιάζει κλισέ, αλλά η δομή της ταινίας το κάνει πιο ενδιαφέρον. Το «ταξίδι» τους, που εκτείνεται σε μια δεκαετία, παρουσιάζεται σε μη γραμμική αφήγηση με την κάμερα να μεταπηδά στα γεγονότα που βίωσαν η Αλμουτ και ο Τομπάιους ανά τα χρόνια. Κι ενώ αρχικά

αυτό μπορεί να υπερδέσει τον θεατή, γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει εξέλιξη στην ιστορία αγάπης που δοκιμάζεται. Δίνοντας μεγάλη προσοχή στη λεπτομέρεια, ο Κρόουλι περνάει το μήνυμα ότι ο ρομαντισμός στον χαρακτήρα κάποιου φαίνεται στις μικρές ανθρώπινες στιγμές.

Ενα από τα δυνατά στοιχεία της ταινίας είναι οι ερμηνείες των πρωταγωνιστών, που έχουν

Οι ερμηνείες

των πρωταγωνιστών, που έχουν «χημεία» και πείθουν ως ζευγάρι, ιδιαίτερα στις πιο δραματικές σκηνές, είναι από τα δυνατά στοιχεία της ταινίας.

χημεία και πείθουν ως ζευγάρι, ιδιαίτερα στις πιο δραματικές σκηνές, στους καβγάδες και μέχρι το σκληρό αλλά προβλέψιμο φινάλε. Και στα κοντινά πλάνα, ο καθένας ξεχωριστά αποκαλύπτει μια γκάμα συναισθημάτων χωρίς λόγια παρά μόνον με τις εκφράσεις του προσώπου. Ιδίως αυτές του Γκάρφιλντ επιτυγχάνουν απόλυτα αυτόν τον στόχο.

Ωστόσο, θα περίμενε κανείς περισσότερο δράμα, αν κρίνουμε από το μάρκετινγκ γύρω από την κινηματογραφική παραγωγή. Ναι, υπάρχουν μερικές συγκινητικές στιγμές, αλλά στις δύσκολες σκηνές πάντα θα ειπωθεί κάποια ατάκα που θα ελαφρύνει κάπως το βαρύ κλίμα. Εκεί που πάει το δράμα να κορυφωθεί, ο σεναριογράφος επιλέγει έναν άλλο δρόμο και είναι σαν να προσπαθεί να μας «βγάλει» από τη δυστυχία.

Φλόρενς Πιου και Αντρίου Γκάρφιλντ προσπαθούν να γεμίσουν με αγάπη τη ζωή, που συνεχώς λιγοστεύει.

HOME CINEMA

Όταν η Ακροδεξιά εγκαταστάθηκε στην Ντάουνινγκ Στριτ

Η οικογένεια Λίονς ζει σε μια Βρετανία που απ' ό,τι φαίνεται μπορεί και να μην είναι εντελώς φανταστική.

Ανταμ Μπρόντι και Κρίστεν Μπέλ: ο γοντευστικός ραββίνος και η podcaster στο «Κανείς δεν το θέλει».

Years and Years ★★★★★

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ (2019)

Δημιουργός: Ράσελ Τ. Ντέιβις

Ερμηνείες: Έμα Τόμσον, Ρόρι Κινιάρ, Ρουθ Μάντελ, Ράσελ Τόβερ

Με το «Years and Years», ο σεναριογράφος και παραγωγός Ράσελ Τ. Ντέιβις («It's a Sin», «Torchwood») οραματίστηκε μια σειρά επιστημονικής φαντασίας της οποίας η δυστοπική ιστορία θα έμοιαζε πολύ μακρινή και ίσως λιγάκι υπερβολική. Και όμως, το τηλεοπτικό πρότζεκτ που προβλήθηκε στο HBO και τώρα διατίθεται στην πλατφόρμα του Cinobo, είναι τρομακτικά επίκαιρο. Το σενάριο περιγράφει με ακρίβεια το σημερινό πολιτικό γίγνεσθαι όχι μόνο της Βρετανίας αλλά και ολόκληρου του κόσμου, από την οικονομική κρίση μέχρι την άνοδο της λαϊκιστικής Ακροδεξιάς. Με αφετηρία το 2019, παρακολουθούμε την εξέλιξη των γεγονότων στην πάροδο του χρόνου. Οι πρωταγωνιστές έρχονται αντιμέτωποι με θέματα όπως το προσφυγικό, ο πόλεμος Ουκρανίας - Ρωσίας, η προεδρία Τραμπ και η σύγκρουση της Αμερικής με την Κίνα, η τε-

ράστια επιρροή της τεχνολογίας στην καθημερινότητα.

Η –βραβευμένη με Όσκαρ– Έμα Τόμσον υποδύεται τη Βίβιαν Ρουκ, μια δημοφιλή επιχειρηματία η οποία έπειτα από μια αμφιλεγόμενη τηλεοπτική εμφάνισή της, ιδρύει κόμμα και ετοιμάζεται για πολιτική καριέρα γεμάτη λαϊκισμό και διαμάχες. Στον πυρήνα της σειράς των έξι επεισοδίων βρίσκεται η δύναμη της βρετανικής οικογένειας Λίονς και στο πώς στο σύνολό της ή καθένα από τα μέλη της ξεχωριστά θα επηρεαστούν από τις αλλαγές στην κοινωνία 15 χρόνια μετά την πολυσυζητημένη συνέντευξη της Βίβιαν. Το «Years and Years» θα προκαλέσει σίγουρα ισχυρό σοκ στους θεατές, για το γεγονός ότι μεγάλο μέρος του λειτουργεί προφητικά γι' αυτά που συμβαίνουν γύρω μας.

Κανείς δεν το θέλει ★★½

ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΚΟΜΕΝΤΙ (2024)

Δημιουργός: Εριν Φότερ

Ερμηνείες: Κρίστεν Μπέλ, Ανταμ Μπρόντι, Τζαστίν Λούινε

Σε μια στροφή προς το είδος της ρομαντικής κομεντί και ακολου-

θώντας το μοτίβο σχετικών παραγωγών από τη δεκαετία του 1990, το Netflix παρουσιάζει μια σειρά που μοιάζει να έχει όλα τα στοιχεία για να πετύχει. Η σειρά, με πρωταγωνιστές τους Κρίστεν Μπέλ και Ανταμ Μπρόντι, έγινε viral για το αρκετά ρεαλιστικό σενάριο όσον αφορά τις σημερινές σχέσεις και έχει ήδη ανανεωθεί για τον δεύτερο κύκλο επεισοδίων.

Η podcaster Τζοάν συναντά τον πρόσφατα χωρισμένο ραββίνο Νόα σε ένα πάρτι και αμέσως υπάρχει έλξη ανάμεσά τους, παρόλο που οι κόσμοι τους είναι εντελώς διαφορετικοί.

Στη σχέση τους, που βλέπουμε να αναπτύσσεται μέσα στα ολιγόλεπτα επεισόδια, παρεμβαίνουν και οι οικογένειες, που δίνουν μια διασκεδαστική νότα στην πλοκή.

Η κομεντί βλέπεται ευχάριστα και έχει ξεχωρίσει για την υγιή σχέση των βασικών χαρακτήρων και για τα ταμπού θέματα που προσεγγίζει με έξυπνο τρόπο. Ωστόσο, είναι προβλέψιμη χωρίς να υπάρχει κάποια σημαντική δραματική ανατροπή ή έκπληξη.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Επιτυχημένος «Φιντέλιο» ανοίγει τη σεζόν στα Ολύμπια

Την όπερα «Φιντέλιο» του Μπετόβεν επέλεξε ο Δήμος Αθηναίων προκειμένου στις 12 Οκτωβρίου στο θέατρο Ολύμπια να γιορτάσει τα 80 χρόνια από το τέλος της γερμανικής Κατοχής και τα 50 από τη Μεταπολίτευση. Το έργο δόθηκε στα ελληνικά, στην ιστορική μετάφραση της Βέτας Πεζοπούλου, όπως είχε πρωτοπαρουσιαστεί από την Εθνική Λυρική Σκηνή τον Αύγουστο του 1944 στο Ηρώδειο με πρωταγωνίστρια τη Μαρία Κάλλας. Ήταν η πρώτη παραγωγή της νέας καλλιτεχνικής διεύθυνσης του θεάτρου Ολύμπια και πραγματοποιήθηκε, παραδόξως, όχι με την ορχήστρα του δήμου, αλλά με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ και με δύο(!) χορωδίες, αυτήν της ΕΡΤ (διδασκαλία: Μ. Παπαπέτρου) και αυτήν του Δήμου Αθηναίων (διδασκαλία: Σ. Μπερής).

Πρώτη θετική έκπληξη υπήρξε ο Κωνσταντίνος Τερζάκης. Ο νεαρός αρχιμουσικός εξασφάλισε τη δραματική ροή και την ένταση του έργου, έδωσε χώρο και ανάταση στο συγκλονιστικό κουαρτέτο της πρώτης πράξης, ισορρόπησε πολύ καλά τον ανά-

λαφρο χαρακτήρα της μουσικής των «κωμικών» χαρακτήρων του έργου, του Ρόκο, της Μαρτσελίνας και του Ζακίνο, με τις έντονα δραματικές διατυπώσεις της Λεονόρας, του Φλόρεσταν και του Πιτσάρου, έδωσε όραμα στα χορωδιακά των φυλακισμένων. Πιστώνεται σημαντικό μέρος της επιτυχίας.

Στην επιτυχία συνέβαλαν εξίσου οι έμπειροι Έλληνες μονωδοί που κλήθηκαν να αποδώσουν τους ρόλους στη γλώσσα μας. Σε αυτό βοηθήθηκαν από τη μετάφραση της Πεζοπούλου, η οποία όχι μόνο φρόντισε ώστε στο αδό-

Με την εμβληματική όπερα του Μπετόβεν γιόρτασε ο Δήμος Αθηναίων Απελευθέρωση και Μεταπολίτευση.

μενο κείμενο να μην υπάρχουν παρατονισμοί, αλλά επιμελήθηκε έναν λόγο που μπορούσε να τραγουδηθεί. Έτσι, χάρη και στην καλή τους άρθρωση, το μεγαλύτερο μέρος του κειμένου γινόταν

Ο «Φιντέλιο» δόθηκε στα ελληνικά στη σκηνή του Θεάτρου Ολύμπια, όπως είχε πρωτοπαρουσιαστεί τον Αύγουστο του 1944 στο Ηρώδειο με πρωταγωνίστρια τη Μαρία Κάλλας.

εύκολα κατανοητό. Επιπλέον, καθώς το έργο δόθηκε σε συναυλιακή μορφή, άριστα επιλέχθηκε να μην προβληθούν υπέρτιτλοι, οι οποίοι αποσπούν την προσοχή του θεατή, αλλά κα-

τά περίπτωση να προβάλλονται λέξεις ή φράσεις-κλειδιά στην οθόνη πίσω από τους τραγουδιστές, βοηθώντας περαιτέρω την κατανόηση (σκηνοθετική επιμέλεια: Νατάσα Τριανταφύλλη).

Η Βίλχελμινε Σρέντερ - Ντεφρίντ, πρώτη ερμηνεύτρια της Λεονόρας / Φιντέλιο, διέπρεψε σε έργα Βάγκνερ. Η δύναμη της μεσοφώνου Μαίρνς - Ελεν Νέ-ζνι που ανέλαβε τον ρόλο στα

Ολύμπια είναι σε διαφορετικό ρεπερτόριο. Ωστόσο, αντιμετώπισε την άβολη φωνητική γραφή και την προβληματική ενορχήστρωση του Μπετόβεν, όπου τα χάλκινα πνευστά ανταγωνίζονται τη φωνή, προσφέροντας μία Λεονόρα γεμάτη συναισθηματική δύναμη και ευγένεια. Το ωραίο πχόχρωμα όπως και το δεμένο «ιταλικό» τραγούδι του τενόρου Δημήτρη Πακσόγλου ωφέλησαν τον Φλόρεσταν, ενώ η ερμηνεία του βαρύτονου Δημήτρη Τηλιακού, που ανέλαβε τον «κακό» Πιτσάρο, υπήρξε όσο χρειαζόταν σκοτεινή, βίαιη και ορμητική.

Με μεστή φωνή και ωραίο τραγούδι ανταποκρίθηκε ο βαθύφωνος Πέτρος Μαγουλάς στην ελαφριά όσο και στην πιο δραματική πτυχή της μουσικής του Ρόκο, που εμφανίζεται όταν ο ρόλος διαλέγεται με τη Λεονόρα ή τον Πιτσάρο. Δροσερή Μαρτσελίνα με ευχάριστη (και χρήσιμη) σιγουριά στις ψηλές νότες ήταν η υψίφωνος Μαρίλენα Στριφτόμπολα, επιβλητικός Φερνάντο ο βαρύτονος Γιάννης Σελήτσανιάνης και λυρικός Ζακίνο ο τενόρος Νικόλας Μαραζιώτης.

Η θεματική της συμπερίληψης μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, μιας και πρωταρχικός μας στόχος ως Κέντρο είναι το κάθε παιδί να μπορεί να έρθει σε επαφή με τον πολιτισμό.

Πάρε το μιτσικουρί σου στο θέατρο, μπορείς!

Ο Σταύρος Σταύρου μιλάει για το 1ο Διεθνές Φεστιβάλ Παραστατικών Τεχνών για Παιδιά και Νεαρά Άτομα Mitsikouri

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και Νεαρά Άτομα - ASSITEJ Κύπρου, το οποίο εδώ και μερικά χρόνια έχει βάλει για τα καλά στον πολιτιστικό χάρτη της χώρας τις παραστατικές τέχνες για παιδιά και νεαρά άτομα, διοργανώνει το 1ο Διεθνές Φεστιβάλ Παραστατικών Τεχνών για Παιδιά και Νεαρά Άτομα Mitsikouri. Για την πρώτη έκδοση του φεστιβάλ μίλησε στην «Κ» ο πρόεδρος του Δ.Σ. ASSITEJ Κύπρου Σταύρος Σταύρου. Ο κ. Σταύρου λέει στην «Κ» πως φέτος επέλεξαν να ασχοληθούν με το θέμα της συμπερίληψης στις παραστατικές τέχνες για παιδιά και νεαρά άτομα, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Η θεματική αυτή μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, μιας και πρωταρχικός μας στόχος ως Κέντρο είναι το κάθε παιδί να μπορεί να έρθει σε επαφή με τον πολιτισμό». Όσο για το τι συμβαίνει στην Κύπρο στον τομέα των παραστατικών τεχνών για βρέφη και νεαρά άτομα λέει πως τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο βρισκόμαστε σε καλό δρόμο, συμπληρώνοντας πως αυτό που χρειάζεται είναι να κοιτάσουμε λίγο προς τα έξω και να δούμε τις σύγχρονες τάσεις στον τομέα των παραστατικών τεχνών για παιδιά, «να μιλήσουμε στα παιδιά και στους εφήβους με “γλώσσα” σημερινή και να χρησιμοποιήσουμε τα εργαλεία του 21ου αιώνα».

–Ξεκινάει το 1ο Διεθνές Φεστιβάλ Παραστατικών Τεχνών για Παιδιά και Νεαρά Άτομα Mitsikouri. Μίλησέ μου για τη θεματική αυτή της πρώτης έκδοσης του φεστιβάλ...
–Αποφασίσαμε φέτος να ασχοληθούμε με το θέμα της συμπερίληψης στις παραστατικές τέχνες για παιδιά και νεαρά άτομα. Γι' αυτό και η πλειοψηφία των παραστάσεων που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα είναι παραστάσεις μη λεκτικού θεάτρου, κάτι που τις κάνει προσβάσιμες σε παιδιά κάθε καταγωγής, καθώς και σε παιδιά με προβλήματα ακοής. Με τη μουσική να έχει κεντρικό ρόλο στις παραγωγές αυτές, παιδιά με οπτική αναπηρία επίσης γίνονται κοινωνοί της δημιουργικής προσέγγισης των δημιουργών, με διαφορετικό τρόπο. Η πλειοψηφία των παράλληλων δράσεων του Φεστιβάλ επίσης ασχολούνται με τη συμπερίληψη και την προσβασιμότητα στις παραστατικές τέχνες για παιδιά

Το λογότυπο του Φεστιβάλ έχει σχεδιάσει ο Κύπριος καλλιτέχνης Γιώργος Τσαγκάρης.

«Η επαφή με τα παιδιά και τους νέους δίνει τη δυνατότητα στον καλλιτέχνη να “χτίσει” τη δουλειά του μέσα στα χρόνια με τρόπο που να υπηρετεί όχι το καλλιτεχνικό του “εγώ”, αλλά τις ανάγκες και την ψυχοσύνθεση του παιδιού».

και απευθύνονται σε επαγγελματίες των τεχνών, παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς. Η θεματική αυτή μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, μιας και πρωταρχικός μας στόχος ως Κέντρο είναι το κάθε παιδί να μπορεί να έρθει σε επαφή με τον πολιτισμό.

–Είναι νομίζω αυταπόδεικτη η αξία των πολιτιστικών δραστηριοτήτων από πολύ νωρίς, εμείς όμως εδώ στην Κύπρο δεν έχουμε αργήσει; Το καταλαβαίνουν αυτοί που πρέπει;
–Η Κύπρος έχει μια μακρά παράδοση στην αλληλεπίδραση μεταξύ θεάτρων και σχολείων, κάτι που δεν είναι δεδομένο σε κάποιες άλλες χώρες της Ευρώπης. Το στοίχημα, λοιπόν, είναι να αξιοποιηθεί με δημιουργικό τρόπο η αλληλεπίδραση αυτή, ώστε τα αποτελέσματα να είναι αυτά που επιθυμούμε. Χαφέστατα, όμως, αυτό δεν αρκεί εάν δεν αποτελέσει μέρος μιας ευρύτερης πολιτιστικής πολιτικής, που ακριβώς να έχει στο επίκεντρό της τη σημασία του πολιτισμού ως εργαλείο ανάπτυξης κοινού. Θα ήταν άδικο να πούμε ότι δεν

«Θα πρέπει να αξιοποιήσουμε το αυξημένο ενδιαφέρον των γονέων για τις παραστατικές τέχνες που απευθύνονται στα παιδιά. Οι γονείς, όπως και τα σχολεία, θα πρέπει να γίνουν οι καλύτεροι σύμμαχοί μας» λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του Κέντρου Θεάτρου για Παιδιά και Νεαρά Άτομα - ASSITEJ Κύπρου Σταύρος Σταύρου.

έχουν γίνει κινήσεις προς την κατεύθυνση αυτή τα τελευταία χρόνια. Θεωρώ, όμως, ότι στην προώθηση μιας τέτοιας πτυχής της πολιτιστικής πολιτικής το κλειδί είναι η σύμπραξη με διάφορους τομείς της κοινωνίας, ξεφεύγοντας από την εσωστρέφεια που πολλές φορές χαρακτηρίζει τον τομέα του πολιτισμού στον τόπο μας. Είναι αλήθεια ότι «αυτοί που πρέπει» πολλές φορές δεν μας καταλαβαίνουν. Συνεπώς, τι μπορούμε να κάνουμε εμείς για να ανατρέψουμε αυτή την τάση; Αυτό είναι το ερώτημα που πρέπει να απαντήσουμε.

–Εδώ και κάποια χρόνια ασχολείσαι συστηματικά με το θέατρο και όχι μόνο για βρέφη

γονείς, όπως και τα σχολεία, θα πρέπει να γίνουν οι καλύτεροι σύμμαχοί μας. Όλα τα πιο πάνω είναι και βασικοί στόχοι του Φεστιβάλ Mitsikouri.

–Υπάρχουν θεματολογίες που πρέπει ή δεν πρέπει –ήδη το πρέπει, σκοντάφτει... να ακουμπάνε οι βρεφικές, παιδικές και νεανικές παραστάσεις;
–Θεωρώ ότι τα πάντα είναι θέμα προσέγγισης. Έχω δει –τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό– εξαιρετικές παραστάσεις για παιδιά που προσεγγίζουν φαινομενικά «δύσκολα» θέματα με τρόπο ευφυή και δημιουργικό, εκπληρώνοντας τους στόχους των δημιουργών. Ζούμε σε έναν εξαιρετικά πολύπλοκο κόσμο. Ο πολιτισμός οφείλει να απαντά στην πολυπλοκότητα αυτή, με τρόπο που άλλοι τομείς της κοινωνίας δεν έχουν τρόπο να το κάνουν. Σε αυτό τον πολύπλοκο κόσμο, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα παιδιά έρχονται πολλές φορές σε επαφή με θεματολογίες που μπορεί να μας φοβίζουν, πολύ πιο εύκολα και πολύ πιο γρήγορα από εμάς.
–Αρκεί μόνο να είναι κάποιος/α του καλλιτεχνικού χώρου για να ασχοληθεί με τις Παραστατικές Τέχνες για Παιδιά και Νεαρά άτομα ή χρειάζεται και κάποια άλλη σκευή;
–Προσωπικά με ενδιαφέρει πολύ να βλέπω καλλιτέχνες – από όλο το φάσμα των τεχνών – που δεν έχουν ασχοληθεί με τις παραστατικές τέχνες για παιδιά

στο παρελθόν, να το δοκιμάζουν για πρώτη φορά. Θεωρώ ότι αυτό μπορεί δυναμικά να προσφέρει κάτι πολύ φρέσκο στον χώρο μας. Παρ' όλα αυτά, η επαφή με τα παιδιά και τους νέους δίνει τη δυνατότητα στον καλλιτέχνη να «χτίσει» τη δουλειά του μέσα στα χρόνια με τρόπο που να υπηρετεί όχι το καλλιτεχνικό του «εγώ», αλλά τις ανάγκες και την ψυχοσύνθεση του παιδιού. Στις παραστατικές τέχνες για παιδιά, το παιδί πρέπει να είναι πάνω από όλα. Αυτό ίσως να είναι κάτι που να μην το αντιλαμβάνεται κανείς στις πρώτες του απόπειρες για το παιδικό κοινό. Εδώ είναι που έρχεται να παίξει σημαντικό ρόλο η εμπλοκή συμβούλων: εκπαιδευτικών, ψυχολόγων και άλλων.

–Στόχος είναι και οι γονείς/κν-δεμένες σε μία παράσταση ή αποκλειστικός δέκτης είναι ο ανήλικος;
–Μου αρέσει πάρα πολύ το σλόγκαν που ο ASSITEJ International χρησιμοποιεί τα τελευταία χρόνια για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου για Παιδιά: «Πάρε ένα παιδί στο θέατρο». Το θεωρώ εξαιρετικά ενδιαφέρον, μιας και αποτυπώνει άψογα τη θεατρική εμπειρία ως μια δράση στην οποία ο γονέας συνοδεύει το παιδί και κατ' επέκταση το παιδί συνοδεύει τον γονέα. Δεν είμαι ενάντια στη λογική του να υπάρχουν στοιχεία σε μια παράσταση που να κλείνουν το μάτι στον γονέα, θεωρώ όμως ότι δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε ότι το παιδί είναι ο βασικός μας αποδέκτης. Ήμουν πρόσφατα στην Πράγα, όπου παρακολούθησα ένα φεστιβάλ που απευθυνόταν αποκλειστικά στις βρεφικές ηλικίες. Ήταν υπέροχο να βλέπεις τους γονείς, παρακολουθώντας και οι ίδιοι την παράσταση, να απολαμβάνουν ταυτόχρονα τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά τους απολάμβαναν την παράσταση. Σε σχέση με τις μεγαλύτερες ηλικίες, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα σημερινά παιδιά ζουν σε έναν κόσμο πολύ διαφορετικό από τον κόσμο στον οποίο μεγαλώσαμε εμείς. Οι γονείς λοιπόν –και είναι λογικό– δεν έχουν λάβει την εκπαίδευση που χρειάζεται για να μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Δεν είναι τυχαίο ότι σε πολλές χώρες της Ευρώπης δημιουργούνται πα οι λεγόμενες «σκολές γονέων». Θεωρώ ότι ο πολιτισμός μπορεί να δραματίζει σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία της εκπαίδευσης των γονέων.

50 ΧΡΟΝΙΑ ΧΩΡΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Μια σειρά πρωτότυπων βιβλίων που φωτίζουν τον θεσμό και τα πρόσωπα χωρίς ταμπού. Μια σύγχρονη και αυστηρά επιστημονική καταγραφή των πεπραγμένων του Στέμματος, η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας νηφάλιας και ολοκληρωμένης ιστορικής κουλτούρας στην Ελλάδα του 2024.

ΤΟΜΟΣ Α΄
ΟΘΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΗ
27 / 10

